

**National Library
of Sweden**

Denna bok digitaliserades på Kungl. biblioteket år 2012

BETÄNKANDE

MED FÖRSLAG TILL

OMORGANISATION AV DEN HÖGRE SKOGSUNDERVISNINGEN

AVGIVET DEN 7 DECEMBER 1934 AV

STYRELSEN FÖR SKOGSHÖGSKOLAN
OCH
STATENS SKOGSFÖRSÖKSANSTALT

STOCKHOLM
1935

Statens offentliga utredningar 1935

Kronologisk förteckning

1. Betänkande med förslag angående åtgärder för spannmålsodlingens stödjande. Marcus. 134 s. **Jo.**
 2. Betänkande med förslag rörande lån och årliga bidrag av statsmedel för främjande av bostadsförsörjning för mindre bemedlade barnrika familjer jämte därtill hörande utredningar. Beckman. 86^a, 265 s. **S.**
 3. Kortfattad framställning av organisationssakkunnigas betänkande med utredning och förslag rörande den samhälleliga hjälpverksamhetens organisation m. m. Beckman. 23 s. **S.**
 4. Promemoria angående tillsynen över fastighetsregistringen och fastighetsbildningen. Marcus. 70 s. **Ju.**
 5. Förslag till ändrade bestämmelser rörande allmänna handlingars offentlighet. Norstedt. 79 s. **Ju.**
 6. Arbetslöshetsutredningens betänkande. 2. Åtgärder mot arbetslöshet. Norstedt. x, 338, 32^a s. **S.**
 7. Teknisk-ekonomiska utredningar rörande vägväsendet. Del 2. Broar. Hægström. 130 s. **K.**
 8. Betänkande med förslag angående åtgärder mot statsfientlig verksamhet. Idun. 406 s. **Ju.**
 9. Betänkande med förslag till omorganisation av den högre skogsundervisningen. Peréus. 164 s. **Jo.**
-

Ann. Om särskild tryckort ej anges, är tryckorten Stockholm. Bokstäverna med fetstil utgöra begynnelsebokstäverna till det departement, under vilket utredningen avgivits, t. ex. **E.** = ecklesiastikdepartementet, **Jo.** = jordbruksdepartementet. Enligt kungörelsen den 3 febr. 1922 ang. statens offentliga utredningars yttre anordning (nr 98) utgivas utredningarna i omslag med enhetlig färg för varje departement.

BETÄNKANDE

MED FÖRSLAG TILL

OMORGANISATION AV DEN HÖGRE SKOGSUNDERVISNINGEN

AVGIVET DEN 7 DECEMBER 1934 AV

STYRELSEN FÖR SKOGSHÖGSKOLAN
OCH
STATENS SKOGSFÖRSÖKSANSTALT

THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS

CHICAGO, ILL. 60607
1974

CHICAGO, ILL. 60607
1974

TILL KONUNGEN

Jämlikt bemyndigande i nådigt brev den 30 juni 1932 har styrelsen för skogshögskolan och statens skogsförsöksanstalt efter lärarrådets hörande verkställt utredning rörande den högre skogsundervisningens

omorganisation. Vid upprättandet av det förslag i ärendet, som styrelsen nu går att avlämna, har skogshögskolans rektor, professorn Tor Jonsson, på ett synnerligen verksamt sätt såsom föredragande biträtt styrelsen i arbetet.

Mot det härvid fogade utlåtandet, som innefattar, bland annat, förslag om sammanförande av skogshögskolans båda kurser till en kurs, haava reservationer avgivits av undertecknade Ringstrand och Ekman.

Till Jordbruksdepartementet avlämnas samtidigt som utlåtandet såsom icke tryckta bilagor skogshögskolans sammansatta lärarråds yttrande den 26 oktober 1933 med tillhörande reservationer och övriga handlingar.

Stockholm den 7 december 1934.

Underdånigst

ARVID LINDMAN

NILS G. RINGSTRAND

G. KUYLENSTJERNA

AXEL GAVELIN

J. L. EKMAN

Nils Wassberg

Jämlikt beordrigande i nädligt brev den 30 juni 1933 har styrelsen för skogshögskolan och statens skogsförvaltningsnämnd efter lämnade förslag till utredning förordnat den högre skogsförvaltningsnämnden att utreda förslaget till omorganisation av skogshögskolan.

Innehållsförteckning:

	Sid.
Skrivelse till Konungen	3
I. Historik och utredning	
Kap. 1. Inledning	7
Kap. 2. De lägre skogsskolorna	17
Kap. 3. Försättningsskolan å Kloten	20
Kap. 4. Skogsinstitutets lägre kurs samt skogshögskolans forstmästarkurs	27
Kap. 5. Jägmästarnas utbildning	45
Kap. 6. Behovet av högre utbildad skogspersonal ...	64
II. Organisationsförslag	
Kap. 7. Minskning av antalet utbildningslinjer	81
Kap. 8. Försättningsskolans organisation	102
Kap. 9. Skogshögskolans organisation	108
A. Förkunskaper	109
B. Förberedande kursen	112
C. Kursen vid högskolan	115
D. Skoglig licentiatexamen	121
E. Fortbildnings- och specialkurser	123
F. Högskolans tjänstemän och styrelse	125
G. Kostnadsberäkning	126
Kap. 10. Övergångsförfarande	130
Bilagor	
I. De högskoleutbildade aktiva skogsmännens antal och arbetsförhållanden vårvintern 1934 samt fördelning på åldersklasser	136
II. Särskilt yttrande av herr Ringstrand	138
III. Särskilt yttrande av herr Ekman	160

I. Historik och utredning.

KAP. 1.

Inledning.

Den svenska *högre skogsundervisningen*, vars grund lades genom Kungl. Maj:ts beslut den 15 oktober 1828 om inrättande av ett Skogsinstitut å Kungl. Djurgården, fick i anslutning till 1866 års skogsordning och 1869 års instruktion för skogsstyrelsen och skogsstaten sin organisation bestämd genom Kungl. Maj:ts förnyade stadgar för de allmänna skogsläroverken den 15 september 1871.

Sedan en av Kungl. Maj:t den 20 juni 1855 förordnad kommitté den 28 juni 1856 avgivit "betänkande och förslag angående åtgärder för en förbättrad skogshushållning" och däri bland annat hemställt, att nödigt antal skogsskolor måtte inrättas för utbildande av kronojägare och skogsbetjäning hos enskilda skogsägare, överlämnade Kungl. Maj:t kommitténs förslag till riksdagens prövning, varefter denna i skrivelse den 16 februari 1858 meddelade, att för statsregleringsperioden 1858—1860 ett årligt reservationsanslag ställdes till Kungl. Maj:ts förfogande att användas till erforderliga utgifter för bland annat *lägre skogsskolor*. Detta reservationsanslag beviljades sedermera till och med 1867.

I Kungl. Maj:ts stadgar för skogsläroverken i riket den 25 maj 1860 inrymdes även stadgarna för de sålunda beslutade skogsskolorna. Dessas uppgift angavs där vara "danande av skickliga skogsvaktare och plantörer", och åt skogsskolorna skulle upplåtas tjänliga lokaler med det utrymme, att bostad där kunde beredas åt såväl lärare som läringar. Skogsskola skulle, under uppsikt av närmaste jägeridistriktsförvaltare, förestås av en utav Kungl. Maj:t förordnad skogsrättare.

Undervisningen vid *skogsinstitutet*, vilket stod under skogsstyrelsens överuppsikt och leddes av en direktör, tillika förste lektor, med biträde av tre lektorer, avsåg att utbilda skickliga skogsförvaltare. För inträde vid institutet fordrades studentexamen och genomgången skogsskola eller minst ett års väl vitsordad praktik hos någon av skogsstyrelsen anvisad förvaltande tjänsteman vid skogsstaten. Då den praktiska förutbildningen i många fall visat sig vara ojämn eller otillfredsställande, och sedan under år 1885 förslag väckts rörande omläggning av undervisningen vid en av statens sex skogsskolor, i syfte att denna skulle helt övertaga förutbildningen av aspiranter till skogsinstitutet, uppgjorde domänstyrelsen, som år 1883 övertagit skogsstyrelsens funktioner, förslag till nya stadgar för skogsundervisningen.

Enligt de av Kungl. Maj:t den 13 april 1886 fastställda stadgar för de allmänna skogsläroverken i riket skulle den statliga skogsundervisningen ombesörjas av *skogsinstitutet*, vars ändamål var att genom kostnadsfri undervisning utbilda

skickliga skogshushållare och att utveckla skogsvetenskapen på nationell grund, samt *skogsskolorna*, som hade till uppgift att genom kostnadsfri undervisning bibringa huvudsakligen praktisk insikt och färdighet i skogshushållning och jakt i syfte, vid Ombergs skogsskola, att förbereda till inträde vid skogsinstitutet och, vid övriga skogsskolor, att utbilda skickliga skogsvaktare.

Skogsinstitutet skulle förestås av en direktör och närmast lyda under domänstyrelsen, vars chef skulle vara institutets inspektör.

Beträffande undervisningens planläggning och omfattning hänvisas till den år 1917 vid skogshögskolans invigning utgivna festskriften sid. 113 samt till kap. 4 och 5 här nedan.

För att bli antagen till elev vid institutet erfordrades, förutom god frejd och frisk kropp, att hava avlagt mogenhetsexamen på reala linjen, eller, därest denna examen tagits på klassiska linjen, hava undergått kompletteringsexamen i matematik, fysik och kemi ävensom att *hava genomgått Ombergs skogsskola* och därvid fått fullständigt avgångsbetyg. För att erhålla avgångsbetyg från institutet skulle elev hava vid offentlig prövning ådagalagt godkänd kunskap och färdighet uti samtliga de i fastställt ämnesprogram upptagna läroämnen och därjämte hava visat skicklighet i upprättande av fullständiga hushållningsplaner för olika skogsbrukssätt.

Redan fem år efter de nya stadgarnas tillkomst väcktes förslag om utvidgning av skogsinstitutets verksamhetsområde.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 2 november 1891 framhöll domänstyrelsen i sammanhang med framläggande av förslag till ny stat för skogsinstitutet önskvärdheten av, att vid institutet anordnades en särskild kurs för privata skogsförvaltare, vilka för sin verksamhet i enskild tjänst, enligt styrelsens mening, ej vore i behov av så omfattande förkunskaper och mångsidig utbildning, som staten med rätta krävde av sina skogstjänstemän, varför deras elementarutbildning sålunda ej heller behövde motsvara fordringarna för inträde vid institutet. Men då dessa specialelever lika väl som de ordinarie eleverna behövde praktiska förkunskaper för att hava gagn av undervisningen vid institutet, borde de, därest de ej kunde styrka sig äga sådan förkunskap, hava, innan de därstädes mottogos, genomgått den praktiska kursen vid Ombergs skogsskola. Enligt domänstyrelsens förslag, skulle därför till elever antagas de mest passande, oavsett om de sedermera ämnade genomgå skogsinstitutets högre eller lägre kurs.

Uti skrivelse den 19 maj 1892 uttalade riksdagen sin fulla anslutning till det framkomna förslaget.

I kungörelse den 30 december 1893 föreskrev Kungl. Maj:t de ändringar i gällande stadgar för de allmänna skogsläroverken, som erfordrades för inrättande av den nya *lägre kursen* vid skogsinstitutet, därvid bland annat bestämdes, att denna kurs skulle börja varje år den 15 juli och fortgå under ett och ett fjärdedels år för att efter fullbordade praktiska övningar avslutas den 15 oktober påföljande år.

Den högre kursen skulle såsom förut taga sin början den 15 juli och omfatta en tid av två år. Undervisningen skulle fortgå, omväxlande med praktiska övningar i institutets grannskap, från den 15 oktober till den 15 juni, med högst 3 veckors uppehåll vid jultiden, och skulle den övriga delen av läroåret användas till skogsmätning och andra praktiska övningar å de för sådant ändamål av domänstyrelsen anvisade skogar.

Elevantalet vid den högre kursen, som i 1886 års stadgar bestämts till 10 i varje årskurs, blev på framställning av domänstyrelsen med hänsyn till det ökade be-

hoved av extra skogstjänstemän ökat till 20 genom Kungl. brev den 15 december 1899 och riksdagens beslut den 9 maj 1900, vilka även medförde anordnande av ännu en förberedande praktisk kurs för inträde vid skogsinstitutet, nämligen å Klotens kronopark. Genom Kungl. brev den 17 maj 1907 medgavs, att antalet elever i den förberedande kursen vid Klotens skogsskola finge ökas till 12, varigenom 22 elever skulle kunna årligen vinna inträde vid skogsinstitutets högre kurs.

Från år 1896 hade skogsinstitutet fått åt sig anvisad Bjurfors kronopark såsom demonstrationsskog och sommarförläggning. I samband med ökningen av elevantalet förstärktes lärarkrafterna och inrättades år 1902 ytterligare en sommarförläggning för de praktiska övningarna, nämligen vid Malingsbo.

Under den tid som förflutit, sedan genomgående av Ombergs skogsskola blev obligatoriskt för vinnande av inträde vid skogsinstitutet, hade man mer och mer kommit till insikt om det mindre lämpliga uti, att de nya eleverna omedelbart efter skogsskolan ryckte in till institutets praktiska övningar, och det hade även visat sig, att studietiden vid institutets högre kurs var väl kort för de alltmåra stegrade fordringarna på jägmästarnas kompetens. Antalet sökande till inträde vid de förberedande skolorna av sådana elever, som ärnade komma in vid institutets högre kurs, hade också blivit så stort, att plats där ej kunde beredas aspiranter till lägre kursen, vilka enligt 1893 års stadgar kunde vid sådan skola antagas endast i den mån utrymmet medgäve.

På grund av dessa förhållanden voro vissa ändringar i stadgarna för de allmänna skogsläroverken önskvärda, och sådana utfärdades också den 22 maj 1903, vilkas innehåll närmare framgår av kap. 4 och 5.

Genom ökningen i elevantalet och en i de nya stadgarna föreskriven förlängning av studietiden gjorde sig behovet av nya lokaler och förstärkta lärarkrafter vid skogsinstitutet starkt gällande och ledde till inrättande av provisoriska undervisningslokaler samt, enligt beslut av 1906 och 1908 års riksdagar, viss förbättring av lönerna för ordinarie och extra personal. Därjämte beslöt Kungl. Maj:t den 7 april 1906 bemyndiga chefen för jordbruksdepartementet tillkalla högst fem sakkunniga personer att inom departementet biträda vid behandling av fråga om ändamålsenligt ordnande av skogsundervisningen inom landet, ävensom rörande nya byggnader för skogsinstitutet och lokal för statens skogsförsoöksanstalt.

I enlighet härmed anmodade departementschefen i skrivelse den 12 april 1906 överjägmästaren U. Wallmo att jämte lektorn vid skogsinstitutet fil. doktorn Gunnar Andersson, jägmästaren N. G. Ringstrand, lektorn fil. doktorn K. Starbäck och jägmästaren t. f. direktören för skogsinstitutet A. Wahlgren biträda inom departementet vid behandlingen av nämnda frågor.

Enligt en särskild, till de sakkunniga av departementschefen överlämnad memoria skulle deras uppdrag omfatta, förutom byggnadsfrågorna, bl. a.

”utredning rörande de förändringar i skogsundervisningen, som för dess ändamålsenliga ordnande må anses av behovet påkallade, samt förslag till härav föranledda ändringar i stadgarna för de allmänna skogsläroverken;

härvid bör särskilt komma under omprövning:

a) huruvida förändring i sättet för antagande av elever vid skogsinstitutet bör äga rum i ändamål att bereda större trygghet för erhållande av för kallet lämpliga personer samt huru stort antal elever, som årligen bör vid institutet antagas;

b) huruvida den nu vid skogsinstitutet anordnade lägre kursen framgent bör bibehållas vid institutet eller förflyttas till en eller flera skogsskolor;

c) huruvida för inträde vid skogsinstitutets högre kurs fortfarande bör erfordras avgångsexamen från förberedande skogsskola eller om i stället en utvidgning av nämnda kurs bör äga rum; och

d) på vad sätt den praktiska verksamhet i skogsyrket, som fordras av den, vilken efter vid skogsinstitutet avlagd fullständig avgångsexamen vill vinna anställning såsom extra jägmästare, lämpligast bör ordnas, och huruvida särskild examen bör äga rum, inman sådan anställning sker."

De sakkunnigas betänkande, som avgavs i mars 1908, utmynnade i förslag om inrättande av tvenne nya skogsundervisningsanstalter, nämligen en *skogshögskola*, förlagd till huvudstaden eller i dess närmaste grannskap och företrädesvis avsedd för utbildning av den förvaltande skogspersonalen men även öppen för personer, som visa särskild håg och fallenhet för mera ingående studier och undersökningar inom de till skogshushållningen hörande ämnena; samt ett *skogsläroverk*, förlagt till lämpligt skogsområde i landsorten och avsett för utbildning av personal av mellangrad. Såväl dessa tvenne läroanstalter som skogsskolorna skulle stå under överinseende av en särskild styrelse med säte i Stockholm.

För inträde vid *skogshögskolan*, som borde förläggas i nära förbindelse med statens skogsförsöksanstalt och närmast ledas av lärarrådet och en utav Kungl. Maj:t för en tid av 5 år bland högskolans ordinarie lärare förordnad rektor, borde fortfarande fordras studentexamen på reallinjen. Fullständig lärokurs skulle omfatta dels en *förberedande kurs* av omkring 5 månaders längd, huvudsakligen förlagd till skogen, dels själva *högskolekursen*, omfattande en tid av omkring 2 ½ år med början den 10 juli första året och med avslutning den 20 december det tredje året.

Beträffande undervisningen, för vilken närmare redogörelse kommer att lämnas under kap. 5 här nedan, hänvisas i övrigt till de sakkunnigas betänkande, vilket i huvudsakliga delar finnes återgivet i propositionen nr 73 till 1912 års riksdag samt i den år 1917 vid skogshögskolans invigning utgivna festskriften.

Ledningen av *skogsläroverket* skulle handhavas av dess lärarråd och av Kungl. Maj:t utsedd rektor samt tillsyn utövas av en av Kungl. Maj:t tillsatt inspektör. Kursen därstädes skulle vara ettårig (8/1—20/12), och lärjungarna skulle åtnjuta fritt husrum under studietiden men själva bestrida sitt kosthåll.

För inträde till läroverket skulle bl. a. fordras intyg om 22 månaders praktik samt antingen avlagd realexamen eller intyg om däremot svarande kunskaper eller ock avgångsbetyg från lägre skogsskola jämte betyg i fyllnadsprövning till realexamen i modersmål, matematik och naturlära.

Styrelsen för samtliga skogsundervisningsanstalterna skulle utgöras av generaldirektören och chefen för domänstyrelsen, skogshögskolans rektor samt tre av Kungl. Maj:t för en tid av 3 år utsedda ledamöter, valda bland framstående skogshushållare, idkare av näringar, som stå i samband med skogsbruket, eller i övrigt för skogshushållningen nitälskande män, och borde någon bland dem äga erfarenhet angående undervisningsfrågor.

Kungl. Maj:t utsåge bland styrelsens ledamöter en till ordförande.

Bland styrelsens åligganden ingick även överinseendet över förvaltningen för de till undervisningsanstalterna anvisade övningsskogar.

Vid betänkandet fogades reservationer av herrar Wallmo och Wahlgren, vilka bl. a. avstyrkte förslaget om inrättande av skogsläroverk vid Kloten.

Över de sakkunnigas förslag, som sedermera föranledde framläggande av proposition angående ordnande av den högre skogsundervisningen m. m. den 15 mars 1912, nr 73, avgåvos följande yttranden:

1:o) den 27 juni 1908 av skogsinstitutets lärarkollegium med särskilda yttranden av lektorn vid institutet *Gunnar Andersson*, läraren vid institutet *Herman Falk*, samt institutets t. f. direktör *Anders Wahlgren*;

2:o) den 24 september 1908 av domänstyrelsen, som infordrat utlåtanden från föreståndarna för de för inträde vid skogsinstitutet förberedande kurserna vid Ombergs och Klotens skogsskolor; från föreståndarna för de övriga skogsskolorna; från inspektörerna för statens skogsskolor; från föreståndaren vid statens skogsförsöksanstalt; samt från botanisten vid samma anstalt; — vid domänstyrelsens utlåtande hade fogats dels särskilt yttrande av byråchefen *Meves*, dels särskilt gemensamt yttrande av byråcheferna *Örtenblad* och *Giöbel*;

3:o) den 26 september 1908 av förre läraren vid skogsinstitutet, jägmästaren *Wilh. Ekman*;

4:o) den 29 september 1908 av domänstyrelsen med anledning av detta yttrande;

5:o) den 15 februari 1909 av Svenska forstmästarförbundet, som utgör en sammanlutning av alla dem, vilka med fullständiga betyg utexaminerats från skogsinstitutets lägre kurs;

6:o) den 30 december 1909 av domänstyrelsen med anledning av forstmästarförbundets framställning;

7:o) av Svenska trävaruexportföreningen med anledning av detta domänstyrelsens yttrande; denna skrivelse inkom till Kungl. Jordbruksdepartementet den 16 november 1910;

8:o) den 14 januari 1910 från kronojägaren *Albrekt Björner* på uppdrag av Svenska Kronojägarförbundet;

9:o) den 11 juni 1911 av Kungl. överintendentsämbetet;

10:o) den 15 augusti 1911 av de för lantbrukshögskoleundervisningens ordnande inom Kungl. Jordbruksdepartementet den 17 februari 1911 tillkallade sakkunniga; samt

11:o) den 15 december 1911 av löneregleringskommittén.

Rörande innehållet i dessa yttranden hänvisas till propositionen samt till festskriften sid. 224—226.

I propositionen betonade departementschefen, att den viktiga skogsundervisningsfrågan borde så ordnas, att den motsvarade kraven på en verklig *skogshögskola*.

Beträffande *den högre kursen* biträdde departementschefen de sakkunnigas förslag men ansåg, att elevantalet borde inskränkas till 25 i varje årskurs. Ifråga om *den lägre kursen*, där olika meningar förelegat, anslöt sig departementschefen till den av jägmästaren *Wilhelm Ekman*, Svenska forstmästarförbundet, Svenska trävaruexportföreningen och Löneregleringskommittén uttalade uppfattningen, att kursen borde bibehållas vid skogshögskolan men frigöras från den hittills bedrivna samundervisningen. Elevantalet borde fastställas till 12. Härigenom förföll frågan om inrättande av skogsläroverket.

Vid ärendets behandling i riksdagen väcktes flera motioner (se festskriften sid. 231—232), av vilka här torde böra nämnas en av herr G. Tamm i första kammaren (nr 98) och herr G. Ekerot i andra kammaren (nr 276) med hemställan om utredning i syfte att bereda eleverna vid skogshögskolan en tillfredsställande undervisning i nationalekonomi.

I jordbruksutskottets utlåtande nr 73/1912 blev propositionen i huvudsak tillstyrkt, varvid utskottet, som icke ville bestrida behovet av båda kurserna, fann det mindre tilltalande att definitivt förlägga dem båda till den högre skogsundervisningsanstalten. Då de för högskolan avsedda byggnaderna tillsvidare torde kunna utan olägenhet för den övriga undervisningen räcka även för den lägre kursen, hade utskottet ej något att erinra däremot, att denna kurs finge tillsvidare, såsom hittills, inordnas i den högre skogsundervisningen.

Sedan riksdagen i enlighet med utskottets utlåtande fattat beslut om skogshögskolans inrättande samt Kungl. Maj:t den 29 oktober 1912 förordnat ordförande och ledamöter i den nya styrelsen för statens skogsförsöksanstalt och

den blivande skogshögskolan, avgav styrelsen efter vederbörandes hörande yttrande och förslag i fråga om anslag, utgiftsstat samt undervisningsplan för skogshögskolan.

Vid 1914 års senare riksdag framlades proposition i ämnet IX H.T. p. 6, och riksdagen fastställde, enligt grunder, som finnas återgivna i skogshögskolans festskrift sid. 233—238, stat för skogshögskolan att tillämpas från och med år 1916 å sammanlagt 124,500 kronor.

I denna stat har under årens lopp ett flertal förändringar vidtagits, för vilka närmare redogörelse lämnas i kap. 4—5. Dock torde i detta sammanhang böra nämnas inrättande av en särskild kamrerarebefattning å extra stat, gemensam för skogshögskolan och statens skogsforsöksanstalt, en kanslibiträdesbefattning för skötseln av biblioteket samt anslag till två docentstipendier och till assistent för beredande av arbetshjälp åt professorn i skogsindelning, vilken tillika bestrider rektorsämbetet.

I de för skogshögskolan den 5 december 1914 av Kungl. Maj:t utfärdade stadgarna kallades de båda kurserna *jägmästarkursen* och *forstmästarkursen*. Sedermera utfärdades den 14 december 1917 nya stadgar för skogshögskolan, vilka i vissa avseenden undergått förändringar genom kungörelsen av den 31 december 1920 (nr 881), den 16 december 1921 (nr 869) och den 18 juni 1926 (nr 393).

Sedan de lokaler vid Kloten, som förut varit upplåtna för aspiranter till skogsinstitutet, genom den nya organisationen blivit lediga, gjorde domänstyrelsen den 30 september 1915 framställning om inrättande därstädes av en fortsättningskola för sådana lärjungar, som utgått från statens skogsskolor samt ville förkovra sina insikter och därigenom förskaffa sig ökad kompetens. Därvid åberopade styrelsen de skäl för sådana skolors inrättande, som styrelsen framlagt i sitt utlåtande den 24 september 1908 över skogsundervisningssakkunniges betänkande. Anslag till fortsättningsskolan beviljades första gången av 1916 års riksdag, och nuvarande bestämmelser om dess organisation återfinnas i 4 kap. av instruktionen för domänverket den 11 februari 1921.

Innan ännu tio år förflutit från skogshögskolans inrättande, uppstod fråga om ny utredning beträffande den högre skogsundervisningen.

I skrivelse den 4 oktober 1924 hemställde *domänstyrelsen* hos Kungl. Maj:t om åtgärder för utredning angående den högre skogsundervisningens omläggning enligt vissa angivna grunder. I denna skrivelse göres gällande, att fördelningen i två kurser av den högre skogliga undervisningen och speciellt anordnandet av en kortare lärokurs icke motsvarade det därmed avsedda ändamålet. De från lägre kursen utexaminerade hade tvevelsutän satts att beklåda skogliga befattningar, där fordringarna på förutbildning synts böra ställas högre än kursen varit avsedd att bibringa. Ävenså hade ett stort antal studenter under årens lopp vunnit inträde jämväl till denna kurs, varjämte en utvidgning av lägre kursens undervisning medfört, att skillnaden mellan undervisningens omfattning hos högskolans båda kurser alltmera tenderade att plånas ut. Enligt styrelsens mening talade såväl dessa som även andra omständigheter — ej minst en *kostnadsbesparing* för det allmänna — starkt för koncentrerings av högskolans undervisning till en gemensam *huvudlinje*, som snarast möjligt borde komma till stånd.

Domänstyrelsen avsåg med denna skrivelse icke att framlägga närmare förslag i ärendet men gjorde beträffande grunderna för utredningen följande uttalanden.

"Det har under senare år sagts, att undervisningen vid högskolans jägmästarkurs i vissa ämnen av mera teoretisk karaktär vore längre driven än strängt taget erfordrades för en blivande skogsförvaltare-jägmästare och att som följd härav den tid, som ursprungligen avsetts böra vid högskolan tagas i anspråk för teoretiska studier eller fem terminer, kommit att allt för mycket överskridas. Styrelsen anser visserligen, att en allsidig teoretisk underbyggnad, meddelad under studietiden vid högskolan, är av hög vikt för elevernas framtida praktiska verksamhet. Även om sådan underbyggnad någon gång kan förefalla ligga något vid sidan av det speciella fack, vilket undervisningen främst gäller, torde den, änskönt vederbörande i livet kan komma att stanna å en jämförelsevis blygsam post, vara av värde för nämnda verksamhet. Men styrelsen anser det likvisst böra ingående undersökas och klarläggas, huruvida icke vid en kurs, avsedd för utbildning för skogsförvaltarbefattningar i egentlig mening inom statlig och enskild skogshushållning, en omläggning eller inskränkning av den teoretiska undervisning, som nu meddelas vid jägmästarkursen, särskilt i vad denna undervisning avser ämnen av icke rent skoglig art, kan vidtagas. Samtidigt bör undersökas, huruvida icke ökat utrymme kan beredas praktiska övningar inom rent skogliga ämnen, så att eleverna så vitt möjligt erhålla större praktisk färdighet än nu stundom är fallet.

Styrelsen får emellertid framhålla, att enbart ett anordnande av *en* gemensam utbildningskurs för blivande skogsförvaltare, statens eller enskildes, icke är tillfyllest. Landets skogshushållning erfordrar, må vara hos ett mindretal, kompetens av högre mått än den normala, genomsnittliga, som bör besittas av var och en i egentlig förvaltarställning. Den högre skogsundervisningen bör så ordnas och ledas, att den effektivt kan meddela icke blott sagda *normala* kompetens, utan även *speciell* högre utbildning. För rekrytering särskilt av befattningar, där större kunskapsmått än det genomsnittliga erfordras, kräves, enligt styrelsens förmenande, fortsatta specialstudier i olika ämnen under de mera fria former, som kunna finnas lämpliga *efter* avslutandet av studierna vid den egentliga utbildningskursen. Möjlighet till specialutbildning och skogsvetenskaplig forskning finnes jämligt gällande stadgar vid skogshögskolan, men torde endast i ringa omfattning anlitas. Ett införande till större omfattning, än nu är fallet, av sådana studier skulle helt visst verka gagneligt för forskningsarbetet över huvud taget vid skogshögskolan. Det skulle ytterligare markera skogshögskolans ställning av *högskola*."

Vidare anförde domänstyrelsen:

"För inträde i jägmästarkursen fordras, som ovan framhållits, avlagd studentexamen. Vid sammanförande till en gemensam kurs av undervisningen för blivande skogsförvaltare i stats- eller enskild tjänst anser styrelsen det ej uteslutet, att fordringarna i avseende å föregående teoretiska studier kunde givas en mera vid ram än vad enbart fordran på studentexamen innebär. Ehuru studentexamen normalt borde föregå utbildningen vid skogshögskolan, synes det dock att åt vederbörande lärarråd lämpligen kunde givas befogenhet att till utbildning vid högskolan även antaga aspiranter, som, utan avlagd studentexamen, likväl kunde styrka sig äga därmed i vissa avseenden likvärdiga kunskaper, väl vitsordad längre praktisk skoglig utbildning eller över huvud taget ett sådant mått av kunskaper, teoretiska och praktiska, att det förhållandet, att de ej avlagt studentexamen, icke borde utgöra hinder för dem att vinna högre skoglig utbildning. Styrelsen får i detta sammanhang erinra därom, att exempelvis varken för inträde i tekniska högskolan eller handelshögskolan ovillkorligen erfordras studentexamen.

Enligt den av styrelsen här ovan skisserade planen skulle såhunda vid skogshögskolan anordnas *en* lärokurs samt beredas ökade möjligheter för fria specialstudier."

Sedan domänstyrelsens framställning remitterats till styrelsen för skogshögskolan och statens skogsförsöksanstalt, anmodade styrelsen skogshögskolans lärarråd att yttra sig över framställningen och därvid särskilt behandla följande av styrelsen uppställda frågor.

"1) Böra några förändringar vidtagas i nu gällande inträdesvillkor till jägmästarkursen?

2) Vilka åtgärder kunna vidtagas för att tillgodose domänstyrelsens önskan om förbättrad praktisk utbildning hos de från denna kurs utexaminerade eleverna?

3) Vilka förändringar kunna med fördel vidtagas i den teoretiska undervisningen vid jägmästarekursen?

4) Vilka förslag kunna göras med hänsyn till en fortsatt utbildning av utexaminerade elever eller en påbyggnad på högskolans nuvarande undervisning, samt

5) I vad mån motsvarar forstmästarkursen ett inom svenskt skogsbruk förefintligt behov av skogstjänstemän?"

Lärarrådets yttranden av den 7 januari 1925, den 12 september och den 4 november samma år innefattade huvudsakligen ett avstyrkande av varje förslag, som kunde innebära en sänkning i undervisningens nivå för den nuvarande jägmästarkursen, samt ett utförligt motiverat förslag att bibehålla båda kurserna, till vilka även borde fogas en påbyggnad, avseende att vid högskolan vinna möjlighet att utdela skoglig doktorsgrad. Lärarerrådets svar på ovan angivna frågor innehöll i korthet följande:

"1) Före inträdet vid Garpenberg bör av de blivande eleverna krävas en skoglig förpraktik om minst 6 månader, som på betryggande sätt är styrkt och vitsordad av fackman med högre skoglig utbildning, varjämte studietiden vid Garpenberg borde något utsträckas.

2) För genomförandet av en förbättrad praktisk utbildning föreslogs viss utsträckning av sommarterminernas praktiska övningar, möjliggjord dels genom borttagande av den 1918 införda utökningen i vårterminens föreläsningar tiden 1—10 maj, varigenom sommarövningarna skulle kunna påbörjas redan i mitten av maj, dels ock genom förlängning av äldre kursens övningar med några dagar in i september månad. Den ökning i de praktiska övningarnas omfattning, som härigenom möjliggjordes, skulle i första hand komma ämnet skogsskötsel till del. Förslaget utformades närmare i särskild undervisningsplan över de praktiska sommarterminernas fördelning på de skilda ämnena.

3) De förändringar i den teoretiska undervisningen, som lärarrådet ansåg önskliga, ingo bl. a. ut på:

a) att inskränka föreläsningstimmarnas antal för beredande av ökad tid till självstudier åt eleverna,

b) att bättre tillgodose undervisningen i vissa ämnen av särskild betydelse,

c) att till förberedande kursen överföra någon del av den till högskolan nu förlagda undervisningen samt

d) att göra ämnet tjänsteexpedition icke obligatoriskt.

Med utförlig motivering framhöll lärarrådet vidare nödvändigheten av att ämnet *skogsekonomi* gjordes till ett fast läroämne, ev. i förening med skogspolitik och skogshistoria. I stället för tjänsteexpedition, som borde göras till ett frivilligt ämne, statlig tjänsteexpedition, föreslogs därjämte, att ämnet skogsadministration infördes i kursplanen med 36 föreläsningstimmar.

4) Beträffande den fjärde frågan ansåg sig lärarrådet på anförda skäl icke kunna föreslå någon ytterligare kvalificerad examen, som i och för sig skulle utgöra kompetensfordran för mera krävande befattningar inom skogsväsendet. Huruvida den utexaminerade jägmästaren för framtiden kunde befinnas skickad att bekläda mera framskjutna poster inom statens eller enskild skogsadministration, ansåg nämligen lärarrådet uteslutande vara beroende på vederbörandes personliga egenskaper, såsom begåvning, energi, organisationsförmåga och praktisk-ekonomisk läggning. Däremot uttalade sig lärarrådet för införandet av

"fortbildningskurser" av samma typ som dem, vilka tidigare avhållits vid skogshögskolan på initiativ av länsjägmästarnas förening, skogsägareförbundet och de extra jägmästarnas förbund.

För befordrande av den skogsvetenskapliga forskningen i och för sig samt för rekryteringen av sådana tjänster, där ett högre mått av rent skogsvetenskaplig utbildning erfordras, ansåg lärarrådet däremot, att möjligheterna till självständigt vetenskapligt forskningsarbete vid högskolan borde vidgas genom införandet av skoglig doktorsgrad.

5) Lärarrådets uppfattning beträffande forstmästarekursens uppgift i svenskt skogsbruk sammanfattades med

"att kursen på skogsbrukets nuvarande ståndpunkt kan anses ha en uppgift att fylla vid ersättandet av en stor mängd förvaltare utan skoglig utbildning", men

"att i den mån utvecklingen på det skogliga området går framåt, kursens mindre omfattande teoretiska utbildning icke kommer att motsvara kraven på en tillräckligt skolad förvaltarekår för ett intensivt bedrivet skogsbruk".

I styrelsens utlåtande som avgavs den 6 februari 1926 och anslöt sig till de av lärarrådet framlagda förslagen, hemställdes:

"att båda kurserna vid högskolan tillsvidare skulle bibehållas,

att den teoretiska undervisningen vid högskolans jägmästarkurs under inga förhållanden finge sänkas, och att den praktiska utbildningen, såsom lärarrådet föreslagit, borde förbättras bl. a. genom krav på viss förpraktik före inträdet vid den förberedande kursen vid Garpenberg,

att ämnet skogsekonomi borde upptagas som ett självständigt ämne i undervisningsplanen för jägmästarekursen vid högskolan samt

att i övrigt de jämkningar i undervisningen, som lärarrådet föreslagit för beredande av vidgat utrymme för självstudier och praktiska övningar, borde genomföras,

att frågan om inrättande av skoglig doktorsgrad måtte lösas enligt de av lärarrådet angivna riktlinjer, samt

att, därest Kungl. Maj:t skulle finna de av styrelsen framlagda förslagen böra komma till utförande, åt styrelsen torde böra anförtros uppdraget att inkomma med de förslag till ändringar i stadgarna för skogshögskolan, som därav kunde betingas."

Vid ärendets slutliga föredragning den 9 januari 1926 hade ledamoten av styrelsen, professorn Gunnar Andersson, vilken i egenskap av domänfullmäktig jämte direktören Wilhelm Ekman deltagit i domänstyrelsens beslut den 4 oktober 1924, anmält sig vilja framlägga ett särskilt yttrande i frågan, vilket dock på grund av professor Anderssons sjukdom och frånfälle aldrig blev utformat.

Med anledning av vad styrelsen sålunda anfört anbefalldes domänstyrelsen den 12 mars 1926 att ånyo yttra sig i ärendet och avgav den 18 december 1929 sitt yttrande, vari konstaterades, att någon mera väsentlig meningsskiljaktighet i detta ärende mellan de båda styrelserna icke föreläge annat än i fråga om tidpunkten för inställande av den undervisning, som nu meddelades vid forstmästarkursen. "Under det att domänstyrelsen med sin hemställan om skyndsamt utredning åsyftat, att denna ändring snarast möjligt skulle komma till stånd, uttalar högskolans styrelse, att därmed borde tillsvidare anstå. Vad angår övriga

i domänstyrelsens skrivelse berörda undervisningsfrågor, vilka ur organisatorisk synpunkt äro av mindre ingripande art, synes högskolestyrelsens nu framlagda förslag i väsentliga avseenden motsvara av domänstyrelsen anförda synpunkter."

Kungl. Maj:t beslöt den 7 mars 1930, att domänstyrelsens framställning om sammanförande till *en* kurs av skogshögskolans jägmästarkurs och forstmästarkurs icke skulle föranleda någon åtgärd, samt uppdrog åt styrelsen för skogshögskolan och statens skogsforsöksanstalt att inkomma med förslag till de ändringar i för skogshögskolan gällande stadgar, som styrelsen enligt av styrelsen avgivet utlåtande ansett påkallade.

Innan styrelsen hunnit utföra detta uppdrag, hade förhållanden inträffat, som föranledde styrelsen att taga under överblickande, huruvida icke frågan om skogsundervisningens omläggning borde ånyo upptagas till prövning. Så t. ex. hade statsmakterna antagit en helt ny lagstiftning rörande vissa enskilda och allmänna skogar, och som en följd av dessa samt andra omständigheter var en genomgripande omorganisation av domänverket att emotse. Vidare hade den allmänt ekonomiska kris, som ännu är rådande i hela världen, för det svenska skogsbrukets vidkommande inverkat därhän, att anställningsmöjligheterna för de från skogshögskolan utexaminerade blivit i hög grad försvårade. Kraven på sparsamhet inom både statlig och enskild förvaltning medförde i och för sig personalinskränkningar, vilka blevo så mycket mera kännbara, som ett stort överskott på högre utbildad skogspersonal fanns på grund av de av Kungl. Maj:t på initiativ av domänstyrelsen och representanter för det enskilda skogsbruket beslutade åtgärderna att höja elevantalet vid skogshögskolan. Denna överproduktion gjorde sig än mera gällande, sedan de från den nyinrättade fortsättnings-skolan å Kloten utexaminerade började vinna inträde på arbetsmarknaden.

Under år 1931 hemställde *föreningen jägmästare i enskild tjänst*, att en snar och allsidig utredning av det behov av arbetskraft med högre skoglig utbildning, som det svenska skogsbruket under en följd av år framåt kunde väntas uppvisa, måtte åvägabringas. Från enskilt håll ifrågasattes åtgärder för inställande under någon tid av kurserna vid högskolan. Över dessa framställningar yttrade sig styrelsen den 9 maj 1932 i samband med avgivande av förslag rörande elevantalet vid högskolan och anhöll därefter i skrivelse den 11 juni 1932 om bemyndigande att vid den blivande utredningen om skogsundervisningen, som styrelsen ämnade under 1932 verkställa, även upptaga frågan om sammanförande av jägmästarkurs och forstmästarkurserna till *en* kurs.

Sedan Kungl. Maj:t den 30 juni 1932 lämnat styrelsen det begärda bemyndigandet, har styrelsen vid ett flertal sammanträden behandlat hithörande frågor, därvid styrelsen anmodat skogshögskolans lärarråd att verkställa utredningar i olika avseenden. Styrelsen har även tillsammans med skogshögskolans lärare haft överläggningar i ärendet. Därjämte har till behandling förelegat en den 5 april 1933 av föreningen Sveriges ordinarie jägmästare, föreningen jägmästare i enskild tjänst och de extra jägmästarnas förbund gemensamt gjord framställning om inställande av de jägmästarkurs- och forstmästarkurser, till vilka elever skulle antagas under år 1933, eller, därest detta icke låte sig göra, om ytterligare beskärande av elevantalet vid dessa kurser. I fråga om elevantalet meddelades Kungl. Maj:ts beslut den 9 juni 1933.

Såsom resultat av det hittills utförda arbetet i organisationsfrågan föreligger ett med lärarrådets skrivelse den 29 oktober 1933 avlämnat yttrande och förslag den 26 oktober 1933 med därvid fogade, här nedan närmare angivna handlingar.

Efter de i lärarrådet den 23 januari 1933 hållna preliminära överläggningar har lektor G. Kinnman reservationsvis till styrelsen inkommit med en skrivelse av samma dag, innehållande vissa riktlinjer, som enligt Kinnmans mening borde läggas till grund för en omorganisation av den högre skogsundervisningen. Dessa synpunkter uttalades av Kinnman vid ett sammanträde, som styrelsen höll å skogshögskolan den 10 april 1933 med samtliga lärare, och framlades i en särskild skrivelse av den 20 april 1933.

Över detta Kinnmans förslag avgav lärarrådet den 29 oktober 1933 yttrande.

Dessutom bifogades protokoll från lärarrådets sammanträden den 26 och 29 oktober 1933 jämte särskilda yttranden från lektorerna G. Kinnman, H. Carbonnier och B. Halden, ävensom en från föreningen jägmästare i enskild tjänst till styrelsen ställd skrift av den 29 februari 1932.

Vid ärendets fortsatta behandling inom styrelsen har Kinnmans reservation kompletterats med vissa uppgifter. Därjämte har styrelsen fått mottaga skrivelse i ämnet den 17 mars 1934 från de skogsskoleutbildades centralkommitté, som utgör en sammanslutning av Sveriges kronojägareförbund, Sveriges läns-skogvaktareförbund, svenska skogvaktareförbundet och svenska skogsmästareförbundet.

På styrelsens begäran har styrelsen för Vilans folkhögskola den 19 april 1934 lämnat upplysningar angående möjligheten för skogsskoleutbildad personal att vid folkhögskolans specialkurs för lantbruksstuderande komplettera sina kunskaper för vinnande av inträde vid skogshögskolan.

Vidare har skogshögskolans rektor för styrelsens räkning från allmänna och enskilda institutioner införskaffat ett flertal uppgifter, som ligga till grund för här nedan följande utredningar och förslag.

KAP. 2.

De lägre skogsskolorna.

Det år 1908 avgivna sakkunnigebetänkandet angående skogsundervisningens ordnande innehöll även en del utredningar och förslag rörande utbildningen vid statens skogsskolor av skogsförmän eller s. k. bevakande personal.

Av därvid meddelad historik framgår bl. a., att de fyra första statliga skogsskolorna började sin verksamhet den 1 oktober 1860, samt att antalet vid sekelskiftet utgjorde fem, förlagda till Kolleberga, Hunneberg, Bjurfors, Grönsinka och Bispgården. År 1905 tillkom ännu en skola förlagd till Hällnäs. Dessutom fanns sedan år 1856 en enskild skogsskola vid Skogshall, vilken med understöd av statsmedel bekostades av landsting och hushållningssällskap i Södermanlands län.

I denna organisation föreslogo de sakkunnige bl. a. den förändringen, att Skogshall borde nedläggas och en skogsvaktarskola i stället upprättas å Omberg, så snart därvarande lokaler ej längre bleve behöfliga för den kurs, som sedan år 1885 förberett inträdet till skogsinstitutet. Sedan denna föreslagna förändring år 1915 genomförts samt en ny skogsskola år 1919 inrättats å Baggå, stodo 8 lägre statens skogsskolor under domänstyrelsens ledning, och i en underdånig skrivelse av den 5 juli 1917 angående behovet av utbildad skogspersonal beräknade styrelsen, att ännu en dylik skola behöfde inrättas, detta på grund av den under världskriget ökade efterfrågan på brännved och andra skogsprodukter samt därigenom starkt ökat personalbehov. Såsom belysande för dåvarande tidsläge kan nämnas, att enligt domänstyrelsens berättelser inlämnades år 1915 till skogsskolorna 647 ansökningar om inträde, vilken siffra år 1919 steg till 1,789. Många aspiranter sökte dock samtidigt till flera olika skolor.

I och med "fredskrisens" inbrott år 1920—21 sjönko emellertid dessa siffror ytterst snabbt, så att år 1925 endast 98 aspiranter anmälde sig till inträde, av vilka 69 intogos. Denna minskning föranledde successivt indragandet av tre skolor, nämligen Grönsinka år 1924, Baggå 1926 samt Hammarsebo år 1928, vilken senare skola år 1913 hade flyttats från Hunneberg. Enligt domänstyrelsens organisationsförslag av år 1933 har Ombergs skogsskola nedlagts från den 1 oktober 1934.

Med stöd av domänstyrelsens årsberättelser kunna följande *årsmedeltal* framläggas över skogsskolornas verksamhet under de sista tre decennierna.

Period	Antal skolor]	Antal ansökningar	Antal intagna	Antal utexaminerade
1905—09	6	—	—	81
1910—14	6	—	—	107
1915—19	7	1,050	146	133
1920—24	8	224	119	131
1925—29	6/7 à 5/	103	65	68
1930—33	5	100	67	71

För hela perioden 1905—1933 hava inalles 2,886 utexaminerats, motsvarande ett medeltal av 100 st. per år. I ovanstående siffror ingår även Skogshalls skogsskola, intill dess densamma år 1915 indrogs.

Förutom vid nu nämnda skolor har under samma tid vid Gammelkroppa liknande undervisning bedrivits med understöd huvudsakligen från järnkontoret samt landstingen, hushållningssällskapen och skogsvårdsstyrelserna i Värmlands och Örebro län. Enligt uppgift (se K. Lindman: Om Värmlands och Örebro läns skogs- och kolarskolor; Filipstad 1929) hava från denna skogsskola under åren 1902—29 utexaminerats 396 elever eller c:a 14 pr år. Samma källa meddelar åtskilliga uppgifter om elevmaterialet, vilka i viss mån torde vara belysande även för övriga skogsskolor, varför några utdrag här nedan meddelas.

Sålunda uppgives, att eleverna vid inträdet till skolan i medeltal haft en ålder av 25,6 år samt att de vid samma tidpunkt redan praktiserat inom skogsyrket under i medeltal 103 månader.

Som förklaring till den långa praktiken före skolan angives, "att elevernas fäder till största delen varit eller äro skogsvaktare, skogsförmän, skogsarbetare eller lantbrukare" samt att "eleverna därför redan från barndomen blivt mer eller mindre förtrogna med skog och skogsarbeten av skilda slag."

Som exempel på *anställningsförhållandena* efter genomgången skogsskola må anföras följande uppgifter rörande från Gammalkroppa utexaminerade elever under tiden 1902—1926:

Ordinarie skogsvaktare, överskogsvaktare	228 st.	63 %
Extra skogsvaktare, skogsvaktarebiträden, flottnings- och vägförmän m. m.	75 „	21 %
Länsskogsvaktare, kronojägare	18 „	5 %
Skogsförvaltare, skogsinspektorer	13 „	5 %
Privat verksamhet och diverse yrken	26 „	7 %

Summa 360 st. 100 %

Angående *elevernas egna kostnader* under kursen vid skolan uppgivas följande ungefärliga belopp i kronor:

Period	Totalkostnad	Avgå stipendier	Nettokostnad
1901—02	350	60	290
1906—07	500	120	380
1911—12	550	130	420
1916—17	1225	160	1065
1921—22	1400	245	1155
1926—27	950	260	690

Av ovanstående totalkostnader skulle kosthållet draga c:a 60 %, böcker och verktyg m. m. 17 %, slitage å cykel, skidor och kläder m. m. 15 % samt resor och diverse 8 %. Sannolikt ställer sig kostnaden under nuvarande prisläge något lägre än för sista redovisningsåret.

Enligt för statens skogsskolor gällande stadgar av den 11 februari 1921 är skolornas ändamål "att jämte bibringande av nödiga teoretiska kunskaper meddela praktisk insikt och färdighet i skogshanteringen till den utsträckning, som erfordras för tjänstgöring som kronojägare eller skogsvaktare eller i därmed jämförlig förmåsställning inom skogsbruket."

För inträdes vinnande stadgas en ålder av minst 20 år och högst 30 år jämte intyg om väl vitsordad förpraktik inom skogsbruket under minst 2 år samt om kunskaper berättigande till avgångsbetyg från folkskola (litt. A eller litt. B enligt 1900 års normalplan), varvid i *innanläsning*, *rättskrivning* och *räkning* fordras vitsordet *med beröm godkänd*. Intagningen sker numera i form av särskild inträdesprövning, till vilken endast väl meriterade sökande bruka inkallas.

Under senare tid hava elever med realexamen i viss utsträckning börjat frekventera skogsskolorna på sätt framgår av nedanstående siffror, vilka domänstyrelsen på begäran benäget införskaffat från föreståndarna för de 5 skolor, där undervisning senast bedrivits:

Examensår:	1927	—28	—29	—30	—31	—32	—33	s:a
Elever med realexamen	5	9	5	6	6	2	5	38

Elever med realexamen utgöra denna tid i medeltal 5,4 per år samt 8 % av samtliga utexaminerade; och 9 av dem hava fullföljt sin fackutbildning vid fortsättningsskolan å Kloten.

Undervisningen vid skogsskolorna bestreds i början huvudsakligen av en skogs-rättare med skogsskoleutbildning samt till mindre del av en föreståndare, jägmästare, vilkens ordinarie göromål dock bestodo i skötseln av det statsskogsrevir, dit skolan var förlagd. Då denna organisation befunns mycket otillfredsställande, infördes den förändringen, att särskilda skolrevir med relativt små skogsarealer inrättades, varigenom föreståndaren kunde disponera mera tid för undervisningen vid skolan.

Den 13 oktober 1916 erhöill domänstyrelsen Kungl. Maj:ts bemyndigande att tillkalla sakkunniga för verkställande av utredning och avgivande av förslag angående skogsskolornas omorganisation. I huvudsaklig överensstämmelse med detta förslag, som avgavs den 2 juni 1917, avläts proposition till 1919 års riksdag (IX H. T. sid. 255,) vilken ledde till beslut, att förutom föreståndaren och skogsrättaren skulle anställas dels en underlärare med jägmästareutbildning dels ock en extra skogsrättare. Ävenså beviljades expensmedel för anställande av en särskild gårdskarl vid skolan, så att elevernas tid ej onödigtvis behövde upptagas av handräckningsarbeten inom förläggningen.

Den nya organisationen medförde ny läs- och arbetsordning för skogsskolorna den 31 mars 1920. Enligt sedermera den 17 oktober 1923 av domänstyrelsen utfärdad läsordning har den teoretiska undervisningen utökats med nära 200 timmar eller från 560 timmar till minst 750 timmar.

Genom denna utökning i förening med fördubblingen av lärarkrafterna och den successivt förbättrade folkskoleundervisningen bör den lägre skogsundervisningen hava i avsevärd grad förbättrats. Emellertid har, sedan elevantalet starkt nedgått, tjänsten som extra skogsrättare vid några skolor indragits.

Den 19 februari 1934 har domänstyrelsen utfärdat ny undervisningsplan för skogsskolorna. Detaljerna i denna plan, som ej företer några större avvikelser från den här ovan nämnda, framläggas i nästa kapitel i samband med liknande plan för fortsättningsskolan å Kloten.

Domänstyrelsens förslag år 1933 om minskning av statens nuvarande 5 skogsskolor till endast 4, förlagda till Hällnäs, Bispgården, Bjurfors och Kolleberga upptog Kungl. Maj:t i proposition (nr 148) till 1934 års riksdag, som även godkändt förslaget.

KAP. 3.

Fortsättningsskolan å Kloten.

Då elevantalet vid skogsinstitutets högre kurs vid sekelskiftet ansågs böra fördubblas, bestämdes år 1899, att å den då inköpta Klotens kronopark skulle inrättas en provisorisk parallellkurs till Ombergs skogsskola med uppgift att meddela en ettårig förberedande utbildning i och för inträde vid institutet. Sedan emellertid 1906 års undervisningssakkunnige ansett lämpligast att sammanföra båda dessa förberedande skolor till en gemensam förläggning, föreslogo de att lokalerna å Kloten i stället borde bilda stommen till ett blivande ettårigt skogsläroverk för utbildning av biträdande personal inom såväl statligt som enskilt skogsbruk. Mot detta förslag reserverade sig två av de fem sakkunnige, och

likaledes avstyrktes detsamma av bl. a. domänstyrelsen, vilken hävdade, att sådan biträdande personal hellre borde utbildas genom inrättande av en eller två fortsättningsskolor, utgörande en organisk påbyggnad på de lägre skogsskolorna.

Sedan de sakkunniges förslag om skogsläroverket i och med inrättandet av en lägre kurs vid den nya skogshögskolan förfallit, ingav domänstyrelsen den 30 september 1915 en underdånig hemställan, att de då ledigblivna lokalerna å Kloten skulle få användas för en *fortsättningsskola* av i huvudsak den typ, som styrelsen den 24 september 1908 i sitt utlåtande över de undervisningssakkunniges förslag påyrkat.

I proposition till 1916 års riksdag (IX H. T. sid. 177) ansåg vederbörande departementschef domänstyrelsens förslag om inrättandet av en fortsättningskola särdeles beaktansvärt. "Däriigenom skulle för de mest begåvade och för skogsmannayrket lämpligaste av skogsskolornas lärjungar i hög grad underlättas möjligheten att skaffa ökad kompetens och däriigenom kunna uppnå bättre avlönade anställningar, än som eljest antagligen stode dem till buds. Även för landets skogsskötsel bör det medföra fördel att kunna använda dessa lärjungar på något mer ansvarsfulla platser, vilka eljest kanske skulle ha krävt högre kvalificerade arbetskrafter". Då dessutom inrättandet av dylik fortsättningsskola kunde äga rum genom att utan nybyggnader taga å Kloten redan befintliga lokaler i anspråk, tillstyrkte departementschefen domänstyrelsens förslag såväl i princip som ock i så gott som alla av styrelsen föreslagna detaljer. Dock ansåg departementschefen, att möjligheterna för övergång från denna kurs till skogshögskolan förtjänade att närmare undersökas.

Sedan 1916 års riksdag bifallit vad i propositionen äskats samt stadgar för fortsättningsskolan den 13 juli 1917 av Kungl. Maj:t utfärdats, kunde första årskursen redan på hösten sistnämnda år i den nya fortsättningsskolan intagas.

Enligt de senast gällande stadgarna av den 11 februari 1921 (n:r 64) har skolan till ändamål "att jämte bibringande av nödiga teoretiska kunskaper meddela praktisk insikt och färdighet i skogshanteringen till den utsträckning, som erfordras för vissa förmansställningar inom skogsbruket, för vilka högre kompetens än skogsskola är önskvärd".

Fortsättningsskolan är ettårig, och för inträdes vinnande fordras bl. a. en ålder, ej överstigande 33 år samt avgångsbetyg från skogsskola med vackra vitsord såväl för teoretiska insikter som för praktiska färdigheter jämte intyg om väl vitsordat deltagande i praktiska skogsarbeten under minst ett år efter genomgången kurs vid skogsskola. Dessa stadgade inträdesfordringar hava emellertid ej uppfyllts av mer än två tredjedelar av de 174 elever, som hittills antagits till kursen, medan de övriga av olika orsaker erhållit Kungl. Maj:ts dispens från en eller annan av dessa bestämmelser. Första åren var det t. ex. vanligt, att kronojägare i domänverkets tjänst med bibehållande av vissa löneförmåner genomgingo fortsättningsskolan, varvid åldersdispens ej sällan erfordrades. Något senare, speciellt under krisåren 1921—24 och 1931—33, visade det sig för många aspiranter svårt att utan stor tidspillan erhålla föreskriven praktik efter genomgången skogsskola, varför i 21 fall dispens av denna orsak beviljades.

Vidare kan meddelas, att den ordinarie kursen läsåret 1927—28 försöksvis utbyttes mot kortare specialkurser i 4 olika fack, vari resp. 6, 7, 7 och 6 personer med goda vitsord deltog. Vid nytt försök att två år senare upprepa samma specialkurser fick man emellertid ej tillräckligt antal deltagare, varför ingen undervisning bedrevs läsåret 1929—30. T. o. m. år 1933 hava därför

endast 15 årskurser antagits till fortsättningsskolan. Antalet sökande, antagna och utexaminerade vid dessa ordinarie kurser framgår av nedanstående sammanställning för 3-åriga perioder:

Period	Totala antalet			Intagna från	
	sökande	intagna	utexaminerade	domänverket	annan tjänstg.
1917—19	66	42	29	25	17
1920—22	56	34	30	13	21
1923—25	34	31	37	8	23
1926, —28, —30	42	33	28	0	33
1931—33	39	34	33	2	32
	Summa	174	157	48	126
	Antal kurser	15	14		
	Medeltal pr kurs	11.6	11.2	3.2	8.4

Denna tablå visar, att elevmaterialet under de gångna åren undergått en anmärkningsvärd förändring. Så t. ex. kan härledas, att de, som under första 3 åren intogos, till omkring 60 % utgjordes av kronojägare i domänverkets tjänst, medan övriga 40 % kommo till skolan från privat verksamhet. För de sista 6 årskurserna ha emellertid dessa siffror ändrats till resp. 3 och 97 %, varav framgår, att kursen successivt förskjutits till att så gott som uteslutande betjäna privatskogsbruket.

Samtidigt har en uppenbar förändring skett beträffande elevernas skolkunskaper, i det att personer med realexamen eller genomgången ring II—III i gymnasiet sökt sig till fortsättningsskolan antingen efter genomgången skogsskola (9 st.) eller med Kungl. Maj:ts dispens för ej genomgången skogsskola (23 st.).

Med fördelning på tre perioder ter sig denna utveckling enligt av skolans föreståndare meddelade uppgifter sålunda:

Examensår	1918—22	1923—27	1929—33	S:a
Antal utexaminerade	59	51	47	157
Därav med realexamen eller ring II—III	2	12	18	32
Procent av utexaminerade ..	3.4	23.5	38.3	20.4 %

En jämförelse med skogshögskolans anteckningar visar, att samtliga de 23 elever med realexamen, vilka utan föregående skogsskola genomgått Kloten, tidigare sökt till högskolans forstmästarkurs, ehuru de där ej kunnat vinna inträde till följd av stark konkurrens eller överskriden maximialder — 26 år. Fortsättningsskolan har sålunda i viss utsträckning utbildat samma elevmaterial som forstmästarkursen. I sista gruppen förekommo 4 elever med realexamen och skogsskola, av vilka ingen sökt till högskolans forstmästarkurs.

Medelåldern för de från Kloten utexaminerade har hittills utgjort 28,6 år, dock växlande för olika årskurser, från 26,4 år (1921) till 31 år (1926). Någon större periodisk förskjutning å medelåldern har icke gjort sig märkbar.

Beträffande den av departementschefen ifrågasatta övergången från fortsättningsskolan till studier vid skogshögskolan har hittills veterligen endast en person gått denna väg, och denne har nu befattning som distriktsjägmästare hos skogsvårdsstyrelsen i Norrbottens län. Orsaken till denna ringa övergång anses huvudsakligen vara att finna dels i de tryckta ekonomiska tiderna samt det rådande överflödet på högre utbildade skogsmän, men dels också i de nuvarande alltför hårda övergångsbestämmelserna samt i det faktum, att examen från fortsättningsskolan ofta varit nog för beredande av mera nöjaktig utkomst, speciellt inom det privata skogsbruket.

I viss mån bekräftas detta också av nedanstående tablå, som enligt en av de utexaminerade "skogsmästarna" utgiven matrikel visar dessas anställningsförhållanden år 1931 (siffrorna meddelade av fortsättningsskolans underlärare):

I domänverket anställda:

kronojägare	21 %	
skogsfogdar och dikningsförmän	6 %	
skogsrättare	<u>3 %</u>	30 %

Hos skogsförsöksanstalten	3 %
Hos skogsvårdsstyrelserna (länsskogvaktare)	21 %

I privata skogsbruket:

bolagsskogvaktare	20 %	
förvaltare, inspektorer, överskogvaktare	<u>13 %</u>	33 %

Vägmästare och diverse	4 %
Döda el. anställning okänd	<u>9 %</u>
	100 %

I betraktande av den såväl korta som ekonomiskt ogynnsamma tid, under vilken skolan verkat, torde dessa anställningssiffror få anses anmärkningsvärt goda. Dock är att observera, att många av de utexaminerade redan före inträdet till skolan innehaft anställning, i vilken de efter genomgången kurs återinträtt.

Angående *skogsmästarnas egna kostnader* för genomgåendet av fortsättningsskolan meddelar skolans föreståndare följande siffror, utgörande bokförda medeltal för de tre senast utexaminerade årskurserna (1931—33) med ialles 33 elever:

Kosthåll, kökspersonal, städning m. m.	538 kr.
Kost och logi under studieresor	82 „
Böcker, instrument, ritmaterial m. m.	<u>125 „</u>

Totalkostnad pr elev 745 kr.

Avgår stipendium av statsmedel	<u>250 kr.</u>
--------------------------------------	----------------

Nettokostnad pr elev 495 kr.

Kostnaden för böcker m. m. växlar individuellt, beroende på i vad mån olika elever redan förut äro utrustade i detta avseende. Den angivna siffran — 125 kronor — utgör ett faktiskt sexårsmedeltal. Till ovanstående belopp komma en del mera personliga utgifter för kläder samt för resor till och från skolan m. m.

Beräknas ungefär samma nettokostnad för genomgåendet av den lägre skogsskolan, skulle en skogsmästares 2-åriga fackutbildning (exklusive mera personliga kostnader) endast belöpa på omkring 1,000 kr., vilket belopp också anföres i en här nedan omförmäld skrivelse från de skogsskoleutbildades centralkommitté.

Denna låga utbildningskostnad måste uppenbarligen i lönehänseende göra skogsmästarna synnerligen konkurrenskraftiga för vissa skogliga befattningar av mellangrad, där tävlan med t. ex. forstmästarna kan ifrågakomma (jmfir kap. 4).

Statsverkets årskostnader för fortsättningsskolan å Kloten beräknades i propositionen till 1916 års riksdag till följande belopp att utgå å

extra stat:

1 föreståndare, arvode	4,000
1 assistent, arvode	3,000
1 repetitör	2,000
Stipendier	2,500
Expenser och underhåll	1,600
Summa kr. 13,100	

Härtill skulle komma fri bostad och vedbrand för samtliga lärare.

Denna beräknade normalstat kunde emellertid aldrig i praktiken tillämpas, ty redan under skolans första fullständiga verksamhetsår (1918) hade i samband med världskriget uppkomna förändringar i penningvärdet jämte en provisorisk lönereglering för domänverket åstadkommit en förhöjning av de verkliga kostnaderna till mer än dubbla beräknade beloppet.

Enligt uppgifter från vederbörande föreståndare visar ett utdrag ur räkenskaperna för skolan en genomsnittlig kostnad för gångna 16 år av 26,600 kronor per år, varvid åren 1918—1922 uppvisade en medelkostnad av 31,450 kr. medan samma kostnad år 1931—33 uppgick till 24,900 kr. Uppgifterna avse alla slag av kostnader inklusive dyrtidstillägg m. m. Resekostnaderna för skolans inspektör, vilka icke torde överstiga 200 kronor per år, ingå dock icke i resp. summor.

Frändrages vissa extra ordinära kostnader för byggnadsändamål och dylikt, uppgiver skolans inspektör följande siffror som normalstat för senaste åren, varvid relevantalet räknats till 10 man, vardera åtnjutande 250 kr. i stipendium.

Föreståndare	8,820
Underlärare	5,370
Resepennningar till dessa	420
Repetitör	1,000
Vikariatersättningar	290
Dyrtidstillägg	1,050
Anordnande av vägkurs	500
Expenser, inkl. stipendier och reskostnader för eleverna	6,800
Underhåll av byggnader	800
Summa kr. 25,050	

Anmärkas bör, dels att förmånerna av fri bostad och vedbrand numera äro borttagna, dels ock att såväl föreståndaren som underläraren och i regel även repetitören, vilken senare endast förordnas för viss kortare tid på sommaren, hava jägmästareutbildning.

Undervisningen under vägkursen har letts av högskoleutbildade ingenjörer inom vägbyggnads- och sprängämnesfacken.

Undervisningen vid fortsättningsskolan pågår under samma tider som vid skogsskolorna eller från 1 oktober till 15 nästa september med högst 17 dagars uppehåll vid julen och 6 dagar under påsken. Omfattningen av den totala undervisning, som meddelas skogsmästarna, framgår av läsordningen dels för första året vid skogsskolorna (I) enligt av domänstyrelsen den 19 februari 1934

fastställd timplan, dels ock för andra året vid fortsättningsskolan enligt timplan av den 13 oktober 1920 (II):

	Lektioner och övningar å lärorummet.		Arbeten i skogen. exkursioner, resor,	
	I.	II.	I.	II.
Svenska språket	90	60	—	—
Botanik	30	40	15	} 30
Marklära, geologi m. m.	25	40	20	
Zoologi	20	20	10	
Matematik	140	170	—	—
Skogs- och fältnätning	20	20	180	225
Summa grundläggande ämnen	325	350	225	255
Skogsskötsel	80	100	630	450
Skogsuppskattning och indelning	50	75	200	255
Skogsteknologi m. m.	80	100	450	400
Jordbruksekonomiens grunder	—	30	—	} 40
samt trädgårdsskötsel	5		20	
Författningskännedom	25	50	—	—
Jakt- och fiskevård	20	15	60	50
Bokföring (tjänsteexpedition)	50	30	—	—
Kart- och byggnadsritning med kartskrift	80	100	—	—
Summa fackämnen	390	500	1,360	1,195
Totalsumma timmar	560	850	1,585	1,450
	1,410		3,035	

Den för skogsskolan med fortsättningsskolan sammantagna 2-åriga undervisningen skulle sålunda normalt utgöra 1,410 lektioner och övningar å lärorummet samt 3,035 arbetstimmar i skogen, inklusive studieresor och exkursioner.

Med den föreskrivna läsordningen har näppeligen kunnat undvikas, att många av fortsättningsskolans lektioner och övningar måst utgöra repetitioner av skogsskolans kurser. Så länge fortsättningskursen i huvudsak rekryterats av personer, som efter skogsskolan under längre tid tjänstgjort i det praktiska skogsyrket, har dylik dubbelläsning säkerligen varit av behovet påkallad, men i den mån mellantiden kan förkortas och skogsskolornas undervisning utökas, på sätt 1934 års undervisningsplan förutsätter, torde en närmare anknytning mellan skogsskolans och fortsättningsskolans program kunna genomföras.

Tillkomsten och utvecklingen av Klotens fortsättningsskola torde till en början hava betraktats som en intern fråga inom domänverket, varför skolans uppgift för övriga skogsbruksområden knappast tilldrog sig större uppmärksamhet.

I en skrivelse till styrelsen för skogshögskolan och statens skogsförsöksanstalt av den 9 maj 1932 rörande elevantalet vid högskolan påvisade emellertid skogshögskolans sammansatta lärarråd bl. a. de förändringar med hänsyn till elevmaterialet, som fortsättningsskolan undergått, varigenom skolan successivt övergått till en utbildningsanstalt, vilken nästan enbart betjänade det enskilda skogsbruket på liknande sätt som högskolans forstmästarkurs. Båda dessa linjer utbildade

årigen 11 à 12 elever, och dessa hade sedan att under inbördes konkurrens söka anställning inom i varandra mycket närliggande arbetsfält. Uppenbarligen hade dock privatskogsbruket icke kunnat konsumera en så stor årskontingent, varför ett årligen växande överskott på utbildad personal uppenbart förelåg.

Denna lärarrådets skrivelse hade till följd, dels att elevantalet vid högskolans båda kurser av Kungl. Maj:t nedsattes — för forstmästarkursen från 12 till 9 samt 1933 ytterligare från 9 till 6 — dels ock att högskolans styrelse anhöll om Kungl. Maj:ts bemyndigande att till omprövning upptaga frågan om den statliga skogsundervisningens omläggning för erhållande av bättre proportion mellan utexamineringen och behovet av utbildad skogspersonal.

Sedan detta bemyndigande erhållits och styrelsen därefter uppdragit åt skogshögskolans lärarråd att inkomma med vissa utredningar och förslag i ärendet, har lärarrådet i skrivelse den 26 oktober 1933 beträffande fortsättningsskolan å Kloten inkommit med en del förslag, vilka i huvudsak kunna sammanfattas i följande 7 punkter:

1. Fortsättningskursen måste anses hava en viktig uppgift att fylla genom utbildande av de dugligaste, kunnigaste och i övrigt mest lämpliga inom skogsvaktarkåren till mera kvalificerade biträden speciellt för skogsvårdsstyrelsernas och övriga privatskogsbrukets behov. Skolan förtjänar därför att bibehållas.
2. Med bibehållande av kursens karaktär av fortsättningsskola, böra dock stadgarna i viss mån ändras i den riktningen, att dels vissa kvalificerade betyg och intyg från skogsskola skulle erfordras för inträde, dels ock att kvalificerade elever med realexamen och längre skogspraktik skulle vinna inträde vid skolan utan att Kungl. Maj:ts särskilda tillstånd härtill bör erfordras.
3. Undersökning bör ske, huruvida ej på någon av statens domäner en lämpligare förlägningsplats för kursen kan erhållas än den nuvarande, vilken anses behäftad med vissa, närmare angivna brister.
4. Därest skolan visar sig utvecklingsduglig, böra föreståndaren och underläraren uppföras på ordinarie stat samt ev. ännu en lärare tilldelas skolan.
5. Det bör tagas under omprövning, huruvida fortsättningsskolan fortfarande bör stå under domänstyrelsens överinseende eller läggas under styrelsen för skogshögskolan och statens skogsförsöksanstalt.
6. Fortsättningsskolans nuvarande undervisningsplan och stat anses tillsvidare kunna i huvudsak bibehållas, men bör en mindre höjning ske å anslaget till studieresor för eleverna. (Lärarrådets skrivelse anger den nuvarande staten till 27,100 kronor, men då häri ingår ett anslag till viss nybyggnad, har denna post i här ovan meddelad "normalstat" avräknats samt de normala årskostnaderna upptagits med endast 25,050 kronor.)
7. Övergång från fortsättningsskolan till skogshögskolan — med förbigående av dennas förberedande kurs — bör i möjligaste mån underlättas dels genom mildrande av vissa nu gällande bestämmelser för sådan övergång, dels ock genom tilldelande åt fortsättningsskolan av ett premieliknande stipendiebelopp å förslagsvis 1,000 kronor, att föredörligen tilldelas sådana behövande elever, vilka genomgått fortsättningsskolan med så utmärkta vitsord samt även i övrigt ådagalagt sådana egenskaper, att de lämpa sig för fortsatt högre fackutbildning.

Mot dessa lärarrådets förslag har en av dess medlemmar, lektor H. Carbonnier anmält avvikande mening och yrkat, att fortsättningsskolan borde nedläggas samt att fortsatt utbildning i stället borde meddelas den skogsskoleutbildade personalen i form av kortare specialkurser, beräknade att av statsmedel bekostas med 3,000 kronor pr år och förlagda till olika delar av landet samt att ledas av vissa vid skogshögskolans forstmästarkurs anställda lärarkrafter.

Med anledning av dessa förslag har, såsom förut omnämnts, till styrelsen för skogshögskolan och statens skogsförsöksanstalt den 17 mars 1934 ingivits en längre skrivelse från de skogsskoleutbildades centralkommitté.

I denna skrivelse bemötes reservantens förslag om fortsättningsskolans nedläggande och inrättandet av kortare fortbildningskurser vilka aldrig kunna ersätta den grundligare utbildning, som vid fortsättningsskolan meddelas. Denna skolas nedläggande skulle medföra att man "hänsynslöst faller stoppbommen för folk, som sedan barndomen tillhört ett kanske fäderneärvt yrke, visat sig dugliga däri, önska och vilja framåt och till på köpet äro de talrikaste av alla utbildningskategorierna". Däremot finner kommittén med verklig tillfredsställelse, att lärarrådets majoritet föreslår fortsättningsskolans bibehållande, "varigenom den skogsskoleutbildade personalen även framdeles kan få möjligheter till vidare utbildning och bättre utkomstmöjligheter. Det vittnar om förståelse för de befattnings- och yrkesgrupper, vars intressen det här gäller, samt hänsyn icke allenast till nuets krav utan även framtida uppgifter."

Skolan har alltså, enligt kommitténs mening, en verklig uppgift att fylla inom svensk skogsbruk, varför den nu enhälligt stödes av hela den skogsskoleutbildade skogsmannakåren.

I övrigt bekräftar och understryker centralkommittén de av lärarrådet lämnade uppgifterna och framförda synpunkterna samt biträder också i alla väsentliga punkter de av lärarrådet framlagda förslagen.

Dock framföras vissa betänkligheter mot några av lärarrådet föreslagna betygsfordringar för inträde till fortsättningsskolan, varjämte anses att den av lärarrådet uttalade tveksamheten angående skolans läggande under styrelsen för skogshögskolan samt överförande på ordinarie stat icke bör hindra, att dessa organisatoriska frågor snarast möjligt lösas.

Vidare finner kommittén det glädjande, att lärarrådet upptagit förslag om bättre möjligheter för fortsättningsskolans dugligaste elever att efter viss komplettering av färdigheter övergå till skogshögskolan. Härvid påpekas dock, att lärarrådet förbisett de möjligheter till sådan komplettering, vilka nyligen öppnats genom inrättandet av en specialkurs vid Vilans folkhögskola, vilken kurs avser att meddela personer, som vuxit upp vid jordbruket, kunskaper för inträde till den nyinrättade lantbrukshögskolans eller mejeriinstitutets högre kurser. Efter att hava lämnat vissa uppgifter om organisation och kostnader m. m. för denna kurs, föreslår centralkommittén, att specialkursen å Vilan bör göras tillgänglig även för liknande kategorier av skogsbruksstuderande samt att avgångsbetyg från denna kurs måtte godkännas för inträde jämväl vid skogshögskolan.

Ovanstående av lärarrådet och centralkommittén framförda förslag och synpunkter komma att i detta betänkande senare upptagas till behandling.

I domänstyrelsens förslag om verkets omorganisation av den 5 juli 1933 upptogs fortsättningsskolans organisation icke till behandling, utan hänvisades till utredning, som vore att förvänta från styrelsen för skogshögskolan och statens skogsförsöksanstalt.

KAP. 4.

Skogsinstitutets lägre kurs samt Skogshögskolans forstmästarkurs.

Under de sista decennierna av 1800-talet undergick den svenska skogshandlingen synnerligen starka förändringar i och med sågverksindustriens hastiga utveckling. Till en början anskaffade sågverken sin råvara mest genom inköp av å rot utstämplat virke från allmänna skogar samt genom förvärfvande av avverkningsrätt under ända till 50 års tid å huvudsakligen enskilda skogar. För denna verksamhet fordrades i regel ej annan skogspersonal än sådan, som hade praktisk erfarenhet i avverkning och virkestransport. Så småningom övergingo emellertid de flesta sågverksbolagen i allt större utsträckning till att förvärva

egna skogsdomäner, vilket i norra Sverige huvudsakligen skedde genom inköp av bondejord. Ungefär samtidigt skedde en omläggning av den gamla järnbruksdriften i mellersta Sveriges bergslager, där flertalet smärre järnbruk av ekonomiska orsaker måste nedläggas, varefter därtill hörande bruksskogar så småningom övergingo i de nya skogsindustriernas händer. I samma mån som dessa industriernas egna skogsinnehav ökades, måste nya krav också ställas på deras skogspersonal, sedan dennas uppgift ej blott innefattade exploatering av befintliga urskogstillgångar utan även förkovran av de under deras förvaltning stående skogsdomänerna.

Denna utveckling torde hava varit orsaken till, att domänstyrelsen den 2 november 1891 till Kungl. Maj:t ingick med förslag att vid skogsinstitutet borde anordnas en särskild kurs för privata skogsförvaltare, vilka för sin verksamhet i enskild tjänst, enligt styrelsens mening, ej voro i behov av så omfattande förkunskaper och så mångsidig utbildning som staten med rätta krävde av sina skogstjänstemän. Den nya kursen borde utgöras av *specialelever*, som i lämplig utsträckning skulle följa den för institutets högre kurs anordnade undervisningen.

Till detta domänstyrelsens förslag gav 1892 års riksdag sin fulla anslutning. Påföljande år äskade därför vederbörande departementschef ett extra anslag för tillbyggnad och nya inventarier vid skogsinstitutet, varvid han bl. a. anförde, att det svenska skogsbruket vid sagda tid befann sig på beklagligt låg ståndpunkt samt yttrade: »Ett sätt till åstadkommande av en bättre ordning härutinnan ligger otvivelaktigt i inrättandet av kurser i rationell skogshushållning, vilka utan att kräva de kunskaper, den tid och den kostnad, som ett fullständigt genomgående av skogsinstitutet skulle fordra, likväl, praktiskt anordnade, skulle kunna bibringa jordägare och personer, som önska utbilda sig till privata skogsförvaltare, kunskaper tillräckliga för en mindre omfattande skogsskötsel.» Det begärda anslaget beviljades av riksdagen, som i sin skrivelse i ämnet framhöll önskvärdheten av, att den nya kursen snarast möjligt toge sin början.

I de nya stadgar för skogsinstitutet, som på grund av Kungl. Maj:ts beslut den 30 december 1893 fastställdes, föreskrevs bl. a., att den »lägre kursen» skulle börja den 15 juli och fortgå under ett och ett fjärdedels år för att efter fullbordade sommarövningar avslutas den 15 oktober påföljande år. Specialeleverna, som finge antagas endast i den mån utrymmet medgäve, skulle ha en ålder av minst 18 och högst 28 år samt förete intyg om kunskaper, motsvarande minst genomgången femte klass i allmänt läroverk. Därjämte erfordrades praktisk förutbildning, förvärvad antingen vid genomgång av förberedande skogsskolan å Omberg eller genom att under minst två år hava deltagit i de vid en lantegendom, sågverks- eller bruksrörelse förekommande skogsgöromålen, varvid färdighet i skogs- och fältmätning skulle ha förvärvats.

Den sammanlagda undervisningen skulle för lägre kursen utgöra 336 föreläsningar samt 261 övningstimmar å lärorummet fördelade på 13 ämnen, medan högre kursen enligt samma studieplan hade 891 föreläsningar och 468 övningstimmar, fördelade på 23 ämnen.

År 1901 beviljade riksdagen medel till utökning dels av institutets lärarkrafter med två mera fast anställda lärare, dels ock av lokalerna, varigenom den teoretiska undervisningen för de båda kurserna i viss utsträckning kunde skiljas samt för lägre kursen något utökas och bättre inriktas med hänsyn till kursens lägre förkunskaper.

Enligt år 1905 fastställd undervisningsplan skulle sålunda för lägre kursen hållas 351 obligatoriska och 33 valfria föreläsningar, fördelade på 14 ämnen, var-

till kommo 138 övningar å lärorummet samt omkring 5½ månaders praktiska övningar och resor. Samtidigt skulle högre kursen hava 887 föreläsningar, 258 övningstimmar och c:a 6 månaders fältövningar och resor. Denna studieplan följdes i stort sett under institutets hela återstående arbetstid.

Dock stipulerades år 1906, att förkunskaperna för inträde till lägre kursen skulle motsvara avlagd realskoleexamen i stället för femte klassens kurs, varjämte den 2-åriga förpraktiken enligt institutets nya stadgar av den 23 maj 1903 skulle vara obligatorisk, sedan den föreberedande skogsskolan å Omberg helt reserverats för högre kursens räkning.

Vid tillkallandet av 1906 års sakkunniga meddelade departementschefen i förut berörda P. M., att uppdraget bl. a. borde omfatta en utredning, huruvida den vid skogsinstitutet anordnade lägre kursen framgent borde bibehållas vid institutet eller förflyttas till en eller flera skogsskolor.

När de sakkunniga gingo att fullgöra detta uppdrag, ställde de sig principiellt på den ståndpunkten (se betänkandet sid. 45—47), att de vid lägre kursens tillkomst anförda motiven, nämligen att »för den privata skogsförvaltaren i allmänhet icke torde erfordras så omfattande förkunskaper och mångsidig utbildning, som staten med rätta kräver av sina skogstjänstemän» ingalunda kunde anses generellt riktiga. För självständiga skogsförvaltare i enskild tjänst måste nämligen samma krav ställas som på statens revirförvaltare. Dock framhölls, att särskilt de större skogsbolagen ofta inrättat vissa, under själva centralförvaltningen lydande och därför mindre krävande lokalförvaltningar, vilka i början ieddes av endast i praktisk verksamhet utbildade inspektorer och faktorer; dessa intogo en mellanställning mellan de högre fackutbildade jägmästarna samt skogvaktarna. För dylika mellantjänsternas rekrytering kunde en lägre fackkurs anses ha en uppgift att fylla »särskilt under den nuvarande övergångstiden mellan vanvård och vård av våra skogar». Ävenledes funnes ett antal skogsdomärer av så ringa omfattning, att ägaren av kostnads-skäl måste anställa skogsmän med mindre lönepretentioner och lägre facklig kompetens och för dylika befattningar ansågs en tjänstemannaklass, utbildad på realskolans grund ofta vara fullt tillfredsställande. Angående utbildningen av denna mellanklass uttala de sakkunniga sig emot den tidigare helt eller delvis bedrivna samundervisningen och anförä bl. a. (sid. 47) följande: »Liksom motsvarande funktionärer inom industrien och lantbruket böra otvivelaktigt dessa skogsmän utbildas inom en särskild läroanstalt, ett *skogsläroverk*, ej vid en kurs som utgör ett påhäng vid en högre läroanstalt, vars undervisning de endast delvis äga förutsättningar att följa.»

De sakkunniga underkänna emellertid ej blott den gemensamma undervisningen utan framföra även betänkligheter mot användande av gemensamma lärare och gemensam förlägningsplats. Sålunda anføres (sid. 68—69) att »erfarenheter inom andra arbetsområden visat, att det är nödvändigt att skilja den högre undervisningen från mellanstadiet, om ej bägge skola bliva lidande». »Man utbildar ej officerare och underofficerare, ej ingenjörer och verkmästare vid samma läroanstalt.» Ett kursernas skiljande skulle enligt de sakkunniges mening också medföra, att »den ständiga konfusion mellan de från skogsinstitutets högre och lägre kurs utgångna, som nu sker till alla parter skada, för alltid undanrödjes.»

Beträffande det föreslagna skogsläroverkets lokalfråga ansågos alla skäl tala för att förläggningen borde ordnas i en större skogstrakt, där uppehållet för eleverna skulle ställa sig billigare än i en stad och där lämpligaste tillfället erbjödes att jämsides med den teoretiska undervisningen få mesta möjliga tid till praktiskt utövande av arbeten i själva skogen. Mycket goda möjligheter i detta avseende ansåges förefinnas å Kloten, där av frutvarande skogsskolan disponerade lokaler jämte vissa nya byggnader skulle tilldelas läroverket, vid vilket plats för 20 elever borde beredas under en ettårig kurs, byggd på realskolans kunskapsmätt och minst 22 månaders förpraktik. Undervisningen, som skulle meddelas av tre ordinarie lektorer samt en extra lärare och en assistent, borde bestå av 487 lektioner samt 126 övningar å lärorummet och 1718 arbetstimmar i fältet.

Angående detta förslag visade sig meningarna vara synnerligen delade, i det att två av de fem sakkunniga bestämt avstyrkte förslaget om utbildning av en mellanklass av skogstjänstemän, då behovet av dylik personal väl kunde fyllas av de dugligaste abiturienterna från skogsskolorna. Den ene reservanten

yttrade dock följande: »Skulle emellertid av statsmakterna anses, att en med nuvarande lägre kurs vid skogsinstitutet jämförlig utbildningskurs fortfarande bör anordnas, vill jag på det livligaste instämma i vad i betänkandet anförts gentemot en sådan lärokurs' anordning vid skogshögskolan och biträder i sådant fall förslaget om skogsläroverket vid Kloten.

I avgivna yttranden över de sakkunniges förslag anfördes av domänstyrelsen samt av vissa föreståndare för lägre skogsskolor, att den för vissa lägre befattningshavare önskvärda utökade utbildningen borde ske i form av en på de lägre skogsskolorna påbyggd fortsättningskurs. Därjämte anförde löneregleringskommittén, att läroverket skulle medföra dels försämrad utbildning i jämförelse med den dåvarande lägre kursen, dels ock betydande kostnader för statsverket, vilka senare skulle undvikas genom den lägre kursens förläggning till de för skogshögskolan föreslagna nya byggnaderna i Stockholm. Liknande meningar anfördes av Svenska forstmästarförbundet samt av Svenska trävaruexportföreningen, vilken senare dessutom framhöll, att vissa såväl skogsbolag som enskilda skogsägare endast i ringa omfattning hade råd att anställa personer med högsta skogliga utbildning. Lägre kursens borttagande skulle därför i de flesta fall leda till det resultatet, »att den skogsägare, som ej kan erhålla den billigare arbetskraft, han anser sig hava råd att påkosta, avstår att anställa skogligt utbildad förvaltare».

I proposition (n:o 73) till 1912 års riksdag ansåg vederbörande departementschef efter ett kritiskt skärskådande av de sålunda framträdde meningarna, att en lärokurs, motsvarande den dittillsvarande lägre kursen vid skogsinstitutet, borde vid nya högskolan bibehållas, vilket även blev 1912 års riksdags beslut.

Beträffande utrustningen av den sålunda med en lägre kurs utökade högskolan anförde departementschefen, att inga ökade krav på utrymmen samt därav förorsakade förändringar i kostnader eller planläggning av nya högskolebyggnaden behövde tagas under övervägande, då den av de sakkunniga för endast en kurs föreslagna byggnaden ansågs väl tillgodose behovet även för två kurser, detta beträffande såväl lärosalar som undervisningens andra krav.

Vid organiserandet av högskolans lägre kurs följde sedan statsmakterna i alla väsentliga delar en plan, som till Kungl. Maj:ts ingivits av svenska forstmästarförbundet. Enligt detta förslag borde kursen börja den 15 juni, men förlängas från två till tre lästerminer, så att avslutning skedde vid andra höstterminens slut påföljande år. Enligt förslaget skulle föreläsningarnas antal ökas från tidigare 351 till 618 samt övningarna å lärorummet från 138 till 167. Härjämte borde övningarna i fältet samt studieresorna ökas från $5\frac{1}{2}$ till omkring $7\frac{1}{2}$ månader. Som lärare för lägre kursen borde enligt samma förslag anställas: en lektor i skogsskötsel med undervisningsskyldighet jämväl i skogsuppskattning och skogsindelning samt skogsvårdning; en lektor i skogsteknologi med undervisning jämväl i byggnads- och avdikningslära samt skogs- och fältmätning jämte kartriting; en lektor i naturvetenskapliga ämnen, omfattande skogs- och allmän botanik, marklära med geologi och klimatologi, skogszoologi med skogsinsekter samt jakt- och fiskevård samt en extra lärare i vartdera av ämnena matematik, jordbruksekonomi samt lag- och författningskännedom.

För att uppnå de med kursens förläggande till skogshögskolan avsedda besparingarna beslöt emellertid 1912 års riksdag i enlighet med Kungl. Maj:ts proposition (n:o 73), att endast de båda förstnämnda lektoraten borde inrättas med en årslön av 4000 kronor, varemot det tredje lektoratets undervisning borde uppdelas å högskolans professor i botanik samt viss tjänsteman vid statens skogsforsöksanstalt. Därjämte skulle tre extra lärare anställas för 3 200 kronor, samt till stipendier anslås 600 kronor och till praktiska övningar 4 000 kronor, varför den direkta undervisningskostnaden för kursen borde beräknas till 15 800 kronor.

När sedermera till 1914 års riksdag ett definitivt statförlägg skulle framläggas för högskolans första verksamhetsår, påvisade emellertid skogsinstitutets lärarkollegium, dels att den för lägre kursen föreslagna undervisningsplanen på vissa anförda skäl icke utan stora olägenheter kunde genomföras, dels ock att i det preliminära kostnadsförslaget vissa nödvändiga utgifter för lärarkrafter samt för praktiska övningar m. m. förbisetts. Sålunda hade inga lärare beräknats vare sig i skogszoologi med jakt- och fiskevård eller i bokföring och kartskrift, och ej heller hade anslag till elevernas resor upptagits. Sedan dessa och en del andra anmärkta förhållanden föranlett vissa jämkningar i den preliminära statberäkningen av år 1912, godkände 1914 års senare riksdag en ordinarie stat för skogshögskolan slutande å 124 500 kronor, av vilket belopp de jämkade kostnaderna för undervisningen vid forstmästarkursen utgjorde omkring 17 300 kronor.

Kursens undervisning skulle enligt den fastställda planen bedrivas av följande lärare: en lektor i skogsskötsel, skogsuppskattning och skogsindelning med undervisningsskyldighet i matematik; en lektor i skogsteknologi med byggnads- och avdikningslära jämte skogs- och fältmätning samt kartritning jämte fem extra lärare, nämligen i jaktzoologi med jakt- och fiskevård; i lag och författningskunskap; i jordbruksekonomi; i bokföring samt i kartskrift.

Därjämte skulle undervisning i botanik meddelas av vederbörande professor vid jägmästarkursen samt i marklära med geologi och klimatologi av en befattningshavare vid statens skogsförsöksanstalt, vartill kom en assistent under sommarövningarna.

Denna nya organisation med 9 lärare och en assistent måste uppenbarligen medföra en betydande kvalitativ förbättring i lägre kursens såväl teoretiska som praktiska undervisning.

Samtidigt skedde en mycket stark kvantitativ utökning, i det att studietiden förlängdes från 2 till 3 läseterminer, varjämte de obligatoriska föreläsningarnas antal ökades från 351 till 548 (56 %) samt övningar och laborationer från 138 till 194 timmar (41 %). Likaså ökades praktiska övningarna i skogen från omkring $5\frac{1}{2}$ till 6 månader.

I de stadgar för den nya skogshögskolan, som av Kungl. Maj:t fastställdes den 5 december 1914, infördes för högre resp. lägre kurserna namnen jägmästarkurs resp. forstmästarkurs, och i § 1 angavs den senare ha till ändamål »att, jämte bibringande av nödiga teoretiska kunskaper, meddela praktisk insikt och färdighet i skogshanteringen till den utsträckning, som erfordras för biträdande vid större skogsförvaltning eller handhavande av mindre krävande sådan.»

Beträffande det sålunda stipulerade utbildningsmålet må påpekas, att den förstnämnda uppgiften, nämligen att utbilda skogliga biträden, i viss mån även åvilade den av statsmakterna år 1916 inrättade skogliga fortsättningsskolan å Kloten (jmf. kap. 3), medan utbildning av förvaltare enligt stadgarna jämväl skulle åligga jägmästarkursen (jmf. kap. 5). Forstmästarkursen tilldelades sålunda i stadgarna en mellanställning, varigenom den både uppåt och nedåt måste tänga andra kurser med liknande utbildningsuppgifter. Denna mellanställning i förening med kursens inriktning mot de ovan angivna dubbla utbildningsmålen ledde så småningom till allt större tveksamhet angående de vägar, som kursens framtida utveckling borde följa.

Lades nämligen huvudvikten på uppgiften att utbilda i större förvaltning biträdande personal, måste kursen göras relativt enkel och kortvarig för ernående av låga utbildningskostnader för eleverna, på det att det privata skogsbruket verkligen skulle kunna ernå den *billigare* arbetskraft, vilken svenska trävaru-

exportföreningen i tidigare omnämnt yttrande ansåg vara synnerligen behövlig. Skulle däremot utbildningen av privata förvaltare vara kursens huvuduppgift, måste densamma uppenbarligen göras långt mera grundlig samt successivt utvecklas i samma mån, som nya arbetsuppgifter genom skogshanteringens och den ekonomiska livets utveckling ställde höjda krav på de privata skogsförvaltarnas kompetens.

Under den första tiden hade den senare utvecklingslinjen mycket starka förespråkare såväl inom som utom högskolan, vilket framgår av följande viktigare utvecklingsdata.

År 1916 hemställde lektorn i skogsskötsel om befrielse från undervisningen i matematik med förordnande av en särskild extra lärare i detta ämne, vilket statsmakterna år 1917 biföllo (jmf statsverksprop. IX H. T. sid. 211).

Med anledning av begärd utökning av relevantalet vid högskolan hemställde dess lärarråd och styrelse år 1917 om inrättande av en extra lektorsbefattning för forstmästarkursen i botanik och marklära, vilket förslag upptogs av Kungl. Maj:t och godkändes av 1918 års riksdag (se IX H. T. sid. 193).

Med liknande motivering hemställdes i skrivelse den 30 november 1917 från högskolans lärarråd med reservation av en av dess ledamöter, dels att lektorn i skogsteknologi skulle beredas lindring i sin undervisningsskyldighet i form av befrielse från undervisning i skogs- och fältmätning samt kartritning genom anställande av ny extra lärare i dessa ämnen, dels ock att ytterligare en assistent skulle ställas till lektorernas förfogande under forstmästarkursens praktiska övningar. Båda förslagen upptogs av Kungl. Maj:t i 1919 års statsverksproposition (IX H. T. sid. 245) och biföllos av riksdagen.

I ett flertal skrivelser till högskolans styrelse framställde vidare svenska forstmästarförbundet en rad önskemål om den lägre kursens utökning i olika avseenden. Så t. ex. beklagade förbundet i en skrivelse av april 1920, att kursen av statsfinansiella skäl redan från början i väsentliga delar blivit beskuren gent emot det förbundets förslag till Kungl. Maj:t, som blev avgörande för kursens infogande i den nya högskolan.

»Redan detta förslag innebar enligt forstmästarnas åsikt emellertid ett minimum, vartill det av taktiska skäl begränsades». En hel del utökningar av bl. a. lärarkrafterna vid kursen hade visserligen sedermera på grund av tidigare framställningar genomförts, men fann förbundet det nu »betänkligt, att denna utökning ej följts av samtidigt vidtagna, behövliga ändringar i läroplanen».

Sedan i skrivelsen redogjorts för en del brister dels i forstmästarnas skolunderbyggnad dels ock i kursens dåvarande omfattning vid högskolan anhölls, att högskolans styrelse åter ville behjorta önskningarna om kursens fortsatta förbättrande bl. a. genom förlängning av undervisningstiden från tre till fyra terminer samt ökning av undervisningen speciellt i matematik och naturkunnighet (i senare ämnet med 60 timmar). Därjämte hemställdes om införande av ett nytt ämne i undervisningen, förslagsvis benämnt förvaltningskunskap och omfattande 20 föreläsningar. Över denna framställning yttrade sig bland andra jägmästarkursens lärarråd, som enligt protokoll den 28 april 1921 visserligen fann framställningen utgöra ett nytt och glädjande bevis på forstmästarnas intresse för ernående av en fördjupad inblick på det skogliga vetandets område, men som det oaktat av ekonomiska skäl anförde starka betänkligheter mot bifall till förslaget. Så till exempel hade lägre kursen från början endast omfattat ett mindre antal föreläsningstimmar, vilka redan successivt starkt utökats och då nu åter en ökning begärdes till minst 623 timmar, innebure detta en ungefärlig fördubbling av det ursprungliga antalet. »Redan nu,» säger lärarrådet, »höres ej sällan klagomål över att forstmästarna ställa sig alltför dyrbara för vissa lägre tjänster, och skulle nu enligt forstmästarförbundets förslag en ytterligare förlängning från tre till fyra terminer ske, så blir kursen vid högskolan endast obetydligt billigare än jägmästarkursen». Lärarrådet ansåg det därför allvarligt kunna befaras, att

»förlängningen och fördyringen av studierna i många fall göra de utgångna forstmästarna mindre lämpade att rekrytera den mellankår av skogstjänstemän, som vid instiftandet av kursen ansågs vara av behovet påkallad».

Lärarrådet ville också såsom sin mening uttala, att en utveckling av kursen i av forstmästarförbundet begärd riktning såsom konsekvens skulle medföra, att denna kurs så nära komme att sammanfalla med nuvarande jägmästarkursen, att en sammanslagning av de båda kurserna av flerfaldiga skäl bleve oundgängligen nödvändig. Den föreslagna utökningen av kursens undervisningstid avstyrktes därför, varjämte lärarrådet förklarade sig anse, att forstmästarkursens studieplan redan hade utökats i sådan omfattning att en förkortning i stället för en förlängning snarare motsvarade kursens i högskolans stadgar stipulerade ändamål.

I annat sammanhang tillstyrktes emellertid den föreslagna undervisningen i förvaltningskunskap att hållas gemensamt för högskolans båda linjer, och i 1922 års statsverksproposition (IX H. T. sid. 240) förordade Kungl. Maj:t denna kurs, varefter samma års riksdag beviljade nödiga medel härför. Redan dessförinnan hade emellertid Kungl. Maj:t den 16 december 1921 fastställt sådan ändring i högskolans stadgar, att förslaget om forstmästarkursens utökning åtminstone i väsentliga delar bifallits. I samma stadgar hade dessutom hänsyn tagits till en framställning av lektorn i skogsteknologi, som anförde, att den korta tid, som stode till buds för praktiska övningar, borde göras mera effektiv genom slopandet av övningarna i praktisk milkolning, varför i stadgarna borde införas bestämmelsen, att färdighet i dylikt arbete skulle förvärfvas före inträdet vid högskolan. Detta innebar en direkt utökning av undervisningen i andra ämnen.

Även kan tilläggas, att forstmästarkursen fr. o. m. år 1924 fick en egen demonstrationsskog med tillhörande byggnader åt sig upplåten å Villingsbergs kronopark i Örebro län.

Detta skede av mycket hastig utveckling avbröts emellertid, när domänstyrelsen i underdånig skrivelse den 4 oktober 1924 hos Kungl. Maj:t hemställde om utredning angående jägmästarkursens och forstmästarkursens sammanslagning till en enda enhetlig högskolelinje. Angående de åtgärder och utredningar m. m., som denna domänstyrelsens skrivelse föranledde, hänvisas till härövan (kap. 1) meddelad redogörelse. Sedan ärendet under en följd av år varit föremål för meningsutbyten, erhöill högskolans styrelse den 30 juni 1932 Kungl. Maj:ts bemyndigande att till ny behandling upptaga frågan om sammanförande av skogshögskolans båda linjer till en kurs, varefter styrelsen lämnade högskolans lärarråd i uppdrag att upprätta läroplaner och kostnadskalkyler m. m. dels för en enhetlig utbildningslinje och dels ock för nu befintliga två kurser, förändrade på sätt den tidigare förda diskussionen och i övrigt inträffade eller motsedda förhållanden kunde anses kräva.

Vid fullgörandet av detta senare uppdrag meddelades i skrivelse den 26 oktober 1933, att lärarrådet varit synnerligen tveksamt om utgångspunkten för en blivande organisation för forstmästarkursen.

Samma yrkanden förekommo nämligen i lärarrådet som år 1921, d. v. s. att kursen borde återföras och därefter kvarbliva vid den ungefärliga nivå, som vid dess införlivande med den nyskapade högskolan avsågs, medan från annat håll hävdades, att forstmästarkursen borde utvecklas till en högskolans huvudlinje, på sätt en av kursens lektorer i två skrivelser till högskolans styrelse av den 3 januari och 20 april 1933 föreslagit.

Under sålunda framförda rent konträra uppfattningar hade lärarrådet funnit det lämpligast att söka fullgöra styrelsens uppdrag under den antagna förutsättningen, att forstmästarkursen skulle i huvudsak bibehållas i sin nuvarande form,

varför endast sådana reformförslag skulle framläggas, vilka kunde anses önskvärda inom ramen av kursens redan uppnådda organisation.

Med angivande av motiv föreslog därfor lärarrådet i huvudsak endast följande förändringar:

1. sänkande av maximiåldern för inträde från nuvarande 26 till 24 år;
2. höjande av fordringarna på förpraktik från nuvarande 22 till 28 månader;
3. inrättande av en extra lärarbefattning i förvaltningslära med affärs- och skogsbokföring;
4. införandet av ett antal exkursioner i ämnet skogs- och fältnätning samt i jakt- och fiskevård;
5. anordnande av ännu en fast demonstrationsskog för kursens räkning; samt
6. överförande av nuvarande extra lektorsbefattningen i botanik och marklära m. m. till ordinarie tjänst.

Något tidigare hade till styrelsen från forstmästarkursens två ordinarie lektorer inkommit en framställning

7. att särskild assistent skulle förordnas såsom deras biträde under höstterminen, vilken framställning av styrelsen avslogs den 5 september 1933.

Vidare upplyser högskolans rektor, att vissa forstmästarkursens lärare vid frågans förberedande behandling till honom ingivit en P.M., som i huvudsak innehåller följande nya önskemål, vilka lärarrådet icke ansett sig böra upptaga, nämligen:

8. I § 1 av högskolans stadgar bör intagas bestämmelsen, att skogsvetenskapens utveckling på nationell grund bör åligga ej blott — såsom nu är fallet — högskolans jägmästarkurs utan även forstmästarkursen.
9. För att förverkliga den senare kursens självständighet i undervisning och organisation bör en av dess lektorer förordnas som särskild studieledare för kursen.
10. För inträde till kursen bör stipuleras kunskap jämväl i affärsbokföring samt en förpraktik av minst 36 månader i stället för nuvarande 22.
11. För erhållande av befattning som ordinarie lektor eller assistent vid skogs-högskolan bör ej fordras jägmästarutbildning — såsom nu stadgas — utan böra bl. a. även forstmästarna härtil vara behöriga.

Slutligen har högskolans rektor till styrelsen anmält en till honom från högskolans nuvarande elevkår ingiven skrivelse av den 30 oktober 1933, varvid beträffande undervisningen vid forstmästarkursen begäres:

12. att i bestämmelserna för vinnande av inträde till kursen stipuleras intyg om självständigt utförd avfattning, alldenstund den nu vid högskolan anslagna tiden för praktiska övningar i skogsuppskattning måste anses alltför knapp, samt
13. att undervisningen i matematik måtte utvidgas att omfatta flera föreläsningstimmar, för vilka tid delvis kunde vinnas genom minskning av föreläsningarna i vissa mindre viktiga delar av zoologin.

Till sist kan nämnas, att en av forstmästarkursens lektorer i form av till lärarrådets härovan nämnda skrivelse fogad reservation framfört förslag att intagning till kursen endast borde ske vart annat år, detta i syfte att under nuvarande överskott på utbildad skogspersonal samt statsfinansiella svårigheter göra vissa besparingar, vilka reservanten uppskattar till 7 656 kronor årligen. Därav borde dock 3 000 kronor anslås till fortbildningskurser för skogsskoleutbildad personal, samtidigt som fortsättningsskolan å Kloten helt borde indragas.

För att i möjligaste mån underlätta ett ställningstagande till de många stridiga uppfattningar och önskemål, vilka under senaste decennierna framkommit rörande forstmästarkursens ställning i vårt skogliga undervisningsväsen har skogshögskolans styrelse genom dess rektor låtit utarbета nedanstående ur högskolans handlingar eller andra tillgängliga källor och särskilt begärda upplysningar hämtad statistik över kursens utveckling och inre struktur under de nu gångna 40 åren av dess tillvaro.

Undervisningens utveckling och fördelning på olika läroämnen enligt några av de viktigaste studieplanerna framlägges i tablå I. Denna är upprättad med ledning av uppgifter i skogshögskolans festskrift av år 1917 samt i lärarrådets skrivelse den 26 oktober 1933 och visar i detalj den förut skildrade utökningen av antalet föreläsningar och övningar. Därvid bör beaktas, att lägre kursen under första perioden i stor utsträckning fick följa högre kursens större undervisning, varför minskningen år 1905, då samundervisningen till stor del upphörde, är att betrakta som ett tillrättaläggande av schemat för uppnående av bättre balans mellan olika ämnen vid den kortare kursen.

Tablå I. Översikt över forstmästarkursens viktigare studieplaner:

F = föreläsningstimmar.

Ö = övningstimmar å lärorummet.

Ä m n e s g r u p p	Kring år 1900		1905		1916		1933	
	F	Ö	F	Ö	F	Ö	F	Ö
Skogsskötsel	45	—	49	—	75	—	71	—
Skogsuppskattning och indelning	51	126	33	40	50	40	51	47
Matematik	—		18	—	27	18	27	39
Skogsteknologi med byggnadslära	30	63	80	—	120	40	120	47
Skogs- och fältmätning med kartritning	51		18	40	18	27	22	33
Skogsbotanik	60	42	64	22	51	11	51	20
Skogszoologi med jakt- och fiskevård ..	39		11*	—	57	11	62	20
Marklära med geologi m. m.	42	—	27	—	38	11	51	11
Lag- och författningskunskap	—	—	22	—	60	—	62	—
Jordbruksekonomi	18	—	29	—	40	—	40	—
Bokföring	—	12	—	18	12	18	12	18
Kartskrift	—	18	—	18	—	18	—	22
Förvaltningskunskap	—	—	—	—	—	—	12	—
Summa timmar	336	261	351*	138	548	194	581	257
	597		489		742		838	

*) Härtill kommo 33 valfria föreläsningar i jaktkunskap.

Statsverkets årskostnader för lägre kursen vid skogsinstitutet kunna icke exakt angivas, men uppenbarligen voro de minimala, så länge eleverna endast i lämpliga delar följde den för högre kursen anordnade undervisningen. Vid skogshögskolans tillkomst beräknade vederbörande departementschef däremot de *merkostnader* som forstmästarkursen skulle förorsaka den av de undervisningssakkunniga föreslagna högskolan. Frånsett en antagen höjning av expenserna med 1 000 kronor, beräknades merkostnaden för själva undervisningen på sätt tablå II visar. Till jämförelse meddelas liknande siffror ur den av riks-

dagen år 1915 fastställda utgiftsstaten liksom ock staten för budgetåret 1932—33, vilket kan anses som normalår för senare tid, samt för budgetåret 1933—34, då det statsfinansiella läget framtvingade en stark nedskärning av alla utgifter.

I tablån har även en beräkning utförts över sådana för högskolan gemensamma utgifter, vilka äro oberoende av själva undervisningens omfattning och fördelning på en eller två kurser (expenser, administration, bibliotek, anslag för vetenskaplig forskning m. m.)

Tablå II. Visande undervisningskostnaderna för forstmästarkursen.

	Beräknad stat 1912	Fastställd 1915	utgiftsstat för åren: 1932/33 1933/34	
Högskolans totalstat, kronor	113 490	124 500	247 500	227 400
Därav gemensamma kostnader	30 400	32 350	64 619	61 619
Av resten beräknas för forstmästarkursens undervisning:				
2 ord. lektorer; grundlön	8 000	8 000	17 160	17 160
1 e. o. lektor; ¹⁾	—	—	7 124	7 124
Extra lärare	3 200	4 300	7 500	7 500
Kurs i förvaltningskunskap	—	—	350	350
Stipendier åt elever	600	600	600	500
Praktiska övningar	4 000	4 500	14 000	9 900
Underhåll av sommarförläggning, beräknad andel:	—	—	1 120	400
Andel i resestipendier och vikariatsersättningar..	—	—	750	550
Summor	15 800	17 400	48 604	43 484
Härtill intjänta ålderstillägg	—	—	2 856 ²⁾	2 856 ²⁾
Härtill dyrtidstillägg, approxim.	—	—	2 470	2 420
Härtill prov. dyrortstillägg	—	—	720	720
Summa verklig årskostnad för statsverket kr.			54 650	49 480

¹⁾ Av e. o. lektors lön har i denna tablå 1 000 kronor påförts jägmästarkursen, där han biträder vid laborationer i botanik.

²⁾ En del av ålderstilläggen ingå i totalstaten å tablåns första rad, men inga dyrtidstillägg eller dyrortstillägg äro i denna stat medtagna.

Av tablå II framgår, att den förut skildrade starka utvecklingen av forstmästarkursens undervisning åtföljts av en stark ansvällning av kostnaderna. Under det att de gemensamma kostnaderna från 1915 till normalåret 1932—33 stegrats från 32 350 till 64 619 kronor eller med 100 % och högskolans totalstat från 124 500 till 247 500 kronor eller med 90 %, har nämligen forstmästarkursens *beräknade* undervisningsstat stigit från 17 400 till 48 604 kronor eller med 180 %, varutöver kursens *verkliga* undervisningskostnader stigit till 54 650 eller med 214 %.

Önskar man jämföra den ovan angivna normala undervisningskostnaden för forstmästarkursen — 54 650 kronor — med förut (i kap. 3) meddelad normal utgiftstat för fortsättningsskolan å Kloten — 25 050 kronor —, bör beaktas, att i förra siffran ingen andel i skogshögskolans gemensamma expenser m. m. inräknats, medan i kostnaden för Kloten alla dylika kostnader ingå, inklusive normalt underhåll av byggnader, vilket underhåll beträffande skogshögskolan numera bestrides ur byggnadsstyrelsens stat.

Beträffande *elevantalet* vid lägre kursen stadgades såväl 1894 som 1905, att endast så många elever fingo till kursen intagas, som utrymmet vid skogsinstitutet medgäve, medan däremot bestämmandet av elevantalet vid högskolan beror på Kungl. Maj:ts prövning. Därvid förordnades, att antalet åren 1915—1919 skulle utgöra högst 12 per kurs, vilken siffra för åren 1920—23 höjdes till 16, varvid dock ingen ny kurs 1922 intogs till följd av då genomförd omorganisation, som omlade kursens början från 15 juni till 1 febr. och ökade antalet terminer från 3 till nuvarande 4. Under tiden 1924—33 bestämdes siffran åter till 12 per kurs, men på grund av stark överproduktion på utexaminerade har Kungl. Maj:t för intagning till 1933 och 1934 års kurser nedsatt antalet till 9 resp. 6 per kurs.

Tillströmningen till kursen framgår av nedanstående tablå III, visande *årsmedeltal* för antalet sökande och vid kursen intagna, varvid de, som förut avlagt studentexamen redovisas särskilt.

Tablå III. Antalet sökande och intagna till forstmästarkursen.

Period	Årligen sökande	Därav studenter	Årligen intagna	Därav studenter
1894/98	7,0	(0,6)	6,0	(0,6)
1899/03	19,6	(1,8)	9,6	(1,8)
1904/1908	34,8	(3,9)	10,8	(2,8)
1909/13	66,2	15,2	10,2	5,0
1914/18	54,2	6,2	12,0	2,6
1919/24	60,2	13,6	14,6	5,2
1925/29	58,6	6,2	12,0	2,4
1930—1934	32,8	1,8	10,2	0,8
Summa intagna 426			106	

Anm. Inom () angivna siffror för antalet studenter äro att anse som något osäkra.

Tablå III visar sålunda 426 hittills intagna, av vilka 106 eller 25 % utgjorts av studenter. Då 10 elever av olika orsaker avbrutit kursen, och då två årgångar ännu ej avslutat sina studier, hava avgångsbetyg under gångna tiden utfärdats för inallas 401 elever (11,6 pr år), av vilka 386 haft godkända betyg i alla ämnen. Härutöver hava 14 extra elever åtföljt kursens undervisning under åren 1921—32, men då dessa enligt stadgarna icke varit berättigade att erhålla betyg, hava de ej medtagits i här nedan meddelad statistik. Flertalet extra elever hava tidigare sökt, men av utrymmesskäl ej kunnat vinna inträde som ordinarie elever.

En detaljstudie av tillströmningen till lägre kursen uppvisar två utpräglade maxima, nämligen året 1913 med 76 sökande samt åren 1923 och 1925 med 72. Denna senare siffra har sedan varit i stadigt sjunkande, så att till 1933 års kurs 24 ansökningar inkommo, vilket är den lägsta siffran på 30 år. En jämförande studie över antalet sökande till högre kursen vid skogshögskolan visar, dels att samma maxima förekomma även för denna kurs, ehuru de inträffade några år tidigare än för den lägre, dels och att 57 av de studenter, som sökt till lägre kursen, tidigare sökt inträde till den högre, ehuru de på grund av svaga betyg och stor konkurrens där ej kunnat vinna inträde.

Detta förhållande eller att studenter i stor utsträckning sökt sig till kursen har givit anledning till uppgörande av särskild statistik över de examina, som avlagts, eller de klasser resp. ringar i allmänt läroverk, som genomgåts före inträdet till forstmästarkursen. Uppgifterna hava i huvudsak hämtats ur svenska forstmästarförbundets matrikel år 1930, vilken dock i regel endast upptager de forst-

mästare, som med fulla betyg utexaminerats. Med reservation för några ej fullt klara uppgifter i matrikeln meddelas i tablå IV här nedan uppgifter för 347 utexaminerade.

Tablå IV. Examina före inträdet till forstmästarkursen.

Examen klass (ring)	Procent av årsklasserna:							Medel- tal
	1894/98	1899/03	1904/08	1909/13	1914/18	1919/24	1925/29	
5 + realex.	35,4	20,6	16,7	25,0	74,6	57,0	61,0	45,0
6 (I—II) ..	38,7	50,0	43,7	14,6	5,5	6,9	13,6	21,0
7 (III—IV)	12,9	11,8	12,5	10,5	1,8	1,4	5,1	6,9
Studentex. ..	6,5	14,7	27,1	47,9	18,1	34,7	20,3	25,9
Diverse	6,5	2,9	—	2,0	—	—	—	1,2
Summa % ..	100	100	100	100	100	100	100	100

Under erinran att klass 5 och sedermera realexamen stipulerades som minimikompetens i och för inträde, kan ur tablå IV utläsas, att i medeltal endast 45 % av de intagna nöjt sig med denna skolunderbyggnad, medan återstående 55 % genomgått högre klasser, varvid omkring 33 % genomgått klass 7:1 eller 7:2 (resp. ring III—IV) eller avlagt fullständig studentexamen. Under åren 1909—1913 samt 1919—1924 ingingo studenterna med ej mindre än 48 resp. 35 %, vilket får anses bero på, att vid sagda tidpunkter stor svårighet för inträde till jägmästarkursen rådde för studenterna. För att sökande med normalkompetens (realexamen) ej alldeles skulle utestängas tillämpade emellertid högskolans lärarråd senare vid intagningen till forstmästarkursen den praxis, att studentexamen eller genomgångna högre ringar ej nämnvärt räknades sökanden tillgodo i konkurrensen. Endast de bästa av varje kategori sökande antogs nämligen, d. v. s. goda betyg i realexamen sattes före svagare betyg i högre ringar eller studentexamen. Denna praxis i förening med minskad trängsel vid inträde till jägmästarkursen har så småningom bl. a. lett därhän, att studenterna allt mer börjat försvinna från forstmästarkursen. En annan, rätt säregen följd av samma praxis består däri, att sådana aspiranter, som redan genomgått högre ringar, ofta återvänt till skolkänken för att taga en kvalificerad realexamen.

Dessutom hava de, som redan avlagt realexamen, börjat komplettera kunskaperna i matematik, biologi samt fysik och kemi antingen till studentexamens kurs eller till högsta möjliga betyg i realexamen. Utan sådan komplettering har nämligen under sista decenniet nästan ingen aspirant vunnit inträde till forstmästarkursen. Ehuru hänsyn till detta förhållande icke kunnat tagas i de i tablå IV meddelade siffrorna, torde det vara uppenbart, att undervisningen vid forstmästarkursen sedan länge kunnat baseras på högre förkunskaper i flertalet ämnen, än som i stadgarna förutsättes.

Praktiktidens förlängning blev en annan följd av den härovan påpekade konkurrensen om inträde. Så t. ex. var från början genomgången av ett-åriga skogsskolan å Omberg nog för inträdes vinnande, men sedermera stego fordringarna successivt på sätt följande statistik från och med högskolans tillkomst närmare visar:

Period:	1915/18	1919/24	1925/29	1930/34	
Genomsnittlig förpraktik:	62	55.3	70.3	74.5	månader.

Nedgången under perioden 1919—1924 sammanhänger med det stora antal studenter (35 %), som då intogs, i det att deras högre examen den tiden pre-

mierades på bekostnad av praktiktidens längd. Sedan annan intagningspraxis, på sätt här ovan nämnts, började tillämpas, steg åter praktiktiden och nådde exempelvis år 1929 ett maximum med i genomsnitt 78,3 månader, men vid sista intagningen (dec. 1933) hade den sjunkit till 65,3 månader. Det kan meddelas, att längsta praktiktiden för någon elev under senare år torde vara 108 månader (9 år).

Medelåldern vid examens avläggande har i mycket hög grad påverkats av de ökade fordringarna på förpraktik och komplettering av skolkunskaper samt i viss mindre grad också av högskolestudiernas förlängning med $\frac{3}{4}$ år, vilket framgår av nedanstående siffror:

Period:	1894/03	1904/13	1914/23	1924/32
Medelålder vid examen:	23.5	25.5	26.9	27.5 år

Denna successiva försening med 4 år av utträdet från fackskolan har bl. a. medfört, att tiden mellan skolestudiernas avslutande och fackstudiernas påbörjande förlängts från i medeltal ej fullt 4 år för de 10 första årskurserna till nära 8 år för de 5 sista. Härigenom har sista decenniets medelålder vid inträdet till högskolan stigit till 25.5 år, medan den i stadgarna stipulerade maximialdern utgör 26 år. För många aspiranter har detta medfört den sorgliga konsekvensen, att de efter mångåriga förberedelser fallit för åldersstrecket samt vid 26 års ålder antingen måst byta levnadsbana eller fortsätta i skogsyrket utan den önskade högre fackutbildningen. Dessa senare hava emellertid i 23 kända fall löst sin utbildningsfråga på så sätt, att de med Kungl. Maj:ts dispens genomgått Klotens ett-åriga fortsättningsskola på sätt närmare skildras i historiken för denna skola (se kap. 3).

Beträffande den *sociala miljö*, varifrån skogsinstitutets elever på sin tid rekryterades, meddelas vissa uppgifter i skoghögskolans festskrift 1917 sid. 203. Dessa uppgifter hava något omarbetats samt kompletterats för tiden efter skoghögskolans tillkomst, varvid materialet hämtats ur forstmästareförbundets måttikel 1930. Resultatet meddelas i tablå V, i vilken samtliga 350 med fulla betyg dittills utexaminerade ingå.

Tablå V. Elevernars fördelning efter faderns yrke.

	Intagningsår:		
	1894/1914	1915/1929	Samtliga
Faderns yrke:			
Antal:	171	179	350
Högre skogs- och brukstjänstemän	27,5 %	11,2 %	19,2 %
Lägre d:o	4,1	6,7	5,4
Bruks-, gods- och sågverksägare	8,8	10,0	9,4
Lantbrukare, hemmansägare	8,2	7,3	7,7
Köpmän, fabriks-, bankmän	13,5	14,5	14,0
Ingeniör, officer, sjökapten, järnvägstjänsteman	17,4	16,8	17,1
Akademiker, läkare, veterinär, apotekare	17,0	22,9	20,1
Diverse yrken	3,5	8,9	6,3
Uppgift saknas	—	1,7	0,8
Summa	100 %	100 %	100 %

Av tablå V framgår bl. a. en rätt märklig förskjutning såtillvida, att kursen under första två decennierna i mycket stor utsträckning utgjordes av söner till högre bruks- och skogstjänstemän, (27,5 %) medan denna kategori under sista

decennierna nedgått till 11.2 %. Samtidigt hava emellertid grupperna godsägare, affärsmän, ingenjörer och akademiker ökats från tidigare 56.7 till 64.2 %, varför någon social förskjutning knappast kan spåras för gångna 40 årens rekrytering. Överhuvud taget kan påstås, att elevmaterialet till övervägande del härstammar från i socialt och ekonomiskt hänseende relativt välloftade samhällsklasser.

Angående *forstmästarnas studiekostnader* vid skogsinstitutet resp. högskolan föreligga i forstmästarförbundets medlemsblad (årg. 12 h. 3 samt årg. 16 h. 4) en del specificerade uppgifter, vilka i sammandragen form här nedan meddelas. Huru dessa uppgifter införskaffats och bearbetats framgår ej av i medlemsbladet lämnade upplysningar.

Studieåren:	1898/99	1912/13	1918/20	1927/29
<i>Kostnader för:</i>				
Sommarövningar och studieresor	625	620	2 375	1 278
Mat och logi under vistelsen i Stockholm	560	1 500	2 750	2 775
Diverse utgifter för instrument, böcker, kläder, resor och avgifter samt nöjen, idrott m. m.	1 178	1 935	3 025	2 122
Totalkostnad Kr.	2 363	4 055	8 150	6 175
Ungefärlig studietid, år	1,3	1,5	1,7	1,9
Årskostnad (avrundad) Kronor	1 800	2 700	4 800	3 250

Studietidens längd för resp. årskurser har uttagits ur skogsinstitutets resp. skogshögskolans betygsliggare, och årskostnaden har sedan här uträknats.

Under sista åren med lägre levnadskostnader böra utgifterna säkerligen något understiga de för åren 1927—29 angivna.

Vid högskolan stå f. n. omkr. 700 kronor *stipendiemedel* till kursens förfogande, vilka fördelade på 3 à 4 behövande elever något minska dessas totalkostnader. Några *inkomster* genom eget arbete under studietiden torde ej kunna påräknas, då sådant arbete i regel ej torde medhinnas.

Till ovan angivna belopp komma emellertid kostnaderna under de omkring 8 år, vilka numera i medeltal förflyta mellan avgång från läroverket och inträdet vid högskolan och vilka bruka fördela sig på omkring 6 år för vinnande av skogspraktik och omkring 2 år för betygskomplettering, fullgörande av värnplikt och spiltid m. m.

Under vissa tider samt vissa former av praktiskt arbete (lantmäteripraktik, avverkningar o. dyl.) kan åtminstone den mera försigkomne praktikanten i regel erhålla en dagspenning, som väl täcker levnadskostnaderna. Dock klagas under senare år allmänt över svårigheten att finna dylikt inkomstbringande arbete, beroende dels på den allmänna depressionen dels ock på arbetsgivarnas önskan att reservera tillgängliga arbeten för den egna ortsbefolkningen.

Direkt förenad med kostnader är i regel praktiken vid sågverk och olika skogsindustrier, liksom ock kontorsarbete, genomgående av kolnings- och bokhållerkurser m. m. samt framför allt betygskompletteringar, där mer eller mindre dyrbara privatlektioner sällan kunna undvikas. Även resorna mellan olika arbetsplatser och hemorten draga dryga kostnader, då praktiken om möjligt sökes fördelad över landets olika delar.

Några representativa kostnadssiffror för denna mellantid hava icke varit möjliga att erhålla, men en del muntliga upplysningar synes giva vid handen, att genomsnittliga årskostnaden kan skattas till omkring 500 å 600 kronor. Med de senaste årens långa praktik- och kompletteringstid skulle detta betyda en totalkostnad av omkring 4 000 å 5 000 kronor. Läggas härtill studiekostnadssiffrorna vid själva högskolan enligt här ovan meddelade siffror, skulle forstmästarnas totala utbildningskostnader efter avgången från läroverk i genomsnitt kunna skattas till 10 000 å 11 000 kronor.

Numerär och åldersfördelning för forstmästarkåren har studerats med ledning av uppgifter i högskolans betygsliggare samt från forstmästarförbundets matriklar. Resultatet med fördelning efter födelseår och sysselsättning föreligger i bil. I, varav följande sammandrag rörande de nu i verksamma åldrar befintliga forstmästarna här må anföras. (Siffran inom parentes angiver antalet, som nu studerar vid högskolan).

Födelseår	Antal	Födelseår	Antal
1870—74	4	1890—94	55
1875—79	33	1895—99	63
1880—84	51	1900—04	65
1885—89	54	1905—	18 (+ 15)
Summa 343 (+ 15)			

Utöver detta antal aktiva hava 2 övergått till jägmästarkursen samt 15 redovisats som pensionerade eller icke arbetsföra och 38 som döda. För 3 saknas uppgift.

Av tablån här ovan framgår, att åldersfördelningen är tämligen jämn i årgångarna födda 1880 och senare, vilket ju är en följd av att utexamineringen under sista 30 åren varit synnerligen likformig med i början omkr. 10 och därefter 12 per årskurs. På grund av mindre elevantal vid kursens början samt större avgång äro däremot årgångarna, födda före 1880 (nu fyllda 55 år) glest besatta, varför större avgång på grund av ålder ej är att förvänta under närmaste åren.

Forstmästarnas anställningsförhållanden och dessas utveckling hava studerats dels för tiden, då skogshögskolans inrättande beslöts (år 1912), dels under högkonjunkturen efter krigets slut (1920—21), dels ock för det mera normala året 1928 samt slutligen för vårterminen 1934, då den nyligen inträdda förbättringen på arbetsmarknaden börjat göra sig gällande.

För de tre första redovisningsåren hava uppgifterna huvudsakligen erhållits ur forstmästarförbundets matriklar för åren 1913, 1921, 1927 och 1930, varvid de uppgivna anställningarnas natur och varaktighet kunnat kollationeras genom jämförelser med uppgifterna i matriklar av såväl tidigare som senare årgångar. För år 1928 har därjämte som källa använts den av jägmästare N. Schager år 1929 utgivna kalender över Sveriges privatanställda skogs- och flottningstjänstemän, vilken av utgivaren anses vara fullständig samt tillkommen efter uppgifter, som direkt lämnats av vederbörande arbetsgivare. Då forstmästarnas matriklar däremot grunda sig på uppgifter, som lämnats av de anställda själva, hava i vissa fall rätt divergerande uppgifter stått till buds, varvid i alla tveksamma fall kalenderns uppgifter och klassificeringsprincip tillerkänts vitsord. I ett ringa antal fall synes dock kalendern sakna uppgifter om vissa, mera säregna anställningar i privatjänst, varför dess siffror för år 1928 i nedanstående tablå angivits inom parentes. Även om det är sannolikt, att här ovan angiven osäkerhet angå-

ende anställningsformen i viss utsträckning igenfinnes även i uppgifterna för åren 1912 och 1920, torde dock siffrorna åtminstone för fastare tjänster t. o. m. 1928 vara relativt pålitliga.

Beträffande arbetsförhållandena under år 1934 kunde man förutsätta väsentliga förändringar, sedan uppsikten över de ecklesiastiska skogarna samt häradsallmänningarna överflyttats från domänverket, och sedan den förekommande arbetslösheten föranlett en rad statliga åtgärder, som mer eller mindre intimt beröra skogsmännens arbetsfält. På grund härav hava genom skogshögskolans rektor förfrågningar utgått till skogsvårdsstyrelsernas centralorganisation, till länsjägmästarna i de län, som berörts av den nya lagstiftningen, samt till samtliga stiftsjägmästare rörande anställningen av högre utbildad personal inom skogsvårdsstyrelser och stiftsnämnder samt för vården av häradsallmänningar och pastoratsskogar, varvid upplysningar jämväl begärts, huruvida anställningen är att betrakta såsom varande av fast eller tillfällig natur samt huruvida den kan anses som huvudsyssla eller bisyssla för den anställde. Liknande uppgifter hava också införskaffats från statens arbetslöshetskommission och socialstyrelsen samt de i skogsbranschen arbetande försäkringsbolagen.

Beträffande anställningarna inom privatskogsbruket har forstmästarförbundets sekreterare välvilligt ställt resultaten av en vårvintern 1934 anställd enquête bland forstmästarna till förfogande, dock under uttryckligt betonande att en del inkomna uppgifter vore att anse som osäkra eller ofullständiga. På grund av denna reservation hava direkta förfrågningar gjorts hos ett flertal skogsägande företags förvaltningar, vilket lett till betydande korrigeringar av de först erhållna uppgifterna. En viss kontroll har också erhållits genom de ansökningar, vilka inkommit till under våren 1934 kungjorda säsongsbefattningar.

Sammanställningen av de inkomna uppgifterna, vilka avse vårvintern 1934, återfinnas i bil. I, som grundar sig på ett koncept, i vilket namnen på samtliga redovisade personer finnas angivna. Ett sammandrag av de sålunda härledda anställningsförhållandena under olika perioder har upprättats i tablå VI, vilken torde giva en åtminstone till sina huvuddrag godtagbar översikt av forstmästarkårens storlek och viktigare sysselsättning tiden 1912—1934.

Tablå VI, visande utvecklingen av forstmästarkårens storlek och sysselsättning. (Siffror inom parentes avse uppgifter hämtade ur N. Schagers kalender 1929).

År	1912	1921	1928	1934
Antalet anställda:				
I allmän tjänst:	5	10	9	38
I privat skogstjänst:				
Direktörer och disponenter	1	5	6 (6)	6
Skogschefer, förvaltare och dyl.	57	104	98 (95)	102
Fasta assistenter och dyl.	42	33	23 (23)	29
Fast flottnings- och tumningspersonal	2	6	9 (8)	11
Skogsägarföreningar och skogsbrandsförsäkring ..	—	—	3 (1)	6
Summa privatanställda	102	148	139 (133)	154

År	1912	1921	1928	1934
Övriga:				
Tillfälligt anställda i skogsbruket för avverkning, tumning, flottning, skogsindelning m. m.	14	21	50	63
Konsulterande verksamhet (skogsbyråer) och tillfälliga uppdrag	7	17	18	23
Virkes- och trävaruhandel samt liknande privat verksamhet	4	4	23	10
Tekniska biträden åt lantmätare och lantbruksingenjörer	—	—	9	14
Verksamhet utanför eller vid sidan av skogsbruket	7	10	19	22
Verksamhet i utlandet	4	4	19	13
Fortsatta studier vid högskolan	—	—	—	1
Uppgift saknas	4	8	10	6
Summa övriga	40	64	148	152
Totalsumma	147	222	296	344

Av tablå VI kan bl. a. utläsas, att forstmästarna redan tidigt nådde en mycket god position, i det att år 1912, då endast 18 kurser hunnit utexaminerats med 147 kvarlevande, ej mindre än 107 stycken nått fastare anställning i allmän eller privat skogstjänst. Under den därpå följande högkonjunkturen ökades dessa tjänster till 158, vartill kommo dels ett 20-tal i tablå VI ej redovisade, vilka tjänstgjorde som distriktschefer i 1917 års bränsekommission, dels ock ett ej ringa antal, som av domänstyrelsen erhöll förordnande som extra skogsingenjörer för att leda utsyningsförrättningar enligt dimensionslagen samt lappmarkslagen. Vid ett individuellt studium finner man också, att denna tid många forstmästare erhöilo privat förvaltartjänst nästan omedelbart efter avlagd examen vid högskolan. Dessa lysande anställningsförhållanden lockade också många aspiranter in på banan, så att antalet sökande till högskolan åren 1923—25 översteg 70 årligen. Fredskrisen 1921 markerade emellertid en utpräglad vändpunkt i utvecklingen, dels på så sätt, att vissa befattningar i såväl enskild som allmän tjänst indrogos, men också därigenom att en överproduktion av jägmästare vid samma tid började göra sig gällande, varför dessa upptogo konkurrensen om högre tjänster inom privatskogsbruket (jmf. kap. 5 och bil. I). Ävenså började år 1918 den nyinrättade fortsättningsskolan å Kloten att utexaminera drygt ett 10-tal skogsmästare, vilka snart upptogo konkurrensen med forstmästarna om lägre biträdande befattningar (jmf. kap. 3).

Enligt i forstmästarförbundets medlemsblad meddelade uppgifter sökte förbundet bl. a. mildra de uppkomna arbetssvårigheterna genom att söka förbindelse med svenska konsulter i utlandet, varigenom sammanlagt ett par årskurser (20 å 25 man) successivt lyckades erhålla skogligt arbete i utlandet — främst i Canada. I samma syfte upprättades inom landet en särskild organisation med uppgift att underlätta arbetsanskaffningen för utexaminerade forstmästare, varjämte forstmästarförbundet i underdånig skrivelse den 23 januari 1923 gjorde framställning om igångsättande av den planerade riksskogstaxeringen.

Sedan viss stabilisering i de ekonomiska förhållandena började inträda, skedde en viss ljusning i anställningsförhållandena inom privatskogsbruket, så att absoluta antalet därstädes fast anställda forstmästare numera ungefärligen åter uppnått 1921 års nivå.

Under den relativt långa stilleståndsperioden har emellertid kårens aktiva numerär ökats med omkring 120 man, varför de *relativa* anställningsförhållandena undergått en väsentlig försämring, på sätt nedanstående, på tablå VI grundade siffror över anställningsprocenten visa:

	År	1912	1921	1928	1934
Procent anställda:					
I allmän tjänst		3,4	4,5	3,0	11,1 %
I privat skogstjänst		69,4	66,4	46,6	44,9 %
	Summa	72,8	70,9	49,6	56,0 %

År 1912, d. v. s. vid den tidpunkt, då statsmakterna på forstmästarförbundets förslag infogade lägre kursen i den nyinrättade skogshögskolans organisation, uppgingo sålunda de fasta anställningarna inom skogsbruket till omkr. 73 %, vartill kommo ytterligare 14 % (21) tillfälligt anställda eller konsulterande, medan endast 13 % (19) hade sysselsättning på annat håll, och ända till 1921 höllo sig dessa relativa anställningssiffror tämligen oförändrade. Därefter sjönk emellertid relativa siffran för fast anställda till omkring 50 % för att under innevarande år åter visa någon ökning, vilken dock uteslutande synes hänföra sig till de i allmän tjänst anställda.

Beskaffenheten av dessa senare tjänster framgår av nedanstående detaljuppgifter:

Lärare vid Gammelkroppa skogsskola		2
Tillf. assistent åt stiftsjägmästare		1
Förvaltare å pastoratsskogar (huvudsyssla)		2
Förvaltare å härads- och sockenallmänningar		7
Vedeldningskonsulent i socialstyrelsen		1
I statens arbetslöshetskommission:		
Redogörare och platsledare m. m.	9	
Ledare för ungdomsläger	5	14
Fast anställda i skogsvårdsstyrelser	6	
Tillfälligt anställda i skogsvårdsstyrelser	5	11
	Summa	38

Ehuru alla dessa tjänster äro redovisade som årstjänster, ger dock en närmare granskning vid handen, att över halva antalet kan anses betingat av vissa abnorma sociala förhållanden eller är av den natur, att högre skoglig utbildning för befattningarna icke erfordras.

I detta sammanhang kan upplysas, att 2 forstmästare av länsjägmästarna uppgivas förvalta mindre häradsallmänningar som bisyssla, medan 30 på liknande sätt av stiftsjägmästarna uppgivas anställda som skogliga biträden å pastoratsskogar. Av dessa senare utgöres flertalet av sådana, vilka hava fast anställning hos närboende privata skogsägare eller bolag, medan resterande antalet bedriver konsulterande eller annan dylik verksamhet som huvudsyssla.

Det här ovan konstaterade förhållandet, nämligen att de för forstmästare tillgängliga tjänsternas antal ingalunda ökats i samma proportion som kårens tillväxt, har under senaste decenniet lett därhän, att ett alltjämt växande antal måst söka sin försörjning genom i hög grad växlande sysselsättning, vilket i en utredning som denna vållar betydande svårigheter vid klassificeringen. Så t. ex. kan samma person uppgivas arbeta som lantmåteribitråde och bedriva konsulterande verksamhet i förening med ackvisition för skogsbrandsförsäkring, medan han kanske vintertid sysslar med ledandet av avverkningar.

Olika meningar hava uttalats, huruvida denna utveckling av de utexaminerade forstmästarnas sysselsättning är att anse såsom från allmän synpunkt önskvärd eller icke. Klart är emellertid att densamma utgjort en besvikelse för många, som under senaste decenniet vunnit inträde på denna bana.

Rörande *forstmästarkursens fortbestånd* har i kap. 1 av denna historik redan meddelats, hurusom domänstyrelsen i underdåniga skrivelser den 24 oktober 1924 samt den 8 december 1929 föreslagit sammanförande av skogshögskolans jägmästar- och forstmästarkurser till en enda enhetlig linje. Vidare har skogshögskolans sammansatta lärarråd i skrivelse den 26 oktober 1933 föreslagit, att den ena av forstmästarkursens nuvarande uppgifter — nämligen att utbilda biträden till större skogsförvaltningar — bör överflyttas på fortsättningsskolan å Kloten, medan uppgiften att utbilda förvaltare bör överflyttas på en enhetlig högskolekurs, varigenom forstmästarkursen i sin nuvarande gestalt skulle upphöra.

Tidigare har även meddelats, att en reservant inom lärarrådet (lektor Carbonnier) föreslagit kursens kvarblivande vid högskolan med intagning av elever endast vart annat år jämte samtidig indragning av fortsättningsskolan å Kloten. En annan reservant (lektor Kinnman) har däremot föreslagit, att den nuvarande organisationen i sin helhet bör bibehållas, eller alternativt, att forstmästarkursen borde utvecklas till högskolans huvudkurs, varutöver för ett antal elever en skisserad 2-årig fortsättningskurs skulle öppnas, ledande till samma kompetens som nuvarande jägmästarkursen.

Däremot har de skogsskoleutbildades centralkommitté i en skrivelse till högskolans styrelse den 17 mars 1934 i princip anslutit till lärarrådets förslag samt beträffande högskolans organisation särskilt påpekat det önskvärda i, att vid högskolan ej utbildas så många elever, att dessa på skogsbrukets område måste trängas om anställningar, som mycket väl kunna handhavas av män med skogsskoleutbildning, då detta ofelbart leder till missbelåtenhet för båda parterna.

De här ovan relaterade förslagen angående forstmästarkursen komma att senare göras till föremål för behandling.

KAP. 5.

Jägmästarnas utbildning.

I motsats till de relativt sent tillkomna två mellanlinjerna, för vilka redogjorts i kap. 3 och 4, är landets högsta skogligen utbildning av gammalt datum, då den sammanfaller med grundandet av Kungl. Skogsinstitutet år 1828. Under denna långa tid har jägmästarnas utbildning varit föremål för ett flertal officiella utredningar, av vilka den senaste framlagts i sakkunnigbetänkandet av mars 1908, varjämte i skogshögskolans år 1917 utgivna festskrift en uttömmande historisk utrelning föreligger angående kursens utveckling. Man torde fördenskull kunna inskränka sig till att här anföra endast några viktigare utvecklingsdata med tillägg av uppgifter för tiden efter högskolans tillkomst.

Det må då först observeras, hurusom skogsinstitutets ändamål i de första stadgarna angives vara att inom riket utbreda en allmännare kännedom om skogshushållningen, meddela nödig insikt i jaktväsendet samt bilda en skicklig och kunnig jägeribetjäning.

Undervisningen var första tiden 2-årig och bestod i såväl föreläsningar å lärorummet som i praktiska övningar framför allt i skogsmätning och taxering, men även i skogsplantering samt i jakt och djurfångst.

Som exempel på den teoretiska undervisningens inriktning må följande, år 1838 fastställda veckoschema anföras:

	Timmar	%
Skogshushållning	2	8
Zoologi, jakt samt jaktförfattningar	8	33
Aritmetik, geometri och stereometri	6	25
Skogsbotanik, entomologi och mineralogi	4	17
Kartritning	4	17
Summa	24	100 %

Omföres denna ämnesgruppering till nutida terminologi, finnas de ämnen, som motsvara skogsuppskattning, skogsindelning samt skogsmätning med kartritning upptaga 42 % av undervisningstiden. Detta förhållande visar, att upprättandet av hushållningsplaner för vissa allmänna skogar under de första decennierna av institutets tillvaro utgjorde de utexaminerade skogsmännens förnämsta uppgift.

Närmast i betydelse kom jakten, som upptog omkring en tredjedel av all undervisning, vilket bör ses mot bakgrunden av det förhållandet, att ledandet av de i lag anbefallda skalljakter, som anställdes för de större rovdjurens efterhållande, tillhörde den dåvarande skogs- och jägeristatens viktigare tjänsteuppdrag.

Under ifrågavarande tidsskede lydde de allmänna skogarna i administrativt hänseende under kammarkollegium, men tillsynen över å dessa skogar vidtagna skogsvårdande åtgärder samt granskningen av för dem upprättade hushållningsplaner m. m. ålåg skogsinstitutets chef, som även var ledare för statens ekplanteringar.

På förslag av en av Kungl. Maj: t den 20 juni 1855 tillsatt kommitté inrättades emellertid år 1859 en särskild skogsstyrelse för vården av de allmänna skogarna, och under denna styrelsens ledning lades även skogsinstitutet samt de samtidigt inrättade lägre skogsskolorna.

I samband med denna omorganisation utökades skogsinstitutets lärarkrafter, som tidigare endast utgjorts av en direktör och en underlärare, till att utom direktören omfatta fyra lärare, nämligen i skogshushållning, i jakt- och författningskunskap, i naturalhistoria samt i matematiska ämnen.

Enligt den 25 maj 1860 utfärdade nya stadgar skulle undervisningen fortfarande vara två-årig, men inträdesfordringarna till institutet skärptes, varigenom undervisningen från början kunde läggas på ett högre plan än under de första decennierna varit möjligt. Så t. ex. skulle elev för inträde förete intyg om samma kunskaper i matematik, naturalhistoria och svensk språklära, som erfordrades för inträde till rikets universitet, varutöver offentlig inträdesexamen till institutet stadgades. Därjämte fordrades, att den sökande under minst ett års tid hos någon skogsförvaltare praktiserat i skogsmätning och skogsskötsel samt därunder förvärvat färdighet att föra egen mättafla.

De genomförda reformerna medförde ett påtagligt uppsving i undervisningen samt även i tillströmningen till institutet. Så t. ex. funnos år 1860 20 ordinarie elever, varutöver föreläsningarna åhördes av 14 extra elever samt av 11 studerande från Finland.

Även de praktiska övningarna företedde efter denna reform ett uppsving, och under sommarövningarna åren 1860—69 utfördes kartläggning och skogsindelning å ej mindre än 270 000 kvadrattref (c:a 24 000 hektar) allmänna skogar, huvudsakligen belägna i landets södra delar. För övningar i skogsskötsel uppläts till institutet dels ett förut av Kungl. lantbruksakademien disponerat område å Djurgården av omkring 80 hektars areal dels ock den nära institutet belägna Laboratoriehagen, varjämte många av Stockholms läns allmänningar användes för samma ändamål. Som en konsekvens av denna utveckling av de rent skogliga ämnena fick undervisningen i jakt alltmera träda tillbaka, vilket kunde ske, sedan de större rovdjuren undanträngts från landets södra och mellersta delar, och sedan jägeribetjäningen i 1864 års jaktstadga befriats från skyldigheten att handhåva ledningen av björn- och vargskall.

Vid denna tid väcktes frågan om skogsundervisningens sammankoppling med teknologiska institutet eller ev. med lantbruksinstitutet vid Ultuna eller Alnarp, vilket förslag efter vederbörliga utredningar dock avlogs av 1870 års riksdag. Redan år 1872 begärde emellertid riksdagen en utredning om inrättandet av en polyteknisk högskola, i vilken skulle uppgå teknologiska institutet, krigshögskolan, skogsinstitutet samt farmaceutiska institutet och undervisningen för lantmätare. Sedan en av Kungl. Maj:t den 7 juni 1872 tillsatt kommitté år 1873 avgivit förslag i den av riksdagen angivna riktningen, röntes detta förslag starkt motstånd från såväl skogsinstitutets lärarkollegium som från skogsstyrelsen, och i brev den 13 november 1874 förklarade Kungl. Maj:t, att skogsundervisningens förläggande till den föreslagna polytekniska högskolan ej kunde bifallas. I stället borde undersökas lämpligheten att förlägga institutet till någon passande kronoegendom i landsorten. Då någon lämplig plats för sådan förläggning ej stod till buds, lämnades denna fråga tillsvidare öppen, och först år 1892 beslöts definitivt och i samband med inrättandet av lägre kursen, att skogsinstitutet skulle vara förlagt till Stockholm. I samband med detta beslut överfördes anslagen till institutet på ordinarie stat. Under tiden, som ovan angivna diskussioner och utredningar pågingo, hade emellertid nya stadgar för skogsundervisningen den 15 september 1871 utfärdats, enligt vilka skogsinstitutets ändamål angavs vara »att genom kostnadsfri undervisning utbilda skickliga skogsförvaltare». Enligt samma stadgar stipulerades, att för inträdes vinnande skulle erfordras dels avlagd mogenhets-examen å reala linjen dels antingen genomgången lägre skogsskola eller ock minst ett års praktik hos någon av skogsstyrelsen anvisad förvaltande tjänsteman vid skogsstaten. Allt sedan denna tid hava fordringarna på teoretiska förkunskaper för åtnjutande av vår högsta skogliga undervisning icke varit lägre än som för inträde vid rikets universitet fordrats.

Enligt 1871 års stadgar förlängdes undervisningstiden icke i annan mån, än att antalet veckotimmar ökades från tidigare 24 till 30, vilka fördelades med 20 timmar till de skogsvetenskapliga ämnena, 4 till de naturhistoriska samt jakt, 4 till de matematiska ämnena med kartritning och nivellering samt 2 till undervisning i skogs- och jaktförfattningar med tjänsteexpedition. För erhållande av övning i expeditionsgöromål kunde de äldre eleverna dessutom turvis deltaga i skogsstyrelsens löpande göromål.

I den fastställda staten, som slutade på den enligt nutida mått blygsamma summan av 13 100 riksdaler, upptogs 4 stipendier till behövande elever samt ett rikligt anslag till praktiska övningar, vilka nu började förläggas till Norrland, varjämte studieresor företogs till skilda delar av landet. Bland vidtagna förändringar må även antecknas, att milkolning upptogs som undervisningsämne år 1874 i anslutning till Järnkontorets kolarskola.

Elevantalet vid institutet växlade under denna tid mycket starkt. Så t. ex. utgjorde de år 1871 nyinskrivna 14, vilken siffra följande år minskades till hälften och år 1873 till endast 2, varav 1 extra elev. Orsaken till denna nedgång torde vara att söka dels i de skärpta inträdesfordringarna samt dels också sannolikt i de osäkra förhållandena rörande institutets kvarblivande som en till Stockholm förlagd självständig läroanstalt. Inför vissa planerade utvidgningar av skogsstaten samt de gynnsamma ekonomiska konjunkturerna efter fransk-tyska kriget tedde sig emellertid utsikterna på skogsmannabanan snart så ljusa, att antalet nyinskrivna år 1876 steg till ej mindre än 25, varav 10 extra. Då Norge saknade egen skogsundervisning, sökte sig många norrmän till Stockholm, och under tiden 1869—1888 studerade ej mindre än 24 samt åren 1889—1899 10 norrmän som extra elever vid vårt skogsinstitut.

År 1882 inträffade en betydelsefull omläggning av överledningen för statens skogsväsende samt för den högre och lägre skogsundervisningen, i det att skogsstyrelsen avlöstes av domänstyrelsen från den 1 januari 1883.

Vid denna tid började det framstå allt klarare, att den praktiska förutbildningen för vinnande av inträde till institutet ej kunde betraktas som tillfredsställande. Visserligen hade skogsstyrelsen resp. domänstyrelsen att avgöra, vilka jägmästare som finge mottaga praktikanter, men det oaktat visade sig, att de inhämtade skogligen förkunskaperna voro ytterst ojämna, detta bland annat därför, att ett praktiskt år i t. ex. Skåne föga motsvarade vad som kunnat inhämtas under samma tids deltagande i arbetena på t. ex. ett norrlandsrevir. Stundom var denna fria förpraktik rent av en tom formalitet utan egentlig betydelse för den kommande fackutbildningen. Ej heller motsvarade utbildningen vid en lägre skogsskola de därpå ställda förväntningarna, alldenstund mycken tid vid dessa skolor måste offras för kompletteringen av vad som brast i folkskolans dåtida undervisning i sådana ämnen som räkning samt väl- och rättsskrivning m. m. Då undervisningen vid skogsskolorna dessutom i stor utsträckning var överlämnad till den endast skogsskoleutbildade skogsrättaren, hade en student sällan tillräcklig valuta av det år, han offrade på genomgående av en lägre skogsskola.

År 1885 genomfördes därför en omorganisation av förutbildningen på så sätt, att den lägre skogsskolan å Omberg ombildades till en för inträde till institutet förberedande kurs, vid vilken ettårig såväl teoretisk som praktisk undervisning skulle meddelas dels av föreståndaren, som tillika förvaltade det tillhörande skolreviret, dels ock av en underlärare med jägmästareutbildning.

I de kort därpå fastställda nya stadgarna för skogsundervisningen i riket föreskrevs genomgåendet av denna skogsskola som obligatoriskt för inträdet till skogsinstitutet, vilket enligt samma stadgar fick till uppgift »att utbilda skickliga skogshushållare och utveckla skogsvetenskapen på nationell grund».

Genom tillkomsten av den förberedande skogsskolan blev den obligatoriska undervisningen 3-årig, varvid både skogsskolan och de praktiska övningarna vid institutet började varje år den 15 juli, varefter utexaminering skedde i juni månad under tredje studieåret. För bedrivande av praktiska övningar anvisades

för skogsskolan Ombergs kronopark samt andra till samma revir hörande skogar, och till institutets förfogande stodo Ramningshults kronopark, som helt ställdes under institutets förvaltning, samt Grönbo kronopark.

Å dessa båda mera fasta övningsskogar bedrevos avdiknings- och kulturarbeten samt kolningar och diverse mättningsarbeten, men kartläggning och taxering försiggick även i Norrland å därtill av domänstyrelsen mera tillfälligt anvisade skogar. Anmärkningsvärd är den långa tid, som fortfarande ägnades åt mättnings- och skogsindelningsarbeten, medan övningar i skogsskötsel huvudsakligen bedrevos i form av skogskulturer. Sådana övningar som beståndsvårdande huggningar i yngre och äldre bestånd hade föga plats på undervisningsschemat och förekommo ju ej heller i den tidens praktiska skogsbruk.

År 1896 utbyttes Ramningshult mot den nyinköpta Bjurfors kronopark, som hade bättre kommunikationer och dessutom erbjöd bättre bostadsutrymmen åt den år 1893 med jämväl en lägre kurs utökade elevstyrkan. Denna senare kronopark utgör allt fortfarande demonstrationsskog för den högre skogsundervisningen, speciellt beträffande skogsdikning, vilket arbete här under skogsinstitutets ledning bedrivits i stor utsträckning samt med i allmänhet mycket tillfredsställande resultat. Sedan år 1915 åvilar förvaltningen av denna skog dock ej längre skogshögskolan.

Efter tillkomsten av Ombergs förberedande skogsskola hade *elevantalet* fixerats till högst 10 pr årskurs, vilken siffra dock ej alla år fullt uppnåddes, varför utexamineringen under t. ex. sista decenniet av 1800-talet i genomsnitt endast omfattade 9 jägmästare årligen. På grund av viss emotsedd utökning av skogstatspersonalen samt det planerade inrättandet av särskilda organ för den enskilda skogsvårdens främjande hemställde emellertid domänstyrelsen den 25 oktober 1899 om en fördubbling av elevantalet samt om inrättande av en parallellkurs till Ombergs skogsskola att förläggas till den nyinköpta Klotens kronopark. Den första sålunda utökade kursen antogs år 1900 samt utexaminerades år 1903.

De utökade elevkurserna blevo nu så stora, att sommarövningarna ej längre — såsom tidigare varit fallet — kunde bedrivas gemensamt med yngre och äldre avdelningarna, varför en ny fast sommarförläggning inrättades å Malingsbo f. d. bruk, tillhörande Klotens kronopark. Denna förläggning står allt fortfarande till jägmästarkursens förfogande. Sedermera — år 1919 — har en tredje fast förläggning anordnats i en f. d. järnvägsbarack vid Rörströms station efter inlandsbanan, där övningar årligen pågå under 6 à 7 veckor dels å närbelägna kronoparker dels ock å vissa kringliggande enskilda skogar, i huvudsak tillhörande Kramfors aktiebolag, vilket företag även välvilligt upplåtit tomtmark m. m. för denna förläggning.

I och med elevantalets höjning framträdde ett behov av utökning av såväl lärarkrafter som undervisningslokaler. Efter vederbörlig framställning beviljades därför av 1901 års riksdag 5 000 kronor till avlöning av två nya extra lektorer, varjämte år 1905 medel anslogos till en ny enklare lärobyggnad med tillhörande inredning.

Efter denna utökning stodo följande lärarkrafter till institutets förfogande, nämligen:

- en direktör med undervisningsskyldighet i skogsskötsel;
- en lektor i skogsuppskattning och skogsindelning;

- en lektor i botanik och jordmånslära;
- en extra lektor i skogsteknologi jämte byggnadslära samt skogs- och fältmätning samt
- en extra lektor i zoologi med jaktkunskap samt geologi.

Härtill kom dels ett något varierande antal extra lärare i ämnena fysik, kemi, meteorologi, nationalekonomi, lag- och författningskunskap, jordbrukslära och kartskrift, dels ock ett nödigt antal assistenter under de praktiska övningarna.

I samband med ovan skildrade förändringar beträffande lärarkrafterna innehöllo de nya stadgar, som den 22 maj 1903 utfärdades, även den förändringen, att högre kursens teoretiska undervisning utökades med ännu en hösttermin, d. v. s. från 4 till 5 läseterminer, varjämte institutets sommarövningar, vilka tidigare påbörjats omedelbart efter genomgången förberedande skogsskola, nu framflyttades till sommaren efter första läsårets teoretiska undervisning. Härigenom kommo tillämpningsövningarna att ske i bättre anslutning till förut genomgången teoretisk undervisning, varjämte de från skogsskolan kommande eleverna fingo tillfälle till vinnande av praktik eller ev. till fullgörande av värnplikstjänstgöring under den efter skogsskoleåret följande sommaren. Samtidigt försköts emellertid avläggandet av examen från början av juni till slutet av december, varigenom sammanlagda utbildningstiden förlängdes från 3 till $3\frac{1}{2}$ år. Härtill kom i regel en längre eller kortare tid använd till frivillig förpraktik eller betygskomplettering före inträdet till förberedande skogsskolan, alldenstund tilloppet av sökande merendels var större än antalet platser, varvid enligt stadgarnas bestämmelse de skulle utväljas, som hade *de bästa vitsorden om kunskaper och i övrigt befunnos lämpligast*.

Trots att de vid sekelskiftet genomförda reformerna medförde ett flertal obestriddliga förbättringar i jägmästarnas utbildning, kunde det dock icke förnekas, att vår högre skogliga undervisningsapparat stod i dålig proportion till den alltjämt ökade betydelse, som skogshanteringen fått för landets näringsliv. Så t. ex. voro lärarna betungade av en mycket stor undervisningsskyldighet samt därtill så lågt avlönade, att de hade föga möjlighet att följa samt själva bidra till resp. läroämnens utveckling. Vidare voro undervisningslokalerna så trånga och otidsenliga, att plats för behövliga samlingar och övrig åskådningsmateriel ej kunde beredas, varjämte arbetsplatser för såväl lärare som elever så gott som helt och hållet saknades utöver de fyra lärosalarna, vilka upptogs av föreläsningar eller annan undervisning.

På grund härav tillkallade Kungl. Maj:t, såsom förut angivits, den 12 april 1906 fem sakkunnige att biträda jordbruksdepartementet vid behandling av frågan om skogsundervisningens ändamålsenliga ordnande ävensom rörande nya byggnader för skogsinstitutet och lokal för statens år 1902 inrättade skogs-försöksanstalt. De sakkunnige, som i mars 1908 avgåvo sitt betänkande och förslag, funno det uppenbart, att den dåvarande organisationen ingalunda var i stånd att fylla de krav, som måste ställas på utbildningen av ledarna för landets skogsbruk. För att åstadkomma en förbättring härutinnan borde därför upprättas en verklig *skogshögskola*, vilken dels skulle tillgodose såväl statens som det enskilda skogsbrukets behov av högre utbildad skogspersonal dels också lämna möjlighet till en särskild högre specialutbildning för rekrytering av lärarkrafter samt för skapande av en på vetenskaplig grund byggd facklitteratur, vilken komme hela skogsmannakåren tillgodo och påverkade dess arbeten. Överhuvud ansågo de sakkunnige det vara av allra största betydelse, att den teoretiska undervisningen — d. v. s. den genom föreläsningar, demonstrationer

å lärosalen och i skogen meddelade — bleve verkligt grundlig och omfattande, då mången skogsman måste stödja hela sitt kommande arbete på vad han i detta avseende vid högskolan inhämtat.

Den egentliga yrkesskickligheten kunde däremot enligt de sakkunniges mening aldrig förvärras under studieåren, utan kunde densamma först så småningom innötas under det praktiska arbetet.

På vissa närmare utvecklade grunder ansågo emellertid de sakkunnige, att den dittillsvarande utvecklingen av den högre skogsundervisningen, som gått ut på ett allt vidsträcktare användande av lämpliga perioder av året till demonstrationer, studier och arbeten i skogarna samt den övriga delen till teoretisk undervisning, varit riktig och ytterligare borde fullföljas.

Dock borde större intensitet i undervisningen kunna vinnas, dels genom modernare undervisningsmetoder dels ock genom bedrivande av självstudier i ökad omfattning samt genom borttagande eller omläggning av en del kurser.

Dessa önskemål ansågos kunna genomföras, utan att själva utbildningstiden för jägmästarna behövde förlängas.

De förändringar i organisation och undervisning m. m., som av de sakkunnige föreslogos och som sedan med tämligen obetydliga modifikationer av 1912 års riksdag antogs, te sig i huvudsak på följande sätt:

De båda förberedande skogsskolorna å Omberg och Kloten sammanslogos till en direkt under högskolan stående *förberedande kurs*, förlagd till Garpenbergs kronopark, där rymliga och i övrigt mycket tillfredsställande lokaler kunde erhållas i de gamla bruksbyggnaderna, och där visst demonstrationsområde senare ställdes till undervisningens direkta förfogande. Ett där beläget statens sågverk samt närbelägna privata skogsindustriella verk kunde dessutom i demonstrationssyfte användas vid undervisningen.

Denna förberedande kurs tager sin början den 5 juli och pågår till den 15 december, då viss utgallring sker av det antal övertaliga elever, som ej skola lämnas tillfälle till fortsatt utbildning (se nedan). Under sommar- och höstterminen övas skogs- och fältmätning, varvid förläggning i tältläger merendels någon tid äger rum. Därjämte förekomma på övningsprogrammet milkolning, dikningar och vägbyggnader samt stämplingar och beståndsvård jämte jakt och målskjutning m. m. Den teoretiska undervisningen under samma tid är däremot inskränkt till sådana propedeutiska kurser, vilka erfordras som omedelbart underlag för de praktiska arbetenas bedrivande.

Under vårterminen, som nu pågår 15 januari—25 maj, arbeta eleverna först någon tid i sågverket samt därefter å revirets avverkningar, då huggning, aptering och inmätning av olika virkessortiment utgöra de viktigaste arbetena.

Under våren bedrivs dessutom skogskulturarbeten av olika slag, varjämte under senare år resor för deltagande i flottning företagits. Under samma termin övas på lärorummet kartritning och kartskrift. Därjämte hållas föreläsningar i skogs- och fältmätning, vilket ämne här helt avslutas, samt i skogsuppskattning, där instrumentläran och det enskilda trädets uppskattning genomgås och avslutas. Vidare utföras ekonomiska kalkyler i anslutning till de skogsteknologiska arbetena vid sågverk och avverkningar m. m.

Undervisningens fördelning på olika ämnen samt hittillsvarande utveckling från första arbetsåret 1915—16 fram till den år 1933 avslutade kursen framgår av nedanstående siffror:

Årskurs:	1915/16	1920/21	1932/33
<i>Föreläsningstimmar:</i>			
Skogsuppskattning	36	31	86
Skogs- och fältmätning	39	47	82
Skogsteknologi	33	43	46
Övriga ämnen	10	33	18
Summa föreläsningar	118	154	232
Praktiska arbeten och övningar	1 634	1 595	1 854
Summa effektiv arbetstid	1 752	1 749	2 086
Hantlangning m. m.	288	289	87
Total arbetstid	2 040	2 038	2 173

Den här redovisade utökningen av den effektiva undervisningstiden med över 300 timmar har kunnat genomföras dels genom utökning av den först använda vårterminens längd med omkring 4 veckor, men också därigenom, att hantlangningsmedel under senare år ställts till kursens förfogande, så att en del tid, som förut åtgick till arbeten av föga instruktiv art, t. ex. sträckmätning vid avfattningsövningar m. m., kunnat komma till effektivare användning.

Trots terminens förlängning har det emellertid — speciellt under sent inträffande vårar — visat sig svårt att i behövlig utsträckning medhinna skogskulturarbeten, emedan dessa till tiden sammanfalla med tentamina och andra avslutningsarbeten i maj månad. En viss ytterligare utökning av tiden några dagar in i juni månad har därför befunnits önskvärd.

Som *lärare* vid de förberedande skogsskolorna tjänstgjorde en underlärare, varjämte föreståndaren meddelade viss undervisning i den mån hans av revirgöromål upptagna tid medgav. Nu finnas däremot å högskolans förberedande kurs en överassistent samt två fasta assistenter — samtliga med jägmästarutbildning —, vartill vid behov kommit en eller flera tillfälliga assistenter under höstterminen. Härjämte leda högskolans 3 professorer i skogsuppskattning, skogsskötsel och skogsteknologi under vardera någon vecka på hösten vissa propedeutiska kurser, varigenom dessa lärare dels erhålla en viss kännedom om elevmaterialet dels ock kunna dirigera den förberedande undervisningen, så att den ingår som ett fast led i högskolans eget undervisningsprogram.

Genom här ovan skildrade omläggningar måste det anses obestridligt, att första årets utbildningsarbete i avsevärd grad vunnit i effektivitet, så att resultatet väl motsvarat de förväntningar, som vid kursens tillkomst uppställdes.

Inträdesfordringarna till kursen blevo i stort sett oförändrade sådana de sedan 1885 för inträde till Ombergs skogsskola stipulerats, nämligen: svenskt medborgarskap, ålder icke överstigande 24 år, god kroppsconstitution samt avlagd studentexamen å realgymnasiet med godkända vitsord i ämnena matematik, biologi, fysik, kemi och tyska språket eller ock godkänd fyllnadsprövning i ovan angivna ämnen.

Gent emot tidigare stadganden, vilka innehöllo bestämmelsen, att vid övertaligt antal sökande de skulle utväljas, som *hade de bästa vitsorden om kunskaper och i övrigt befunnos lämpligast*, gjordes emellertid vid skogshögskolans tillkomst den förändringen, att endast kunskapsbetygen, speciellt i de mate-

matiskt- naturvetenskapliga ämnena skulle tagas i betraktande. Enligt de sakkunniges förslag skulle nämligen samtliga därtill kompetenta sökande vinna inträde till förberedande kursen, men skulle därefter endast så stort antal medgivnas fortsatt utbildning, som av Kungl. Maj:t bestämdes, varvid det slutgiltiga urvalet borde ske efter första terminens slut samt med hänsyntagande dels till ovan nämnda studentbetyg dels också till de betyg om kunskaper och fallenhet för skogsmannens yrke, som under den förberedande kursen erhöles.

Vid förslaget's definitiva utformning ansågs det emellertid bl. a. av utrymmesskäl omöjligt att antaga alla sökande, varför till Kungl. Maj:t överlämnades att bestämma antalet såväl av dem, vilka vid kursens början fingo antagas, som också av dem, vilka efter höstterminens slut skulle tillåtas fullfölja kursen och därefter vinna inträde vid högskolan.

De nuvarande intagningsbestämmelserna fordra sålunda varken direkt eller indirekt någon *förpraktik* före inträdet till förberedande kursen, utan förutsättes att fackundervisningen kan taga sin början redan någon månad efter avlagd studentexamen. Emellertid har erfarenheten visat, att den nyblivne studenten varken i fysiskt eller psykiskt hänseende är fullt lämpad att direkt övergå från läroverkens starkt forcerade och minutiöst reglerade undervisning till den mera fria och kroppsligen rätt ansträngande självverksamheten i skogen. Högskolan har därför sedan länge sökt uppmuntra aspiranter att frivilligt förvärva förpraktik och helst också fullgöra någon del av värnplikten, innan de vinna inträde. Då flertalet sökande brukat följa dessa råd, och då förpraktiken dessutom giver aspiranterna tillfälle dels till självprövning, huruvida de verkligen lämpa sig för skogsmannayrket, dels ock till förvärvande av en viss elementär inblick i skogshanteringen, varigenom de lättare redan från början kunna följa den meddelade undervisningen, synes nu tiden vara inne för att i stadgarna införa fordran på viss tids förpraktik samt visst hänsynstagande till de vitsord om lämplighet för yrket, som under dylik praktik kunnat förvärvas. Härigenom bör också undervisningen redan från början kunna göras intensivare än hittills, då arbetstakten måst bestämmas med hänsyn till det ringa fåtal, som saknar förpraktik.

Efter avslutningen av den förberedande kursen följer en undervisningsfri mellantermin på $4\frac{1}{2}$ månader, under vilken tid eleverna fullgöra värnplikt eller ägna sig åt praktik. Stundom avbrytas också studierna för ett helt år, ägnat åt värnplikt och praktik, vilket speciellt förekom under den nu förgångna period, då studenternas värnplikt tog mer än ett helt år i anspråk.

Studierna vid själva högskolan taga sin början i oktober samt pågå under 3 höstterminer (15/10—20/12) samt 2 vårterminer (1/2—10/5), varutöver tentamensperioder förekomma före och efter varje läsetermin. Härtill komma praktiska övningar under 2 sommarterminer, vardera av ungefär 3 månaders längd, samt studieresor. Efter högskolans tillkomst har också den praxis utbildats, att den avgående kursen tillbringar ännu en vårtermin vid högskolan, ägnad åt tentamina och examensarbeten i de skogliga huvudämnena, varför studierna i regel bruka avslutas först i april månad. Inkluderas denna fria termin samt den förberedande kursen, kan utbildningstiden nu räknas till i det närmaste 4 år, exklusive frivillig förpraktik.

Efter högskolans tillkomst ombildades flertalet av de förutvarande lektoraten vid skogsinstitutet till professorer, varjämte två av skogsförsöksanstaltens professorer hava undervisningsskyldighet vid högskolans jägmästarkurs, som nu disponerar följande lärarkrafter:

4 högskolans egna professorer, nämligen i skogsskötsel; i skogsuppskattning och skogsindelning; i skogsteknologi med byggnads- och avdikningslära samt i botanik;

2 skogsförsöksanstaltens professorer nämligen i marklära och i skogsentomologi. Härtill komma 9 extra lärare med undervisningsskyldighet i: zoologi med jakt- och fiskevård; geologi med mineralogi; jordbruksekonomi; klimatologi; lag- och författningskunskap; kemi; skogspolitik och skogsstatistik; bokföring samt tjänsteexpedition.

Beträffande de extra lärarna kan befattningen vid högskolan betecknas som bisyssla utom för läraren i zoologi m. m., vilken i likhet med högskolans professorer förestår egen institution, samt läraren i geologi, vilken tillika är tjänsteman vid försöksanstalten. Utöver ovan nämnda lärarkrafter finnas förordnade dels 9 docenter, av vilka 2 åtnjuta stipendium med ty åtföljande undervisningsskyldighet, dels ock ett något växlande antal assistenter.

Den teoretiska undervisningens omfattning samt utveckling under de senaste 40 åren framgår av här nedan bifogad tablå, angivande antalet föreläsnings- och övningstimmar.

Tablå I. Undervisningens vid jägmästarkursen omfattning och utveckling tiden 1894—1933.

	1894/1903	1905/14	1916	1933
<i>Föreläsningstimmar:</i>				
Skogsskötsel	105	96	111	96
Skogsuppskattning och skogsindelning	102	117	109	124
Skogs- och fältnätning	33	18	—	—
Skogsteknologi — med byggnads- och avdikningslära	84	83	109	98
Allmän botanik	45	54	54	36
Skogsbotanik	72	69	64	50
Marklära	—	11	44	44
Geologi och mineralogi	33	27	27	27
Allmän och vertebratzooologi	51	40	38	45
Jaktkunskap med jakt och fiskevård	12	33	42	46
Skogsentomologi	27	36	42	47
Kemi	75	69	27	27
Fysik	21	21	—	—
Klimatologi	21	21	18	18
Skogspolitik och skogsstatistik	42	41	60	66
Jordbruksekonomi	42	40	40	44
Lag- och författningskunskap	126	111	91	91
Förvaltningskunskap	—	—	—	12
Bokföring	—	—	—	9
Tjänsteexpedition	—	—	27	27
Summa föreläsningar	891	887	903	907
<i>Övningstimmar och laborationer:</i>				
Skogsindelning	264	84	76	67
Botanik	—	51	60	60
Geologi	42	9	9	9
Skogsentomologi	—	9	14	14
Tjänsteexpedition	—	—	27	27
Bokföring	—	—	18	18
Kart- och byggnadsritning, avvägningsprofiler m. m.	126	63	51	51
Kartskrift	36	42	—	—
Målskjutning	42	—	—	—
Summa övningstimmar	510	258	255	246
Totalsumma	1 401	1 145	1 158	1 153

Beträffande de meddelade siffrorna må observeras, dels att de olika ämnena upptagas enligt nuvarande benämning, som ej alltid exakt motsvarar tidigare ämnesgruppering, dels ock att vissa förflyttningar under olika tider ägt rum mellan institutet resp. högskolan å ena sidan och de förberedande kurserna vid Ömberg, Kloten och Garpenberg å den andra, varför vissa siffror även i detta avseende något brista i jämförbarhet.

Av tablån framgår, att totala antalet föreläsningar under de sista 4 decennierna endast undergått mycket oväsentliga förändringar detta trots att studietidernas antal ökats från 4 till 6, varav en frivillig. Kvalitativt sett har emellertid en utökning i omfång och djup inom samtliga läroämnen ägt rum men detta har kunnat åstadkommas genom ökade självstudier och annan självverksamhet från elevernas sida, varvid den allt rikligare inhemska facklitteraturen samt den ökade förekomsten av speciella läroböcker och kompendier varit till största gagn.

Granskar man de olika ämnenas undervisningstid, kan emellertid ett flertal genomgripande förändringar konstateras. Absolut störst hava dessa varit inom den ekonomiskt betonade ämnesgruppen, som representeras av ämnena skogssuppskattning och skogsindelning samt skogspolitik och skogsstatistik. Medräknas undervisningen vid de förberedande skolorna, som ej i tablån redovisats, bestod vid sekelskiftet gruppens teoretiska undervisning av 159 föreläsningar. På grund av dessa ämnens hastiga utveckling och starkt ökade betydelse för skogsbruket förelästes däremot år 1933 86 timmar vid Garpenberg samt 190 timmar vid högskolan, d. v. s. inalles 276 timmar, vilket innebär en ökning med ej mindre än 117 timmar. Härvid har bl. a. en helt ny kurs i statistisk metodik tillkommit, varjämte skogsvärderingsläran väsentligt fördjupats och utökats.

På grund av de stora krav, som numera måste ställas på de ekonomiska studierna, har redan länge behovet av en ny professur i denna ämnesgrupp gjort sig starkt kännbart.

En annan ämnesgrupp med än starkare relativ utveckling utgöres av markläran med geologi och mineralogi, vilken företrädes av två tjänstemän vid skogsförsoксanstalten. Här hava nämligen föreläsningarna ökats från 33 vid tiden för sekelskiftet till 71 efter högskolans tillkomst, vartill komma laborationer samt ett flertal exkursioner och studieresor, vilka fältarbeten dock ej ingå i redovisningen här ovan.

Enligt tablån skulle även zoologin med jaktkunskap samt jakt- och fiskevård hava ökats från 63 till 91 timmar, men detta är skenbart, då tablån ej upptager de 70 timmars undervisning, som tidigare bedrevs vid förberedande skogsskolan. I själva verket har sålunda ämnesgruppen tvärtom minskats från 133 till 91 timmar.

På liknande sätt hava tjänsteexpedition och bokföring förflyttats från förberedande skolorna till högskolan, dock utan att någon väsentlig tidsförändring vidtagits. Å andra sidan hava skogs- och fältmätning samt kartritning och kartskrift helt överflyttats till förberedande kursen, varvid den teoretiska undervisningen ungefär fördubblats, på sätt tidigare i detta kapitel anförts, detta på grund av att polygonmätning på senare tid nyupptagits i denna kurs.

Bland ämnen, som fått minskat timtal, märkes botaniken, vilken successivt minskats från 117 till 86 föreläsningar, samt kemien, som beskurets från 75 till 27 timmar. Då samtidigt fysikundervisningen helt borttagits, hava dessa beskärningar å naturvetenskapliga ämnen ansetts kunna ske på grund av förbättrad skol-

underbyggnad. Sedan den nyss utfärdade skolstadgan visat starka tendenser till beskärning av skolundervisningen i nu berörda ämnen samt i matematik, te sig emellertid utsikterna för framtiden mycket ovissa.

I samband med den här ovan behandlade undervisningen vid jägmästarkursen bör påpekas, att tillkomsten av den nya högskolebyggnaden med däri inrymda arbetslokaler samt väl utrustade institutioner och samlingar verkat i hög grad befruktande på studiearbetet. På liknande sätt har tillkomsten av två docentstipendier samt ett mindre anslag till studieunderstöd liksom ock den av privata skogsägare vid skogshögskolans invigning överlämnade fonden för skogsvetenskaplig forskning verkat i hög grad stimulerande på den vetenskapliga forskningen vid högskolan.

Statsverkets årskostnader för jägmästarkursens omkring 4-åriga undervisning hava sammanställts efter samma principer, som kommit till användning beträffande samma kostnader för forstmästarkursen (se tablå II kap. 4). Av tablå II här nedan framgår dels den vid högskolans tillkomst år 1912 preliminärt beräknade utgiftsstaten, dels ock de fastställda staterna för första verksamhetsåret 1915 samt för budgetåren 1932—1933 resp. 1933—1934, det senare året utmärkt genom stark beskärning av utgifterna på grund av det rådande statsfinansiella läget.

Tablå II. Visande undervisningskostnaderna för jägmästarkursen.

	Beräknad stat	Fastställd stat för åren		
	1912	1915	1932/33	1933/34
Högskolans totalstat, kronor	113 490	124 500	247 500	227 400
Därav gemensamma kostnader	30 400	32 350	64 619	61 619
Av resten beräknas för jägmästarkursens undervisning:				
4 professorer, grundlön	30 000	30 000	42 000	42 000
Överassistent, arvode	4 500	5 500	7 500	7 500
Extra lärare, arvoden	5 770	8 400	13 700	13 700
Andel i e. o. lektor i botanik ¹⁾	—	—	1 000	1 000
Kurs i förvaltningskunskap	—	—	350	350
Amanuensarvoden	600	600	1 600	1 600
Assistenten	—	—	3 220	3 220
Stipendier åt elever	3 000	3 000	3 000	2 500
Praktiska övningar	22 170	24 200	41 100	32 500
Underhåll av sommarföreläggningar, beräknad andel	—	—	2 400	850
Expenser å förberedande kursen	700	2 500	9 000	8 000
Andel i resestipendier åt lärare samt vikariatersättningar	550	550	1 500	1 200
Summa	67 290	74 750	126 370	114 420
Härtill intjänta ålderstillägg	—	—	4 800 ²⁾	4 800 ²⁾
Dyrtidstillägg approx.	—	—	5 400	5 350
Prov. dyrtortstillägg	—	—	960	960
Summa verklig årskostnad för statsverket	—	—	137 530	125 530

¹⁾ Avser lektor vid forstmästarkursen, som biträder vid jägmästarkursens laborationer i botanik.

²⁾ En del av ålderstilläggen ingå i totalstaten å tablåns första rad, vilket dock ej är fallet med dyrtids- och dyrtortstilläggen.

Till i tablån angivna siffror må meddelas, att höjningen år 1915 i den 1912 antagna preliminära staten till huvudsaklig del berodde på förändrade dispositioner beträffande den förberedande kursen. Enligt 1912 års förslag skulle nämligen denna kurs pågå endast 6 månader med förläggning till Malingsbo, men innan detta förslag hann realiseras, bestämdes förläggningen till den under mellantiden nyinköpta Garpenbergs kronopark, varjämte undervisningstiden förlängdes till 9 månader, senare till nära 11 månader, vilket medförde såväl höjda arvoden till kursens lärare som ock höjda expenser m. m. vid den längre och dyrbarare förläggningen i Garpenbergs större lokaler.

Utgår man från 1915 som begynnelseår, skulle jägmästarkursens undervisning fram till normalåret 1932/33 ha medfört en kostnadsökning från 74 850 till 126 370 kronor, motsvarande 69 %. Tilläggas intjänta ålderstillägg samt dyrtids- och dyrtortstillägg, stiger däremot statsverkets totalkostnad sistnämnda år till 137 520 kronor, motsvarande 84 % förhöjning.

Elevantalet vid den nyinrättade förberedande skogsskolan i Omberg bestämdes i 1886 års stadgar till högst 10 årligen, men sedan å Kloten en liknande kurs år 1900 inrättats, ökades totala antalet till 20, vilken siffra år 1907 höjdes till 22.

Vid antagningen till första årskursen vid Garpenberg var maximiantalet av Kungl. Maj:t fixerat till 40, av vilka dock endast 25 skulle beredas fortsatt utbildning vid högskolan. På framställning av domänstyrelsen höjdes dessa siffror år 1918 till 45 resp. 35 för att år 1921 efter ny dylik framställning sänkas till 35 resp. 30, vilka siffror skulle gälla för kommande 5 åren.

Sedermera företogos emellertid ytterligare reduceringar, och efter framställningar från vissa personalföreningar förordnade Kungl. Maj:t att år 1933 endast 14 skulle få till Garpenberg intagas, varav högst 10 skulle medgivas fortsatt utbildning. För år 1934 hava dessa siffror höjts till 20 resp. 15.

Tillströmningen av sökande till jägmästarkursen har starkt växlat under olika tider, sammanhängande med anställningsmöjligheterna på skogsmannabanan eller — i äldre tid — snarare med beföringsmöjligheterna inom skogsstaten. Förbigås de längre tillbaka liggande tiderna, så uppvisade ansökningarna år 1893 ett utpräglat minimum med endast 5 aspiranter, vilken siffra följande år steg till 10. Därefter började en stark ökning göra sig gällande, tills ett maximum på 80 år 1908 uppnåddes. Under en viss därefter inträffad nedgång med ett minimum av 25 sökande år 1915 stego siffrorna under påverkan av emotsedd ökning av skogstatspersonalen till ej mindre än 85 år 1920. I samband med den strax därefter inträffade fredskrisen samt viss förändring i domänstyrelsens rekryteringspolitik nedgick emellertid antalet hastigt, så att siffran efter år 1924 aldrig överstigit 25. Under depressionsåren 1932 och 1933 sjönk antalet till 13 resp. 10 för att med 1934 års förbättrade konjunkturer åter stiga till 16.

Fördelas ansökningarna till de förberedande skolorna samt de därstädes antagna på 5-års perioder, erhållas följande årsmedeltal.

Period	Antal sökande	Därav antagna
1894—99	21,2	10,0
1900—04	53,8	21,2
1905—09	66,6	21,2
1910—14	54,4	22,0
1915—19	59,6	39,0
1920—24	51,8	35,2
1925—29	15,4	14,3
1930—34	16,0	14,5

Under tider med stort tillopp till kursen ha de sökande sökt meritera sig genom praktik, betygskompletteringar samt i vissa fall även genom akademiska studier eller examina.

Förutom det urval bland övertaliga sökande, som då kunnat ske vid själva intagningen till de förberedande kurserna, har från och med år 1915, då första kursen å Garpenberg intogs, en ytterligare gallring skett, vilken i huvudsak förlagts till höstterminens slut, men i viss mån försiggått redan under loppet av denna termin. Därvid hava t. o. m. år 1933 bland 502 intagna elever till förberedande kursen 18 stycken redan före den definitiva gallringen av olika orsaker avgått, medan 70 vid höstterminens slut förvägrats fortsatt utbildning. Frånräknas även de, som avgått under själva högskoletiden, har hittills från högskolan utexaminerats endast omkr. 80 % av dem, som preliminärt antagits till förberedande kursen, medan återstående 20 % på ett tidigare eller senare stadium avbrutit de påbörjade studierna.

Den totala utexamineringen av jägmästare, vilkas studier helt försiggingo vid det gamla skogsinstitutet, utgjorde 780. Sedermera hava t. o. m. år 1934 ytterligare utexaminerats 406, vilkas studier delvis eller helt infallit under tiden för skogshögskolans verksamhet — intagningsår 1914 eller senare — vadan totala antalet utexaminerade svenska jägmästare utgör 1186. Härutöver studera f. n. 53 elever vid högskolan, fördelade på 4 årskurser. Inräknas dessa senare, utgör högskolans hittillsvarande produktion 22 kurser med 459 elever eller i medeltal 20.8 per kurs, varvid de 11 första kurserna innehöllo omkring 28 per kurs men de 11 sista endast 14.0 elever per kurs.

Antalet nu verksamma jägmästare redovisas i bil. I, vilken avser situationen under vårvintern 1934, varvid uppdelning skett efter åldersklasser samt anställningsförhållanden. Förutom döda hava från redovisningen uteslutits sådana, som avgått ur tjänsten med pension, eller överförts på indragningsstat, eller som på grund av hög ålder eller annan orsak kunna anses oförmögna till mera effektivt arbete. Dock ingår i redovisningen sådan icke ordinarie personal, vilken vid domänverkets omreglering efter den 1 januari 1934 erhållit avsked mot viss engångsersättning. Den årskurs, som utexaminerats våren 1934, ingår däremot icke i bilagens redovisning.

Åldersfördelningen bland dessa aktiva jägmästare under vårvintern 1934 ter sig i sammandrag sålunda, varvid antalet studerande vid högskolan bifogats inom parentes:

Födelseår	Antal	Födelseår	Antal
1865—69	4	1890—94	102
1870—74	21	1895—99	156
1875—79	43	1900—04	90 (+ 1)
1880—84	79	1905—09	49 (+ 22)
1885—89	95	1910—	4 (+ 31)

Summa 643 (+ 54)

Uppenbarligen måste denna åldersfördelning betecknas som synnerligen abnorm, då en 5-årsklass — grovt räknat — i genomsnitt borde hålla omkring 80 man, medan klassen med födelseåren 1895—1899 (åldrar 35—40 år) håller nästan dubbelt mot normalt. Denna stora åldersklass är tillkommen som resultat av den optimistiska förhoppning om ökad användning av skogspersonal, vilken under krigsårens högkonjunktur gjorde sig gällande.

Beträffande den svaga besättningen av ålderskurserna födda före 1880, är denna att tillskriva dels det före sekelskiftet stipulerade ringa elev-antalet (10 pr kurs) dels också de genom domänverkets omorganisation nyligen genomförda indragningarna inom statens skogsväsende, vilka till viss del träffade dessa åldersklasser.

Jägmästarnas anställningsförhållanden hava under sista decennierna undergått väsentliga förändringar. Så länge den högre skogsundervisningen sorterade under skogsstyrelsen resp. domänstyrelsen samt därefter fram till år 1921, antogs nästan undantagslöst alla utexaminerade till extra jägmästare i statens tjänst med rätt till erhållande av särskilda förordnanden att utföra skogsindelningar, tjänstgöra å revir eller utföra förrättningar å allmänna eller under allmän tillsyn stående enskilda skogar. Ur denna kår av extra statstjänstemän rekryterade ej blott domänverket utan även de privata skogsägarna samt skogsvårdsstyrelserna m. fl. sin högre personal, och ofta förekom, att privatanställda jägmästare kvarstodo i skogsstaten med viss tjänstgöringsskyldighet, där domänstyrelsen så påfordrade. Så småningom började emellertid styrelsen dels att ur sin tjänst avföra alla e. jägmästare, som ej stodo till dess fulla disposition, dels ock att förordna endast så många nya tjänstemän, som det förefintliga behovet påkallade. Till följd av ändrad lagstiftning beträffande tillsynen av vissa enskilda skogar samt ifrågasatt omorganisation av domänverket har domänstyrelsen efter år 1921 under 6 år helt inställt all rekrytering samt t. o. m. år 1933 bland 259 från högskolans jägmästarkurs utexaminerade i sin tjänst antagit endast 86 st. eller 33 %. Då härtill kommer, dels att domänverket till följd av nu pågående omorganisation i stor utsträckning entledigat såväl ordinarie som icke ordinarie personal, dels ock att skogsvårdsstyrelserna och de nya stiftsnämnderna, vilka nyligen fått övertaga flertalet uppgifter med tillsynen av enskilda resp. ecklesiastiska skogar, just nu hava att genomföra en mängd organisationsdetaljer av engångsnatur, är det f. n. svårt att giva en klar bild av jägmästarnas mera varaktiga sysselsättning. När här nedan en sammanfattning framlägges av i bil. I meddelad detaljredovisning för vårvintern 1934, bör sålunda beaktas, att siffrorna äro osäkra, dels ock att rätt stora omflyttningar redan ägt rum vid antagningen av personal för genomförande av 1934 års arbetsprogram på allmänna och enskilda skogar.

Tablå III. De aktiva jägmästarnas anställningsförhållanden vårvintern 1934.

	Antal	%
Domänverket	263	40,9
Skogsundervisning och försöksväsende	17	2,6
Ecklesiastiska skogar	20	3,1
Div. allmänna verk och skogar	25	3,9
Skogsvårdsstyrelserna	98	15,3
Summa allmän tjänst	423	65,8
Tjänst i enskilt skogsbruk m. m.	110	17,1
Tillfälligt anställda samt egen skoglig verksamhet	48	7,5
Verksamhet utom eller vid sidan av skogsbruket	38	5,9
Tjänst i utlandet	4	0,6
Praktisk utbildning i domänverket eller fortsatta studier	10	1,6
Av domänstyrelsen entledigande, icke ord. tjänstemän	10	1,5
Totalsumma	643	100 %

Denna sammanställning, jämförd med bil. I, visar, att jägmästarna i största utsträckning innehava eller aspirera på anställningar som tjänstemän i allmän eller enskild skoglig verksamhet, medan antalet egna företagare inom eller utom skogsbrukets område är försvinnande litet.

De som här ovan rubricerats som anställda i allmän eller enskild skogstjänst (533 st., 82,9 %) innehava nästan undantagslöst tjänster av mera varaktig, ehuru långt ifrån alltid av ordinarie natur. För några tiotal tillhörande denna kategori — merendels anställda i domänverket — torde visserligen säsongavbrott i anställningen förekomma, men i regel återvända dessa på nytt till samma arbetsgivare. Med »tillfälligt anställda» avses däremot sådana — nästan undantagslöst yngre — jägmästare, som under särskilda årstider eller år utföra arbete åt olika uppdragsgivare i form av taxering, dikning, stämpling och tillsyn av avverkningar m. m. I samma grupp ingår dock även ett 20-tal, bedrivande konsulterande verksamhet samt privat skoglig affärsverksamhet.

Såsom allmänt omdöme torde kunna påstås, att de yngre jägmästarnas möjlighet att erhålla arbete för närvarande kan anses vara rätt normal, medan anställningsvillkoren för det stora antalet jägmästare i medelåldern fortfarande äro mindre tillfredsställande i förhållande till deras utbildning, ålder och förvärvade erfarenhet.

Medelåldern vid examens avläggande utgjorde före sekelskiftet omkring 23,5 år, med ytterst obetydliga variationer under olika perioder. Till följd av dels ökad konkurrens om inträde med ty åtföljande ökning av förpraktik och betygsfordringar dels ock förlängd värnplikt samt studietidens år 1917 genomförda förlängning med en termin steg medelåldern för perioden 1900—1914 med ungefär ett år till 24,5 år. Sedan studenternas värnplikt år 1914 ytterligare ökats och utbildningen till reservofficerare började bli allt vanligare, och sedan den frivilliga förlängningen av studietiden med en vårtermin började praktiseras, steg medelåldern ytterligare med ett år till 25,5 år. Under senare tid hava dock tendenser till sänkning gjort sig gällande, i det att medelåldern för de sista 8 utexaminerade kurserna nedgått till omkr. 25 år. Medelåldern för studentexamens avläggande är för skogshögskolans elever ej statistiskt bearbetad, men för de vid universiteten inskrivna uppgives densamma till ej fullt 20 år (se Sven Wicksell : Studentekonomi; En undersökning från svenska universitet och högskolor; 1934).

Under förutsättning att skogshögskolans elevmaterial i detta hänseende liknar universitetens, skulle jägmästarnas fackutbildning efter studentexamen i medeltal kräva 5 år, varav ej fullt 4 åtgå för genomgång av högskolan och sålunda i genomsnitt drygt ett år till förvärvande av frivillig förpraktik, ev. betygskompletteringar, samt värnplikttjänstgöring. Dessa antaganden stödjas av det förhållandet, att medelåldern för inträde till högskolans förberedande kurs hittills utgjort 21,2 år.

Jägmästarnas studiekostnader hava för de sista tre årskurserna beräknats dels ur räkenskaper, som för förberedande kursen föras över såväl det gemensamma hushållet som ock över kooperativa inköp av instrument, redskap, böcker, ammunition och skogsutrustning m. m., dels ock ur verkställda inbetalningar till resor och kosthåll under sommarövningarna. För övriga studietiden hava samtliga elever ur sista årskursen (15 stycken) samt ungefär hälften av de nästföregående två kurserna (11 stycken) meddelat uppgifter, som i regel grunda sig på egna detaljerade anteckningar. Ur beräkningen äro de uteslutna, som kunnat bo i föräldrahemmet, varför nedanstående siffror avse genomsnittliga totalkostnaden för elever från landsorten.

Tablå IV. Jägmästarnas genomsnittliga studiekostnader för åren 1932—1934 utexaminerade.

<i>Garpenbergsåret:</i>			
Studieresor	125:—		
Kosthåll	675:—		
Instrument, böcker m. m.	615:—		
Diverse gemensamma utgifter	135:—	1 550:—	
<i>Sommarterminerna:</i>			
Studieresor	215:—		
Kosthåll	360:—	575:—	
Mellanterminerna		540:—	
<i>Utgifter för hela studietiden:</i>			
Kosthåll och logi	2 910:—		
Böcker och kompendier m. m.	360:—	3 170:—	
<i>Stockholmsvistelsen:</i>			
Kläder, tvätt, cykel etc.	1 180:—		
Resor till och från högskolan	465:—		
Nöjen, idrott m. m.	1 710:—	3 355:—	
Summa kronor			9 190:—

Med en genomsnittlig studietid av omkring 3.8 år ger detta belopp en årskostnad av omkr. 2 420 kr.

Till jämförelse må meddelas, att den av professor Wicksell företagna undersökningen, som här ovan omnämnts, under samma förutsättningar angiver följande årskostnader från en del övriga högskolor i Stockholm:

Karolinska institutet	2 710 kr.
Stockholms högskola	2 250 »
Tekniska högskolan	2 420 »
Veterinärhögskolan	2 480 »

De för jägmästarkursen nu erhållna beloppen torde sålunda få anses väl överensstämmande med övriga students studiekostnader i Stockholm.

Från de här ovan angivna studiekostnaderna för jägmästarkursen bör avdrag ske för vissa under studietiden åtnjutna *inkomster*. Sålunda hava *stipendiemedel* på omkring 3 800 kronor samt amanuensarvoden (delvis bostadsrum) å omkring 2 700 kronor stått till förfogande för vardera av här ovan behandlade 3 årskurser. Efter jämn fördelning på samtliga elever giva dessa belopp en genomsnittsinkomst av omkr. 500 kronor för varje elev. Vidare uppgives, att en genomsnittlig inkomst åtnjutits för under mellanterminerna utfört arbete m. m. av omkring 300 kronor, varför den ovan angivna studiekostnaden å 9 190 kronor bör minskas med i genomsnitt 500 + 300 kronor eller till omkr. 8 400 kronor. Då endast behövande elever hava åtnjutit stipendier, ha dessa i vissa fall uppgått till 600 à 800 kr., vilket med tillägg av amanuensarvode och övriga inkomster av arbete lett till inkomster av nära 2 000 kronor. I vissa andra fall hava däremot inkomsterna under studietiden varit minimala.

För de elever, som under högskoletiden åtnjutit »allt fritt» i föräldrahem i Stockholm, torde kostnaderna för kosthåll, logi och resor m. m. ställa sig omkring 3 000 kr. billigare än härövan beräknats och totalkostnaden sålunda i genomsnitt uppgå till omkr. 6 200 kronor, eller med avdrag av 800 kronors genomsnittsinkomst till omkr. 5 400 kr.

Jägmästarnas sociala härstamning, uttryckt genom faderns yrke har gjorts till föremål för utredning i skogshögskolans festskrift (sid. 198). Denna utredning har här nedan dels kompletterats fram till årskursen 1928 med hjälp av uppgifter i arbetet Svenska jägmästare samt av föreningen jägmästare i enskild tjänst år 1929 utgiven matrikel dels ock något omgrupperats enligt samma grunder, som i kap. 4 skett beträffande forstmästarna.

Tablå V. Jägmästarnas fördelning efter faderns yrke:

	Inskrivningsår:		Samtliga:
	1894/1914	1915/29	
Faderns yrke:			
Antal	323	331	654
Högre skogs- och brukstjänsteman	17,3 %	11,5 %	14,4 %
Lägre d:o	0,9	1,5	1,2
Bruks-, gods- och sågverksägare	9,6	11,8	10,7
Lantbrukare, hemmansägare	5,0	11,5	8,3
Köpmän, fabrikör, bankman	18,3	18,7	18,5
Ingeniör, militär, sjökapten, järnvägstjänstem.	13,6	13,6	13,6
Akademiker, veterinär, apotekare	30,3	23,0	26,6
Diverse yrken	5,0	5,4	5,2
Uppgift saknas	—	3,0	1,5
Summa	100 %	100 %	100 %

Jämföres denna tablå med motsvarande siffror för forstmästarna (se kap. 4) kan någon utpräglad tendens till olika härkomst icke skönjas. För landets övriga högskolor finnes liknande statistik anfordrad i professor Wicksells tidigare citerade arbete. Ehuru grupperingen där är annorlunda, synes skogshögskolans elevmaterial föga skilja sig från övriga kårer i annat hänseende, än att skogseleverna i större utsträckning komma från hem, som stå i förbindelse med skogs- och lantbruk samt bruksdrift och sågverksrörelse. Under senare perioden ha nämligen drygt en tredjedel av såväl jägmästare som forstmästare denna härkomst.

Under den diskussion och de preliminära utredningar, som ägt rum angående skogsundervisningen under senaste åren, hava önskemål framkommit om viss reformering av jägmästarekursens undervisningsprogram på sätt närmare framgår av skrivelsen från högskolans lärarråd den 26 oktober 1933. En del av dessa önskemål har redan successivt tillgodosetts vid uppgörandet av den årliga undervisningsplanen, men ännu återstå vissa mera organisatoriska detaljer, för vilkas genomförande statsmakternas prövning och bifall erfordras.

Den allmänna utvecklingstendensen enligt dessa förslag och önskemål går i sammanfattning ut på, att mera plats bör beredas åt de tekniskt-ekonomiska studierna, medan en del andra studiegrenar, vilkas aktualitet minskats eller vilka överhuvud ej spela samma viktiga roll i utbildningen, i motsvarande grad böra minskas.

De framförda reformförslagen kunna sammanfattas i följande viktigare punkter:

1. För befordrande av den praktiska utbildningen samt rekryteringen av lämpliga aspiranter till högskolan bör stipuleras viss obligatorisk förpraktik, varjämte den förberedande kursens undervisningstid under vårterminen bör något utsträckas för beredande av bättre plats för deltagande i flottning och kulturarbeten m. m.

2. För befordrande av de ekonomiska studierna bör en professur i skogsekonomi inrättas, varjämte ämnena skogsadministration och handelslära böra upptagas på undervisningsplanen.
3. Samtidigt bör undervisningen i domänverkets tjänsteexpedition och i allmän zoologi indragas samt viss minskning ske i vertebratzoologi och entomologi.
4. Den praktiska undervisningen i milkolning bör helt förläggas till förberedande kursen med indragning av kolningsarbetena under högskolans första sommartermin. Den sålunda vunna tiden bör ägnas åt viktigare grenar av skogsteknologien. Likaså bör den praktiska undervisningen i skogsskötsel utökas med ett par veckor.
5. För sådana begåvade och för fortsatt utbildning särskilt lämpade elever, som genomgått lägre skogsskola och fortsättningskola bör möjligheten för tillträde till skogshögskolan underlättas.

Reservationsvis har lektorn vid högskolans forstmästarkurs G. Kinnman avgivit ett annat förslag, som innebär ett slopande av den nuvarande jägmästarkursen inklusive förberedande kursen, varefter den högre undervisningen skulle organiseras efter i huvudsak följande riktlinjer:

1. *Undervisningen* bör bedrivas dels i form av en för alla studerande gemensam »förvaltarkurs», ungefär med nuvarande forstmästarkursens kompetenskrav, omfattning och ändamål, dels ock av en på förvaltarkursen uppbyggd »högre skogsvetenskaplig» fortsättningskurs, vilken skulle kunna avslutas med en examen, som direkt anknöte sig till nuvarande civiljägmästarexamen och alltså medförde kompetens till vissa tjänster av officiell natur.
2. För *inträde* i den gemensamma förvaltarkursen föreslås: *antingen* studentexamen å reala linjen med 2 års praktik *eller* realskoleexamen jämte minst 4 års praktik.

Antalet elever till denna kurs bestämmes enligt hittills tillämpade principer och en lämplig fördelning anses tillsvidare vara, att halva antalet skall utgöras av studenter och halva antalet av övriga grupper. För att därefter få tillträde till fortsättningskursen skulle fordras studentexamen å reala linjen eller motsvarande kunskaper i behövliga ämnen. Tillträdet till denna kurs skulle strängt begränsas, så att endast de, som under förvaltarutbildningen visat sig mest lämpliga, skulle få komma in. På detta sätt skulle ett förnämligt urval kunna ske.

3. Som *ordinarie lärarkrafter* föreslår reservanten högskolans nuvarande 4 professorer samt 3 lektorer, varjämte nödigt antal extra lärare samt tjänstemännen vid statens skogsförsöksanstalt liksom hittills skulle stå till förfogande.
4. *Undervisningsplanen* förutsätter, att förberedande kursen å Garpenberg slopas, och att sålunda alla elever gå direkt från praktiken till högskolan. Förvaltarkursen genomgås på två år (vilket motsvarar omkring 1 månads förlängning av nuvarande forstmästarkursen), varjämte normalt ytterligare 1½ å 2 år beräknas för dem, som önska genomgå högre fortsättningskursen.

Över detta förslag har skogshögskolans sammansatta lärarråd den 29 oktober 1933 avgivit av högskolans styrelse infordrat yttrande samt därvid på närmare anförda grunder enhälligt avstyrkt hänsynstagandet till reservantens förslag till lösning av organisationsfrågan.

KAP. 6.

Behovet av högre utbildad skogspersonal.

Innan 1906 års undervisningssakkunniga framlade sitt förslag om inrättandet av den nya skogshögskolan, gjorde de ett försök att kalkylera det framtida behovet av högre utbildad skogspersonal (se betänkandet sid. 103).

För detta ändamål begärdes uppgifter från domänstyrelsen om detta verks egna behov för såväl skötseln och kontrollen av de allmänna skogarna som för de under styrelsens uppsikt stående enskilda skogarna liksom ock om styrelsens uppfattning angående det övriga skogsbrukets behov. Som svar å denna framställning beräknade domänstyrelsen för statens verksamhet ett behov av 185 ordinarie och 120 extra jägmästare samt för privatskogsbruket 150 fast anställda jägmästare eller forstmästare. Rekryteringen av denna personal ansågs kräva en årlig utexaminering av:

för de allmänna skogarna och skogsundervisningen.....	8 pr år
„ statliga åtgärder å enskildas skogar	3 „ „
„ den privata skogshushållningen	7 „ „
Summa 18 „ „	

Till denna beräkning fogade domänstyrelsen följande uttalande: »Den utveckling skogshushållningen alltjämt undergår kan anses medföra, att behovet av personer med högre forstlig bildning efter hand ökas.»

Vidare utsändes genom jordbruksdepartementet ett frågeformulär till 766 ägare av mera betydande skogsområden med begäran om uppgifter angående dels numerären och utbildningen, dels ock behovet av ökad personal med högre utbildning. De på denna enquête inkomna 702 svaren sammanfattades av de sakkunniga i siffror, som här nedan uppställts i tabellform över antalet anställda:

Personal med förvaltningsuppdrag:				S:a
Jägmästare	47			47
Jägmästare (med utländsk examen)	10			10
Forstmästare		42		42
Med skogsskola eller endast praktisk utbildning			319	319
Summa	57	42	319	418
Personal med andra skogliga uppdrag:				
Jägmästare	16			
Forstmästare		33	—	49
Totalsumma	73	75	319	467

Härutöver uppgåvo skogsägarne, att ett behov förelåg om ytterligare 45 fast anställda tjänstemän med högre fackutbildning, varav 11 borde vara jägmästare och 34 forstmästare.

På basis av dessa uppgifter samt 1906 års matrikel över skogsstaten beräknade de sakkunniga, att för statens personal förelåg en brist på 65 man, vilken brist förslagsvis borde fyllas på 5 år. Den av domänstyrelsen beräknade rekryterings-siffran ansågs därför tillsvidare böra höjas till 30 utexaminerade per år, var-jämte följande allmänna uttalande gjordes:

»De sakkunnige anse (alltså), att landet med hänseende till skogsbrukets fort-skridande utveckling även efter den nu rådande bristens avhjälpande skall hava full användning för ett från skogshögskolan årligen utgående antal av 30 elever.»

Det må här påpekas, att domänstyrelsens siffra — 18 per år — avsåg rekryte-ringen av både jägmästare och forstmästare, sedan den befintliga bristen täckts, och sedan normal åldersklassfördelning inom den utökade kåren hunnit inträda. Vid tiden ifråga kunde emellertid den årliga avgången ej beräknas till mer än omkring 10 jägmästare pr år eller till det antal, som ända fram till år 1902 från skogsinstitutet faktiskt utexaminerats. Från den år 1894 tillkomna forstmästar-kursen kunde däremot nästan ingen avgång ännu beräknas. De sakkun-nigas förslag om en ständig utexaminering av 30 per år innebar sålunda i själva verket en förhoppning om den högre utbildade skogspersonalens *utökning* med nära 20 man per år under minst ett par decennier framåt i tiden.

När statsmakterna år 1912 beslöt upprättandet av en skogshögskola, inrätta-des vid denna, emot de sakkunnigas förslag, även en lägre kurs, varjämte nor-mala antalet utexaminerade höjdes från föreslagna 30 till 37, fördelade med 25 från högre och 12 från lägre kursen. Fyra år senare beslöts dessutom inrättandet av Klotens fortsättningsskola med en årlig utexaminering av högst 15 elever, vilka i viss utsträckning skulle övertaga arbetsuppgifter, som tidigare åvilat högre utbildad personal.

Trots dessa betydande utökningar av utexamineringen ansågs emellertid under högkonjunkturen i samband med världskriget, att personalen var otillräcklig, varför domänstyrelsen den 23 mars 1917 erhöi Kungl. Maj:ts uppdrag att verk-ställa utredning angående behovet under ett antal år framåt av högskolebildade tjänstemän för såväl staten som enskilda, ävensom att avgiva förslag till de åt-gärder, vartill utredningen kunde föranleda. Vid fullgörandet av detta uppdrag infortrade domänstyrelsen uppgifter från den då arbetande skogslagstiftnings-kommittén samt från skogsvårdsstyrelserna och Sveriges skogsägareförbund, vil-ket senare i sin tur utsände frågeformulär till flertalet skogsägande svenska bolag samt ett antal större privata skogsägare med hemställan om uppgift rörande en-var skogsägares behov under åren 1922—27 av personal med högre utbildning.

På grund av egna beräkningar och inkomna svar gjorde domänstyrelsen där-efter i skrivelse den 5 juli 1917 en kalkyl angående det ökade behovet av *jäg-mästare* för tiden 1922—1927, vilket behov dock ansågs böra fyllas redan år 1925, varvid följande här sammanfattade resultat framlades:

	År 1917 befint-	År 1925 be-	Behövlig
	ligt antal	hövligt antal	ökning
För statens verksamhet	335	435	100
För skogsvårdsstyrelserna	27	47	20
För det privata skogsbruket	70	99	29
Summa	432	581	149

För att fylla denna kalkylerade brist på 149 jägmästare beräknade styrelsen, att under vartdera av åren 1918—1921 till fortsatt utbildning vid högskolan borde

intagas 37 elever. I denna beräkning ingick icke det tillfälliga behovet för 1917 års bränslekommission. Till denna sin kalkyl fogade domänstyrelsen följande reservation:

»Då emellertid de beräkningar, som givit detta antal till resultat, i väsentlig grad vila på de uppgifter angående beräknat behov, som avgivits av Sveriges skogsägareförbund, vilka uppgifter ej torde ha tagit skälig hänsyn till den nedgång i konjunkturen på virkesmarknaden, som kan vara att förvänta, anser styrelsen försiktigheten bjuda, att berörda antal tillsvidare reduceras till 35.»

I proposition till 1918 års riksdag (IX H. T. sid. 177) fann departementschefen domänstyrelsens utredning och förslag väl motiverade, varför utökningen av *jägmästarkursen* vid högskolan ansågs böra ske enligt de angivna riktlinjerna och nödiga medel härför ställas till högskolans förfogande, vilket också blev riksdagens beslut.

I avseende å *forstmästarkursens* utökning gjordes icke någon framställning till denna riksdag. Emellertid hade Sveriges skogsägareförbund i skrivelse till domänstyrelsen den 15 juni 1917 meddelat, att de förfrågningar, som förbundet gjort hos skogsägarna, givit vid handen, att för åren 1922—1927 ett av förbundet beräknat totalt behov av minst 126 nya forstmästare för de enskilda skogarna föreläge. Om icke denna brist fylldes, kunde det enligt förbundets mening antagas, att speciellt bolagen i Norrland bleve tvingade att mot sin vilja rekrytera sina lokala skogsförvaltare med personer utan högre skoglig bildning, vilket skulle ur skogsvårdssynpunkt vara mycket beklagligt, särskilt då en mera rationell skogsvård hölle på att arbeta sig fram därstädes. Förbundet hemställde därför, att även forstmästarkursens elevantal måtte höjas. I ny skrivelse den 25 oktober 1917 fixerades denna höjning till 20 elever per årskurs, medan tidigare endast 12 årligen utexaminerats.

I yttrande över denna framställning uttalade högskolans lärarråd den 30 november 1917, att det av skogsägareförbundet framlagda materialet enligt lärarrådets mening icke motiverade en utexaminering av mera än 84 forstmästare, motsvarande ett elevantal under 6 år av 14 per kurs, vilken siffra på grund av sannolik avgång dock kunde höjas till 16. Denna ökning ansågs emellertid att börja med böra organiseras på extra stat samt för en tid av endast 5 år, varunder sådana erfarenheter kunde vinnas, att det framtida behovet bättre kunde överblickas.

Från detta lärarrådets uttalande var professor Gustaf Lundberg skiljaktig, då han icke ansåg utredningen utvisa, att något behov av ökat antal forstmästare föreläge. Det behov av ökat antal kvalificerade skogsmän, som ostridigt gjorde sig gällande, borde tillgodoses medelst ökning av antalet jägmästarelever samt anlitande av från fortsättningsskolan å Kloten utgångna lärjungar.

I skrivelse den 24 september 1918 anslöt sig högskolans styrelse till lärarrådets mening, vilken enligt skrivelse den 7 oktober 1918 även delades av domänstyrelsen.

I proposition till 1919 års riksdag (IX H. T. sid. 248) ansåg departementschefen, att utredningen tydligt ådagalade behovet av en föreslagen ökning, för att den privata skogsskötseln måtte äga tillgång till erforderligt antal kvalificerade skogsförvaltare, varför antalet forstmästarelever tillsvidare för femårsperioden 1920—1924 borde ökas till 16 om året. För realiserandet av detta förslag beviljade 1919 års riksdag nödiga medel.

Vid uppgörandet av förslag till stat för skogshögskolan för år 1920 uppkom frågan, huruvida de dittillsvarande extra anslagen till utökningarna i elevantal

och lärarkrafter borde överföras på ordinarie stat. För att erhålla uppfattning om lämpligheten av ett sådant överförande anhöll skogshögskolans styrelse om uttalande härutinnan av domänstyrelsen. I skrivelse den 25 september 1919 meddelade denna styrelse, att enligt dess mening även efter 1927 års utgång ett sådant behov av vid högskolans jägmästarkurs utexaminerade skogstjänstemän för staten och enskilda torde föreligga, att någon nedsättning i antalet av de elever, som vore avsedda att tillgodose sistnämnda behov, icke kunde ifrågakomma.

I proposition till 1920 års riksdag (IX H. T. sid. 230) fann även departementschefen, att någon nedsättning av det bestämda högsta elevantalet vid skogshögskolan icke vore att räkna med, varför ovannämnda extra anslag för framtiden borde överföras till ordinarie stat.

Under trycket av den strax härefter inträdda fredskrisen ingick emellertid domänstyrelsen den 23 februari 1921 med underdånig hemställan, att antalet nyantagna elever vid *jägmästarkursen* åter måtte minskas från 35 till 25 per år. Över denna framställning yttrade sig skogshögskolans lärarråd den 30 mars 1921 samt dess styrelse den 9 april samma år. Dessa myndigheter sade sig icke kunna avgöra, om den föreslagna siffran — 25 per år — vore betingad av förefintligt behov, men tillstyrkte ändock minskningen av elevantalet, alldenstund de gångna årens stora årskurser visat sig medföra betydande olägenheter av undervisningsteknisk art. Den 29 april 1921 resolverade emellertid Kungl. Maj:t, att till högskolans förberedande kurs under vart och ett av åren 1921—1925 skulle få intagas 35 elever, av vilka högst 30 skulle medgivias fortsatt utbildning vid själva högskolan.

Något förslag till minskning av *forstmästarkursens* elevantal förelåg icke vid denna tid, men på anmodan av högskolans styrelse avgav dess sammansatta lärarråd den 28 april 1921 utlåtande häröver. Därvid sade sig lärarrådet sakna möjlighet att överblicka behovet för de nästföljande åren, men då samma undervisningstekniska skäl, som för jägmästarkursens reducering anfördes, icke förefunnes beträffande forstmästarkursen, uttalade lärarrådet, att vid tillfället ifråga ej tillräckligt positiva skäl föreläge för en omedelbar förändring i antalet till forstmästarkursen antagna lärjungar. Mot detta uttalande reserverade sig professor Gustaf Lundberg, som ansåg, att elevantalet å forstmästarkursen borde omedelbart nedbringas från 16 till 12 per årskurs.

Dessa yttranden föranledde tillsvidare dock ingen ändring i forstmästarkursens elevantal, men till följd av viss år 1922 företagen omorganisation av kursen inställdes nyantagningen nämnda år, varför den genomsnittliga utexamineringen från denna kurs aldrig kom att överstiga 12 pr år.

Beträffande det kalkylerade behovet av högre utbildade skogsmän må till sist anföras, att i den underdåniga skrivelse angående sammanslagning av högskolans jägmästar- och forstmästarkurser, som domänstyrelsen den 4 oktober 1924 ingav, intet nämnes om minskat personalbehov, varför domänstyrelsens och skogsägarförbundets tidigare uttalanden angående elevantalet vid tiden ifråga stodo oemotsagda.

Efter ovanstående skildring av en del åtgärder, vilka trots starka och ofta uttalade betänkligheter från högskolans sida framtvingat upprepade och betydande utökningar av utexamineringen, torde det vara av intresse att statistiskt

söka belysa, huru de från högskolan utexaminerade absorberats av landets statliga eller privata skogsbruk.

Vad då först *allmänna tjänsterna* beträffa hava siffrorna för tillståndet under eftervintern 1934 uttagits ur bil. I, varvid för domänverket inom parentes även införts den normalsiffra, som domänstyrelsen framlagt i sitt organisationsförslag den 5 juli 1933. Behovet år 1925 samt det befintliga personalbeståndet år 1917 hava tagits ur domänstyrelsens skrivelse den 5 juli 1917, varvid vissa kompletteringar gjorts för några i allmän tjänst ej redovisade jägmästare och forstmästare.

Jämförelsen mellan *i allmän tjänst faktiskt årsanställd* samt för sådan tjänst kalkylerad högre utbildad skogspersonal ter sig sålunda, tillfälliga anställningar ej medräknade:

	Anställd personal		Beräknat behov
	1917	1934	1925
<i>Jägmästare:</i>			
Domänverket	322	263 (232)	419
Skogsundervisning och försöksväsende	13	17	16
Ecklesiastika skogar	—	20	—
Div. allm. verk och skogar	6	25	6
Skogsvårdsstyrelserna	27	77	47
Summa jägmästare	368	402 (371)	488
<i>Forstmästare:</i>			
Skogsundervisning	2	2	—
Ecklesiastika skogar	—	3	—
Div. allm. verk och skogar	3	22	—
Skogsvårdsstyrelserna	—	6	—
Summa forstmästare	5	33	—
Totalsumma	373	435 (403)	—

En detaljgranskning av denna tablå, jämförd med domänstyrelsens kalkyler av 1917, visar, att under den gångna tiden genomgripade förändringar ägt rum, vilka i 1917 års kalkyler icke kunde förutses. Härvid bör först observeras, att domänstyrelsen år 1925 befriades från handhavandet av den s. k. dimensionslagen i Norr- och Västerbottens kustland, varefter nya skogsvårdsstyrelser övertog värdan av dessa skogar. Till följd härav måste en del av den inom domänverket sysselsatta personalen antingen föras på indragningsstat eller beredas annat arbete inom verket. Senare har på liknande sätt övervakandet av häradsallmänningar och lappmarksskogar överförts till skogsvårdsstyrelserna, varjämte flertalet ecklesiastika skogar överlämnats åt särskilda stiftsnämnder, vid vilka för skogarnas skötsel stiftsjägmästarebefattningar inrättats.

Denna ändrade lagstiftning i förening med en del statliga åtgärder till minskandet av arbetslösheten och främjandet av det enskilda skogsbruket har sista åren medfört en personalökning med 33 jägmästare och 28 forstmästare eller inalles 61 man. Av dessa arbeta dock ett 10-tal jägmästare samt 14 forstmästare mera på sidan om skogsbruket såsom ledare av arbetslöshetskommissionens nödhjälpsarbeten eller arbetsläger för ungdom, vilka tjänster äro betingade av nuvarande kristid och därför knappast av permanent natur. För övrigt kan skoglig utbildning knappast anses nödvändig för dessa tjänsters uppehållande.

Utöver i tablån redovisat antal årsanställda upptager bil. I 21 jägmästare och 5 forstmästare med mindre fast anställning i skogsvårdsstyrelsernas diktningssarbeten m. m.

I jämförelse med 1917 års anställning har domänverket minskat sin personal med 59 man, och skall 1933 års organisationsplan fullt genomföras, kommer minskningen att uppgå till 90 man. Enligt sistnämnda alternativ skulle antalet jägmästare i allmän tjänst från 1917 till 1934 förete en ökning från 368 till 371 eller med 3 man. Inräknas däremot de i domänverket och skogsvårdsstyrelserna förekommande tillfälliga anställningarna, har personalbeståndet i allmän tjänst åren 1917—1934 ökat med omkring 54 jägmästare, medan 1917 års kalkyl slutade på ett ökat behov av för allmän tjänst 120 senast år 1925.

För att giva en föreställning om utvecklingstendenserna jämväl för *privatskogsbrukets* personalbehov hava här nedan de redan tidigare anförda siffrorna från 1906 års enquête sammanställts med de faktiska anställningarna år 1928, sådana dessa angivas i jägmästare N. Schagers »Kalender över Sveriges privatanställda skogs- och flottningstjänstemän», vilken, liksom 1906 års siffror, är grundad på direkta uppgifter från arbetsgivarna. I jämförelsen här nedan ingå dels samtliga jägmästare och forstmästare, vilka uppgivas anställda hos skogsägare och virkesköpande industrier (ej i flottnings- och tumningsföreningar), dels ock alla sådana skogstjänstemän utan högre skoglig utbildning, vilka uppgivas ha *förvaltningsuppdrag* å företagets egna skogsfastigheter. Uteslutna ur jämförelsen äro däremot sådana förvaltare, inspektorer och faktorer m. fl., vilka enligt kalendern enbart syssla med virkesköp och avverkningar å främmande skogar. (Dessa sistnämnda ingå nämligen ej enligt de utsända frågoformulären i 1906 års enquête; se de sakkunniges betänkande sid. 103).

Den sålunda utarbetade jämförelsen över privatskogsbrukets fast anställda högre skogspersonal ter sig på följande sätt:

	Jägm.	Forstm.	S:a	Övriga	Totalt
År 1906	73	75	148	319	467
År 1928	74	124	198	161	359
Skillnad	+ 1	+ 49	+ 50	— 158	— 108

Denna tablå bestyrker det väl kända faktum, att speciellt de norrländska skogsbolagen starkt minskat sin förvaltande skogspersonal, vilket torde sammanhånga med fusioner och koncernbildning mellan förut självständiga företag, men även med förbättring av kommunikationerna, försäljningar av inägojord, nyorganisation av flottnings- och tumningsföreningar samt ökning av den personal, som skogsvårdsstyrelserna nu ställa till det enskilda skogsbrukets förfogande. Även torde lagen om förbud för bolag att förvärva fast egendom spelat viss roll i denna utveckling. För såvitt siffrorna för 1906 och 1928 kunna anses fullt jämförbara, skulle sålunda på något över 20 år totala numerären av högre enskild skogspersonal successivt ha nedgått från 467 till 359 d. v. s. med 108 man, motsvarande en minskning med 23%, varvid den biträdande personal, som representeras av inspektorer och faktorer utan högre skoglig utbildning, skulle minskats från 319 till 161 eller med 158, motsvarande ej mindre än 49%. Sannolikt

kompenseras dock denna senare minskning, åtminstone till viss grad, av en samtidig ökning av den fasta tumnings- och flottningspersonalen, vilken ej ingår i tablån härövan.

Vidare framgår, att den högre utbildade skogspersonalen i enskild tjänst skulle ha ökat från 148 år 1906 till 198 år 1928, d. v. s. med 50 man på 22 år eller drygt 2 man årligen. Den nyanställning av 11 + 29 jägmästare och 34 + 126 forstmästare eller inalles 200 man, vilken enligt 1906 och 1917 års uppgifter från de privata skogsägarna ansågs erforderlig, hade sålunda år 1928 resulterat i en personalökning med endast 50 man, varav 1 jägmästare och 49 forstmästare. Härtill kommer dock ett ej här redovisat mindre antal — 12 man —, som anställts i flottnings- och tumningsföreningar, liksom ock ett antal ersättare för ur enskild tjänst avgångna jägmästare och forstmästare.

Den omständigheten att de enskilda skogsägarna 1906 resp. 1917 tillkännagåvo en avsikt att anställa inalles 40 jägmästare, medan 1928 års siffror endast visa en ökning med en enda man, torde till viss del få tillskrivas det förut påpekade förhållandet, att stor brist på jägmästare för statens och skogsvårdsstyrelsernas verksamhet förefanns ända fram till fredskrisens utbrott, samt att jägmästarna föredrogo den allmänna tjänsten framför den enskilda, där forstmästarna, som i regel icke hade tillträde till allmän tjänst, under denna tid fingo ett slags monopol. Av bil. I framgår nämligen, att av de 5 årsklasser jägmästare (102 man), som äro födda åren 1890—94 endast 9 (8,7 %; 1,8 pr årsklass) gått i enskild skogstjänst, medan 83 (80,5 %) anställts i allmän tjänst. Ur åldersklasserna 1895—1904, vilka utexaminerats, sedan den hårda konkurrensen med statens skogliga verksamhet upphört eller avsevärt minskats, hava emellertid de privata skogsföretagen anställt jägmästare till ett antal av 53 st. (5,3 per årsklass) eller tredubbelt mot under föregående period, varvid anställningen av forstmästare i motsvarande grad nedgått. Huru den fasta anställningen i privat tjänst av dessa båda kategoriers skogsmän mera i detalj utvecklat sig, framgår av nedanstående utdrag ur bil. I, omfattande grupp VI klasserna 1—5 samt födelseåren 1880 och senare:

Födelseår:	1880—84	1885—89	1890—94	1895—99	1900 —
Antal jägmästare	12	20	9	27	32
Antal forstmästare	36	30	30	22	11
Summa	48	50	39	49	43

Av dessa siffror framgår en sammanlagd anställning av i medeltal omkring 9 jägmästare eller forstmästare per årsklass, varvid den starka ökningen av jägmästarna, som utexaminerats efter år 1920 (födelseår efter 1895), tydligt framträder.

Den här ovan påpekade bristande överensstämmelsen mellan högkonjunktorens kalkylerade personalbehov samt de faktiska arbetsmöjligheterna för dem, som på basis av dessa kalkyler utexaminerats från högskolan, har vid upprepade tillfällen varit föremål för erinringar och diskussioner såväl i fackkretsar och facklitteraturen som även i dagspressen, varjämte även framställningar till statsmakterna i denna fråga gjorts. Så t. ex. hemställde föreningen Sveriges ordinarie jägmästare, föreningen jägmästare i enskild tjänst samt de extra jägmästarnas förbund

i underdånig skrivelse den 5 april 1933 hos Kungl. Maj:t, att de nya jägmästar- och forstmästarkurser, som under 1933 skulle intagas, helt måtte inställas eller, därest detta ej låte sig göra, relevantalet i dessa kurser starkt beskäras.

Som motiv för denna framställning anförde föreningarna bl. a., att det vid tiden ifråga skulle finnas inom eller utom yrket tillfälligt anställda *jägmästare*, av vilka 47 under år 1932 varit fullständigt arbetslösa under i medeltal 5 månader, varutöver tillkommo 3 årskurser, som studerade vid högskolan med inalles 46 elever. Då avgången endast kunde beräknas till 10 jägmästare pr år, skulle överskottet vid 1936 års slut ha ökat till 141, och därest efter denna tid 15 jägmästare per år utexaminerades, skulle överskottet vid slutet av år 1942 utgöra 171 stycken. Härav ansågo föreningarna det framgå, att möjligheterna för jägmästarkårens yngre medlemmar att vinna den anställning, vartill deras dyrbara utbildning syftade, vore ytterst begränsade. Togs dessutom hänsyn till den förestående personalindragningen vid domänverket, komme det betryckta läget att ytterligare försvåras.

Bland de under sista åren utexaminerade *forstmästarna* vore förhållandena även synnerligen bekymmersamma, men på grund av lägre elevantal i denna kurs syntes förhållandena vara något, ehuru icke anmärkningsvärt bättre än för jägmästarna. Överhuvud ansågo föreningarna, att den av dem framlagda utredningen gäve vid handen, att något behov av nyutbildade skogsmän för närvarande icke föreläge.

Över denna framställning yttrade sig skogshögskolans styrelse den 3 maj 1933, sedan skogshögskolans sammansatta lärarråd den 2 maj till styrelsen avgivit utlåtande i ärendet.

Härvid anförde lärarrådet bl. a., att de av föreningarna gjorda uttalandena innebure en påtaglig överdrift, i det att alla de genom tillfälliga anställningar sysselsatta jägmästarna av föreningarna betecknades som en disponibel reserv, som i huvudsak måste vara överförd till fast anställning, innan behov av nyexaminerade elever gjorde sig gällande.

Enligt lärarrådets mening representerade däremot de »tillfälligt anställda» i stor omfattning ett direkt behov, som skogshögskolan hade all anledning att tillgodose. Detta var t. ex. förhållandet med de 43 jägmästare och 11 forstmästare, som under sommarhalvåret 1932 enbart av skogsvårdsstyrelserna sysselsattes med planläggning av skogsdikningar, stämplingar och andra skogsvårdsarbeten, för vilkas utförande högre skoglig kompetens erfordrades, och vilka arbeten endast kunde utföras under sommaren. Även om säsonganställningen för vederbörande skogsmän vore mindre tilltalande, borde en förändring av denna anställningsform åvägbringas på andra vägar än genom en sådan inskränkning i utexamineringen från skogshögskolan, att en brist på för dylika uppdrag kvalificerad personal komme att uppstå.

Lärarrådet hänvisade även till sin skrivelse den 9 maj 1932, varav framginge, att alltsedan 1925, då bl. a. domänverkets förändrade anställningspolitik blivit allmännare bekant, antalet sökande till jägmästarkursen reglerat sig självt, så att det av Kungl. Maj:t för intagning bestämde maximiantalet aldrig något år uppnåts. På grund härav fann lärarrådet det visserligen önskvärt, att relevantalet begränsades till vad som kunde utbildas till en minimikostnad, men att inom denna ram tillträdet helst borde vara fritt med överlåtande åt den inträdessökande själv att bedöma utsikterna på den valda banan.

Ur en del tillgängligt material över åldersfördelningen bland jägmästare och forstmästare fann lärarrådet det visserligen styrkt, att rekryteringsbehovet för de allra närmaste åren vore lägre än det normala, men att inom loppet av mindre än 10 år behovet måste komma att överstiga det normala. Då utbildningen av jägmästare toge omkring 4 studieår i anspråk, vartill komme viss tid för vinnande av praktisk erfarenhet, fann lärarrådet det sannolikt, att ett inställande av elevantagningen komme att medföra framtida krav på ökning av antagningen utöver den gräns, som av undervisningstekniska skäl vore den lämpliga. Det nuvarande ringa rekryteringsbehovet borde enligt lärarrådets mening hava föranlett en minskning av elevantagningen vid den tidpunkt, då det tillfälliga konjunkturläget tvärtom ansågs motivera en abnorm stegring av denna antagning. Det misstag, som under en tidigare högkonjunktur begicks, borde icke nu upprepas genom överdrifter i motsatt riktning.

Med hänvisning till detta lärarrådets yttrande samt till den pågående utredningen om högskolans omorganisation avstyrkte skogshögskolans styrelse i underdånig skrivelse den 3 maj 1933 personalföreningarnas framställning samt hemställde, att i likhet med föregående år för utbildning vid skogshögskolan borde antagas under år 1933 högst 15 elever vid jägmästarkursen och högst 9 vid forstmästarkursen.

I ärendet yttrade sig på Kungl. Maj:ts uppdrag domänstyrelsen, som i skrivelse den 29 maj 1933 bl. a. anförde, att för tillgodoseende av domänverkets personalbehov inställandet av den jägmästarekurs, som skulle taga sin början 1933 icke torde medföra någon olägenhet. Då emellertid högskolans omorganisation i en nära framtid torde bli beslutad och undervisningsens inställande ej torde medföra några nämnvärda besparingar för statsverket, ansåg sig styrelsen ej böra biträda personalföreningarnas framställning om jägmästar- och forstmästarkursernas inställande. Däremot kunde domänstyrelsen, ehuru med tvekan, biträda förslaget om begränsning av elevantalet, varvid styrelsen för sin del föreslog, att till förberedande jägmästarkursen 14 st. borde år 1933 antagas, varav högst 10 skulle medgivas fortsatt utbildning. Därjämte borde till den forstmästarkurs, som toge sin början den 1 februari 1934, högst 6 elever antagas.

Den 30 maj 1933 avgav centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund inforordrat yttrande i ärendet, varvid centralrådet i stort sett instämde i lärarrådets och styrelsens för skogshögskolan uttalanden, att en sådan begränsning av elevantalet, som i första hand betingades av undervisningens krav, ingalunda finge anses innebära en utfästelse, att var och en som utexaminerats från högskolan, genom statens försorg skulle beredas anställning.

Samtidigt ville centralrådet dock ej helt underkänna uppfattningen, att ett hänsyntagande till anställningsmöjligheterna borde ske vid bestämmandet av antalet elever vid högskolan. Att helt inställa denna antagning skulle emellertid medföra en mängd betydande olägenheter av olika slag, varför ett dylikt steg icke kunde förordas. Beträffande eventuell inskränkning av elevantalet såg sig centralrådet icke i stånd att bedöma, vilket antal från alla synpunkter vore det lämpligaste, men uttalade, att det av högskolans styrelse föreslagna antalet under inga förhållanden borde överskridas utan snarare i viss mån ytterligare begränsas.

I samma fråga avgavs den 27 maj 1933 ett yttrande även av Sveriges skogsägarförbund, vilket sade sig icke kunna dela den uppfattningen, att den förefintliga »reserven» av något över 100 personer vore behövlig för tillfälliga sommararbeten samt för täckande av framtida behov. Många arbetsgivare anställde nämligen av hjälpsamhet mot de arbetslösa ungdomarna sådana för arbeten av den art, för vilka eljest användes skogvaktare samt givetvis mot en betalning, som skulle utgivits till skogvaktare. Det kunde icke sägas vara normalt eller utgöra en god hushållning med den mänskliga arbetskraften, att av rent humanitära skäl överkvalificerad arbetskraft på detta sätt i stor omfattning användes. Dessa och andra omständigheter visade, att rekryteringsförhållandena f. n. icke vore tillfredsställande inom skogsmannabanan.

För arbetsgivarne kunde det ej heller anses som någon verklig fördel med ett överskott på utbildade skogsmän i och för erhållande av billigare arbetskraft, ty lönerna kunde även utan sådant överskott hållas på önskad nivå. Dessutom verkade en längre tids arbetslöshet starkt nedsättande på vederbörandes duglighet och arbetsförmåga, och faktiskt funnes det en viss motvilja att anställa dylika personer, varför många arbetsgivare hellre anställde en nyexaminerad jägmästare eller forstmästare än en, som — låt vara oförvållat — fått gå arbetslös ett eller annat år.

Förbundet funne det ej heller önskvärt, att tillträdet till skogshögskolan lämnades fritt, då skogsmannayrket vore så bundet vid ett bestämt säreget fack, att dess utövare ej kunde åberopa sin utbildning som merit i något som helst annat yrke. Då vidare antalet tjänster inom skogsbruket vore tämligen fixt, till antalet känt och numera ej nämnvärt ändrade sig vid förbättrade konjunkturen, fann förbundet det uppenbart, att staten ej permanent borde utbilda fler skogsmän än landet behövde. De av lärarrådet framlagda kalkylerna angående det framtida personalbehovet ansågos också allt för optimistiska bl. a. därför, att det ej ringa antalet arbetslösa forstmästare ej tagits i betraktande i diskussionen. Skogsägarförbundet tvekade därför icke att uttala, att utbildningen av personer med högre skoglig bildning för en mycket avsevärd tid framåt vore för stor, men då frågan vore av statsfinansiell art och då material för bedömande av lämpligaste åtgärderna ej stod till förbundets förfogande, hemställde förbundet, att effektiva åtgärder i syfte att nedbringa antalet av personer, som erhålla högre skoglig utbildning av Kungl. Maj: t måtte vidtagas.

På grund av dessa framställningar och yttranden förordnade Kungl. Maj: t den 9 juni 1933, att till högskolans förberedande jägmästarkurs skulle få antagas högst 14 elever, av vilka högst 10 skulle beredas fortsatt utbildning, samt att vid forstmästarkursen högst 6 skulle få intagas.

Emellertid anmälde sig till jägmästarkursen endast 8 kompetenta sökande, av vilka en sedermera övergick till annan högskola, varigenom den år 1933 intagna kursen endast innehåller 7 elever. På grund av lärarrådets förslag om sammanslagning av kurserna hade uppmaningar utgått till dem, som praktiserade för inträde till forstmästarkursen, att mangrant inlämna sina ansökningar till 1934 års kurs, så att man finge en överblick över antalet dylika aspiranter. Resultatet blev, att 26 kompetenta sökande hösten 1933 anmälde sig, av vilka 6 jämlikt Kungl. Maj:ts förordnande antogos till elever.

Sedan en viss ljusning på den skogliga arbetsmarknaden under senaste året gjort sig märkbar, har Kungl. Maj:t för år 1934 föreskrivit, att till årets förberedande jägmästarkurs skulle få intagas 20 elever, av vilka högst 15 skola beredas fortsatt utbildning, medan till forstmästarkursen högst 9 skola få intagas. Till jägmästarkursen anmälde sig 16 sökande, av vilka 15 antogos till förberedande kursen, men av dessa har en på grund av värnpliktsjänstgöring ej kunnat infinna sig vid kursen. Till forstmästarkursen hava bland 26 sökande 9 antagits.

Söker man att som underlag för nu ifrågasatt omorganisation av den skogliga fackundervisningen beräkna det sannolika framtida behovet av utbildad personal, böra de gångna decenniernas erfarenhet från såväl det skogliga som ekonomiska arbetsfältet överhuvud giva en del värdefulla utgångspunkter. Först må då observeras, hurusom det industriella genombrott, som skedde i nordvästra Europa under senare hälften av förra århundradet och sedermera utsträcktes till hela den civiliserade världen, ledde till ett allmänt ekonomiskt uppsving, vilket bland annat medförde en väsentligt stegrad efterfrågan jämte höjda pris på skogsprodukter av olika slag. Denna stegrade förbrukning ingav å ena sidan allt större förhoppningar om ökade inkomster från skogsbruket, men också alltjämt växande farhågor för de tillgängliga skogstillgångarnas uttömmande till obotlig skada för kommande generationer.

Dessa omständigheter föranledde statsmakterna i så gott som alla skogsbrukande länder att ägna skogsfrågan allt större uppmärksamhet, vilket ledde dels till restriktiva lagstiftningsåtgärder, avsedda att förhindra skogarnas utödande, dels ock till positiva åtgärder för åstadkommande av ny och om möjligt utökad skogsproduktion. Sedan det tämligen skogfattiga centrala Europa vid en relativt tidig tidpunkt utstakat vägar för det skogliga uppbyggnadsarbetet, började så småningom även de skogrika nordiska länderna att tillgodogöra sig speciellt från Tyskland hämtade lärdomar, och vid tiden efter senaste sekelskiftet utbredde skogsvårdsintresset sig även till utomeuropeiska länder.

Under det att urskogarnas exploatering i alla tider och i alla länder kunnat ske genom enbart praktiskt utbildad personal, stod det redan under 1700-talet klart, att arbetena för skogskapitalets vidmakthållande och förkovran krävde en på naturvetenskaplig grund uppbyggd skoglig utbildning, för vars inrättande statsmakternas medverkan behövde tagas i anspråk. I ett flertal länder i Centraleuropa samt i Ryssland, Frankrike och Sverige tillkom av staten bedriven skogsundervisning redan i början av 1800-talet, och under seklets senare del följde Schweiz, Finland, Danmark m. fl. länder samma exempel. I regel inrättades därvid två skilda utbildningslinjer, nämligen en för högre, »förvaltandes» personal samt en annan för den lägre »bevakandes» personalen.

Vid tiden för senaste sekelskiftet genomfördes i stor utsträckning en omorganisation av dessa äldre läroanstalter för erhållande av en mot skogsbrukets ökade betydelse svarande utbildningsnivå, varvid t. ex. Finlands högre skogsundervisning förflyttades till universitetet (1898), medan Sverige upprättade en fristående skogshögskola (1912). I ett flertal länder, som dittills saknat högre skogsundervisning, kom dylik till stånd, så t. ex. i Norge, där en kombinerad lantbruks- och skogshögskola inrättades 1897, samt i Nordamerika, där den första skogliga undervisningen inrättades år 1898. Under de därefter följande decennierna skedde utvecklingen i mycket snabb följd, i det att ej mindre än 30 olika universitet och högskolor för högre skoglig undervisning tillkommo enbart i Nordamerika, varav 26 i Förenta Staterna och 4 i Canada. Hittills hava från dessa amerikanska anstalter utexaminerats nära 6 000 skogsmän med en årskontingent, som under senare tid uppgått till omkring 400 man. På liknande sätt sökte ett flertal länder, som nybildades genom världskriget, att genom nya undervisningsanstalter skapa en egen skogsmannakår (Estland, Lettland, Polen, Checkoslovakiet m. fl.) varjämte England samt flera av dess kolonier (Sydafrika, Australien och Nya Zeeland) sökte att genom stora nyanläggningar av skog göra sig mindre beroende av importerade skogsprodukter.

Hurusom Sverige vid samma tid genomförde ett liknande utvidgningsprogram genom inrättandet av forstmästarkursen, utökning av jägmästarkursen, inrättandet av skogshögskolan och fortsättningsskolan å Kloten samt av flera nya skogsskolor, varigenom den årliga utexamineringen av utbildad skogspersonal mångdubblades, är förut skildrat.

De ständigt stigande virkesprisen åstadkommo emellertid så småningom, dels att förut oåtkomliga urskogsområden i t. ex. Sverige, Finland, Ryssland, Canada och U. S. A. blevo ekonomiskt möjliga att exploatera, dels också att förbrukningen av trä började ställa sig alltför dyrbar, varför diverse substitut i ökad omfattning började komma till användning. Förstärkta av den allmänna ekonomiska depressionen efter världskrigets slut åstadkommo dessa tendenser för hela världens skogshantering ett hastigt avbrott i den tidigare gynnsamma utvecklingen, varvid den nyskapade eller utökade skogsmannakåren såg sina arbetsmöjligheter i hög grad försämrade. Denna situation förvärrades också därigenom, att de nya eller omorganiserade läroanstalternas verksamhet vid depressionens inträde pågått så länge, att den för normala förhållanden behövliga personalstaben hunnit bli fulltalig, och då denna stab bestod av relativt unga personer, kunde ingen större avgång på grund av dödlighet eller pensionering på länge påräknas.

Enligt en från Amerika härstammande undersökning (se Forest Education by Henry S. Graves and Cedric H. Guise. New Haven 1932) har den härovan skildrade situationen ungefär samtidigt inträffat i så gott som alla skogsbrukande länder, varvid en allmän överproduktion av högre utbildad skogspersonal gjort sig gällande. För Amerikas vidkommande kom den studiekommission, som utfört undersökningen ifråga, till den slutsatsen, »att det därstädes finnes flera skolor, än som är nödvändigt eller som kan motiveras av landets verkliga behov av fackutbildad skogspersonal», varför nedläggandet av ett antal skogliga läroanstalter av kommissionen rekommenderades. I vårt eget land har ju — på sätt i kap. 2 skildrats — en sådan reduktion i antalet utbildningsanstalter redan påbörjats beträffande de lägre skogsskolorna, vilkas antal efter 1924 så småningom minskats från 8 till av 1934 års riksdag nu beslutade 4, och sedan en tid tillbaka föreligger förslag om inskränkning även av övriga utbildningslinjer, vilkas sam-

manlagda utbildningskapacitet uppenbarligen är större än det föreliggande behovet.

Beträffande detta behov har tidigare påpekats, att när skogshögskolan inrättades för två kurser med normalt 25 resp. 12 elever per kurs, kunde det årliga rekryteringsbehovet på grund av dödlighet och utträde ur arbetsför ålder beräknas till högst 10 à 12 personer, varför återstående 25 à 27 utexaminerade representerade en årlig nettoökning av den högre skogsmannakåren.

Visserligen har utexamineringen under senare år minskats samt avgången — speciellt genom entledigande av domänverkspersonal — ökats, men resultatet av den utexaminering, som ägt rum, sedan högskolans inrättande beslöts, har blivit, att den aktiva jägmästarkåren ökats med i runt tal 300 samt forstmästarkåren med 200 man. Detta innebär en ungefärlig fördubbling av 1912 års totala numerär samt en nettoökning av omkring 22 aktiva jägmästare eller forstmästare per år. Så länge skogsbruket kunde njuta av ständigt uppgående konjunkturer och ökad omsättning, och så länge nyuppsättning av skogspersonal ägde rum för tillvaratagande av de förbättrade avsättningsmöjligheterna, mötte det inga större svårigheter för denna nya personal att finna arbete, men i och med att den gynnsamma utvecklingen avbröts eller nyorganisationen hunnit genomföras, måste det bli va allt svårare att finna lämplig användning för flera utexaminerade, än som motsvarade den successiva avgången. I stort sett har sålunda utvecklingen i Sverige förlupit fullt analogt med vad den förut citerade undersökningen funnit vara fallet i Amerika och ett flertal andra länder.

Bortser man från eventuella förändringar i skogsmannakårens numerär, möter det inga större svårigheter att teoretiskt beräkna den nyrekrytering, som behöves för att ersätta avgången från en i jämviktsläge befintlig kår. Det torde nämligen kunna antagas, att skogsmännens aktiva verksamhet i medeltal infaller mellan 26 och 63 års ålder, varför en normal kår bör bestå av $63 - 26 = 37$ åldersklasser, av vilka den yngsta klassen bör innehålla lika stort individantal, som den årliga utexamineringen, medan de äldre klasserna successivt minskas genom dödlighet. Med hjälp av allmänna dödlighetstabeller kan lätt härledas, att samtliga åldersklassers genomsnittliga storlek bör vara omkring 10 % lägre än den yngsta klassen. Härav följer omvänt, att den normala årliga nyrekryteringen bör uppgå till 100:90 eller till 11 % högre belopp än åldersklassernas genomsnittliga numerär.

Under här ovan gjorda antaganden låter det sig också lätt deduceras, att en normal personalstock bibehåller sin storlek, om årliga utexamineringen utgör 3 % av totalnumerären, d. v. s. om en ersättare årligen tillhandahålles för varje antal av 33 i aktiv tjänst varande personer.

Den nuvarande högre utbildade skogsmannakåren uppgick vid årsskiftet 1933—34 enligt bil. I till 643 aktiva jägmästare samt 344 forstmästare, vartill komma 15 under våren 1934 utexaminerade jägmästare eller inalles 1 002 man. Skall denna siffra för framtiden bibehållas, fordras härför enligt ovanstående beräkning 30 utexaminerade per år. Nästan exakt detta antal har också under snart fyra decennier årligen i genomsnitt utexaminerats, dock med rätt stora variationer, i det att under första tiden endast omkring 16 och under sista decenniet endast 25 årligen utexaminerats, medan för en kortare period antalet steg till ett 50-tal. Den nuvarande låga frekvensen i de äldsta åldersklasserna kan emellertid under den närmaste tiden väntas föranleda en relativt liten avgång på grund av

ålder och dödlighet eller sannolikt endast omkring 22 man per år. En fortsatt årlig utexaminering av i medeltal 30 elever kan därför under nästa decennium väntas höja den aktiva kårens numerär med nära 100 man.

Söker man till ledning för organisationsfrågans bedömande analysera den hittillsvarande efterfrågan på högre skolad arbetskraft, kan konstateras förekomsten av dels ett *permanent* behov, vilket i regel tillgodoses genom fastare anställning i allmän eller enskild tjänst, dels ock vissa *tillfälliga* behov, som betingas av mera oförutsedda situationer av i regel ekonomisk innebörd. Även kan urskiljas ett slags *halvpermanent* behov, som ofta är av säsongartad karaktär, och som visserligen tämligen regelbundet infinner sig, ehuru merendels på olika tider för olika skogsägare. Till sistnämnda kategori höra t. ex. kartläggning samt taxering av skogstillgångarna, som ofta pläga företagas med 10- å 20-åriga intervaller.

Såsom exempel på tillfälliga behov kan främst anföras den stora efterfrågan på skogsmän, som förefanns under och strax efter världskriget, då den rådande högkonjunkturen ingav förhoppningar om möjligheten att i hög grad intensifiera skogsbruket. Denna efterfrågan förstärktes också av den tillfälliga verksamhet, som bedrevs av 1917 års bränslekommission.

Märkligt nog har den nuvarande lågkonjunkturen föranlett en liknande behovsstegring, ehuru av helt andra orsaker och sammanhängande med de rikliga anslag, vilka stat och kommuner ställt till förfogande för arbetslöshetens bekämpande. I den mån dessa anslag användas till skogsdikningar och andra skogsförbättringar i speciellt skogsvårdsstyrelsernas regi, har ett stort antal skogsmän naturligt nog funnit sysselsättning vid planläggning och ledning av dessa arbeten, men även på en del icke skogliga arbetsfält hava ett flertal skogsmän engagerats — t. ex. som arbetsledare vid vägbyggen o. dyl. under statens arbetslöshetskommissions ledning eller som ledare för arbetsläger för ungdom m. m.

Av en händelse kom denna kristidsbetonade efterfrågan att till tiden sammanfalla med en omorganisation av domänverket, föranledd av förändrad lagstiftning angående skogar i lappmarken jämte ecklesiastiska skogar och häradsallmänningar, vilket medfört entledigande av äldre befattningshavare och nyanställning av personal i yngre årsklasser. Då dessa omläggningar dessutom erfordrat en del organisatoriska arbeten av delvis engångsnatur samt medfört upptagande av en del arbeten, vilka i avvaktan på omorganisation fått anstå, har efterfrågan speciellt på yngre jägmästare under 1934 års sommar överstigit tillgången, varför ett ej ringa antal forstmästare kommit till användning å arbetsfält, för vilka jägmästare önskats. Samtidigt hava åtskilliga från Kloten utexaminerade skogsmästare anlitats för uppdrag, vilka tidigare brukat utföras av jägmästare eller forstmästare. Som ett exempel på nu rådande efterfrågan å säsongarbetskraft må anföras, att tillräckligt antal sökande icke anmält sig till assistentbefattningar under skogshögskolans sommarövningar, trots att dessa platser ledigförklarats två gånger. Upplyningsvis kan anföras, att enbart ändringarna i organisationen samt statens åtgärder för arbetslöshetens bekämpande under sommaren 1934 berett en längre eller kortare tillfällig anställning åt ett 80-tal jägmästare samt ett 50-tal forstmästare, motsvarande omkring 13 % av kårens sammanlagda numerär. Endast ett par år tidigare eller vid utbrottet av den sista ekonomiska krisen torde ungefär motsvarande antal högre utbildade skogsmän samt ett långt större antal med lägre utbildning haft de allra största svårigheter att finna en mot utbildningen svarande sysselsättning.

De här ovan anförda exemplen torde vara tillräckliga för att påvisa dels de ytterligt starka variationerna i behovet av tillfällig arbetskraft dels ock svårigheten eller omöjligheten att genom ändrad utexaminering från högskolan tillgodosätta ett dylikt varierande behov. Då utbildningen för högre personal tager minst 4 à 5 år i anspråk, och då möjligheten att hastigt utöka elevantalet i varje enskild kurs är begränsad av undervisningstekniska skäl, måste en större ökning av personalbehovet ske successivt samt förutses åtminstone 6 à 8 år i förväg. Även om ett sådant förutseende vore möjligt, löper man risken att på sätt som skedde under högkonjunkturen i samband med världskriget misstaga sig beträffande den konstaterade efterfrågans permanenta natur med konsekvens, att ett stort antal personer lockas in på en bana, vilken under mera normala konjunkturer icke kan erbjuda lämpliga försörjningsmöjligheter.

De hittills vunna erfarenheterna måste sålunda tala för, att den högre skogsundervisningen varken kan eller bör organiseras för mötande av tillfälligt inträffande maximibehov utan för det på längre sikt konstaterade permanenta behovet.

Härvid bör dock tillbörlig hänsyn tagas till vad som här ovan benämnts halvpermanent behov, vilket i rätt stor utsträckning hittills fyllts på så sätt, att de från högskolan nyutexaminerade under viss aspiranttid utfört en del löpande arbeten med skogsindelnings och deltagande som underbefäl i avverkningar och flottningar m. m., varvid de förvärvat praktisk erfarenhet och meriterat sig för mera krävande anställningar av fastare natur.

Från de utexaminerades sida hava upprepade klagomål framkommit över att denna aspiranttid tenderat till att oproportionerligt ökas i längd, varjämte arbetsmöjligheterna varit starkt begränsade samt ofta ensidiga och därför av föga instruktiv art. Även om dessa klagomål måste erkännas vara i viss utsträckning berättigade, ligger en rättelse i dessa avseenden uppenbarligen ej inom räckhåll för högskolans verksamhet, utan måste sådan ske under medverkan av de organisationer, vilka i mån av behov ämna fastare anställa skoglig arbetskraft. Detta förhållande har också beaktats vid domänverkets nu beslutade omorganisation, som förutsätter en normalt tvåårig aspiranttid med viss avlöning samt regelbunden sysselsättning inom skilda grenar av verkets arbetsområde. Då ett dylikt systematiskt utbildningsarbete måste medföra uppenbara fördelar ej blott för aspiranterna utan även för arbetsgivarna, är det att hoppas, att domänverkets exempel vinner efterföljd även inom andra skogliga företag. Enligt uppgift avser nämligen domänverket i stort sett att hädanefter ej utbilda flera aspiranter, än som verket kan varaktigt använda, varför det torde bliva en angelägenhet av vikt för andra skogliga företag att bereda övriga utexaminerade möjlighet till fortsatt praktisk utbildning.

Ehuru erfarenheten visar, att stora svårigheter mött varje försök att för längre tid förutsäga behovet av högre utbildad skogspersonal, torde dock större möjligheter i detta avseende nu stå till buds, än som tidigare varit fallet. Man bör nämligen ha anledning att förvänta, att under senaste tid genomförd omorganisation inom såväl statligt som enskilt skogsväsende skall representera ett åtminstone enligt nu rådande uppfattning lämpligt jämviktsläge, vars struktur för domänverket framgår av dess nya organisationsplan och för övriga arbetsfält i stort sett bör kunna utläsas ur den tablå över nuvarande anställningsförhållanden, som i bil. I framläggas. En på dessa källor baserad kalkyl över det sannolika permanenta behovet framläggas därför här nedan, varvid de nuvarande tjänste-

innehavarna fördelats på jägmästare och forstmästare. Vid kalkylens uppgörande har emellertid avsetts att endast medtaga tjänster, som kunna väntas bliva av mera fast natur samt vara av den art, att högre skoglig utbildning bör krävas av deras innehavare. Dessa senare krav hava föranlett följande jämkningar å de i bil. I angivna siffrorna:

1. För domänverket hava endast medtagits de 232 personer med jägmästarutbildning, som 1933 års organisationsplan angiver.
2. För ecklesiastika skogar hava uteslutits de nu tillfälligt anställda assistenterna, vilka ej upptagas i den för dessa skogar fastställda förvaltningsplanen.
3. Antalet i diverse allmänna verk nu anställda har minskats med dels två tillfälligt anställda vedeldningsexperter dels ock samtliga, som hos statens arbetslöshetskommission tjänstgöra såsom platsledare eller ledare för arbetsläger och dylikt.
4. För skogsvårdsstyrelserna har endast medtagits den personal, som enligt uppgifter från centralrådets sekreterare kan anses som fast anställd i högre tjänst. Avdrag har därför gjorts dels för två forstmästare, som uppgivas bekläda länsskogsvaktarbefattningar, dels ock för alla, som endast ha säsonganställning eller som visserligen äro årsanställda, men vilkas anställning uppgives vara av tillfällig art.
5. För det enskilda skogsbruket kan viss tveksamhet råda, huruvida av skogsmän nu besatta 15 direktörs- och disponenttjänster komma att återbesättas med personer med skoglig utbildning, och likaså angående flottnings- och tumningsföreningars framtida personalrekrytering, sedan 12 nu anställda högre utbildade skogsmän avgått. Dock har utvecklingen gått mot något ökad användning av skogsmän å högre chefsplatser av nu nämnda kategorier, varför samtliga nu innehavda dylika tjänster här nedan medtagits. Däremot hava 3 forstmästare frånräknats, vilka av arbetsgivarna uppgivits vara fast anställda å skogsvaktarbefattningar.

Efter sålunda företagna reduceringar, ter sig förteckningen över fastare tjänster samt över de nuvarande tjänsteinnehavarnas skogliga utbildning på följande sätt:

	Jägm.	Forstm.	S u m m a	
			st.	%
Domänverket	232	—	232	23,2
Skogsundervisning och försöksväsende (utanför domänverket)	17	2	19	1,9
Ecklesiastika skogar	16	2	18	1,8
Div. allm. skogar och verk	15	7	22	2,2
Skogsvårdsstyrelserna	77	4	81	8,1
Enskilt skogsbruk inkl. flottning, skogsbrandsförsäkr. och skogsägarföreningar m. m.	110	151	261	26,0
Summa fastare tjänster	467	166	633	63,2
Ytterligare finnas nu av högre utbildad aktiv personal ¹⁾	191	178	369	36,8
Summa aktiva	658	344	1 002	100,0

¹⁾ Häri ingå 15 st. våren 1934 nyutexaminerade jägmästare, vilka ej redovisas i bil. I.

Av tablan framgår sålunda, att antalet fastare tjänster inom det egentliga skogsbruksområdet endast skulle uppgå till omkring 63 % av nuvarande kårens totala numerär. Bland jägmästarna skulle dylika tjänster emellertid innehavas av 71 %, medan samma siffra för forstmästarna endast uppgår till 48 à 49 %.

Söker man beräkna det årliga behovet av ersättare till ovan redovisade 633 mera fasta tjänster, så visar den i bil. I redovisade åldersfördelningen, att de nuvarande tjänstehavarna icke nått fastare anställning förrän vid något över 30 års ålder. Antages avgång ur tjänsten äga rum vid fyllda 63 levnadsår, erhålles en genomsnittlig fastare tjänstetid av endast 32 år med en dessförinnan förlagd aspiranttid på omkring 5 år. Härur erhålles den genomsnittliga normala storleken av åldersklasserna mellan 31 och 63 till $633:32 = 19,8$, vilken siffra på grund av påräknad dödlighet mellan utexaminering och uppnådd medelålder bör höjas med omkr. 11 %, då en normal rekryteringssiffra av 22 per år erhålles. Fördelat enligt samma proportioner som de nuvarande tjänsteinnehavarna utvisa, skulle årsbehovet utgöra omkring 16 jägmästare och 6 forstmästare.

Enligt tidigare i detta kapitel angiven beräkning kan normala rekryteringskvoten uppskattas till 3 % av totalnumerären i samtliga åldersklasser, varför man omvänt kan beräkna samma totalnumerär ur den normala rekryteringen till $22:0.03 = 733$ man, av vilka sålunda 100 stycken utgöras av de omkring fem årsklasser, som enligt gjorda antaganden skulle befinna sig i aspirantåldrarna.

Av deduceringen här ovan framgår, att den erhållna rekryteringssiffran av 22 årligen är att betrakta som ett *minimum*, då den endast tager hänsyn till det antal, som beräknas finna anställning som tjänstemän för administrativa ändamål eller i skogsbruket. Då man emellertid kan antaga, att en viss mindre del av de utexaminerade liksom hittills komma att övergå till andra yrken eller till mera fri förvärvsverksamhet inom eller på sidan om skogsbruket, måste utexamineringen i motsvarande grad överskrida den beräknade minimisiffran. Höjes antalet till exempelvis 25 per år eller samma belopp, som vid högskolans inrättande beräknades för endast jägmästarkursen, eller som under sista decenniet från båda kurserna i medeltal faktiskt utexaminerats, så skulle detta antal så småningom leda till uppkomsten av en aktiv numerär på omkring 830 man, vilken siffra med 100 man överstiger det ovan beräknade antalet tjänsteinnehavare med tillhörande aspiranter, men understiger den nuvarande numerären med omkring 170 man. Antages siffran 25 per år motsvara det mera normala och långfristiga rekryteringsbehovet, torde vissa abnormiteter hos åldersfördelningen dock förorsaka, att variationer kring detta medeltal ej kunna undvikas, varför den faktiska utexamineringen torde komma att röra sig mellan de ungefärliga gränsvärdena 20 och 30 per år.

Beträffande behovet må till sist anmärkas, att väsentligt olika meningar gjort sig gällande angående den lämpliga utexamineringens storlek. Från vissa håll har därvid hävdats, att den högre skogsutbildningen vore så speciellt inriktad, att densamma endast medförde ytterst begränsade förvärvsmöjligheter utanför det egentliga fackområdet, varför utexamineringen endast borde täcka det förefintliga, mera direkta behovet av högre skogspersonal. Däremot har av andra anförts, att det allmännas enda uppgift bestode i att giva därtill hågade personer möj-

lighet att förvärva fullgoda skogliga fackkunskaper, medan tillträdet till denna undervisning borde vara fritt inom ramen av undervisningsanstaltens kapacitet på liknande sätt som allmänt tillämpas vid universiteten. Vare sig man ansluter sig till den ena eller den andra av dessa synpunkter, måste det dock beaktas, att vid en förestående omorganisation ej större eller dyrbarare undervisningsapparat tillskapas eller bibehålles, än som ett förefintligt eller beräknat behov kan anses kräva.

Söker man beräkna det årliga behovet av utbildade skogliga tekniker, så visar den i bil. I redovisade skogsförordningen, att de nuvarande tjänstgörarna 1936 varit i nästan fullständig förbrukning och något över 30 års ålder. Antagandes avgång en liknande ålder som vid vilken de förordnades, erhålls en genomsnittlig tjänstgöring av endast 32 år med en distributionsplan för lägst uppskattad på omkring 5 år. Härur erhålls den genomsnittliga normala storleken av skogsbetjänsarna mellan 31 och 33 år 633:32 = 198, vilken siffran på grund av påräknad dödlighet mellan utexaminering och uppstånd medelst skogsbetjäns med omkring 11 %, då en normal rekryteringsförmåga av 22 per år erhålls. Beräknat enligt samma principer som de nuvarande tjänstgörarna, skulle ett behov av omkring 10 jämsvarende och 5 förstärkande tekniker årligen krävas.

Härför tilläggs i detta kapitel angiven beräkning kan normala rekryteringskvoten uppskattas till 3 % av totalnumret i samtliga skogsskolor, vilket man antyder kan beräknas somma försumligt ut från normala rekryteringen till 22:003 = 733 män, av vilka såvitt 100 stycken utgöra av de omkring 1000 skogsbetjänsar som enligt gjorda antaganden skulle behövas sig i skogsbetjänsarna.

Av beräkningen här ovan framgår, att den ordinarie rekryteringsförmågan av 22 årligen är att betrakta som ett minimum, då den endast tager hänsyn till det antal som betraktas finnas anställning som tjänstgörare för administrativt ändamål eller i skogsbetjäns. Då man emellertid kan antaga, att en viss mindre del av de utexaminerade liksom hvilka komma att övertaga till andra yrken eller till mera tillfälliga tjänster inom eller på sidan om skogsbetjäns, måste utexaminerade i motsvarande mån övertar de befärande myndigheterna. Höljes antalet till exempelvis 25 per år eller samman behövs som vid högskolans instiftande beräknades för endast tjänstgörare, eller som under detta decennium från båda kretsarna i medeltal täcktes utexaminerade, så skulle detta antal så småningom leda till uppkomsten av en aktiv numerär på omkring 830 män, vilken siffra med 100 man övertiger det ovan beräknade antalet tjänstgörare med omkring 100 man. Underlag för denna beräkning är den nuvarande numerären med omkring 170 män. Antagandes siffran 25 per år motsvara det mera normala och jägarens rekryteringsbehov, torde vissa skogsbetjänsar hos skogsförordningen dock för öfrigt att variationer kring detta medeltal ej kunna undvikas, varför den tillräckliga utexamineringen torde komma att röra sig mellan de angivna gränserna 30 och 30 per år.

Beträffande behovet av tillägg till antalet skogliga tekniker, vilka meningar ej varit kända angående den jämförda utexamineringen storlek. Från vissa håll har därvid hävdats, att den högre skogsbetjänsförmågan vore så speciellt inriktad att den skulle endast medförde ytterst begränsade förvärvsmöjligheter utanför det egentliga fackområdet, varför utexamineringen endast borde täcka det förflutna. Detta är dock ett felaktigt förhållande. Däremot har av andra åsikter, att den allmänna enda uppgift bestode i att ge tillräckligt många tekniker för

II. Organisationsförslag.

KAP. 7.

Minskning i antalet utbildningslinjer.

Såsom av den härovan lämnade redogörelsen framgår, har under senare tid av statsmedel bekostats skoglig fackutbildning på ej mindre än fyra olika linjer, nämligen dels lägre skogsskolor samt fortsättningsskolan å Kloten, dels också skogshögskolans forstmästar- och jägmästarkurser.

För statens egen skogliga eller administrativa verksamhet har därvid i stort sett endast de anställt, som utexaminerats från skogsskolorna och högskolans jägmästarkurs, medan privatskogsbruket dels haft samma båda kategorier till förfogande, dels också nästan helt disponerat de från de båda mellanlinjerna utexaminerade skogsmästarna och forstmästarna.

Denna undervisningsapparats organisation kan sägas vara säregen för Sverige, ty såväl i våra närmaste grannländer som på den europeiska kontinenten har man i regel nöjt sig med en skogsskolelinje för utbildning av förmän samt en högskolelinje för den administrativa och förvaltande personalen. I regel är dock denna senare linje försedd med en påbyggnad, som leder fram till skoglig doktorsgrad. I vissa länder saknas emellertid skogsskolelinjen helt och hållet, t. ex. i Ungern, och i andra fall är denna linje endast ofullständigt genomförd, såsom i Förenta Staterna och Canada.

En annan för vårt land säregen organisationsform består däruti, att det enskilda skogsbruket använder personer från olika utbildningslinjer för fullgörande av ungefär likartade uppdrag. Så t. ex. finnas företag, vilkas hela lokala skogsförvaltning omhänderhaves av personer med endast skogsskoleutbildning, medan andra företag för samma ändamål använda forstmästare eller jägmästare, och i vissa fall förekommer, att samtliga nu nämnda kategorier arbeta i samma tjänstställning, d. v. s. sidoordnade med varandra i ett och samma företag. Sedan gammalt har privatskogsbruket dessutom till förvaltningsuppdrag befordrat personal utan annan skoglig utbildning, än som kunnat förvärfvas under praktisk verksamhet på lägre befattningar inom företaget. Sistnämnda kategori av högre befattningshavare var tidigare den talrikast förekommande, och enligt den år 1906 anställda enquêten utgjordes vid denna tid endast en tredjedel av privatskogsbrukets högre personal av jägmästare eller forstmästare. Sedermera hava visserligen dessa senare kategorier ökats med ungefär 3 man årligen, men

enligt av lektor Kinnman i reservation till lärarrådets protokoll den 24 oktober 1933 meddelade siffror hava industriföretagen i Norrland och Dalarne under åren 1922—1928 anställt 26 skogschefer eller förvaltare utan högre skoglig utbildning, medan för samma uppdrag nyanställda jägmästare och forstmästare endast utgjorde 22. I landets sydligare delar uppgivas dock motsvarande siffror till 3 respektive 18, vilket torde förklaras därav, att skogsbruket i dessa landsdelar kan bedrivas på intensivare sätt. Då vid sagda tidpunkt tillgången på de från skogshögskolan utexaminerade var mycket riklig, måste denna anställningspolitik tyda på, att ett stort antal privata skogsföretag värdesätta en inom det egna företaget förvärvat praktisk erfarenhet och därunder vunnen person- och lokalkännedom högre än facklig specialutbildning. Denna skogsägarnas uppfattning i förening med de i kap. 5 påvisade tendenserna till minskning av de privatanställda skogsmännens totala numerär torde utgöra en förklaring till, att de vid upprepade tillfällen uttalade förväntningarna om betydligt ökad användning av högre utbildad skogspersonal endast i ringa utsträckning realiserats. Vid skogsundervisningens omorganisation kan man ej gärna undgå att taga hänsyn till dels nu nämnda anställningstendenser samt till den omständigheten, att den nuvarande skogliga undervisningsapparaten på sin tid skapades i avsikt att väsentligt *utöka* skogspersonalens tidigare numerär. Sedan denna utökning under loppet av några decennier nu torde genomförts till i huvudsak erforderlig utsträckning, måste en naturlig följd härav bliva, att ett utnyttjande av samtliga undervisningsresurser till deras fulla kapacitet komme att medföra en betydande överproduktion av utbildad personal.

I viss utsträckning har en reglering av denna produktion spontant ägt rum genom minskat tilllopp av inträdessökande till respektive utbildningslinjer, men i någon mån hava även statliga åtgärder vidtagits i samma syfte.

Från den tidigare lämnade utredningen må sålunda erinras, att utexamineringen från statens lägre skogsskolor tiden 1917—1922 i medeltal uppgick till 144 elever årligen, men att detta antal under sista decenniet nedgått till mindre än hälften eller till endast 60 à 70.

Vid Klotens fortsättningsskola har liknande tendens gjort sig gällande. Då kursen emellertid genom Kungl. Maj:ts dispens tillförts ett antal elever, som ej genomgått skogsskola men meriterat sig för inträde till skogshögskolans forstmästarkurs, utan att dock kunna där intagas, har nedgången i elevantalet varit mindre markerad. Frånräknas denna senare elevkategori, hava emellertid årskurserna vid fortsättningsskolan efter 1925 i medeltal endast uppgått till ungefär hälften av den planerade normalstyrkan.

Vid skogshögskolan hava förhållandena varit ungefär enahanda, ty sedan det visat sig, att de beräkningar icke höllo streck, vilka utfördes under krigskonjunkturen, och vilka tydde på ett relativt långfristigt rekryteringsbehov av omkring 50 jägmästare och forstmästare per år, har sammanlagda elevantalet under sista decenniet sjunkit till endast hälften av detta antal eller till omkring 25 per årskurs. För jägmästarkursen har denna sänkning skett helt spontant, i det att antalet sökande till denna kurs under intet av dessa år uppgått till det av Kungl. Maj:t tillåtna maximumtalet, men för forstmästarkursen har minskningen förorsakats av särskilda Kungl. Maj:ts beslut, enligt vilka vid de tre senaste årskurserna antalet sänkts från 12 till resp. 9, 6 och 9. Så tillvida har emellertid även för denna kurs en spontan anpassning efter det minskade behovet ägt rum, som det tidigare mycket stora antalet aspiranter betydligt nedgått.

Då tiden mellan skolestudiernas avslutande och inträdet till forstmästarkursen under senare tid uppgått till omkring 8 år, torde detta förklara, varför anpassningen efter de försämrade anställningsmöjligheterna inom yrket endast långsamt ägt rum.

Beträffande det framtida behovet har ingen beräkning kunnat utföras angående fortsättningsskolans elever, alldenstund dessa i regel ej representera något nytt tillskott av arbetskraft utan redan förut arbeta inom yrket, ehuru i mera underordnad ställning. För högskolebildad personal visa emellertid utförda beräkningar, att det långfristiga behovet av *ersättare* för sådana, som genom uppnådd högre ålder eller genom dödlighet avgå från nu innehavda fastare befattningar i allmän eller enskild skoglig tjänst, kan skattas till omkring 22 per år, varav 16 jägmästare och 6 forstmästare. Då emellertid en viss, om också rätt svag tendens till ökad anställning av högskolebildad personal gjort sig gällande, och då en viss avgång till andra yrken eller fri förvärvsverksamhet alltid måste påräknas, bör den ovan angivna minimisiffran för nödig utexaminering något höjas, exempelvis till 25 per år. Då sistnämnda siffra endast utgör hälften av vad som högskolans sammanlagda undervisningsresurser under viss tid visat sig kunna prestera, och då erfarenheten visat, dels att enbart jägmästarkursen, t. ex. under tiden 1917—1926, kunnat utexaminera omkring 29 elever per år, dels ock att de från olika linjer utexaminerade i viss utsträckning kunna substituera varandra, ligger det nära till hands att fråga, huruvida det kan anses lämpligt och nödvändigt att fortfarande vid högskolan bibehålla de nuvarande dubbla utbildningslinjerna samt därutöver en fortsättningsskola, vars utbildningsuppgifter tangera den lägre högskolekursens. Då sistnämnda två utbildningslinjer äro de sist tillkomna och därjämte representera det numerärt sett minsta behovet inom skogsbruket, alldenstund de icke direkt äro meriterande för erhållande av tjänster av allmän natur, måste frågan närmast anses gälla, huruvida dessa linjer böra för framtiden bibehållas.

Ett första förslag till reduktion av antalet skogliga utbildningslinjer föreligger i domänstyrelsens tidigare omnämnda skrivelse av den 4 oktober 1924 angående viss omläggning av undervisningen vid högskolan i syfte att sammanlägga de nuvarande båda högskolelinjerna till en enhetlig högskolekurs. I denna skrivelse gjordes emellertid ingen beräkning eller annan antydning, som ådagalade, att de kort förut framkomna kalkylerna angående behovet av högre skogspersonal befunnits otillfredsställande, utan anfördes helt andra motiv för den förordade sammanslagningen. Vid förslaget bedömande måste man därför från högskolans synpunkter utgå från vid tiden i fråga rådande förhållanden eller åtminstone från de förhållanden, som rådde, när högskolans båda kurser på sin tid anordnades. Det må här erinras, hurusom vid högskolans tillkomst Kungl. Maj: t genom införande av en lägre kurs vid högskolan höjde den av de sakkunnige föreslagna normala utexamineringen från 30 till 37 elever per år — 25 jägmästare + 12 forstmästare — samt hurusom dessa siffror på särskilda framställningar från representanter för det praktiska skogsbruket sedermera höjdes till 35 jägmästare respektive 16 forstmästare per kurs.

Då det till grund för ökningen i elevantalet åberopade behovet ansågs vara av så bestående natur, att anslagen för de större kurserna av 1920 års riksdag överfördes på ordinarie stat, och då ett av domänstyrelsen den 23 februari 1921 avgivet förslag om sänkning av antalet elever vid jägmästarekursen från 35 till 25 av Kungl. Maj: t endast bifölls i så måtto, att maximisiffran skulle sänkas till 30 per år, ansågo sig högskolans myndigheter vid bedömande av domänstyrelsens

förslag av år 1924 ej kunna räkna med ett lägre normalt elevantal än sammanlagt 37 per årskurs, vilket antal vid starkare efterfrågan kunde väntas stiga till 50 eller däröver. Då emellertid i flertalet av högskolans lärosalar plats endast kan beredas för 35 à 40 åhörare, och då i de fasta sommarföreläggningarna utrymmen endast finnas för omkring 30 man, kunde redan lokalfrågan anses utgöra ett absolut hinder för den av domänstyrelsen ifrågasatta sammanslagningen.

Vidare hade högskolans lärarråd i yttrande den 30 maj 1921 över domänstyrelsens framställning om minskning av jägmästarkursens elevantal från 35 till 25 påpekat en mängd undervisningstekniska svårigheter, som visat sig förenade med det högre elevantalet. Så t. ex. hade flertalet laborationer å lärorummet måst dubbleras samt de praktiska övningarna måst fördelas å två parallella, på olika övningsplatser förlagda styrkor. Ävenså hade studieresor och demonstrationer i fältet visat sig mindre givande vid stora kurser än för ett måttligt antal deltagare. Då härtill kom, att antalet ansökningar till forstmästarkursen vid tiden ifråga uppgick till mer än 60 per år, samt att de från denna kurs utexaminerade dittills i stort sett väl absorberats av arbetsmarknaden, kunde från högskolans sida så många hinder eller så stora olägenheter anses möta för realiserandet av den av domänstyrelsen framförda tanken om sammanförandet av högskolans båda kurser, att såväl lärarråd som styrelse avstyrkte den av domänstyrelsen begärda utredningen om sammanslagning samt hemställde, att denna fråga skulle ställas på framtiden.

Ett starkt bidragande motiv till detta avstyrkande låg också däruti, att högskolans lärarråd i domänstyrelsens skrivelse och förslag trodde sig kunna utläsa en önskan att sänka undervisningens nivå vid den nuvarande jägmästarkursen, till vilken sänkning varken högskolans lärarråd eller styrelse ansåg sig kunna medverka. I ett senare yttrande, den 21 december 1929, över de av högskolans myndigheter framförda synpunkterna framhöll emellertid domänstyrelsen, att styrelsen ingalunda velat verka för en sänkning av kunskapsnivån hos landets skogsförvaltare, utan att dess förslag närmast avsåge ett sammanförande av undervisningen vid skogshögskolan till en lärokurs genom inställande av den undervisning, som meddelades vid forstmästarkursen, varvid i enhetskursen dock skulle upptagas viss del av forstmästarkursens elevmaterial genom att, på sätt förekomme vid tekniska högskolan och handelshögskolan, bereda inträde jämväl för elever, som icke avlagt fullständig studentexamen, men som på annan väg förvärvat nödiga förkunskaper.

Sedan de skäl, vilka år 1924 ansågos utgöra hinder för den av domänstyrelsen ifrågasatta sammanslagningen, bortfallit i samma mån som läget på arbetsmarknaden samt det verkliga behovet av högre skogspersonal bättre kunde överblickas, begärde och erhöill styrelsen för skogshögskolan och statens skogsförsöksanstalt år 1932 Kungl. Maj:ts tillstånd att ånyo upptaga den av domänstyrelsen väckta tanken på reducering av antalet undervisningslinjer till prövning, varjämte åt högskolans rektor uppdrogs att i samråd med högskolans lärarråd uppgöra en preliminär plan för en sådan reducering. Efter ett sammanträde med lärarrådet den 23 januari 1933 överlämnades till högskolans styrelse ett utkast, som i huvudsak överensstämde med de riktlinjer, vilka framkommit i domänstyrelsens förenämnda skrivelser av år 1924 och 1929 samt i de utlåtanden, var- till samma skrivelser givit anledning.

Vid organisationsfrågans behandling i lärarrådet hade emellertid lektorn vid skogshögskolans forstmästarkurs Gunno Kinnman varit av avvikande mening, vilken utformades i två till styrelsen ställda skrivelser av den 23 januari och

den 20 april 1933. Innehållet i dessa skrivelser finnes till huvudsaklig del refererat i slutet av den i kap. 5 framlagda historiken. Då de av reservanten föreslagna riktlinjerna dock torde förtjäna en mera principiell granskning, innan det definitiva organisationsförslaget av styrelsen behandlas, må följande huvudpunkter i reservantens utkast till organisation för den högre skogsundervisningen här upptagas till behandling.

Lektor Kinnman gör sålunda gällande, att en eventuell enhetskurs bör skapas på så sätt, att den nuvarande omkring 2 ½-åriga och på studentexamens förkunskaper grundade jägmästarkursen jämte dess 1-åriga förberedande kurs helt slopas och som huvudkurs ersättes av en med nuvarande forstmästarkursen jämförlig 2-årig »förvaltarkurs», byggd på realexamens kunskapsmätt samt obligatorisk 4-årig förpraktik. Vid denna allmänna kurs borde emellertid tillträde lämnas jämväl åt studenter med endast 2-årig förpraktik, varvid förslagsvis halva elevantalet skulle tillhöra denna kategori. Efter genomgången förvaltarkurs skulle de bästa av studenterna samt av dem, som kunde styrka med studentexamen jämförlig kunskapsnivå, tillåtas att fortsätta sina studier vid högskolan vid en 1 ½- till 2-årig fortsättningskurs, ledande till en högre skogsvetenskaplig examen, ungefär motsvarande den nuvarande jägmästarexamen och medförande kompetens för vissa tjänster av officiell natur. Till sitt ingivna skriftliga förslag fogade reservanten en del muntliga kommentarer vid den överläggning, som avhölls mellan styrelsen och högskolans lärare. För att få det sålunda framlagda förslaget belyst från olika synpunkter anmodade styrelsen högskolans lärarråd att avgiva yttrande i ärendet i samband med ett närmare utarbetande av det egna förslag, som lärarrådet tidigare i skisserad form till styrelsen avgivit. Likaledes skulle lärarrådet uppgöra förslag till sådana förbättringar i undervisning och organisation, som kunde anses erforderliga under förutsättning, att båda de nuvarande kurserna för framtiden bibehöllös.

I skrivelse den 29 oktober 1933 avgav skogshögskolans sammansatta lärarråd det infortrade yttrandet över det av lektor Kinnman framlagda förslaget, varvid de av förslagställaren angivna riktlinjerna till organisationsfrågans lösning av lärarrådet enhälligt avstyrktes.

Såsom motiv för detta sitt avstyrkande anförde lärarrådet bl. a., att förslagsställaren icke framlagt någon som helst analys av det svenska skogsbrukets personalbehov samt ej heller på något sätt beaktat förslagets konsekvenser, vilka måste bli, att största delen av de officiella tjänster inom domänverket, skogsvårdsstyrelserna, stiftsnämnderna m. fl. institutioner, för vilka enligt nu gällande instruktioner jägmästarkompetens erfordras, hädanefter skulle komma att besättas med personal med en utbildning, som hittills ansetts tillräcklig endast för biträden å större förvaltningar samt för mindre krävande förvaltningsuppgifter. Enligt anvisningarna i förslaget komme nämligen, enligt lärarrådets beräkning, tillträde till den högre fortsättningskursen sannolikt ej att årligen lämnas till mer än högst 5 till 6 studenter eller med dem i förkunskaper jämställda, medan det nuvarande långfristiga behovet av personal med motsvarande högsta utbildning uppginge till minst 15 årligen. Förslagets genomförande skulle därför medföra en total omläggning av hela vår skogliga administrationsapparat. Varken i skrift eller diskussionsvis hade lärarrådet funnit den uppfattningen företrädd, att jägmästarna skulle vara överkvalificerade för de officiella eller enskilda tjänster, de nu innehava. Tvärtom hade från skilda håll upprepade krav ställts på förbättrad skoglig fackutbildning.

Då för majoriteten av de från högskolan utexaminerade allt fortfarande måste fordras den grundligaste utbildning, som högskolan kunde meddela, fann lärarrådet det synnerligen irrationellt att under de första två studieåren lämpa undervisningen efter den lägre nivå, som representeras av de från realskolan kommande eleverna. Härigenom finge nämligen studenterna under dessa första år ingen användning för sina högre förkunskaper, vilket uppenbarligen måste leda därhän, att åtminstone mera begåvade och energiska studenter komme att mista intresse för en så ordnad undervisningslinje. Denna utgång vore enligt lärarrådets mening desto mera att befara, som genomgåendet av förvaltarkursen för en student skulle medföra ej blott högre sammanlagda studiekostnader, utan även ett års längre tidsutdräkt än för dem, som avlagt realexamen, vartill komme den längre tid som studenter enligt gällande värnpliktslag måste offra på fullgörande av värnplikt. Det kunde fördenskill väntas, att högskolans elevmaterial vid en så anordnad undervisning skulle komma att till huvudsaklig del bestå av personer med endast realskolekompetens samt en del från skogsbrukets och högskolans synpunkt mindre önskvärda studentelement, och överhuvud måste det enligt lärarrådets mening anses som uppenbart, att förslaget realiserande skulle leda till en avsevärd sänkning av den högre skogligen utbildningens allmänna nivå.

Vidare uttalade lärarrådet starka betänkligheter mot en del av förslaget detaljer beträffande lärarkrafter m. m., varvid speciellt påtalades förslaget, att de viktigare fackämnen fortfarande skulle företrädas av dubbla lärarkrafter, nämligen en professor och en lektor, vilket från undervisningssynpunkt icke kunde anses nödvändigt, alldenstund undervisningsskyldigheten för vissa av dessa lärare skulle bli långt mindre än som enligt hittillsvarande praxis kunde anses som normalt.

Styrelsen för skogshögskolan och statens skogsförsöksanstalt har närmare övervägt den av lektor Kinnman framlagda organisationslinjen samt de av lärarrådet framförda betänkligheterna och har därvid funnit förslaget behäftat med sådana rent principiella brister, att detsamma icke av styrelsen kan förordas. Sålunda måste det redan från undervisningssynpunkt anses förkastligt att tvinga dem, som syfta mot högre skogligen studier, att först genomgå en avslutad lägre fackkurs, avpassad efter realskolans förkunskaper. Dessa senare förkunskaper tillåta nämligen ej en undervisning i vare sig högskolans grundläggande ämnen eller fackämnen av sådan beskaffenhet, att högre studier omedelbart kunna bedrivas på den sålunda byggda grunden. Vid den utvidgning och fördjupning av den fackliga underbyggnaden, som skulle behöva föregå den fortsatta högre undervisningen, kan det uppenbarligen ej undvikas, att mycket av den lägre fackkursens pensum måste upprepas för att kunna belysas från de nya synpunkter, som den högre undervisningen avser att bibringa. En sådan upprepning måste bli tidsödande för såväl lärare som elever, och för de senare måste dessutom studieintresset i regel slappas dels genom nu oförmålda upprepningar dels också därigenom, att en mot högre utbildning syftande student ej finge någon användning för sina högre skolkunskaper under de två första studieårens samundervisning med från realskolan kommande elever.

Den av reservanten föreslagna utbildningslinjen skulle innebära detsamma som om en student, som önskar bli civilingenjör, först skulle tvingas att utbilda sig vid en lägre teknisk skola för att därefter genomgå en teknisk högskola. Även om utbildningsresultatet i vissa fall kunde bli tillfredsställande, måste utbildningsvägen uppenbarligen bli alltför tidskrävande, dyrbar och intresseförläppande. En dylik (redan i och för sig) olämplig samundervisning av dem, som

syfta till lägre och till högre utbildning, måste i nu föreliggande fall anses desto mera betänklig, som hittills den ojämförligt största användningen funnits för personer med vid högskolan erhållen högsta utbildning, i det att de lägre utbildade enligt i kap. 6 gjord beräkning endast innehava omkring en fjärdedel av nuvarande antalet fastare tjänster inom skogsbruket.

Ehuru det ej klart framgår av de ingångna skrivelserna, kan det emellertid möjligen vara förslagsställarens avsikt att såsom resultat av den föreslagna omläggningen av undervisningen uppnå att successivt inskränka den nuvarande användningen av högre utbildad skogspersonal till ett minimum och ersätta flertalet nuvarande jägmästare i allmän och enskild tjänst med personal av den lägre utbildning, som den föreslagna förvaltarkursen avser att bibringa.

Skulle detta vara meningen, måste styrelsen på det bestämdaste varna för en sådan utveckling. Det torde utan vidare vara uppenbart, att det måste medföra en betydande sänkning av den genomsnittliga kunskapsnivån hos dem, som aktivt skola arbeta inom svenskt skogsbruk, om för majoriteten av de från högskolan utexaminerade den nuvarande 4-åriga, på studenternas kunskapsnivå byggda fackutbildningen skulle minskas till en endast 2-årig sådan, byggd på realskolans grund. En dylik sänkning av den genomsnittliga utbildningsnivån skulle onekligen innebära ett, enligt styrelsens förmenande, lika egenomligt som olycksbringande sätt att rusta sig för Sveriges deltagande i den allt livligare utveckling och konkurrens på det skogliga området, som i våra dagar försiggår överallt i världen.

Jämför man utbildningen i med Sverige på virkesmarknaden konkurrerande länder, torde ingenstädes tiden för de högre skogsmännens teoretiska studier vara så knappt tillmätt, som redan nu är fallet i vårt eget land, och att ytterligare för huvudparten av de utexaminerade sänka denna utbildningstid måste ställa vårt eget skogsbruk i en synnerligen oförmånlig ställning gent emot dess konkurrenter.

Enligt styrelsens mening har även utvecklingen inom vårt land under de senaste decennierna gått i sådan riktning, att man i största utsträckning måste ställa höjda kompetenskrav på den å olika skogliga arbetsfält sysselsatta högre personalen.

Så t. ex. har *skogstatens* verksamhet, sedan domänstyrelsen ombildades till ett affärsdrivande verk, och sedan dess kontrollerande och övervakande uppgifter å vissa allmänna och enskilda skogar överflyttats på andra organ, i hög grad ändrat karaktär, varvid väsentligt höjda krav på jägmästarnas ekonomiska insatser blivit en direkt följd. Den 1934 beslutade omorganisationen förutsätter, att revirförvaltarna skola erhålla en ökad befogenhet att mera självständigt handlägga ett flertal förvaltningsuppdrag, som tidigare avgjorts i högre instanser. Härigenom har behovet av teoretisk undervisning ökat, samtidigt som kravet på en mera praktisk inriktning av undervisningen skärpts.

Vidare har det ansvar, som påvilar *skogsvårdsstyrelsernas* tjänstemän under senare tid väsentligt utökats, sedan statsmakterna tilldelat dessa styrelser en mängd nya och i hög grad krävande arbetsuppgifter, varför befattningarna som länsjägmästare numera äro att anse som typiska chefsposter. Liknande krav på kvalificerad kompetens måste även ställas på *stiftsjägmästarna*, vilka inom respektive stiftsnämnder i regel äro de enda representanterna för fackkunskap på det skogliga området. Enbart de nu nämnda tre kategorierna av mera officiella tjänster erfordra för sin rekrytering mer än hälften av totala årsbehovet, och författningsenligt fordras för dessa nästan undantagslöst jägmästarkompetens.

Även inom *privatskogsbruket* har utvecklingen gått i liknande riktning. Sålunda har skogsprodukternas allt större användning för cellulosaframställning

medfört behov av mycket dyrbara förädlingsanläggningar, vilka framtvingat industriföretagens sammanslutning till stora koncerner, varvid en mängd smärre bruk och sågverk med egen förvaltningspersonal för skogarna försvunnit som självständiga företag. Detta har medfört en stark minskning och koncentrerings av den privata förvaltningsapparaten med åtföljande skärpta krav på ledarna av de till sitt omfång starkt utökade förvaltningsenheterna. Från skoglig synpunkt måste det också vara av vikt, att ledarna för skogsbruket i utbildningshänseende icke stå tillbaka vid jämförelse med industriföretagens ekonomiska och industriella ledning, vilken senare i stor utsträckning är anförtrord åt högskolebildade ingenjörer, ty i annat fall kan man riskera att de skogliga synpunkterna ej bliva tillräckligt företrädade och beaktade av den gemensamma företagsledningen.

Konsekvenserna av den här skildrade skogliga utvecklingen måste enligt styrelsens mening bliva den, att vid skogsundervisningens omorganisation största möjliga vikt bör läggas på åstadkommande av sådan förbättring i utbildningsresultatet, att skogsmännen i såväl teoretiskt som praktiskt hänseende bliva skickade att motsvara de alltjämt höjda kompetenskraven. Trots att lektor Kinnmans förslag för såväl den lägre som högre linjen förutsätter en förlängning av den nuvarande utbildningstiden med omkring 2 år i form av förlängd obligatorisk förpraktik, kan den föreslagna organisationen enligt styrelsens mening icke anses leda till sådan höjning av de utexaminerades kompetens, som utvecklingen på skogsområdet måste anses kräva.

Det torde här böra påpekas, att lektor Kinnman vid sitt slutliga ställningstagande till föreliggande frågor i en till lärarrådets utlåtande och förslag till omorganisation av den 26 oktober 1933 fogad reservation närmast ansluter sig till ett bibehållande av hela den nuvarande undervisningsapparaten i tämligen oförändrad omfattning.

Då styrelsen nu går att undersöka möjligheterna att efter andra och mera tillfredsställande linjer åstadkomma en både från förenämnda och andra synpunkter önskvärd reducering av den av staten bekostade undervisningen på det skogliga området, måste oförbehållsamt erkännas, att varje indragning av en tidigare befintlig utbildningslinje måste åstadkomma ett tomrum, vilket blir mer eller mindre kännbart för både den kategori aspiranter, som frekventerat linjen i fråga, och de arbetsgivare, som därifrån plägar erhålla behövlig personal. Skulle någon linje vara olämpligt organiserad eller i övrigt lämna ett otillfredsställande utbildningsresultat, kunde ett nedläggande ske utan att tomrummet bleve mera kännbart, men någon sådan linje finnes enligt styrelsens mening icke, alldenstund samtliga fyra nuvarande linjer var i sin stad på ett i huvudsak mycket förtjänstfullt sätt fyllt ålagda arbetsuppgifter. Reduceringen måste därför ske på sådant sätt, att minsta möjliga tomrum efter den nedlagda linjen uppstår, eller rättare sagt så, att det oundvikliga tomrummet på bästa sätt kan utfyllas av från återstående linjer utexaminerade, så att skogsbrukets behov fortfarande blir i möjligaste mån tillgodosett.

Från sistnämnda synpunkter sett kunna uppenbarligen varken de lägre skogsskolorna eller högskolans jägmästarkurs komma i fråga till nedläggande, då de från dessa linjer utexaminerade utgöra de till numerären talrikaste tjänstemannakategorierna, och då ingen av de övriga linjerna är ägnad att fylla det tomrum, som den lägsta eller högsta linjens nedläggande skulle åstadkomma. Den enda framkomliga vägen till en rationalisering av undervisningsväsendet måste därför gå ut över endera av de två mellanlinjerna eller eventuellt över båda.

Teoretiskt ligger det kanske närmast till hands att i så fall förorda nedläggandet av den sist tillkomna linjen, nämligen fortsättningsskolan å Kloten, vilken inrättades så sent som år 1917 och sålunda hittills endast hunnit tillfredsställa en relativt liten del av skogsbrukets personalbehov. Ett förslag om skolans nedläggande har också framlagts av lektor H. Carbonnier i form av en till lärarrådets skrivelse i organisationsfrågan av den 26 oktober 1933 fogad reservation. Visserligen erkänner förslagsställaren, att skolan kan ha en ej obetydlig uppgift att fylla, men anser sig hava funnit, att driftkostnaderna icke stå i rimligt förhållande till det vid undervisningen uppnådda resultatet, varför skolans verksamhet borde avlösas genom att för samma klientel avhålla kortare fortsättningskurser i olika delar av landet. Dessa kurser skulle kunna ledas av vissa lärare vid forstmästarkursen, vilka skulle få tid disponibel för ändamålet i fråga därigenom, att elever till forstmästarkursen skulle intagas endast vart annat år i avsikt att minska det nu förefintliga överskottet på utexaminerade forstmästare.

Detta lektor Carbonniers förslag har mötts av en kraftig gensaga från de skogsskoleutbildades sida nämligen dels i form av diskussionsinlägg vid svenska skogsvårdsföreningens årsmöte våren 1934 dels ock i en till högskolans styrelse från de skogsskoleutbildades centralkommitté ingiven skrivelse av den 17 mars 1934. Då en mera utförlig redogörelse över därvid framlagda argument tidigare meddelats i slutet av kap. 3, må här endast omnämnas, huruom centralkommittén påpekar, att försök med kurser av det slag, lektor Carbonnier förordar, redan tidigare gjorts, men att desamma måst inställas av brist på deltagare, samt att dylika kurser voro till enbart för *fortbildning*, men att desamma aldrig kunde giva en *utbildning* av samma tillfredsställande slag, som fortsättningsskolan avsåge att lämna. Ytterligare anför kommittén, att fortsättningsskolan för landets största skogsmannakår öppnat en ny väg till bättre utkomstmöjligheter, oberoende av huruvida tillfälle och råd i unga år funnits att skaffa en mera omfattande allmänbildning. Kommittén hävdar därför, att skolan har en verklig uppgift att fylla i svenskt skogsbruk, varför densamma bör bibehållas och snarast bör givas en fastare position genom överförande på ordinarie stat. Såsom representant för Sveriges kronojägarförbund, Sveriges länsskogsvaktarförbund, svenska skogsvaktarförbundet och svenska skogsmästarförbundet förklarar kommittén slutligen, att fortsättningsskolan å Kloten nu enhälligt stödes av hela den skogsskoleutbildade skogsmannakåren.

Redan innan nu omnämnda förslag och yttrande framkommo, hade skogshögskolans lärarråd i sin skrivelse den 26 oktober 1933 uttalat den uppfattningen, »att den skogligen fortsättningsskolan otvivelaktigt hade en viktig uppgift att fylla dels genom att utbilda för mera krävande förmansställningar samt till biträden i större förvaltningar särskilt lämpliga personer, vilka förut genomgått skogsskola, dels att direkt bereda personer med realskoleexamen samt längre skogspraktik tillfälle till samma utbildning samt dels slutligen att efter viss komplettering bereda möjlighet för skolans bättre lärjungar till erhållande av högre utbildning vid skogshögskolan».

Efter en utförlig motivering tillstyrker därför lärarrådet fortsättningsskolans fortsatta uppehållande, samtidigt som vissa smärre förändringar i dess organisation m. m. anses böra vidtagas.

Styrelsen för skogshögskolan kan i huvudsak ansluta sig till de synpunkter beträffande fortsättningsskolans fortbestånd, vilka anförts av högskolans lärarråd och de skogsskoleutbildades representanter, men vill dessutom för egen del anföra följande:

I ekonomiskt hänseende måste fortsättningsskolan såväl från statsverkets som från elevernas sida betecknas som den ojämförligt billigaste utbildningslinjen. Enligt i kap. 3 meddelade uppgifter uppgår nämligen statsverkets totala kostnader för denna linje endast till omkring 25 000 kronor per år, medan forstmästarkursen förorsakar skogshögskolan en direkt merkostnad av ungefär dubbelt högre belopp, trots att ingen andel i kostnader för administration, underhåll av byggnader och inventarier, värme, lyse eller övriga expenser häri inräknats.

Vidare visa i kap. 3 framlagda siffror, att elevernas egna utbildningskostnader vid skogsskolan och fortsättningsskolan ej torde uppgå till högre belopp än sammanlagt 1 000 à 1 500 kronor, medan i kap. 4 framlagda siffror göra sannolikt, att forstmästarkursens genomgående, inklusive förpraktik, torde förorsaka dess elever en totalkostnad efter realexamens avläggande, som i medeltal icke torde understiga 10 000 kronor.

Vid betraktande av dessa siffror samt av den omständigheten, att utbildningseffekten svårigen låter sig uppskattas i penningar, har man svårt att förstå lektor Carbonniers uttalande, att kostnaderna för fortsättningsskolan icke synas stå i rimligt förhållande till vad som därigenom vinnes, samt hans därav dragna slutsats om skolans nedläggande. Snarare torde väl rent motsatta slutsatser kunna dragas, nämligen att skolans nedläggande för statsverket endast skulle medföra en relativt liten besparing, samt att för eleverna den 2-åriga fackutbildningen vinnes mot en mycket låg kontant upppoffring. Denna låga utbildningskostnad måste uppenbarligen i lönehänseende göra de från fortsättningsskolan utexaminerade synnerligen konkurrenskraftiga på arbetsmarknaden, och för skogsbruket måste tillgången på relativt billig fackutbildad arbetskraft uteslutande betraktas som en fördel.

Vidare vill styrelsen påpeka, att utexamineringen från fortsättningsskolan i regel icke medför någon ökad trängsel inom ett eventuellt förut överfyllt yrke, alldenstund elevmaterialet vid skolan mestadels redan tidigare inträtt i yrket, varför skolans uppgift endast kan anses bestå i att göra de utexaminerade bättre skickade att utföra arbetsuppgifter, som ofta redan förut ålegat dem eller legat inom räckhåll. Skulle möjlighet till bättre anställningsförhållanden efter skolans genomgående icke stå till buds, böra åtminstone samma möjligheter till försörjning finnas, som yrket tidigare erbjöd, d. v. s. skolans verksamhet kan icke anses leda till uppkomsten av något skogsmannaproletariat. I detta hänseende kunna de från fortsättningsskolan utexaminerade i regel anses intaga en säkrare ställning än de, som genomgå t. ex. skogshögskolan.

Beträffande fortsättningsskolans positiva arbetsuppgifter må påpekas, att enligt den redogörelse, vilken som bil. I åtföljer lärarrådets skrivelse den 26 oktober 1933, har man i Finland sedan 1922 genomfört en tvåårig utbildning vid samtliga lägre skogsskolor, varvid den teoretiska undervisningen uppgår till sammanlagt 1 100 timmar eller ungefär dubbelt mot vad som nu tillämpas i vårt

land (560 timmar enligt timplan å sid. 25). Även i Sverige hava röster höjts för övergång till dylik tvåårig utbildning, men att i full utsträckning genomföra en sådan organisation torde under nuvarande förhållanden från många synpunkter vara olämpligt. Däremot finnas många skäl som tala för, att möjlighet till en grundligare utbildning beredes en viss del av de från skogsskolorna utexaminerade, och ingen tvekan torde råda om, att en fortsättningsskola utgör den lämpligaste formen för meddelande av dylik utökning av kunskapsmättet. Därigenom kan nämligen ett urval ske, så att i huvudsak skogsvaktarkårens mest energiska, dugliga och begåvade medlemmar komma i åtnjutande av fortsatt utbildning, varigenom skogsbruket beredes möjlighet att draga ökade fördelar av dessa personers arbetskraft. Enligt vad erfarenheten visat, hava även flera större skogsföretag beaktat fortsättningsskolans hittillsvarande verksamhet bl. a. på så sätt, att hos dem redan anställda personer, vilka gjort sig uppskattade för duglighet och lämplighet, för skolans genomgående beviljats ej blott tjänstledighet utan i många fall även ekonomiskt understöd. Även har den meningen uttalats, att en dylik grundligare utbildning mera allmänt befunnits önskvärd för de i skogsvårdsstyrelsernas tjänst anställda länsskogvaktarna. Dessa komma nämligen i sin rådgivande verksamhet i ständig beröring med vitt skilda såväl skogliga som ekonomiska förhållanden, och skola de därvid kunna giva vederbörande skogsägare råd och anvisningar av större värde, fordras härtill ett större mått av kunskaper och en bättre anpassningsförmåga efter växlande förhållanden än som i regel fordras av den på en begränsad bevakning arbetande skogvaktaren. Det vidgade kunskapsmått i skogliga frågor, som skogsägarna själva alltmåla börjat förskaffa sig, påfordrar dessutom, att även länsskogvaktarkårens fackkunskaper alltjämt vidgas, så att den rådgivande fackmannen verkligen kan göra de insatser, som av honom krävas. Känt är också, att skogsvårdsstyrelser begagnat den förut skildrade utvägen att till fortsättningsskolan sända lämpliga aspiranter till länsskogvaktartjänst.

Enligt den granskning, som härovan gjorts, finner styrelsen så många och starka skäl för fortsättningsskolans fortbestånd föreligga, att styrelsen för sin del måste tillstyrka, att denna linje alltjämt av statsmakterna upprätthålles. I ett senare kapitel kommer styrelsen därför att närmare beröra några synpunkter angående dess organisation och arbetsformer.

Redan i detta sammanhang vill emellertid styrelsen peka på en utbildningsuppgift, som hittills ålegat skogshögskolans forstmästarkurs, men om vilken ingen tvekan råder att den rätteligen bör höra hemma vid fortsättningsskolan. Frågan gäller nämligen den i § 1 av högskolans stadgar först angivna uppgiften för forstmästarkursen nämligen, »att, jämte bibringande av nödiga teoretiska kunskaper, meddela praktisk insikt och färdighet i skogshanteringen till den utsträckning, som erfordras för biträdande vid större skogsförvaltning...»

Förslaget om denna arbetsuppgifts överflyttande till fortsättningsskolan har framförts av högskolans lärarråd i dess organisationsförslag av den 26 oktober 1933, varvid lärarrådet understryker det principiellt felaktiga i att vid en högskola utbilda personer, som för all framtid äro avsedda att stanna i en »biträdande» ställning. För en duglig och framåtsträvande ung man, vilken offrat lång tid på förpraktik och å högskolestudier, måste det nämligen enligt lärarrådets mening lända till besvikelse och vantrevnad i arbetet, om hela hans livsgärning skall bestå i enbart biträdande göromål. Att en eller annan jägmästare eller forst-

mästare på grund av bristande personliga kvalifikationer ej lämpar sig för annat än en biträdande befattning kan ju ej undgås, men denna kategori utgör ej någon önskvärd typ av biträden.

I den mån fasta biträden av mellangrad befinnas behövliga, anser lärarrådet den lämpligaste lösningen sålunda bestå i ett tillvaratagande av de dugligaste, kunnigaste och i övrigt mest lämpliga inom skogvaktarkåren på sätt hittills skett och alltjämt sker inom privatskogsbruket. Om dylika personer lämnas möjlighet att förbättra sin fackutbildning vid fortsättningsskolan och därefter vinna befordran, verkar detta psykologiskt sporrande ej blott på den befordrade utan även på hela skogvaktarkåren.

Styrelsen, som finner de av lärarrådet framförda synpunkterna synnerligen beaktansvärda, vill för egen del ytterligare påpeka, att med den utvidgning beträffande såväl studietid som studiekostnader, som forstmästarkursen successivt undergått, måste en från kursen utexaminerad merendels anses berättigad att uppställa sådana fordringar på ersättning för sitt arbete, att skogsbruket i regel icke har möjlighet att för en biträdande lägre befattning erbjuda en lön av motsvarande höjd. En från högskolans forstmästarkurs utexaminerad riskerar därför att vid sökande av en biträdande befattning bliva förbigången av någon med lägre lönepretentioner, även om denne har lägre fackutbildning, ty även om den högre utbildade befinnes villig att sänka sin fordran på lön och levnadsstandard till mycket låg nivå, så torde arbetsgivaren i flertalet fall undvika anställning av arbetskraft, som i förhållande till lönen måste anses överkvalificerad. För undvikande av missförstånd torde det böra betonas, att det här ovan anförda givetvis ej gäller de från högskolan nyutexaminerade, ty för dessa måste en tids arbete i mera underordnad eller biträdande ställning anses utgöra den naturligaste vägen för ett fullföljande av deras fackutbildning genom vinnande av praktisk erfarenhet och rutin. För detta ändamål måste de vara beredda på att börja vid någon relativt låg punkt på löneskalan, med förhoppning att sedan i mån av visad duglighet och förvärvad erfarenhet vinna befordran till mer krävande och bättre avlönad befattning.

Då dylik fortsatt utbildning ej kan anses avsedd med det i högskolans stadgar använda uttrycket »biträde vid större förvaltning», och då efter stadgarnas tillkomst en särskild kurs inrättats för utbildning av biträdande personal, vilken kurs nu föreslagits till fortsatt verksamhet, torde fullgoda skäl föreligga för att hädanefter befria skogshögskolan från uppgiften att utbilda för biträdande tjänst särskilt avsedda personer.

Av vad här ovan sagts torde framgå, att den enda framkomliga vägen för ernående av en genom de ändrade förhållandena å den skogligen arbetsmarknaden betingad reducering av undervisningsapparaten måste sökas på högskolans hittillsvarande dubbla arbetsfält. Högskolans styrelse har därför givit dess lärar-

råd i uppdrag dels att undersöka möjligheterna för sammanslagning av de nuvarande båda kurserna till en enhetlig huvudlinje samt att upprätta kostnads-kalkyler och läroplaner m. m. för en dylik linje, dels också alternativt att för de nuvarande två kurserna föreslå sådana förändringar, som den tidigare förda diskussionen och i övrigt inträffade eller emotsedda förhållanden kunde anses kräva.

Detta styrelsens uppdrag har lärarrådet fullgjort genom avlämnande av sin meromnämnda skrivelse av den 26 oktober 1933, varjämte lärarrådet anmält, att det för egen del beslutat förordna organisationsfrågans lösning efter den i skrivelsen som »alternativ A» framlagda enhetslinjen.

Lärarrådet gör därvid såsom sin mening gällande, att sedan till fortsättnings-skolan överförts uppgiften att utbilda skogliga biträden, vore skillnaden mellan den nu stadgade arbetsuppgiften för jägmästarkursen, nämligen att utbilda för självständig, större förvaltning väl skickade skogshushållare samt att utveckla skogsvetenskapen på nationell grund», samt den högskolans forstmästarkurs ålagda återstående uppgiften, nämligen att utbilda personal för mindre krävande förvaltning, ej större än att dessa båda utbildningsuppgifter väl läte sig förenas vid en enda, enhetlig grundlinje. Med hänsyn till de arbetsuppgifter, som numera allmänt åvila den högre skogspersonalen, anser lärarrådet det nödvändigt att den allmänna utbildningsnivån för denna linje närmast bör motsvara den nuvarande jägmästarkursens, vilken kurs dock i väsentliga punkter bör omändras och utvecklas speciellt i teknisk-ekonomisk riktning. Den gemensamma linjen bör emellertid stå öppen även för icke-studenter, varvid viss komplettering av förkunskaperna i vissa ämnen till studentexamens nivå dock bleve nödvändig. Bl. a. borde tillträde till högskolan beredas för personer, som genomgått Klotens fortsättningsskola samt därvid ådagalagt lämplighet för fortsatt högre utbildning. Ävenså anföres av lärarrådet en del omständigheter, som motivera sammanslagningens snara genomförande.

Beträffande det av lärarrådet sålunda upprättade och förordade förslaget att sammanföra utbildningen vid skogshögskolan till en enda grundlinje må observeras, att detta förslag principiellt kan anses sammanfalla dels med den ståndpunkt, som intogs av 1906 års undervisningssakkunniga, dels ock med det av domänstyrelsen år 1924 väckta förslaget om en dylik sammanslagning.

På sätt närmare framgår av i kap. 4 lämnad redogörelse, hävdade nämligen de undervisningssakkunniga, att handhavandet av självständig förvaltning inom det privata skogsbruket ingalunda betingade någon lägre grad av kompetens, än som måste krävas av för statliga ändamål utbildad personal, varför de sakkunniga funno det olämpligt att bibehålla två parallella förvaltarlinjer.

De sakkunniga förordade därför inrättandet av en skogshögskola med en enhetlig utbildningslinje, byggd på studentexamens kunskapsnivå samt omfattande omkring 3 års fackliga studier. Enligt de sakkunniga borde samtidigt den till skogsinstitutet förlagda lägre kursen, som omfattade $1\frac{1}{4}$ års undervisning byggd på realskolans kunskapsmätt, slopas och ersättas med en 1-årig kurs med

samma förkunskaper, men förlagd till ett särskilt skogsläroverk, avsett att utbilda biträdande personal av mellangrad. I mån av behov skulle denna mellankurs även kunna rekrytera för mindre krävande förvaltningsuppdrag avsedd personal.

Det av de sakkunniga föreslagna skogsläroverket kom emellertid icke till stånd, utan i stället inrättades dels vid den nya högskolan en lägre kurs — forstmästarkursen — med 1½ års undervisning, dels också senare en 1-årig fortsättningsskola, som byggde på de lägre skogsskolornas likaledes 1-åriga kurs, men som också emottagit ett ej ringa antal elever med realskolekompetens och längre förpraktik.

Redan kort efter denna organisations ikraftträdande gjordes emellertid, såsom förut nämnts, ett flertal uttalanden, utmynnande i att den utbildning, som högskolans forstmästarkurs avsåg att meddela, ingalunda kunde anses tillräcklig för att bibringa nödig kompetens för förvaltningsuppdrag i enskild tjänst, varför hemställdes om utökning av såväl kursens lärarkrafter som av undervisningstiden samt av de för inträde erforderliga förkunskaperna och vissa färdigheter.

Sedan en del dylika framställningar av statsmakterna vid olika tillfällen tillmötesgåts, uttalade emellertid jägmästarkursens lärarråd den 20 april 1920 starka betänkligheter mot bifall till en ny dylik framställning om forstmästarkursens utökning, då ett fortsättande på den inslagna vägen enligt lärarrådets mening skulle medföra, att sagda kurs så nära komme att sammanfalla med högskolans jägmästarkurs, att en sammanslagning av båda kurserna av flerfaldiga skäl bleve oundgängligen nödvändig. Ävenså befarade lärarrådet att studietidens utökning skulle medföra sådan förhöjning av studiekostnaderna, att forstmästarna ej längre skulle för privatskogsbruket erbjuda den billigare arbetskraft, som år 1912 ansågs utgöra ett viktigt motiv för kursens infogande i den nyskapade högskolans organisation.

Trots de sålunda framkomna betänkligheterna blev emellertid den föreliggande framställningen om lägre kursens utvidgning till ej oväsentlig del av statsmakterna bifallen, varigenom bl. a. en ny förlängning av studietiden samt viss skärpning av inträdesfordringarna genomfördes.

De ständigt återkommande kraven på betydande utökningar av forstmästarkursen var också ett viktigt motiv för domänstyrelsens framställning av den 4 oktober 1924 angående utredning om de båda högskolekursernas sammanslagning. I denna sin skrivelse yttrar nämligen styrelsen bl. a. följande: »Ett annat med åren alltmera framträdande skäl, som starkt synes tala för den egentliga undervisningens koncentrerung till en enda kurs, är det, att skillnaden mellan undervisningens omfattning hos båda kurserna allt mera tenderar att plånas ut». Efter en kort framställning av undervisningens planläggning fortsätter styrelsen: »En begynnelse till ett utfyllande av klyftan mellan de båda kurserna inträdde sålunda redan med undervisningens senaste stora omorganisation. Under tiden för skogshögskolans tillvaro ha krav på ökning av undervisningen vid forstmästarkursen vid skilda tillfällen framförts. Dessa krav, som, där så rimligtvis kunnat ske, torde blivit tillmötesgångna, synas i väsentlig grad förklaras därav, att elever från forstmästarkursen i betydande utsträckning tagits i anspråk för befattningar med fordringar på jämförelsevis höga kvalifikationer».

Vidare framhåller styrelsen, »att de anspråk som framförts på ytterligare utvidgning av undervisningen vid forstmästarkursen, ingalunda till hela sin vidd tillfredsställts.»

Med åberopande av dessa samt en del andra skäl förordade sålunda domänstyrelsen dels i ovan nämnd skrivelse dels ock i en ny skrivelse av den 18 december 1929 inrättandet av en enhetlig högskolekurs efter i huvudsak de linjer, som de undervisningssakkunnige på sin tid föreslog, och som nu jämväl av skogshögskolans lärarråd tillstyrkts.

Styrelsen för skogshögskolan och statens skogsförsöksanstalt tillåter sig här erinra, att styrelsen i denna fråga tidigare intagit en något annan ställning än den, som länge företratts av domänstyrelsen, och som nu biträdes jämväl av skogshögskolans lärarråd. I sitt yttrande den 6 februari 1926 över domänstyrelsens förslag till sammanslagning uttalade högskolans styrelse nämligen bl. a. följande:

»Det är icke omöjligt att den tid kommer, då det visar sig, att skogsbrukets fortskridande utveckling betingar en allmänt högre vetenskaplig grund hos dess utövare, än den nuvarande, och att tiden då kan vara inne att höja fordringarna i denna kurs (forstmästarkursen), så att den kan bortfalla såsom överflödigt eller sammanslås med den högre kursen, men den tiden är efter styrelsens mening ännu ej kommen. Rent avgörande härvid är den omständigheten, att de skogsägande bolagen alltså i stor utsträckning begagna sig av anställda utan teoretisk skoglig bildning». — — — »Om man nu kunde utgå ifrån att, därest utexaminerade med forstmästarkompetens icke finnes att tillgå, bolagen och enskilda större skogsägare skulle i mån av avgång ersätta den teoretiskt icke utbildade personalen med personer med jägmästarekompetens, skulle detta ha en mycket fördelaktig inverkan på skogshanteringen, men det är mycket möjligt, kanske troligt, att forstmästarkursens upphörande snarare skulle ha den inverkan, att procenten oskolade krafter ökades, vilket vore till skada för skogsvården i stort sett. Den utvecklingsgång torde då vara att föredraga, att de teoretiskt oskolade ersättas i första hand med forstmästare och att därefter, då insikten om fördelen av ökad produktion och intensivare skogsbruk mera klart framställer sig för skogsägarna, även personal med den högre utbildningen skall komma till större användning.»

Då vid tiden för detta yttrandes avgivande dessutom antogs, att behovet av högre utbildad skogspersonal för framtiden skulle vara så stort, att utbildningen av nödigt antal fackmän av undervisningstekniska skäl ej lämpligen kunde ske vid en enda kurs, uttalade styrelsen i sistnämnda skrivelse, att enligt dess mening båda kurserna tillsvidare borde bibehållas.

Sedermera hava emellertid sådana förändringar inträtt eller sådan klarhet vunnits beträffande vissa förut osäkra utvecklingstendenser, att styrelsen numera måste anse en sammanslagning av de båda högskolekurserna ej blott möjlig utan också i hög grad önskvärd.

Sålunda har det successivt blivit uppenbart — på sätt tidigare i kap. 6 närmare skildrats — att de tidigare gjorda beräkningarna samt uttalade förhoppningarna om en starkt ökad användning av fackutbildad skogspersonal varit alltför optimistiska. Det har nämligen visat sig, att den kris på den skogliga arbetsmarknaden, som efter världskrigets slut inträdde, ingalunda var av övergående art, utan rent av måste betecknas som en vändpunkt i en förut under flera decennier pågående gynnsam konjunkturutveckling, som vid sagda tid förbyttes i ett stillestånd eller t. o. m. i en tillbakagång. Allt sedan början av 1920-talet kan nämligen i stort sett ingen ökad användning av utbildad skogspersonal

skönjas, och på vissa områden har en ej obetydlig minskning ägt rum. Då den nuvarande skogliga undervisningsapparaten skapats och fungerat under den förutsättningen, att endast ungefär hälften av antalet utexaminerade behövdes som ersättare för avgående personal, medan andra hälften avsåg att utöka den förutvarande personalstocken, så kan och bör, enligt styrelsens mening, en dylik organisation ej lämpligen bibehållas, när förutsättningarna för en mera permanent personalökning ej längre föreligga.

Av den förebragta utredningen måste vidare anses framgå, att det nu skönjbara behovet av högre utbildad skogspersonal kvantitativt väl kan tillgodoses medelst en enda högskolelinje, alldenstund inga undervisningstekniska hinder längre möta för en utexaminering, som ej blott täcker ersättningsbehovet för avgående personal utan ock medger en måttlig utökning av den nuvarande numerären, därest en sådan utökning framdeles skulle befinnas nödvändig. Ett av de viktigare skälen för bibehållande av två linjer vid skogshögskolan kan sålunda nu anses hava bortfallit.

Beträffande önskvärdheten av att en sammanslagning till en enhetlig högskolelinje nu kommer till stånd föreligga också enligt styrelsens mening ett flertal tungt vägande skäl. Bland sådana skäl må först anföras, att ingendera av de nuvarande kurserna fullt kan anses fylla de krav, som måste ställas på en effektiv utbildning, varför ett bibehållande av den nuvarande organisationen skulle fordra en rätt genomgripande och dyrbar omläggning av båda linjerna.

Till belysande av detta påstående må observeras, att *jägmästarnas* arbetsuppgifter under tidernas lopp i hög grad ändrat karaktär. I äldre tid var nämligen skogsstatens uppgift huvudsakligen av administrativ och konserverande natur. Jägmästarna hade därvid att övervaka efterlevnaden av vissa lagar och författningar, avsedda att förhindra ett utödande av landets skogstillgångar genom alltför stark eller i andra avseenden olämplig avverkning, varvid upprättandet av på uthållig drift fotade hushållningsplaner samt tillsynen över fullföljandet av i dessa planer föreslagna åtgärder utgjorde en av skogsstatens viktigaste uppgifter. Dessa arbeten omfattade i huvudsak endast allmänna skogar av olika natur samt vissa sådana enskilda skogar, för vilkas bevarande särskild lagstiftning ansetts erforderlig t. ex. i lappmarkerna och i Norr- och Västerbottens kustland.

Så småningom utökades emellertid arbetet för jägmästarna med vissa mera positiva uppgifter, avsedda att förkovra och utöka landets skogstillgångar, varvid antagandet av 1903 års skogsvårdslag samt inrättandet av skogsvårdsstyrelserna för de enskilda skogarnas vård kunna betecknas som de märkligaste tilldragelserna i det skogliga återuppbyggandets historia. Då även i dessa nya uppgifter de fiskaliskt-administrativa åtgärderna rätt länge intogo en framträdande plats på arbetsprogrammet, kan det icke giva anledning till förvåning, att jägmästarnas undervisning vid det gamla skogsinstitutet i första hand inriktades på utbildandet av administrativa tjänstemän, avsedda för statens skogliga verksamhet.

Redan under senare delen av förra århundradet hade emellertid kronan i form av försäljning å rot börjat utnyttja de stora skogstillgångar i Norrland, vilka vid avvitrningen avsattes till kronoparker, och kring sekelskiftet började staten dessutom att i allt större omfattning genom köp förvärva skogsmark i mellersta och södra Sverige. Vid ungefär samma tidpunkt började även trävaruindustrin att tillförsäkra sig en permanent tillgång på råvaror genom förvärfvande av egna skogsdomäner, till vilkas skötsel fordrades personal med viss

skoglig utbildning. En direkt följd av denna utveckling blev, att jägmästarnas arbetsuppgifter successivt utökades i riktning mot *ledande av ekonomisk förvaltning*, vilken uppgift endast i undantagsfall förekommit i deras tidigare verksamhet.

Vid undervisningen togs hänsyn till dessa höjda krav på jägmästarnas kompetens bl. a. på så sätt, att ett extra lektorat i skogsteknologi vid skogsinstitutet år 1901 inrättades. Vid skogshögskolans inrättande beaktades ytterligare denna utveckling på skogsområdet bl. a. genom lektoratets ombildning till ordinarie professur, och under högskolans första verksamhetsår kunde utbildningen säkerligen väl anses motsvara även högt ställda krav i såväl detta som andra avseenden. Emellertid har utvecklingen på det skogligt ekonomiska området, speciellt under sista decenniet, försiggått mycket snabbt, vilket framtvingar en motsvarande utveckling även på undervisningsområdet.

Redan förut har styrelsen i sin kritik över det av lektor Kinnman framlagda organisationsförslaget påvisat en del omständigheter, som framtvinga undervisningens omläggning i mera ekonomiskt betonad riktning. Detta krav understrykes även av högskolans lärarråd i dess yttrande i organisationsfrågan, varvid förslag till undervisningens omläggning i dylik riktning dock endast avgivits för den av lärarrådet föreslagna enhetskursen samt för en eventuellt kvarvarande jägmästarekurs. Enligt styrelsens mening måste emellertid liknande krav även uppställas beträffande forstmästarkursen, därest även denna fortfarande skall vid högskolan bibehållas. Ett tillgodoseende även av detta senare krav måste uppenbarligen medföra ökade anspråk på statens finansiella bistånd, varvid kostnadsfrågan kommer att spela avsevärt större roll än av lärarrådets jämförande ekonomiska kalkyler framgår.

Ytterligare skäl för en sammanslagning finner styrelsen ligga däruti, att forstmästarkursens egen utveckling gått i en riktning, som icke kan anses lyckligt korrespondera med utvecklingen på skogsområdet. Från vissa synpunkter sett måste nämligen kursens utbildning numera betecknas såsom alltför långt driven och för dyrbar, medan den för vissa andra uppgifters fyllande ej kan anses nog grundlig. När kursen på sin tid tillkom, fanns ett stort antal smärre självständiga industriföretag, vilka trots relativt små egna skogsarealer, ej kunde undvara en egen förvaltningsapparat, och likaså hade de större företagen inrättat ett vitt utgrenat nät av lokala representanter, vilka under namn av förvaltare, inspektorer eller faktorer voro utplacerade över hela det område, som tillhörde företagets intressesfär. Likaså fordrade det vid samma tid mera allmänt vaknande skogsvårdsintresset tillgång på viss biträdande personal med skoglig utbildning, vilken kunde leda eller planlägga vissa skogsvårdande arbeten såsom kulturer, dikningar, gallringar m. m., om vilkas rätta utförande den förut anställda personalen i regel saknade kännedom, då dess arbetsuppgifter huvudsakligen lågo på råvaruanskaffningens område. En gemensam fordran på all här ovan nämnd personal var tydligen, att den ej finge ställa sig alltför dyrbar i avlöningshänseende, och för dylika arbetsuppgifter kommo forstmästarna därför i stor utsträckning till användning. Ej sällan förekom därvid, att forstmästarna först anställdes som skogstekniska biträden samt vid den äldre personalens avgång erhöilo befordran som mer eller mindre självständiga förvaltare och understundom även som skogschefer. Dessa arbetsformer torde väl hava motsvarat den vid tiden ifråga rådande situationen, och ingen lär bestrida, att forstmästarkåren i stort sett fullgjort denna sin skogliga verksamhet på ett berömvärt sätt. Under senare tid hava dock i det ovan

skildrade läget ägt rum betydande förändringar, vilka i korthet kunna karaktäriseras sålunda:

Behovet av speciella skogliga biträden har inom privatskogsbruket i hög grad inskränkts, sedan den ordinarie förvaltningspersonalen likaväl som skogsvaktarkåren i högre grad än förut inhämtat fackkunskaper på skogsvårdens område, och kanske ännu mer, sedan skogsvårdsstyrelserna börjat tillhandahålla de privata skogsägarna specialutbildade rådgivare, vilkas anlitande på grund av understöd av allmänna medel i regel ställer sig ekonomiskt fördelaktigt.

Vidare hava mycket starka tendenser gjort sig gällande i riktning mot småföretagens försvinnande i form av sammanslagning till eller uppgående i stora industrikoncerner, vilka senare i förhållande till skogsarealens storlek kunnat arbeta med en avsevärt reducerad förvaltningsapparat. I samma riktning har även vägnätets utbyggande samt den allmänna förbättringen i skogsbygdernas kommunikationsväsende verkat. Enligt i kap. 6 meddelade siffror synes ovanstående utveckling på ungefär två decennier hava åstadkommit en minskning av den privatanställda skogsförvaltarkåren med ungefär en fjärdedel, vilken minskning speciellt gått ut över de små företagen samt de lokala förvaltningarna. Under senaste åren har denna minskning även gjort sig gällande vid större förvaltningsenheter, men möjligt är, att sistnämnda reduktion betingats av det starkt försämrade konjunkturläget, och att en återgång vid förbättrade förhållanden i detta hänseende åter skall leda till besättandet av ett antal nu indragna tjänster. Däremot äro några utsikter knappast förhållande till återbesättande av den personal, vars indragning betingats av träindustriernas koncentration till allt större företag.

De nu nämnda förhållandena måste anses ha beskurit det för forstmästarnas utbildning passande arbetsfältet i dubbelt hänseende, nämligen dels så, att absoluta antalet tjänster eller tillfälliga arbetstillfällen starkt minskats, men dels även så, att det återstående antalet tjänster genom sin större omfattning blivit av så krävande art, att den lägre utbildning, som forstmästarkursen avsåg att bibringa, i allt större utsträckning befunnits otillräcklig för befattningens handhavande.

Under trycket av denna utveckling har därför en strävan gjort sig gällande från dem, som genomgått forstmästarkursen att få utbildningen vid högskolan i möjligaste mån utökad och förbättrad i och för vinnande av den högre kompetens, som de ändrade förhållandena på arbetsmarknaden kräva. Dylika utvidgningar ha också vid flera tillfällen ägt rum på sätt, som i kap. 4 närmare skildras, men inför det yrkande om kursens indragning, vilket framfördes i domänstyrelsens meromnämnda skrivelse av år 1924, hava nya reformkrav ej på någon tid framförts. Vid organisationsfrågans behandling inom skogshögskolans lärarråd hava emellertid en rad nya önskemål angående utbildningens förbättrande framkommit, varom kap. 4 närmare upplyser.

Om det sålunda är obestridligt, att forstmästarnas utbildning vid och efter högskolans tillkomst kommit upp till en helt annan nivå, än som kunde nås, när lägre kursen på skogsinstitutets tid delvis samundervisades med dess huvudkurs och ej hade några för densamma särskilt avsedda lärare, så företer denna utveckling emellertid även skuggsidor av ganska betänklighetsfull art. Hit kan räknas den omständigheten, att statsverkets kostnader för kursens uppehållande stigit till mångdubbelt högre belopp, än som vid kursens infogande i den nya högskolans organisation beräknades, samt att elevernas egna utbildningskostnader ökats i sådan utsträckning, att de nu torde uppgå till ungefär samma

slutsumma som för jägmästarna, varom uppgifter i kap. 4 och 5 bära vittne. Då fordran på ersättning för utfört arbete normalt måste anses stå i viss relation till utbildningskostnaden, måste forstmästarna vid sökande av biträdande lägre befattningar mötas av så hård konkurrens från dem, som genomgått lägre, men långt billigare utbildning, att detta arbetsfält numera blivit så gott som otillgängligt för de förra. Gäller det åter befattningar av mera krävande art, torde jägmästarna med sin grundligare, men ändock icke dyrbarare teoretiska utbildning bjuda en konkurrens av ungefär samma styrka. Skogshögskolans lärarråd, som i sitt organisationsförslag uppehållit sig vid ovan påpekade situation, uttalar farhågor för att den kringskurna arbetsmarknaden och den stegrade utbildningskostnaden vid forstmästarkursen kan befaras leda till kursens långsamma avdöende.

Styrelsen anser för sin del, att de uttalade farhågorna för kursens framtid ingalunda äro oberättigade och knappast heller överdrivna, detta i all synnerhet som anställningsförhållandena för nyexaminerade forstmästare sedan rätt lång tid tillbaka undergått betydande försämringar. Att döma av den i kap. 4 och bil. I framlagda statistiken, skulle nämligen antalet med forstmästare besatta fastare tjänster på det egentliga skogsbrukets område under sista 10 å 15 åren icke hava undergått någon väsentlig stegring. Samtidigt har avgången från av forstmästare innehavda platser varit mycket obetydlig, medan tilloppet till banan varit ungefär oförändrat, vilket medfört en stegring av den aktiva kårens totalnumerär med ungefär ett 10-tal man per år. Enligt tillgängliga siffror har detta resulterat i, att endast omkring hälften av kårens numerär nu torde vara anställd å mera permanenta tjänster inom skogsbrukets område, medan andra hälften finner sin försörjning i form av mera tillfälliga anställningar och skogliga uppdrag eller ock genom arbeten, som antingen ligga helt utanför skogsbruket eller på dettas mer eller mindre perifer gränsområden. För åldersklasserna under 40 år synas sistnämnda kategorier uppgå ända till 70 å 75 %. Denna situation innebär relativt sett en avsevärd försämring i anställningsmöjligheterna, i det att de fastare anställda forstmästarna för 15 å 20 år sedan utgjorde omkring 70 % av den dåvarande totalnumerären.

För att något lätta den nuvarande situationen har Kungl. Maj:t sedan några år tillbaka föreskrivit viss minskning av forstmästarkursens elevantal, men detta kan ju icke leda till någon definitiv lösning av anställningssvårigheterna, vilka enligt vad ovan påpekats måste anses vara av helt annan och mera djupgående natur än en tillfällig överproduktion.

Därest statsmakterna ej helt vilja frångå det hittills tillämpade systemet att söka åstadkomma en viss överensstämmelse mellan tillgång och efterfrågan på skoglig arbetskraft, torde sålunda en omorganisation av forstmästarkursen bliva oundgängligen nödvändig, varvid följande tre utvägar hava varit föremål för diskussion:

1. För att göra de utexaminerade mera lämpliga för lägre skogliga tjänster av mellangrad måste utbildningstiden avkortas och åter nedbringas till samma ungefärliga nivå, som före högskolans tillkomst och därefter skedda utökningar rådde. Ett effektivt nedbringande av elevernas egna studiekostnader torde därvid framtinga kursens förläggning som internat i någon lämplig skogstrakt på sätt de undervisningssakkunnige på sin tid föreslogo.

2. Vill man däremot göra de utexaminerade kompetenta att åtaga sig även de mera krävande uppgifter i enskild förvaltningstjänst, som nu allmänt före-

komma, bör kursen fördjupas och utvidgas med hänsyn till såväl förkunskap som fackutbildning, varvid ett kvarblivande vid högskolan blir nödvändigt.

3. Kursen bör såsom sådan upphöra och tillsammans med jägmästarkursen ombildas till en enhetlig högskolelinje, avsedd för utbildning av personal för såväl allmän som enskild tjänst.

Enligt det först omnämnda alternativet skulle kursen till sin uppgift och utbildningseffekt komma att så obetydligt skilja sig från den nuvarande skogliga fortsättningsskolan, att endera linjen måste betecknas som obehövlig. Då styrelsen tidigare i detta kapitel gjort sig till tolk för den uppfattningen, att skogliga biträden av mellangrad bättre kunna erhållas genom tillvaratagande och utbildande av de lämpligaste bland dem, som genomgått lägre skogsskolor, varför styrelsen föreslagit fortsättningsskolans bibehållande, torde det ej vara nödvändigt att här underkasta alternativ 1 någon närmare granskning.

Beträffande alternativ 2 måste anmärkning genast riktas mot det oegentliga i att utbilda olika kategorier av högre skogstjänstemän för allmän och för enskild tjänst, sedan utvecklingen uppenbarligen gått i sådan riktning, att arbetsuppgifterna för båda kategorierna i alltför ökad utsträckning tenderat att sammanfalla. Att denna lösning dessutom skulle förorsaka statsverket kostnader, som väsentligt komme att överstiga de närvarande, har redan tidigare berörts. Dock vill styrelsen något uppehålla sig vid en förut icke nämnd omständighet, som i ej obetydlig grad påverkar kostnaderna för statsverket, och denna gäller skogshögskolans lokalfråga, vilken sedan länge börjat tilldraga sig en allt större uppmärksamhet.

Den för undervisningen uppförda byggnaden är nämligen planerad för endast en kurs. När vederbörande departementschef i proposition till 1912 års riksdag uttalade, att vid inrättandet även av en lägre kurs inga ökade krav på utrymmen samt därav förorsakade förändringar i kostnader eller planläggning av nya högskolebyggnader behövde tagas under övervägande, anförde redan riksdagens jordbruksutskott betänkligheter mot att definitivt förlägga en lägre kurs till högskolan, emedan den för högskolan avsedda byggnaden endast *tillsvidare* torde kunna utan olägenhet för den övriga undervisningen räcka även för den lägre kursen.

Dessa utskottets farhågor för lokalernas otillräcklighet besannades tyvärr alltför snart, ty redan vid högskolans öppnande måste alla reservutrymmen tagas i anspråk för forstmästarkursens räkning, så att arbetsplatser för senare tillkomna docenter, assistenter och specialstuderande länge helt saknades. Det befanns därför nödvändigt att taga bl. a. vissa vindsutrymmen i anspråk för inredande av fem nya arbetsrum, men av dessa har ett apterats till lärosal, och av de övriga hava i regel två ständigt varit upptagna för fortsatt bearbetning av riksskogstaxeringens arkivmaterial, för vilket utrymme vid samma tillfälle bereddes, varför endast de återstående två rummen kunde upplåtas för vetenskapligt arbete åt två docenter. Däremot måste assistenterna fortfarande inrymmas i vederbörande professorers knappt tilltagna arbetsrum, och för specialstuderande finnas fortfarande inga lämpliga utrymmen disponibla. Då härtill kommer, att ett synnerligen trängande behov av en ny professur i skogsekonomi samt förslag till inrättande av fortsatta specialstudier för ernående av skoglig licentiatexamen föreligga, kan den av utskottet förutsedda tidpunkten sedan länge anses hava inträtt, då olägenheterna för undervisningen blivit mycket kännbara. Skall en forstmästarkurs fortfarande finnas vid högskolan, måste antingen de nuvarande lokalerna utvidgas eller helt andra lokaler anskaffas för denna kurs.

Däremot skulle den som alternativ 3 upptagna sammanslagningen i huvudsak lösa nu berörda lokalfrågor, varjämte för statsverket skulle uppstå en direkt årlig besparing, som enligt beräkningar av lärarrådet efter omorganisationens fulla genomförande skulle uppgå till omkring 40 000 kronor. Beträffande detta belopp må emellertid erinras, att detsamma endast innefattar i högskolans stat synliga anslag och sålunda icke dyrtidstillägg m. m., vilka utgå från andra anslag. Dessutom påpekar lärarrådet, att beloppet ifråga är hänförligt till den nuvarande, sedan ett par år av statsfinansiella skäl hårt beskurna utgiftstaten, varför besparade beloppet kan väntas bliva större, därest tillfälle till återgång till en för högskolans behov mera normal utgiftsstat återkommer.

Vid kostnadsfrågans bedömande måste härutöver observeras, att en nu efter ena eller andra alternativet genomförd omorganisation givetvis aldrig kan betecknas som någon definitiv slutpunkt i undervisningens utvecklingshistoria, ty om skogsbruket även i framtiden kommer att bibehålla sin dominerande ställning i det svenska folkhushållet, råder intet tvivel om, att tid efter annan nya problem måste uppstå, eller sådana förhållanden inträda, som framtinga vissa omläggningar på den högre skogsundervisningens område. Att dessa omläggningar i framtiden skulle kunna försiggå utan att kostnaderna samtidigt komma att stegras, lär ingen, som känner den högre undervisningens utveckling världen runt, kunna förvänta.

Ser man organisationsfrågan ur kostnadssynpunkt, torde sålunda ingen tvekan råda om, att övergången till en enhetlig högskolelinje måste anses såsom den mest rationella lösningen såväl för närmaste framtiden som på lång sikt.

Då även andra härovan utförligt behandlade synpunkter peka i samma riktning, måste tiden enligt styrelsens mening nu anses vara inne för genomförande av en sådan enhetlig organisation av den högre skogliga undervisning, som sedan länge allmänt förekommer i övriga skogsbrukande länder, men som i vårt land under ett fjärdedels sekel endast varit föremål för upprepade förslag.

Beträffande strukturen av den nu föreslagna enhetliga grundlinjen kommer styrelsen i senare kapitel att avgiva mera detaljerade förslag.

Redan nu må emellertid framhållas, att den enhetliga kursen enligt styrelsens mening till sin inre struktur icke bör sammanfalla med någon av högskolans båda nuvarande linjer men heller icke utgöra något slags mellanting emellan dessa. Snarare bör nämligen en i väsentliga delar omarbetad linje inrättas, vilken i sig upptager de bästa momenten hos båda de nuvarande kurserna. Sålunda böra studierna vid högskolan fortfarande baseras på förkunskaper, motsvarande studentexamen på reala linjen, d. v. s. på samma kunskapsnivå, vilken allt sedan 1871 fordrats för jägmästarna, och vilken som allmän regel gäller för inträde till övriga fackhögskolor. Avläggande av studentexamen bör dock icke vara obligatoriskt, utan böra även kunskaper, som inhämtats på andra vägar, godtagas efter nödiga kompletteringar i en del speciella ämnen. För tillvaratagande av lämpliga aspiranter av den kategori, som hittills sökt till forstmästarkursen, bör sålunda primärt kunna godtagas realexamen samt viss ej allt för kort tids arbete inom praktiskt skogsbruk. Förkunskapernas komplettering kan sedan lämpligen äga rum vid den till Vilans folkhögskola förlagda specialkurs, vilken nyligen inrättats för att förbereda dem, som vuxit upp vid jordbruket, till inträde vid lantbrukshögskolan. Viss skoglig förpraktik bör emellertid fordras även av övriga elever före inträdet till högskolan.

Som lärare i huvudämnena bör ett till fem utökat antal professorer finnas, var- till komma dels vissa tjänstemän vid statens skogsförsöksanstalt samt nödigt antal speciallärare. Beträffande undervisningen bör denna till sin längd ungefär motsvara den nu för jägmästarkursen gällande, dock med viss utökning av de praktiska övningarna. Däremot bör undervisningen till sin omfattning ändras så, att vissa nuvarande mindre aktuella ämnen avföras eller minskas till sin omfattning, medan ökning eller nyinförande bör ske av en del nu mera aktuella fack, till vilka bl. a. skogsekonomi, skogsadministration och handelslära kunna räknas. Stor vikt bör dessutom läggas vid, att studierna i första hand koncentreras på de egentliga huvudämnena. Genom fordran på vissa kvalificerade betyg i några av dessa bör också en viss specialisering bli möjlig inom den i övrigt gemensamma undervisningens ram.

De studerande böra vidare i ökad utsträckning beredas möjlighet samt uppmuntras till självständiga studier och annan självverksamhet, vilket bl. a. bör ske genom fordran på utarbetande av särskilda examensarbeten samt hållande av seminarieövningar m. m. Även bör tillfälle givas att efter avlagd allmän examen bedriva specialstudier, vilka i vissa fall böra leda fram till en högre examen, avsedd för dem, som ämna ägna sig åt undervisning och forskning eller annat mera vetenskapligt betonat arbete av skoglig art.

Styrelsen är för sin del förvissad om, att en efter dessa allmänna riktlinjer ordnad organisation och undervisning skall leda till en utbildning, som bättre än den nuvarande dubbelorganisationen motsvarar de krav, som den alltjämt pågående utvecklingen på skogsområdet måste ställa på landets högre skogsmannakår.

Såsom en sammanfattning av vad ovan sagts får sålunda styrelsen för skogshögskolan och statens skogsförsöksanstalt rörande ordnandet av den skogliga undervisning, som ligger över skogsskolestadiet, principiellt föreslå:

- att* den skogliga fortsättningsskolan bibehålles som ett led i statens undervisningsväsende;
- att* skogshögskolan helt befrias från uppgiften att utbilda skogliga biträden av viss mellangrad, vilken uppgift bör överflyttas till fortsättnings- skolan, samt
- att* högskolans nuvarande två kurser sammanföras till en enda, enhetlig huvudlinje med uppgift att utbilda väl skickade skogshushållare samt utveckla skogsvetenskapen på nationell grund.

KAP. 8.

Fortsättningsskolans organisation.

Den omorganisation av domänverket, som år 1934 beslutats, har även berört de under verket lydande lägre skogsskolorna men däremot icke omfattat fortsättningsskolan å Kloten. Som skäl härför har anförts, att denna skola stode i visst samband med högskolans jägmästar- och forstmästarkurser, varför organisationsfrågan för samtliga dessa tre linjer borde lösas i ett sammanhang.

Sedan styrelsen för skogshögskolan och statens skogsförsöksanstalt härövan föreslagit fortsättningsskolans bibehållande, har styrelsen icke att föreslå några större förändringar i denna linjes utbildningsprogram och organisation utan vill i stort sett ansluta sig till de synpunkter och förslag, som skogshögskolans lärarråd i samarbete med skolans föreståndare och inspektör framlagt i sin skrivelse den 26 oktober 1933.

Styrelsen delar sålunda lärarrådets uppfattning, att denna linjes huvuduppgift är att utgöra en påbyggnad på de lägre skogsskolornas undervisning, men att den därutöver bör kunna mottaga elever med annan förutbildning än nuvarande stadgar föreskriva, under förutsättning att även dessa kunna väl tillgodogöra sig den meddelade undervisningen.

Enligt Kungl. Maj: ts särskilda medgivande har nämligen en praxis i dylik riktning redan utbildat sig, i det att i 23 fall dispens beviljats för ej genomgången skogsskola samt dessutom i 21 fall för ofullständig praktik efter genomgången skogsskola. Då dessa fall tillsammans omfatta nära en tredjedel av hela elevantalet, och då ingen svårighet att samundervisa ovannämnda kategorier med de stadgeenligt intagna gjort sig gällande, har lärarrådet ansett det onödigt att i fortsättningen underställa dylika fall Kungl. Maj: ts särskilda prövning.

I stället har föreslagits en stadgeförändring i avsikt att dels bereda aspiranter, vilka avlagt realexamen och under minst tre år under fackmans ledning förvärvat väl vitsordad skogspraktik samt erhållit intyg om lämplighet för skogsmannayrket, tillträde till fortsättningsskolan utan att hava genomgått skogsskola, dels ock borttaga nu gällande fordran på minst ettårig praktik efter genomgången skogsskola. Dessa förslag biträdas såväl av fortsättningsskolans föreståndare som av de skogsskoleutbildades centralkommitté, vilka dock anse att praktiktiden för icke skogsskoleutbildade aspiranter bör sättas till 4 eller åtminstone $3\frac{1}{2}$ år. Mot förslaget att avstå från fordran på ett praktiskt år mellan skogsskolan och fortsättningsskolan hava betänkligheter framförts av den senare skolans dåvarande inspektör.

Styrelsen för skogshögskolan delar visserligen inspektörens uppfattning om betydelsen av den nu föreskrivna mellanpraktiken, men då de talrika dispenser från denna bestämmelse måste bära vittne om svårigheten att under vissa sämre förhållanden på arbetsmarknaden förvärva dylik praktik, synas så starka skäl tala för ett efterlåtande på denna fordran, att styrelsen för sin del vill förorda lärarrådets förslag om bestämmelsens upphävande. Härigenom vinnes också den enligt styrelsens mening ingalunda betydelselösa fördelen, att de från skolan utexaminerade tidigare kunna inträda på sitt egentliga arbetsfält.

Sistnämnda synpunkt talar också mot den av lärarrådet m. fl. föreslagna 3- eller 4-åriga praktiktiden att gälla dem, som utan skogsskola må intagas till fortsättningsskolan. Tre år motsvara visserligen den tid, som minimalt åtgår för genomgående av den ett-åriga lägre skogsskolan med före inträdet dit stadgad 2-årig förpraktik, men enligt styrelsens mening kunna fördelarna med en alltför lång förpraktik icke anses uppväga de olägenheter av olika slag, som ett försenat utträde på det blivande arbetsfältet måste anses medföra. Styrelsen vill därför för sin del föreslå, att den obligatoriska förpraktiken ej sättes längre än till 2 år, men att hänsyn jämväl till längre praktik må tagas, när det gäller ett urval bland ett större antal aspiranter, än som kunna mottagas.

Beträffande de teoretiska inträdesfordringarna har det visat sig, att de nuvarande kraven på »vackra vitsord» från genomgången skogsskola ej kunnat för-

hindra, att under tider med ringa tillopp till kursen sådana svagt eller medelmåttigt begåvade lärjungar måst beviljas inträde vid fortsättningsskolan, vilka haft svårigheter att följa undervisningen eller t. o. m. verkat tillbakahållande för hela undervisningsresultatet. Speciellt lärar detta varit fallet, om brister i matematisk begåvning eller kunskapsnivå förelegat. I samförstånd med skolans föreståndare har därför högskolans lärarråd föreslagit en viss höjning av vitsordens kvalitet genom att stipulera vissa minimibetyg från skogsskolan. I princip hava de skogsskoleutbildades representanter anslutit sig till detta förslag men framfört vissa önskemål, att betyget i matematik måtte få kompletteras i viss annan ordning än av lärarrådet föreslagits, samt att fordran på betyg i detta ämne ej måtte sättas högre än i vissa andra, av lärarrådet angivna ämnen.

Styrelsen vill för sin del understryka betydelsen av att urvalet till fortsättningsskolan sker efter sådana grunder, att elevmaterialet i såväl praktiskt som teoretiskt hänseende kan anses så att säga ligga »över medelmåttan», ty endast under dessa omständigheter torde kursen kunna försvara sin plats bredvid övriga utbildningslinjer samt tillvinna sig förtroende bland skogsägarna.

Speciellt synes det styrelsen önskvärt, att de från fortsättningsskolan utexaminerade väl behärska förekommande räknemetoder, varför styrelsen biträder lärarrådets förslag om kvalificerat betyg i matematik, dock med de av centralkommittén föreslagna möjligheterna till komplettering av eventuellt felande betyg i detta ämne.

Efter vidtagande av smärre förändringar, avsedda att möjliggöra inträde jämväl för dem, som kunna styrka sig äga med realexamen likvärdiga kunskaper, vill styrelsen föreslå följande *inträdesfordringar till fortsättningsskolan*:

Svenskt medborgarskap samt ålder, kroppskonstitution och viss borgensförbindelse enligt nu gällande bestämmelser samt

antingen avgångsbetyg från statens eller därmed jämförlig skogsskola, utvisande dels en genomsnittlig betygsgrad beträffande såväl teoretiska insikter som praktiska färdigheter i ämnena svenska språket, naturlära, matematik, skogs- och fältnätning, skogsskötsel, skogsuppskattning med skogsindelning samt skogsteknologi icke understigande $1\frac{1}{2}$ (med nöje godkänd), dels ock betyg i matematik samt i »lämplighet som arbetsledare», vilka icke understiga betygsgrad 2 (med beröm godkänd) dock med rättighet för den, som i matematik icke uppnått sålunda föreskrivet betyg, att genom intyg utfärdat av vederbörande lärare i detta ämne samt attesterat av skogsskolans föreståndare styrka sig efter avgången från skolan hava förvärvat ett med sagda betygsgrad jämförligt kunskapsmått, *eller* betyg över avlagd realexamen med minst vitsordet godkänd i matematik, fysik och biologi, *eller* bevis om härmed fullt jämförbara kunskaper, i vartdera fallet jämte intyg av fackman om ett verksamt och väl vitsordat deltagande uti alla viktigare till skogsbruket hörande praktiska arbeten under minst två års tid samt om sökandens lämplighet för skogsmannayrket och färdighet i milkolning samt i enklare skogs- och fältnätning.

Beträffande fortsättningsskolans *undervisningsprogram* och *lärarekrafter* hava icke framkommit några sådana önskemål, att styrelsen funnit anledning att härutinnan föreslå några förändringar i nu gällande bestämmelser.

Däremot har emot den nuvarande *förläggningssorten* å Kloten erinringar gjorts av skolans föreståndare och inspektör under påpekande, dels att kommunikationerna äro otillfredsställande, dels ock att trakten i fråga till följd av sitt höjd-

läge och sin abnormt rika nederbörd företer mindre typiska skogsförhållanden, varför en förflyttning till i dessa hänseenden gynnsammare lottad ort skulle vara önskvärd, så snart tillfälle därtill yppar sig.

Styrelsen finner förlägningsfrågan så tillvida vara av stor betydelse, som en skola av nu ifrågavarande typ ovillkorligen bör ligga i förbindelse med en större skogstrakt, så att demonstrationsmaterial i anslutning till den teoretiska undervisningen året runt finnes inom omedelbart räckhåll. Ävenså bör fordras, att staten tillhandahåller ej blott undervisnings- utan även bostads- och ekonomilokaler för eleverna på liknande sätt som vid skogsskolorna, så att elevernas utgifter under studietiden i möjligaste mån kunna hållas låga. Dessa primära krav på förlägningsortens beskaffenhet torde Klotten väl hava tillgodosett under de 34 år skogsundervisning dit varit förlagd. Genom motortrafikens utveckling samt utbyggandet av såväl det privata som allmänna vägnätet kommer också skolans läge att successivt förbättras dels i förhållande till järnvägsnätet i väster dels också med hänsyn till möjligheten att förlägga vissa övningar till på längre avstånd från skolan befintliga skogar av mera normal typ.

Skogshögskolans lärarråd har dock även anfört, att de nuvarande skollokaler kunna anses väl tränga samt vara i behov av vissa reparationer och utvidgningar, vilket skulle utgöra ytterligare motiv för skolans förflyttning. Vid besiktning av den nuvarande förläggningen, företagen av en ledamot av styrelsen och skogshögskolans rektor, har emellertid utrönt, att vissa nödiga reparationer redan kommit till stånd, samt att utsikter förefinnas till lokalernas utökning med ett par rum, som nu disponeras för annat ändamål. Styrelsen har därför kommit till den uppfattningen, att en förflyttning av skolan visserligen bör tagas under övervägande, därest någon särskilt lämplig kronoegendom framdeles kan bli för ändamålet disponibel, men att denna fråga ej är av sådan överhängande betydelse, att den på något sätt behöver sammankopplas med nu föreliggande organisationsfrågor, vilka följaktligen kunna lösas under förutsättning att skolan får disponera sin nuvarande förläggning.

Lärarrådet har vidare framlagt önskemål om att fortsättningsskolans anslag, vilka hittills varit uppförda på extra stat, måtte omföras till ordinarie anslag, samt föreslagit upptagande till prövning, huruvida skolans ledning fortfarande bör stå under domänstyrelsen eller förflyttas till styrelsen för skogshögskolan och statens skogsförsöksanstalt. Dessa förslag understödjas livligt av de skogsskoleutbildades centralkommitté, som förordar såväl övergång till ordinarie stat som ledningens förflyttning till högskolans styrelse.

Sedan fortsättningsskolan med gott resultat verkat i 17 år och nu föreslås till definitivt bibehållande med övertagande av vissa utbildningsuppgifter, som förut ålegat skogshögskolans forstmästarkurs, finner styrelsen fullgoda skäl tala för, att anslagen till skolan överflyttas på ordinarie stat, då detta dels bör giva aspiranter till kursen en större trygghet beträffande möjligheten att fullfölja planerad utbildning dels också tillförsäkra skolan de lämpligaste lärarekrafterna.

Den nu utgående lönen utgör för föreståndaren 8 820 och för underläraren 5 370 kronor, vilka belopp närmast torde motsvara lönegraderna B: 26 resp. B: 21 för ordinarie befattning enligt civila lönerementet, ehuru i reglementet förekommande dyrortsgruppering ej konsekvent genomförts för skolans nuvarande å extra stat uppförda personal. Enligt för domänverket beslutad omorganisation skall emellertid dylik gruppering nu genomföras, varvid föreståndarna för de lägre skogsskolorna hänförs till lönegrad 25 och assistenterna till 20, medan jägmästare å revir skola tillhöra lönegrad 26. Under erinran om att forstmästarkursens ordinarie lektorer tillhöra lönegrad B:26 anser styrelsen det motiverat, att fortsättningsskolans föreståndare sättes i samma lönegrad, då han kommer i paritet med revirförvaltarna samt en grad högre än skogsskolornas föreståndare. På fortsättningsskolans underlärare måste ställas avsevärt större fordringar än på de lägre skogsskolornas assistenter, då han verkar som huvudlärare i vissa ämnen och därför bör besitta större mått av såväl undervisningsvana som praktisk erfarenhet. Styrelsen får därför föreslå, att underläraren sättes i lönegrad B: 22.

Beträffande fortsättningsskolans förläggande under skogshögskolans styrelse kan som motiv anföras, att viss förbindelse med den högre undervisningen bör kunna tillföra fortsättningsskolan vissa fördelar i form av utbyte dels av vid högskolan vunna erfarenheter på undervisningsområde dels ock av studiematerial, instrument och litteratur m. m. Även kan tänkas, att högskolans demonstrationsskogar och sommarföreläsningar skulle för fortsättningsskolans ändamål i viss utsträckning kunna användas, samt att visst utbyte av lärarkrafter kan komma ifråga. Ett dylikt samarbete torde bäst kunna ordnas, om högskolans rektor blir självskriven inspektör för fortsättningsskolan samt föredragande hos styrelsen i ärenden, som angå denna verksamhet.

Däremot kunna vissa svårigheter uppkomma därigenom, att ingen eller otillräcklig reservpersonal vid högskolan finnes till förfogande för uppehållande av tjänster under vakanser eller semestrar, varför ett anlitanande av domänverkspersonal i dylika fall blir ofrånkomligt. Styrelsen hyser emellertid den förhoppningen, att frågan om personalbyte mellan domänverket och statens övriga skogliga verksamhetsgrenar skall kunna tillfredsställande ordnas i samförstånd med domänstyrelsen, och har för sin del intet att erinra mot att fortsättningsskolans ledning överflyttas till styrelsen för skogshögskolan och statens skogsförsöksanstalt. I detta sammanhang må erinras om, att de undervisningssakkunniga på sin tid föreslogo en för samtliga statens skogliga undervisningsanstalter gemensam styrelse, men att nu utsträcka denna anordning jämväl till de lägre skogsskolorna synes medföra större olägenheter än fördelar.

Till slut har lärarrådet föreslagit dels en förhöjning av anslaget till elevernas studieresor med 500 kronor, dels ock ett nytt anslag å förslagsvis 1 000 kronor att i form av ett premiumliknande stipendium tilldelas sådana utexaminerade, som genomgått fortsättningsskolan med så utmärkta vitsord samt i övrigt ådagalagt sådana egenskaper, att de lämpa sig för fortsatt utbildning vid skogshögskolan.

Styrelsen vill i princip livligt understödja båda dessa förslag men vill beträffande sistnämnda anslaget föreslå, att detsamma ej utanordnas till fortsättningsskolan utan till den specialkurs vid Vilans folkhögskola, vilken avser att bibringa personer, som vuxit upp vid jordbruket, lämpliga förkunskaper för inträde vid lantbrukshögskolan, men vilken — på sätt längre fram skall beröras — även bör kunna tjäna som förskola för skogsbruksstuderande, som utan

avlagd studentexamen ämna söka inträde vid skogshögskolan. Denna anordning torde nämligen giva större garantier för att anslaget kommer sådana utexaminerade tillgodo, som verkligen bereda sig för fortsatta studier. Vill man vid fortsättningsskolan ytterligare stödja samma elevkategori, torde detta lämpligen kunna ske genom att vid fördelning av där tillgängliga stipendier taga större hänsyn till studieresultat och ekonomiskt behov, än som hittills skett, då stipendiebeloppet fördelats lika på alla elever.

Statsverkets *normala årskostnader* för fortsättningsskolans upprätthållande ha i kap. 3, enligt specificerade uppgifter från skolans inspektör, anslagits till 25 050 kronor men böra enligt motiv härovan höjas med 500 kronor för studieresor till avrundat 25 500 kronor. I detta belopp ingå även dyrtidstillägg samt redan intjänta ålderstillägg jämte vikariatsersättningar men inga anslag för mera tillfälliga behov.

Därest fortsättningsskolan — på sätt ovan föreslagits — dels överflyttas på ordinarie stat med föreståndarens och underlärarens placering som ordinarie i lönegrad B:26 resp. B:22 dels ock lägges under styrelsen för skogshögskolan och statens skogsförsöksanstalt, då avlöningsreglementet för civila verk blir tillämpligt, torde, enligt ovan givna förutsättningar samt under antagande att förlägningsorten beräknas tillhöra B-grupp, följande normala utgiftsstat kunna beräknas. Härvid hava samma principer tillämpats, som föreskrivits vid uppgörande av skogshögskolans statförslag för budgetåret 1935—36:

Avlöningar:

Föreståndare, högsta löneklasse för lönegrad B:26	8 820 kr.
Underlärare, högsta löneklasse för lönegrad B:22	6 954 »
Repetitorarvode	1 000 »
Summma	16 774 kr.

Omkostnader:

Reseersättningar till lärare samt studieresor för eleverna	2 000 kr.
Anordnande av vägbuss	500 »
Stipendier, 10 elever à 250 kr.	2 500 »
Expenser (samt utjämning)	4 226 »
Summa	9 226 kr.
Totalsumma	26 000 kr.

Till detta belopp komma ev. dyrtidstillägg, men från detsamma böra för lärarnas bostäder avgå hyresbelopp, vilka nu ingå till domänverket.

Det må anmärkas, att de ordinarie lärarnas löner, som härovan upptagits med högst 15 774 kronor, i Kungl. Maj:ts proposition n:o 148 till 1934 års riksdag upptogs å extra stat med 15 000 kronor. Då föreståndaren nyligen befordrats till revirförvaltare, torde såväl dennes efterträdare som underläraren vid skolans överförande på ordinarie stat komma att åtnjuta lön enligt lägsta löneklassen, varigenom lönekontot till att börja med torde sjunka med omkring 3 000 kronor och årskostnaden sålunda endast uppgå till omkring 23 000 kronor.

Med anledning av vad ovan sagts, får styrelsen sålunda föreslå:

att inträdesfordringarna till fortsättningsskolan jämkas i här ovan närmare angivna riktningar;

- att utgifterna för skolan hädanefter upptagas på ordinarie stat;
- att skolans ledning förflyttas till styrelsen för skogshögskolan och statens skogsförsöksanstalt;
- att tjänsterna som föreståndare och underlärare göras till ordinarie befattningar med placering i lönegraderna B:26 resp. B:22;
- att skogshögskolans rektor skall tjänstgöra som inspektör för fortsättnings-skolan samt vara föredragande inför styrelsen i ärenden, som angå skolan;
- att anslaget till elevernas studieresor höjes samt
- att anslag till stipendier liksom hittills må utgå med 250 kronor per elev, med föreskrift att vid fördelningen av stipendiebeloppet viss hänsyn bör tagas till studieresultatet och resp. elevers behov.

KAP. 9.

Skogshögskolans organisation.

Vid planläggning av den enhetliga högskolekurs, som av styrelsen härövan föreslagits böra ersätta de nuvarande dubbla utbildningslinjerna, måste utbildningen i främsta rummet inriktas på tillgodoseende av landets behov av en i såväl tekniskt som ekonomiskt hänseende höjd kvalificerad förvaltningspersonal, avsedd att betjäna ej blott statens verksamhet utan även det enskilda skogsbruket.

Enligt styrelsens mening får på den allmänna utbildningsnivån för denna kurs ingalunda sättas lägre fordringar än som ställts på den nuvarande jägmästar-kursen, alldenstund utvecklingen på det skogliga arbetsfältet, sedan högskolan planerades och inrättades, snarast gått i sådan riktning, att höjda kompetenskrav måste ställas på de utexaminerade, detta speciellt i ekonomiskt betonade ämnesgrenar. Dessa utvecklingstendenser och motiv har styrelsen närmare utvecklat i kap. 7 av detta organisationsförslag. Utöver detta större behov av för mera praktiska ändamål avsedd personal, finnes dessutom ett annat kvantitativt sett mindre behov, nämligen att rekrytera den för undervisning eller försöksverksamhet m. m. erforderliga personalen, å vilken högre kvalifikationer i rent vetenskapligt hänseende måste ställas. Detta senare behov bör föranleda utökandet av möjligheterna att i ett mindre antal ämnen fortsätta och specialisera studierna, så att dessa kunna leda till en högre skoglig examen, varom förslag här nedan kommer att framläggas.

Vare sig den ena eller andra slutexamen avses, måste högskolans undervisning redan från början fotas på sådan vetenskaplig grund, som de undervisnings-sakkunniga i sitt betänkande betecknade såsom oundgängligen nödvändig för att skogsmannen skall kunna kritiskt analysera de skogliga eller ekonomiska problem, vilka möta honom i den praktiska verksamheten. Även om man ingalunda kan begära, att varje från högskolan utexaminerad skall vara skickad till egen vetenskaplig verksamhet, bör han dock ha förmåga dels att kunna tillgodogöra sig den vetenskapliga litteraturen och de rön, som meddelas från speciella

forskare eller forskningsanstalter, dels ock genom egna observationer eller kontrollförsök avgöra, om och i vad mån dessa ofta under andra förhållanden gjorda rön eller funna resultat äro allmängiltiga eller tillämpliga på hans eget speciella arbetsområde. Uppövädet av denna kritiska förmåga är desto mera nödvändig, som produktionsförhållandena i vårt lands olika delar äro ytterst växlande, så att skogsbruksmetoder, som under vissa förhållanden giva utmärkta resultat, på andra håll kunna befinnas helt olämpliga. Då förflyttning av högre personal åtminstone inom domänverket och delvis också inom skogsvårdsstyrelserna i stor utsträckning äger rum, bliva kraven på dylik kritisk förmåga än större.

A. Förkunskaper.

För att kunna tillgodogöra sig denna högre undervisning fordras av de studerande förkunskaper, som för skogshögskolan ej kunna sättas lägre än för andra högskolor, och som alltsedan 1871 fastställts till det kunskapsmätt, som studentexamen å reala linjen avser att bibringa.

Å andra sidan ligger det ej mindre vikt uppå, att skogsbruket tillföres en förvaltningspersonal med praktisk läggning och förmåga att omsätta sitt inhämtade vetande i ekonomiskt lämpliga åtgärder. I lyckliga fall förenas praktisk läggning med studiebegåvning samt tillgång på ekonomiska resurser för studiers bedrivande, men i många fall saknas en eller flera av dessa förutsättningar. Inom skogsbruket finnas dock flera arbetsområden, där intelligent och kunniga personer kunna göra sig utmärkt gällande, ehuru deras praktiska begåvning ej är särskilt god, och sådana personer böra uppenbarligen ej utestängas från högskolan. Däremot kan en person med motsatta egenskaper, d. v. s. med utpräglad praktisk läggning men utan tillräcklig studiebegåvning icke mottagas vid en högskola, vars undervisning han icke kan följa. Emellertid finnas mångsidigt begåvade ynglingar, vilka så att säga vuxit upp vid skogsbruket men sakna möjlighet att erhålla för högre skogliga studier nödiga förkunskaper, varför de hittills måst nöja sig med någon av de lägre utbildningslinjerna. Vidare finnas sådana, som i yngre år saknat intresse för skolstudier, varför de tidigt avbrutit dessa och sökt sig ut i praktiskt arbete med avsikt att sedermera genomgå någon mellanlinje.

Det synes styrelsen angeläget, att sammanslagningen av de båda nuvarande kurserna sker på sådant sätt, att ej blott den förutvarande jägmästarkursens utan även lämpliga delar av forstmästarkursens klientel kommer att ingå i den nya enhetskursen. Även bör möjligheten att från skogsskola eller fortsättningsskola övergå till skogshögskolan underlättas för därtill särskilt kvalificerade personer.

Emellertid måste förutsättningarna för en sådan övergång vara, att eventuella icke-studenter komplettera sina förkunskaper i vissa ämnen till sådan nivå, att de kunna tillgodogöra sig den vid högskolan meddelade fackundervisningen. Tidigare hava möjligheterna att på rimlig tid och till rimliga kostnader fullgöra sådan komplettering varit mycket begränsade, men sedan några år tillbaka finnes, såsom förut påpekats, en officiell väg till sådan komplettering vid den två-åriga till Vilans folkhögskola förlagda specialkurs, vilken har till ändamål att meddela personer, som vuxit upp vid jordbruket, kunskaper för inträde vid den nyinrättade lantbrukshögskolan och mejeriinstitutets högre kurs. Vitsord i avgångsexamen från specialkursen anses därvid likvärdigt med motsvarande vitsord i studentexamen å reallinjen. För denna specialkurs finnas stadgar fram-

lagda i svensk författningssamling 1931 : 321., av vilka bl. a. framgår, att sökande skall hava fyllt 19 år och hava genomgått lantmannaskola eller lantbruksskola med vissa kvalificerade betyg samt kunna förete intyg från skolans föreståndare om lämplighet för fortsatta lantbruksstudier. Vidare bör sökanden antingen ha med goda vitsord genomgått andra årskurs vid folkhögskola eller avlagt realexamen. Högst 25 elever få antagas inom varje årsklass, och eleverna kunna av statsmedel erhålla stipendier.

Beträffande av högskolans styrelse gjord förfrågan angående möjligheten även för skogsbruksstuderande att genomgå denna specialkurs, har kursens styrelse ställt sig synnerligen tillmötesgående och bl. a. anfört, att med hänsyn såväl till sannolika antalet aspiranter till lantbrukshögskolan och mejerininstitutet som ock till undervisningslokaler och lärarekrafter intet hinder bör möta för emottagande av ett mindre antal elever, som ämna utbilda sig för inträde vid skogshögskolan. Ej heller torde mottagandet av skogselever medföra någon ökning av statsverkets utgifter, detta under förutsättning att samma undervisningsform kan tillämpas för lantbruks- och skogsbruksstuderande samt att sammanlagda elevantalet ej blir allt för stort. Dock anses behov föreligga om något ökade stipendiemedel, därest även skogselever skola tillföras kursen. Likaså meddelas, att genomgången skogsskola bör kunna jämföras med lantbruksskola eller lantmannaskola samt att den vid fortsättningsskolan å Kloten meddelade lärokursen i matematik är av den omfattning, att något ytterligare vitsord i detta ämne icke kan anses erforderligt för inträde vid specialkursen.

Efter dessa meddelanden samt efter att hava tagit del av specialkursens stadgar och undervisningsprogram finner skogshögskolans styrelse, att specialkursens utnyttjande för inträde vid skogshögskolan icke blott är genomförbart utan också från många synpunkter synnerligen lämpligt.

Denna väg för inträde vid högskolan förordas också i meromnämnda skrivelse från de skogsskoleutbildades centralkommitté, varvid beräknas, att kostnaderna för specialkursens genomgående torde kunna hållas nere vid omkring 1 600 kronor, exklusive resekostnader. Av detta belopp kunna mindre bemedlade erhålla intill 700 kronor i stipendier.

Med hänvisning till vad ovan anförts får styrelsen för skogshögskolan och statens skogsförsöksanstalt sålunda föreslå:

- att för inträde till skogshögskolan vitsord i avgångsexamen från specialkursen vid Vilan anses likvärdiga med motsvarande vitsord i studentexamen å reallinjen; samt
- att specialkursens stadgar ändras i sådan riktning, att kursen blir tillgänglig även för aspiranter till skogshögskolan.

Förslag till detaljer i dessa stadgeändringar är styrelsen icke beredd att nu framlägga, och därmed torde också kunna anstå, tills den definitiva utformningen av skogshögskolans nya stadgar äger rum, vilket i denna fråga uppenbarligen bör ske under fortsatt samarbete med specialkursens styrelse.

Preliminärt vill styrelsen dock redan nu föreslå följande tre linjer för inträde till skogshögskolan över Vilans specialkurs:

- a. Aspirant, som från lägre skogsskola erhållit kvalificerade betyg samt föreståndarens intyg om anlag och lämplighet för fortsatta studier och som i övrigt fyller fordringarna för inträde till specialkursen, genomgår denna och söker sedan i vanlig ordning inträde vid skogshögskolans förberedande kurs.

b. Aspirant, som med goda vitsord avlagt realexamen och företer intyg av fackman, att han under viss längre tid deltagit i vid skogsbruket förekommande praktiska arbeten och därvid befunnits lämplig för högre skoglig utbildning, erhåller inträde vid specialkursen *utan genomgången lägre skogsskola* och söker efter kursens slut i vanlig ordning inträde vid skogshögskolans förberedande kurs.

Då det torde möta svårigheter för specialkursens ledning att giva råd och anvisningar för erhållande av dylik fri förpraktik samt att värdesätta de intyg om dylik praktik, som av en inträdessökande företes, torde det vara önskvärt, att högskolans rektor gives tillfälle att genom intyg eller på annat sätt yttra sig om dylik aspirants lämplighet för inträde vid specialkursen.

c. Aspirant, som med mycket goda vitsord beträffande kunskaper och lämplighet genomgått fortsättningsskolan å Kloten och som i övrigt fyller fordringarna för inträde vid specialkursen, genomgår denna och antages därefter av skogshögskolans lärarråd till direkt inträde vid högskolan *utan att behöva genomgå dennas förberedande kurs*. Av denna kategori måste fordras komplettering av kunskaperna i skogsuppskattning samt skogs- och fältnätning till den nivå, som förberedande kursen avser att bibringa.

I detta sammanhang torde böra påpekas, att även en del andra ändringar i nu gällande intagningsbestämmelser hava befunnits önskvärda. Så t. ex. föreslår skogshögskolans lärarråd i sin skrivelse den 26 oktober 1933, att vitsord från avlagd teknisk studentexamen å tekniskt merkantila linjen böra likställas med annan studentexamen, dock med fordran på intyg om kunskaper i biologi, som motsvara fordran på minst betyget godkänd i sistnämnda examen. På i skrivelsen angivna motiv föreslås även, att de nuvarande fordringarna på godkänt betyg i tyska språket i studentexamen må utbytas mot dylik fordran beträffande *tyska eller engelska* språket.

Båda dessa förslag vill styrelsen för sin del biträda.

Enligt för jägmästarkursen nu gällande inträdesbestämmelser varken fordras eller får hänsyn ens tagas till *förpraktik* och vid sådan praktik förvärvade vitsord, utan skola bland de till inträde berättigade främst utväljas sådana, som företett de bästa vitsorden om kunskaper med speciellt hänsynstagande till ämnen matematik, biologi, fysik och kemi.

För inträde vid forstmästarkursen fordras däremot minst 22 månaders väl vitsordat deltagande uti till skogsbruket hörande praktiska arbeten samt intyg av fackman, att sökanden är lämplig för skogsmannayrket, och skola bland till inträde berättigade i främsta rummet de utväljas, vilka äga bästa vitsorden med hänsyn till såväl kunskaper som lämplighet och praktik.

På tidigare här ovan anförda motiv för tillvaratagandet av aspiranter med praktisk begåvning och praktisk rutin måste det anses nödvändigt att vid intagning till den nu föreslagna enhetskursen taga hänsyn till företedda vitsord angående ej blott teoretiska kunskaper utan även deltagande i praktiska arbeten samt anlag och lämplighet för skogsmannayrket på sätt nu sker vid forstmästarkursen. Redan i sin underdåniga skrivelse den 6 februari 1926 har styrelsen föreslagit, att viss förpraktik skulle erfordras för vinnande av inträde vid jägmästarkursen, och samma förslag har lärarrådet nu gjort beträffande studenters inträde vid den planerade enhetskursen. Efter att i sin skrivelse av den 26 oktober 1933 hava anfört de olika meningar, som framkommit angående lämpliga längden av dylik förpraktik, har lärarrådet uttalat det önskvärda i att aspiranter under för-

sta året efter studentexamen normalt medhinna såväl den obligatoriska förpraktiken som ock första omgången värnpliktsövning.

Med nu rådande värnpliktsförhållanden skulle ungefär 6 månaders förpraktik kunna medhinnas under detta första år, vilken tid lärarrådet förordar, dock med bemyndigande för högskolans rektor att medgiva avkortning av denna tid med högst en månad för aspirant, som styrker sig hava fullgjort värnplikt i vapentjänst med utbildning till reservbefäl.

Styrelsen vill understryka önskvärdheten av, att den obligatoriska praktiktiden ej sättes allt för lång, ty därigenom försenas den utexaminerades tillträde till den egentliga förvärvsverksamheten, varjämte utbildningen fördyras för de studerande. Styrelsen biträder därför lärarrådets förslag angående en obligatorisk förpraktik för studenter av minst 6 månaders längd med den jämkning, som lärarrådet förordat.

För icke-studenter, vilka genomgått skogsskola eller fortsättningsskola, behöva däremot inga särskilda fordringar uppställas på praktik utöver den, som förvärvats före eller vid nämnda skolor.

Beträffande aspiranter av härovan nämnd kategori b, d. v. s. sådana som efter avlagd realexamen och förvärvad viss längre praktik men utan genomgången skogsskola föreslagits till intagning vid specialkursen, må påpekas, att realexamen torde avläggas vid omkring 17 års ålder, medan specialkursens stadgar fordra en ålder för inträde av minst 19 år. Då någon anledning icke torde föreligga att för skogselever införa någon jämkning i sistnämnda åldersbestämelse, och då garantier dessutom måste uppställas för att de till specialkursen intagna verkligen äro lämpliga för blivande utbildning å skogsmannabanan, synes det styrelsen önskvärt att stipulera en minimipraktik av två år eller ungefär samma tid, som nu erfordras för inträde vid forstmästarkursen (22 månader). Då realexamen i regel avlägges å våren, men specialkursen tager sin början i november, torde tillräckligt utrymme lämnats för oundviklig »spilltid», så att den fordrade praktiktiden bör kunna vinnas under de två, efter realexamen närmast följande åren. Under normala förhållanden skulle då inträde vid skogshögskolan för kategori b taga ungefär lika lång tid i anspråk som avläggande av studentexamen med för studenter stipulerad kortare förpraktik.

Någon jämkning i den för studenter gällande *maximiåldern*, för inträde vid jägmästarkursen, vilken nu bestämts till 24 år, kan icke anses erforderlig för någon av nu nämnda två kategorier. Däremot bör *maximiåldern* för kategorierna a och c skäligen bestämmas till 27 år.

En annan konsekvens av det föreslagna upptagandet vid enhetskursen av visst elevmaterial från nuvarande lägre utbildningslinjer är den, att detta material i ekonomiskt hänseende torde vara mindre lyckligt lottat och sålunda behöva statsmakternas stöd i form av stipendier i större utsträckning, än som för nuvarande högskolekurser varit fallet. I annat sammanhang kommer styrelsen därför att framlägga förslag till ökning av stipendiemedlen vid skogshögskolan.

B. Förberedande kursen vid Garpenberg.

Den för inträde till jägmästarkursen sedan 1886 stadgade praktiska förkurs, som tidigare varit förlagd till Omberg resp. Kloten, men som vid högskolans till-

komst inrättades vid Garpenberg, har enligt allmän mening visat sig vara en synnerligen ändamålsenlig förberedelse till de högre fackstudierna.

Styrelsen vill därför föreslå, att den nuvarande förberedande kursen å Garpenberg bibehålles som obligatorisk förkurs för tillträde till högskolans enhetskurs, dock med undantag för elever, tillhörande kategori c, d. v. s. för sådana som genomgått Klotens fortsättningsskola med så goda vitsord, att de direkt böra vinna inträde till de egentliga högskolestudierna.

Emellertid synas en del smärre förändringar i nu gällande stadgar behövliga på sätt lärarrådet i sin skrivelse förordat eller styrelsen här nedan skall motivera. Sålunda bör kursens början framflyttas 5 dagar och första terminen pågå tiden 10 juli—15 december. På vissa av lärarrådet angivna skäl bör däremot andra terminen förlängas samt pågå under tiden 10 januari—10 juni (nu 15/1—25/5). Dessa förändringar medföra en utökning av totala studietiden med $\frac{1}{2}$ månad, som i huvudsak bör komma övningarna i skogsteknologi och skogsskötsel till godo. Någon del av denna tid bör dock tagas i anspråk för ämnet *affärsbokföring*, som med 10 föreläsningar och 30 övningstimmar bör överflyttas från själva högskolan för att något avlasta arbetet därstädes. Ävenså bör kursen utökas med demonstrationer och övningar i praktisk fiskevård.

Från föreningen Jägmästare i enskild tjänst har i skrivelse till styrelsen den 29 februari 1932 dessutom föreslagits, att undervisningen i jaktvård med jaktkunskap skulle helt förläggas till förberedande kursen. På närmare angivna motiv har detta förslag avstyrkts av lärarrådet. Styrelsen finner de av lärarrådet framförda synpunkterna betydelsefulla och delar även härutinnan lärarrådets uppfattning.

Ett önskemål från förberedande kursens lärare om förvärvande före inträdet vid kursen av sådan färdighet i teckning, som kräves i studentexamen å reala linjen, har biträtts av lärarrådet. Detta önskemål kan visserligen i och för sig vara beaktansvärt, men då fordran på dylik färdighet hittills ej uppställts för studenter, och då inträdet till kursen för aspiranter av här ovan nämnda kategorier a och b genom dylik fordran skulle avsevärt försvåras, anser sig styrelsen icke kunna biträda detta förslag.

Vidare har lärarrådet framfört en del synpunkter och önskemål, vilka bl. a. beröra förhållandet mellan det antal elever, som preliminärt skall antagas till förberedande kursen, samt det antal, som vid höstterminens slut definitivt skall antagas till fortsatt utbildning. Styrelsen vill beträffande denna sak erinra, hurusom utredningen i kap. 5 visar, att ungefär en femtedel av dessa, som preliminärt intagits till förberedande kursen, hittills av olika orsaker förhindrats att fullfölja sina studier fram till erhållande av fullständigt avgångsbetyg från högskolan. Med den skärpning av intagningsbestämmelserna, som ovan föreslagits i form av obligatorisk förpraktik samt fordran på intyg om lämplighet för skogsmannayrket, synes en viss reducering nu kunna ske av antalet till förberedande kursen preliminärt intagna på sätt lärarrådet föreslår, utan att fara bör uppstå för en kvalitativ försämring bland de till fortsatt utbildning antagna. Enligt styrelsens mening bör dock den nuvarande intagningsprincipen allttjämt bibehållas.

I den nuvarande tillämpningen av denna princip bör dock en uppmjukning ske på så sätt, att det av Kungl. Maj:t till utbildning medgivna antalet elever må tillåtas växla under olika år av den period medgivandet omfattar, varför högskolans myndigheter böra erhålla rätt att visst år intaga större antal än det

genomsnittliga, med minskning ett följande år, varvid särskild hänsyn bör kunna tagas till den absoluta kvalitén hos de till viss kurs preliminärt antagna, medan hittills den relativa kvalitén varit i alltför hög grad utslagsgivande för urvalet. Dylik jämkning blir desto mera nödvändig, då det ej på förhand torde kunna beräknas, huru stort det elevantal blir, vilket efter genomgången fortsättningskola direkt äger vinna inträde vid den egentliga högskolekursen.

Föreliggande förslag kan anses i princip innebära, att tillträdet till den egentliga högskolekursen i viss mån skulle lämnas fritt inom en ram, som av Kungl. Maj:t bestämmes med hänsyn till det antal, som dels bekvämt vid högskolan kan på en gång undervisas, dels ock kan anses motsvara ett *på längre sikt* beräknat behov av högre utbildad personal.

Ytterligare har lärarrådet påkallat styrelsens uppmärksamhet beträffande de vid förberedande kursen anställda lärarnas tjänsteställning, vilken enligt lärarrådets mening bör ordnas efter samma grunder som vid andra statens verk. Styrelsen vill beträffande denna sak påpeka, att de undervisningssakkunniga på sin tid förutsatte, att en livlig omsättning av dessa lärarkrafter skulle äga rum, detta bl. a. beroende på att kursen endast skulle pågå kortare tid av året och lärarna således i regel icke vara årsanställda. Sedan kursen förlängts därhän, att numera endast normala ferier mellan två kurser uppstå för lärarna, hava dessa sedan länge haft årsförordnanden, varvid vissa nu tjänstgörande lärare under lång tid successivt fått sina förordnanden förnyade. Detta har medfört den fördelen, att kontinuitet i undervisningen erhållits, så att förvärvad erfarenhet och undervisningsvana under längre tid kommit kursen tillgodo. Hittills saknas emellertid bestämmelser, som för dessa extra tjänstemän möjliggöra uppflyttning i högre löneklass i form av ålderstillägg eller tryggnad av respektive familjer genom inträde i pensionskassa.

Styrelsen finner det visserligen icke påkallat, att vid kursen inrätta ordinarie lärarbefattningar, då en viss ej alltför långsam omsättning fortfarande måste anses önskvärd, men starka skäl synas tala för att kursens lärare efter viss tjänstetid tillerkännas den tryggare ställning, som e. o. befattning medför. Därvid torde samma bestämmelser böra tillämpas vid skogshögskolan som vid domänverket, alldenstund ett visst personalbyte mellan dessa båda statliga institutioner för all framtid torde komma att äga rum. Då emellertid för såväl ovanstående som ett antal andra befattningshavare framställning av styrelsen i antydd riktning redan gjorts i samband med avgivande av förslag till utgiftsstat för högskolan under budgetåret 1935—36, tillåter sig styrelsen att i detta sammanhang endast hänvisa till denna framställning. I kostnadsberäkningarna hava upptagits de i nämnda statförslag angivna belopp.

Däremot vill styrelsen här upptaga en fråga, som icke av lärarrådet berörts, men som i detta sammanhang förtjänar närmare belysning. Sedan länge har ett visst behov av skoglig undervisning gjort sig gällande för personer, som icke kunna förskaffa sig fullständig skoglig fackutbildning, men som dock äro i behov av ett visst mått av kunskaper på skogsområdet för att tillfredsställande kunna fylla sina till huvudsakligen andra verksamhetsfält förlagda uppgifter. Så är exempelvis fallet med ägare eller förvaltare av större jordbruk med tillhörande skogar, vilka senare äro av så ringa storlek, att de ej medgiva anställande av särskild fackman eller endast sådan med skogsskoleutbildning. Ävenså förekommer, att ingenjörer såsom ledare av skogsindustriella verk behöva viss inblick i skogshanteringen utan att nu finna möjlighet att ernå sådan på koncentrerad

tid och i mera ordnad form. Samma behov kan föreligga för personer, som vilja ägna sig åt affärverksamhet inom skogsbranschen.

Enligt vad rektor upplyser, hava upprepade fall förekommit, då ordinarie elever vid förberedande kursen övergått till vissa här nämnda eller liknande yrken, varjämte förfrågningar stundom ingå rörande möjlighet att få deltaga i kursens undervisning utan att vederbörande besitter de kvalifikationer, som erfordras för vinnande av inträde som ordinarie elev.

Speciellt under vårterminen torde många för dylika tillfälliga elever värdefulla arbeten försiggå t. ex. sågverksarbete, avverkning, aptering, inmätning av virke, bokföring, flottning, skogskulturarbeten, vilka arbeten försiggå i nära anslutning till samtidigt meddelad teoretisk undervisning samt ekonomiska kalkyler. Sannolikt kunna bl. a. sådana unga män, som avvakta övertagande av familjegods eller tillhöra någon annan här ovan nämnd eller liknande kategori, hava mycket att inhämta genom en längre eller kortare vistelse vid kursen å Garpenberg. Vill någon ytterligare fördjupa sitt vetande i någon eller några av hit hörande grenar, står det honom öppet att som tillfällig elev deltaga i undervisningen även vid själva högskolan. Även må påpekas, att aspiranter, vilka genomgått Klotens fortsättningsskola, som tillfälliga elever få bästa möjlighet att på viss koncentrerad tid komplettera sina kunskaper i skogs- och fältmätning samt i skogsuppskattning i och för inträde vid högskolan på sätt för kategori c här ovan angivits.

Nu anförda omständigheter föranleda styrelsen att föreslå:

att tillfälliga elever av rektor må få antagas till den förberedande kursen, i den mån plats därtill kan beredas, med rätt för dessa att efter eget val begagna den för de ordinarie eleverna anordnade undervisningen, men utan rätt att vid kursen undergå officiella tentamina och däröver erhålla betyg.

C. Kursen vid Högskolan.

Redan tidigare har styrelsen givit uttryck åt den uppfattningen, att den allmänna kursens huvuduppgift måste anses vara att meddela lämplig utbildning i och för såväl statlig som enskild förvaltningstjänst samt att kursens allmänna utbildningsnivå icke får understiga den nuvarande jägmästarkursens. Dock bör undervisningsordningen för denna kurs ej oförändrad läggas till grund för den föreslagna enhetskursens utbildningsprogram utan böra mer eller mindre genomgripande förändringar genomföras i avsikt att mera än hittills giva undervisningen teknisk-ekonomisk inriktning.

Genom slopande eller minskande av undervisningen i vissa ämnen av mindre aktuell art bör tid vinnas för utökning eller nyinförande av vissa mera viktiga ämnen, så att den sammanlagda studietiden icke behöver förlängas. En annan åtgärd, syftande mot samma mål, bör bestå däruti, att genom ändring i de nuvarande bestämmelserna för tentamina och examen söka koncentrera elevernas studiearbete på vissa ämnen av större vikt (»huvudämnen») med nedläggande av mindre arbete på inträngandet å vissa andra ämnesområden av så att säga fyllnadsnatur.

Enligt nu gällande stadgar skall en fullständig lärokurs omfatta tre höstterminer (15/10—20/12) och två vårterminer (1/2—10/5), samtliga avsedda för föreläsningar och övningskurser i Stockholm, vartill komma två sommarterminer av omkring tre månaders längd samt avsedda för praktiska övningar i samband med arbeten i skogen samt för resor. Härutöver komma i början och slutet av varje termin tentamensperioder, vilkas längd bestämmes i den för varje år av styrelsen fastställda undervisningsordningen. Utöver denna obligatoriska studietid hava eleverna brukat använda en tredje vårtermin till examensarbeten och sluttentamina i huvudämnena samt till mera fria studier.

I undervisningstidens sammanlagda längd samt gruppering på terminer har styrelsen nu ingen ändring att föreslå. Dock hava vissa förändringar i de olika terminernas längd av lärarrådet föreslagits i avsikt att något utöka tiden för praktiska övningar i skogsskötsel och skogsteknologi med motsvarande förkortning av vårterminen. Ävenså har det visat sig av tekniska skäl önskvärt, att tentamensperioderna inräknas i respektive terminers längd med en bestämmelse, att högst visst antal dagar av terminen må anslås till tentamina. Styrelsen föreslår följande terminsindelning för den nya enhetskursen: tre höstterminer, omfattande tiden 1 oktober—20 december, två vårterminer tiden 10 januari—15 maj, av vilken tid högst 45 dagar per läsår få anslås till tentamina, samt dessutom två sommarterminer, den första av omkring $3\frac{1}{2}$ samt den andra av omkring 3 månaders längd. Preliminärt torde man kunna räkna med att efter detta förslag höstterminens undervisning kommer att pågå omkring 9 samt vårterminens omkring 12 veckor. Angående sommarterminernas användning hänvisas till lärarrådets framlagda förslag till fördelning på olika ämnen.

Bland läroämnena vid nuvarande jägmästarkursen, som vid enhetskursen helt böra uteslutas eller beskäras till sitt omfång, vill styrelsen särskilt nämna affärsbokföring, som förflyttas till Garpenberg, allmän zoologi, som helt utgår, och vertebratzoologi med jakt- och fiskevård samt skogsentomologi, vilka minskas till sitt omfång. Beträffande zoologien ämnar styrelsen omedelbart vidtaga vissa nödiga förändringar för jägmästarkursen i samband med återbesättande av lärarbefattningen i zoologi, vilken genom ett nyligen inträffat dödsfall blivit vakant. Vidare bör undervisningen i domänverkets tjänsteexpedition utgå som självständigt läroämne. Sistnämnda reduktion kan motiveras med, att domänverket hädanefter ej torde komma att anställa mera än en tredjedel av de från högskolan utexaminerade, varjämte domänverkets nya organisation förutsätter införandet av en tvåårig aspiranttid före den definitiva antagningen i verkets tjänst, under vilken tid tillfälle torde kunna beredas till inträngande jämväl i verkets expeditionsgöromål. Viss ersättning för nedläggandet av ämnet tjänsteexpedition bör dessutom erhållas genom upptagandet i undervisningen av ett nytt, mera omfattande ämne, benämnt *skogsadministration*, som förslagsvis bör tilldelas 36 föreläsningar och 10 övningsstimmar, och som även bör upptaga den nu för såväl jägmästar- som forstmästarkursen tillfälligt anordnade frivilliga kursen i förvaltningskunskap. Angående omfattningen av ämnet skogsadministration hänvisas till lärarrådets förslag, som styrelsen i alla väsentliga delar biträder.

Såsom helt nytt ämne föreslår lärarrådet upptagande av en kortare kurs i *handelslära*, förslagsvis omfattande 30 föreläsningar. Enligt förslaget borde ämnet omfatta en kortare handelsgeografisk översikt, men huvudvikten lägges på meddelande av kunskaper i gängse handelsbruk samt handels finansiering

m. m., varjämte vissa speciallagar, berörande handelsrätten, borde i kursen ingå. Då den förvaltande skogsmannens verksamhet under senaste tider blivit i allt större utsträckning affärsbetonad, anser styrelsen det väl motiverat, att en kurs i handelslära förekommer vid skogshögskolan, varför styrelsen biträder lärarrådets förslag att omkring 30 timmar här till anslås. Beträffande ämnets omfattning torde det ankomma på den blivande läraren att på lämpligt sätt fördela den anslagna tiden. Preliminärt torde man dock kunna utgå ifrån det förslag till omfattning, som av lärarrådet angivits.

Då behandlingen av vissa speciallagar på handelsrättens område skulle överföras från ämnet *lag- och författningskunskap*, torde detta senare ämnes timantal kunna minskas på sätt lärarrådet föreslagit.

Ett ämne, som till följd av å skogsområdet skedd utveckling successivt fått allt större betydelse, är *skogsteknologi med byggnads- och avdikningslära*, i vilket ämne särskild professur finnes inrättad vid nuvarande jägmästarkursen. Att utveckla undervisningen i detta ämne vid den föreslagna enhetskursen måste enligt styrelsens mening anses som ett viktigt önskemål, varvid den mest rationella lösningen torde vara att uppdelat det synnerligen omfattande ämnet på två lärarkrafter. Då det statsfinansiella läget ej torde tillåta ett omedelbart realiserande av detta önskemål, anser sig styrelsen böra biträda det av lärarrådet föreslagna sättet för ämnets utökning i form av viss förlängning av de praktiska övningarna samt slopande av den del av dessa övningar, som under den första sommarterminen hittills ägnats åt praktisk milkolning. Då kolningens ekonomiska betydelse alltjämt minskats, och då övningar i kolning äro avsedda att fortfarande bedrivas vid den förberedande kursen, där de utföras under överinseende av professorn i skogsteknologi, bör det anses onödigt att hädanefter repetera dessa övningar vid själva högskolan, detta desto mer som kolningsövningarna vid nuvarande forstmästarkursen redan helt slopats samt ersatts med fordran på färdighet i kolning före inträdet till kursen. Den tid, som sålunda och genom sommarterminens förlängning frigöres, bör i huvudsak ägnas åt vägbyggnadslära samt sågverks- och transportteknik m. m.

Den ojämförligt viktigaste och mest trängande reformen i den blivande enhetskursens undervisning berör emellertid den ämnesgrupp, som med ett sammanfattande namn lämpligen kan kallas *skogsekonomi*. Vid den nuvarande forstmästarkursen förekommer ingen som helst självständig undervisning i detta ämne, och vid jägmästarkursen är ämnet splittrat på dels det av en extra lärare företrädde ämnet skogspolitik och skogsstatistik dels och den av en professor företrädde ämnesgruppen skogsuppskattning och skogsindelning med skogsvärderingslära och skoglig statik. Redan då förslag till den nya högskolans organisation förelades 1912 års riksdag väcktes två motioner om utredning i syfte att bereda eleverna vid skogshögskolan en tillfredsställande undervisning i nationalekonomi. Sedermera hava såväl högskolans lärarråd som styrelse i sina yttranden över domänstyrelsens skrivelse av den 4 oktober 1924 med utförlig motivering understrukit vikten av, att skogsekonomi upptages som ett självständigt läroämne vid högskolans jägmästarkurs. Sedan frågan om sammanslagning av högskolans båda kurser till en enhetlig högskolekurs av lärarrådet nu förordats, har lärarrådet ansett det nödvändigt att utveckla sitt tidigare förslag till ett yrkande om inrättandet av en ny professur i ämnet skogsekonomi.

Styrelsen vill påpeka att liknande professurer redan länge finnas vid flertalet utländska läroanstalter. Så t. ex. är en särskild professur i skogspolitik inrättad i Finland, trots att den skogliga undervisningen därstädes är förlagd till universitetet, där nationalekonomien är självständigt företrädd. Då behovet av bättre ordnad undervisning i ekonomi allt sedan högskolans tillkomst varit allmänt erkänt, och då den nu föreslagna utbildningen på en enhetlig kurs medför dels avsevärda besparingar för statsverket dels ock fördelen att en förbättrad undervisning kan komma samtliga studerande vid högskolan tillgodo, *vill högskolans styrelse på det livligaste understödja förslaget om inrättande av en professur i ämnet skogsekonomi.*

Likaså biträdes förslaget att stommen i den nya professuren bildas av nuvarande ämnet skogspolitik och skogsstatistik med däri ingående nationalekonomi och skogsekonomisk historia. Då nationalekonomiens prisbildningslära bildar underlaget för skogsvärderingsläran och den skogliga statiken, kan det från många synpunkter anses lämpligt, att jämväl dessa senare ämnen överflyttas på den nya professuren. Därigenom tvingas nämligen den nya professurens innehavare att ständigt hålla sig i nära kontakt med den teoretiska ekonomiens tillämpning i det praktiska näringslivet, vilket måste anses oundgängligen nödvändigt vid en så praktiskt inriktad fackundervisning, som den skogshögskolan avser att bibringa. Många nu synnerligen omstridda ekonomiska lärosatser få också på denna väg möjlighet att bli provade med avseende på sin praktiska tillämplighet, vilket bör verka klarläggande för såväl statens som den enskilda skogsägarens skogspolitik. Genom överflyttning av vissa delar av den ämnesgrupp, som nu företrädes av professorn i skogsuppskattning och skogsindelning, vinnes också den fördelen, att dennes nuvarande alltför stora undervisningsskyldighet i lämplig utsträckning minskas. För erhållande av lämpligt underlag för skogsuppskattningsläran bör dock med sistnämnda professur förbindas undervisningsskyldighet i matematisk statistik, i vilket ämne den nuvarande professorn givit ett antal föreläsningar, ehuru dessa legat utanför det ursprungliga undervisningsprogrammet.

Undervisningen i skogsekonomi föreslår lärarrådet till 95 föreläsningar samt 20 övningstimmar å lärarrummet och 4 dagars övningar i skogen, vilket för professorn motsvarar 5 timmars undervisning per vecka samt omkring 12 dagars resor och övningar i skogen.

Från undervisningens synpunkt kan den föreslagna tiden i stort sett anses väl avvägd, men torde antalet övningstimmar enligt styrelsens mening böra höjas till omkring 30. Rörande belastningen för läraren blir densamma under läsetermi- nerna ungefär lika som för övriga professorer, men under sommarövningarna något mindre. Därigenom erhåller professorn i ekonomi under sommarhalvåret goda möjligheter till vetenskaplig forskning, vilket beträffande detta viktiga arbetsfält måste anses som en stor fördel.

Utöver den härovan behandlade fackundervisningen kan det för framtiden möjligen bli nödvändigt att vid skogshögskolan jämväl anordna en grundläggande undervisning i ett eller annat ämne. Styrelsen har sig nämligen bekant, att inom högskolans lärarråd stora farhågor hysas beträffande de starkt försämrade förkunskaper, vartill den nyligen genomförda läroverksstadgan med nödtvång måste leda för blivande studenter å reallinjen, detta speciellt i naturvetenskapligt och matematiskt betonade ämnesgrenar. Särskilda betänkligheter har därvid den starkt beskurna undervisningen i matematik vållat, vilket för skogsundervisningen verkar desto menligare, som bristande matematiskt underlag

kommer att göra sig gällande redan under den förberedande kursens första termin, då tillämpad matematik omedelbart kommer till användning vid övningarna i skogs- och fältmätning. Dessa övningar äro bundna till sommarhalvåret och kunna icke utan betydande olägenheter förläggas till annan del av utbildningstiden.¹⁾

Då nu berörda fråga emellertid icke direkt sammanhänger med organisationsfrågan i övrigt, och då dessutom erfarenhet om den nya läroverksordningen ännu icke vunnits, har styrelsen nu endast velat påpeka detta förhållande men har i detta sammanhang ej ansett nödigt att inkomma med förslag i ärendet.

Utöver vad härovan nämnts har lärarrådet föreslagit vissa jämkningar i antalet undervisningstimmar m. m., vilka jämkningar ej äro av den betydelse, att de här behöva särskilt omnämnas. Här nedan må dock framläggas en fullständig förteckning över nu föreslagna undervisningsämnen och lärarkrafter, varjämte tillagts en översikt över ungefärliga antalet föreläsnings- samt övnings- timmar å lärorummet och arbetsdagar i skogen.

Läroämne:	F Timmar	Ö Timmar	A Dagar	Lärare
Skogsbotanik	48	36	8	p.
Allmän botanik	36	27		
Marklära	48	—	6	p.
Geologi med mineralogi	32	13	5	e.
Skogszoologi	50	—	—	e.
Skogsentomologi	30	12	3	p.
Organisk och teknisk kemi	27	—	—	e.
Klimatologi	18	—	—	e.
Lag- och författningskunskap	72	—	—	e.
Skogsskötsel	102	—	56	p.
Skogsteknologi med byggnads- och avdiktninglära	102	54	60	p.
Skogsuppskattning och skogsindelning med matematisk statistik	93	51	32	p.
Skogsekonomi	93	30	4	p.
Skogsadministration	36	12	—	e.
Handelslära	30	—	—	e.
Jordbruksekonomi	42	—	4	e.
Tillämpad jaktvård samt fiskevård	12	—	3	e.
Summa	871	235	181	
Under år 1933 för jägmästarkursen gällande undervisningsordning enligt tabell å sid. 54	907	246	165	
Skillnad	—36	—11	+16	

Anm. Förkortningar: F = föreläsningar, Ö = övningar, A = praktiskt arbete i skogen, exkursioner eller studieresor p. = professor och e. = extra lärare. Lärarna i marklära och skogsentomologi utgöras av ordinarie professorer vid statens skogsförsöksanstalt, och extra läraren i geologi är assistent vid anstalten.

I tillämpad jaktvård samt fiskevård undervisas vid fristående kurser, ledda av två i dessa fack speciellt sakkunniga.

Med avseende å *lärarkrafterna* vid en reformerad skogshögskola förutsätter den ovan föreslagna organisationen, att förutom den nya professorn i ekonomi även de 4 professorer, som nu finnas vid högskolan, samt de 2 professorer vid skogsförsöksanstalten, vilka nu undervisa vid högskolan, fortfarande skola med-

¹⁾ Sedan styrelsens betänkande justerats, har en ny förordning av den 21 december 1934 utkommit med bestämmelser om inrättande av en specialkurs i matematik å reala linjen i studentexamen, vilken kurs torde böra föreskrivas för inträde till skogshögskolan.

dela undervisning till i stort sett samma utsträckning som tidigare. Däremot kommer användning icke att efter genomförd omorganisation finnas för de extra lärare, vilkas ämnen utgå ur undervisningsprogrammet, samt ej heller för nuvarande två ordinarie och en extra ordinarie lektor, som undervisa vid forstmästarkursen, alldenstund dessa senare lärare representera samma ämnesgrupper som professorerna. Tages hänsyn till att vissa extra lärare nu undervisa vid både jägmästar- och forstmästarkursen, samt att ämnet bokföring endast skall förflyttas från högskolan till dess förberedande kurs, komma följande förändringar i nuvarande lärarkåren att behöva genomföras:

	Ordinarie	Icke ordinarie
Ökning	1	2
Minskning	2	7
Skillnad	—1	—5

Fullt genomförd kommer sålunda den nya organisationen att reducera lärarkåren med 6 personer, varjämte vissa extra lärares nuvarande dubbla tjänstgöring kommer att minskas till ungefär hälften. För de ekonomiska konsekvenser och övergångsbestämmelser, som dessa indragningar komma att medföra, skall längre fram redogöras.

Enligt tidigare meddelad tablå har antalet föreläsningar vid en fullständig kurs beräknats till 871 samt övningarna till 235. Fördelas denna undervisning på 5 läseterminer med inalles omkring 51 arbetsveckor skulle 17 föreläsningar och 4,6 övningar hållas per vecka. I jämförelse med nuvarande jägmästarkursen under år 1933 fastställd undervisningsordning komma föreläsningar och övningar att minskas med 36 resp. 11 timmar, representerande minskning med 1 veckotimme, medan praktiska arbeten jämte exkursioner och resor komma att ökas med 16 dagar (10 %).

Såväl minskningen i den teoretiska undervisningen som ökningen av de praktiska arbetena är genomförd i avsikt att befordra möjligheten till självverksamhet från de studerandes sida i form av självständiga utredningar, seminarieövningar eller specialarbeten m. m. Då det från snart sagt samtliga svenska högskolors studentkårer framkommit önskemål om dylika förändringar samt påpekanden av innehåll, att utgivandet av läroböcker och kompendier bör kunna tillåta betydande inskränkningar i antalet obligatoriska föreläsningar, kommer skogshögskolans styrelse att alltjämt hava sin uppmärksamhet riktad på dessa frågor samt undersöka möjligheten för ytterligare reduktion av antalet föreläsningar i och för befordrande av den mera fria studieverksamheten med koncentration på de egentliga huvudämnena.

Vid skogshögskolan är nämligen undervisningen splittrad på ej mindre än 17 ämnen, vilka alla måste anses bibringa kunskaper, som äro behöfliga för den blivande skogsmannen, men vilka givetvis icke inbördes äro av samma vikt för dennes blivande verksamhet. Hittills har denna olika vikt huvudsakligen tagits i betraktande endast vid utmätandet av undervisningstiden samt i kompetensfordringar och anställningsvillkor för respektive lärare, men vid tentamina och utfärdandet av avgångsbetyg hava alla ämnen betraktats som ungefär likvärdiga och även för biämnena eller fyllnadsämnena hava de presterade kunskapsproven värdesatts efter samma femgradiga skala (godkänd—berömlig), som de viktigaste fackämnena.

Styrelsen har observerat, att man i lantbrukshögskolans helt nyligen utkomna examensstadga sökt undvika dessa olägenheter enligt en förut föga tillämpad metod, vilken i korthet går ut därpå, att egentliga tentamina och graderade betyg endast förekomma i huvudämnena, medan i vissa mindre viktiga ämnen förhör successivt anställas i samband med själva undervisningen, som avslutas med ett slutförhör, då antingen ett mycket enkelt graderat betyg erhålles eller också endast ett intyg, att vederbörande deltagit i och nöjaktigt tillgodogjort sig den föreskrivna kursen. För att än mera koncentrera studierna på de egentliga huvudämnena har uppställts fordran på vissa kvalificerade betyg i några av dessa, varvid elev kan välja den kombination av ämnen, som bäst passar hans begåvning och intressen.

Då dessa stadganden för lantbrukshögskolan offentliggjordes ungefär samtidigt som skogshögskolans lärarråd avgav sitt av styrelsen infordrade organisationsförslag, kunde i förslaget hänsyn ej tagas till denna vid lantbrukshögskolan införda examensordning.

Genom rektor har styrelsen emellertid inhämtat, att skogshögskolans lärare ansett dylik anordning vara av så stort intresse, att undersökning bör ske, i vad mån liknande metod kan genomföras även vid skogshögskolan. Då tiden för utarbetandet av detaljerade förslag till bestämmelser i nu nämnt avseende ej torde vara inne, förrän själva den principiella delen av skogshögskolans organisationsfråga avgjorts av statsmakterna, har styrelsen nu endast velat anmäla sin avsikt att framdeles inhämta lärarrådets yttrande och förslag i denna fråga samt att sedan göra de framställningar, vartill en sådan utredning kan föranleda.

D. Skoglig licentiatexamen.

I domänstyrelsens skrivelse av den 4 oktober 1924 framhölls bl. a. »att enbart ett anordnande av *en* gemensam utbildningskurs för blivande skogsförvaltare, statens eller enskildas, icke är tillfyllest. Landets skogshushållning erfordrar, må vara hos ett mindretal, kompetens av högre mått än den normala, genomsnittliga, som bör besittas av var och en i egentlig förvaltarställning. Den högre utbildningen bör så ordnas och ledas, att den effektivt kan meddela icke blott sagda *normala* kompetens, utan även *speciell* högre utbildning. För rekrytering särskilt för befattningar, där större kunskapsmått än det genomsnittliga erfordras, kräves, enligt styrelsens förmenande, fortsatta specialstudier i olika ämnen under mera fria former, som kunna finnas lämpliga *efter* avslutandet av studierna vid den egentliga utbildningskursen», — — »Ett införande till större omfattning, än nu är fallet, av sådana studier skulle helt visst verka gagneligt för forskningsarbetet överhuvud vid skogshögskolan.»

Med anledning av denna skrivelse anmodade skogshögskolans styrelse dess lärarråd att inkomma med utredning och förslag till fortsatt utbildning av utexaminerade eller en påbyggnad på högskolans dåvarande undervisning. I skrivelse den 12 september 1925 anförde lärarrådet att »för den skogsvetenskapliga forskningen i och för sig samt för rekryteringen av sådana tjänster, där ett högre mått av skogsvetenskaplig utbildning erfordras, vore det av stort värde, om möjligheterna till självständigt vetenskapligt forskningsarbete kunde vidgas». Med hänvisning till att tekniska högskolan vid tiden i fråga ingivit framställning om inrättande av en teknisk doktorsgrad anbefallde lärarrådet livligt, att den enligt lärarrådets mening viktiga frågan om doktorsgrads införande jämväl vid skogshögskolan upptogs till övervägande av dess styrelse.

På grund härav anmodade styrelsen lärarrådet att närmare utreda denna fråga. I den skrivelse, som lärarrådet den 4 november 1925 på grund av erhållet uppdrag ingav styrelsen, lämnades en utförlig redogörelse över huru den högsta skogsundervisningen ordnats i ett antal andra länder, varvid påpekades att skoglig doktorsgrad merendels kan vinnas ej blott vid de till ett universitet förlagda utan även vid de självständiga eller med annan teknisk undervisning förbundna skogliga läroanstalterna. Som exempel härpå anfördes universiteten i Helsingfors, Giessen, München, Oxford m. fl., forstliga högskolorna i Eberswalde, Hannover-Münden och Tarandt, Hochschule für Bodenkultur i Wien samt Polytechnicum i Zürich. Sedan närmare redogjorts för de detaljerade bestämmelser, som vid en del utländska läroanstalter utfärdats rörande vinnandet av skoglig doktorsgrad, ansåg lärarrådet det nödigt att som underlag för en blivande svensk skoglig doktorsgrad vid skogshögskolan införa en ytterligare examen utöver den, som avgångsbetyg från skogshögskolans jägmästarkurs representerade.

I skrivelsen framlades därefter utkast till planläggning och stadgar för dylik högre examen, benämnd *skoglig licentiatexamen*.

I sitt yttrande av den 6 februari 1926 över domänstyrelsens skrivelse hänvisade styrelsen för skogshögskolan och statens skogsförsöksanstalt till lärarrådets här ovan nämnda utredning och förslag och förklarade sig livligt tillstyrka anordnandet av en sådan högre skogsvetenskaplig utbildning, som av lärarrådet föreslagits.

I skrivelse den 18 december 1929 förklarade sig även domänstyrelsen biträda detta förslag till utvidgning av skogshögskolans verksamhet, dock med framhållande av, att en längre praktisk verksamhet före den högre examens avläggande syntes styrelsen önskvärd.

Skogshögskolans sammansatta lärarråd har i sin skrivelse den 26 oktober 1933 angående omorganisation av den högre skogsundervisningen redogjort för frågans tidigare behandling samt förklarat sig övertygat om, att med de ökade erfarenheter, som under de gångna åren ytterligare vunnits, och med den förstärkning av lärarkrafterna, som av lärarrådet nu förordats, skogshögskolan komme att bli ännu mera skickad att på ett tillfredsställande sätt genomföra den avsedda utvidgningen av undervisningen i högre skogsvetenskaplig riktning.

Lärarrådet föreslår emellertid en viss inskränkning i det tidigare framlagda förslaget nämligen så till vida, att rätt för skogshögskolan att förläna skoglig doktorsgrad allttjämt bör stå som ett eftersträfvansvärt mål, men att det tillsvärdare bör vara nog, om rätt beviljas vissa studerande att där avlägga skoglig licentiatexamen. I de stadgar, som komma att utfärdas, bör sålunda intagas en allmän bestämmelse om, att licentiatexamen kan få avläggas, medan närmare föreskrifter angående villkoren för en dylik examens avläggande böra utfärdas i en särskild stadga.

Beträffande möjligheterna till avläggande av högre skogsvetenskaplig examen vill styrelsen påpeka, att Sverige bland mera betydande skogsländer nu hör till de få, där dylik examen icke kan avläggas. Så t. ex. finnes i Finland en allmän forstexamen, som i regel tager $3\frac{1}{2}$ à 4 år i anspråk och som även i övrigt mycket nära sammanfaller med vår nuvarande jägmästarutbildning. Därutöver finnas emellertid två mera rent vetenskapliga linjer, ledande till forstkandidat- respektive licentiatexamen, den senare medförande rätt att efter disputation erhålla skoglig doktorsgrad. Under tiden 1914—1925 erhöles ej mindre än 16 personer sådan doktorsgrad, och under sista decenniet har ytterligare ett antal doktorer kreerats.

Även i Norge hava vid lantbrukshögskolan i Aas skogsmän erhållit doktorsgrad, varvid svenska skogsmän anmodats att tjänstgöra som sakkunniga.

Förutom i Mellan-Europa, där doktorsgrad länge kunnat förvärfvas, finnas sedan någon tid även i Amerika flera möjligheter till dylik vetenskaplig påbyggnad av den normala skogliga utbildningen.

Enligt styrelsens mening föreligger även i vårt land ett behov av liknande fortsatt utbildning dels för rekrytering av lärarkrafter eller tjänstemän för försöksverksamhet m. m., men dels också i ändamål att befordra den skogsvetenskapliga forskningen överhuvud. Genom sådana fortsatta specialstudier skulle också ett för alla parter gagnande samarbete kunna etableras mellan skogshögskolan och andra fackhögskolor, såsom tekniska högskolan, handelshögskolan samt Stockholms högskola och eventuellt även med universiteten och utländska fackhögskolor. Därvid kan tänkas att betyg, erhållet i visst ämne vid en högskola, där sagda ämne kan anses väl företrätt, skulle kunna få räknas den studerande tillgodo i examen även vid annan högskola. Även om sådant tillstånd icke lämnas, kunna dock alltid vissa specialstudier förläggas till den läroanstalt, som har de bästa resurserna i detta hänseende. Styrelsen vill också erinra, att vid statens skogsförsöksanstalt vissa goda arbetsmöjligheter erbjudas, varom bl. a. de ofta förekommande besöken av utländska studerande bära klart vittne.

Visserligen kan invändas, att redan de nuvarande stadgarna öppna vissa möjligheter att vid högskolan bedriva specialstudier, samt att dessa möjligheter också i viss utsträckning utnyttjats, men enligt styrelsens mening finnes hos snart sagt varje människa en önskan att erhålla något bevis, som vittnar om vetenskapliga prestationer, och som kan åberopas i tävlan om tjänstebefattning eller dylikt. Som det mest eftersträfvade bland dylika bevis torde en officiell bekräftelse på en enligt vissa fastställda fordringar avlagd examen framstå.

Skogshögskolans styrelse känner sig därför övertygad om lämpligheten av att vid högskolan inrätta en högre vetenskaplig examen och vill för sin del biträda lärarrådets förslag, att denna bör utgöras av en skoglig licentiatexamen, med förhoppning att skogshögskolan senare även skall erhålla rätt att utdela skoglig doktorsgrad. Styrelsen tillåter sig erinra, att veterinärhögskolan nyligen ansökt om rätt att förläna doktorsgrad, samt att alla de akademiska myndigheter, som hittills yttrat sig i detta ärende, så vitt nu är känt, tillstyrkt ansökningen. Tekniska högskolan har redan tidigare erhållit denna rätt.

Styrelsen föreslår sålunda:

att i högskolans blivande stadgar intages bestämmelse om, att skoglig licentiatexamen vid skogshögskolan må kunna avläggas, samt

att detaljbestämmelser för sådan examen senare meddelas i en särskild stadga.

Då det torde vara ett allmänt intresse att dylika fortsatta studier på allt sätt befordras, vill styrelsen meddela sin avsikt att, när så framdeles kräves, hemställa om särskilda stipendiens beviljande för dem, som vid högskolan bedriva studier för högre examen.

E. Fortbildnings- och specialkurser.

Utöver den i högskolans nuvarande stadgar föreskrivna undervisningen hava vid flera tillfällen ett antal fortbildnings- samt specialkurser hållits, vilka helt eller delvis bekostats av allmänna medel.

Som lärare vid dessa kurser hava förordnats dels högskolans lärarkrafter dels också vissa speciallärare utanför högskolan. I fortbildningskurserna hava deltagit såväl tidigare utexaminerade jägmästare och forstmästare som ock andra inom skogsyrket arbetande personer, vilka önskat förkovra sitt vetande i någon speciell gren. I vissa specialkurser, avsedda att meddela kompetens som syneför rättare vid skogsdikningsföretag, har tillträde däremot beretts endast för utexaminerade jägmästare samt för vissa hos skogsvårdsstyrelser anställda forstmästare.

Högskolans lärarråd framhåller i sin skrivelse den 26 oktober 1933, att denna form av undervisning måste anses ha ett mycket stort värde, vilket bl. a. framginge av den stora tillslutningen till de hittills avhållna kurserna. Därför borde fortbildningskurser allt fortfarande samt kanske helst årligen anordnas vid skogshögskolan. Däremot borde specialkursernas upprepande få bero på det mera tillfälligt uppträdande behovet av dylika kurser. Enligt lärarrådets mening torde det dock ej vara nödigt att i högskolans stadgar intaga föreskrifter om dylika kursers avhållande samt ej heller lämpligt att kostnaderna för dessa upptoges i högskolans ordinarie stat, alldenstund dessa kostnader kunde starkt variera och stundom också kunde bestridas av andra medel än statens.

Skogshögskolans styrelse delar lärarrådets uppfattning angående önskvärdheten av att fortbildnings- och specialkurser även framdeles avhållas vid skogshögskolan i mån av behov och anslutning till desamma. Då dessa kurser kunna vara av högst varierande natur och omfattning, anser styrelsen att uppgörandet av undervisningsprogram samt äskandet av särskilda medel till kostnadernas bestridande måtte bliva föremål för prövning i varje särskilt fall.

I ett avseende kunna emellertid förutses vissa permanenta kostnader för högskolan, och detta gäller ett infogande i högskolans utbildningsprogram av de hittills hållna specialkurserna för utbildning av syneför rättare vid skogsdikning. Framställning i detta syfte har nämligen gjorts av centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund i samband med förslag om anordnandet av den våren 1934 hållna dikningskursen. I denna kurs hava förutom ett antal jägmästare och forstmästare samtliga vid högskolans jägmästarkurs då studerande elever deltagit, och dessa äro i tur att avgå från högskolan vid slutet av höstterminerna 1934 och 1935, varvid de komma att erhålla intyg om kompetens som syneför rättare enligt vattenlagen. För att även påföljande årsklasser skola ernå samma kompetens fordras, att högskolan för dem anordnar viss specialutbildning utöver den ordinarie undervisningen, varvid några speciallärare såsom i vattenrätt samt i kostnadsfördelning vid samfällda vattenavledningsföretag behöva förordnas. Kostnaderna för dessa speciallärare, som torde böra giva en kortare, koncentrerad kurs, bestående av föreläsningar och vissa tillämpningsövningar, torde icke överstiga 1 000 kronor. Tidigare hava specialkurserna i dikning bestritts av medel från det av riksdagen beviljade anslaget till skogsdikning, men, därest denna specialutbildning på nu föreslaget sätt skall ingå i utbildningen vid högskolan, torde kostnaden lämpligen böra upptagas i form av extra anslag å skogshögskolans stat med förslagsvis 1 000 kronor, att utgå från och med budgetåret 1936/1937. Ehuru detta förslag på intet sätt står i samband med övriga nu föreliggande organisationsfrågor, kommer det dock att här nedan inräknas bland normalkostnaderna för högskolan efter nu föreslagen omorganisations genomförande.

F. Högskolans tjänstemän och styrelse.

Högskolans rektor, tjänstemän och styrelse beröras icke direkt av den nu föreslagna omorganisationen, men i vissa punkter äro en del nu gällande bestämmelser i behov av revision.

Sålunda bör i stadgarna införas bestämmelse om att rektor må erhålla minskning i sin undervisningsskyldighet på sätt redan av statsmakterna beslutats i samband med fastställande av utgiftsstat för budgetåret 1930—31.

Vidare måste det anses billigt, att rektor kommer i åtnjutande av semester utan att behöva avstå från med tjänsten förenat arvode. Denna fråga torde enklast lösas så, att övriga professorer åläggas att under en tid av 14 dagar utan särskilt arvode uppehålla rektorstjänsten, på sätt förekommer vid en del andra högskolor.

Då rektor härovan föreslagits till inspektör för den skogliga fortsättningsskolan samt föredragande inför styrelsen i frågor, som röra denna skola, kommer detta att föranleda vissa mindre kostnader för inspektionsresor m. m. Principiellt borde ju dessa kostnader påföras fortsättningsskolans stat, men då inspektionen i viss utsträckning torde kunna ske i samband med resor till högskolans å Klotens kronopark förlagda sommarövningar, torde det vara enklare i redovisningshänseende, om inspektionskostnaderna bestridas av för skogshögskolan anslagna medel. Det förutsättes, att intet särskilt arvode utgår till inspektören för fortsättningsskolan.

Vid högskolans tillkomst ägde rektor att för expeditionsgörömålen bestridande anställa ett skrivbiträde, varjämte en kamrerare ställdes till hans förfogande för förande av högskolans räkenskaper samt för biträdande å rektorsexpeditionen. Denna kamrerarebefattning sköttes till en början som bisyssla, varvid täta personalombyten skedde. Då denna anordning befanns vara synnerligen olämplig, sammanslogs tjänsten med liknande befattning vid statens skogsförsöksanstalt, så att en för högskolan och anstalten gemensam kamrerare från och med år 1921 anställdes mot ett arvode, som helt utgår från högskolans stat.

Denne tjänsteman har nu att bära ansvaret för utbetalning och redovisning av omkring $\frac{1}{2}$ million kronor statsmedel samt att dessutom sköta expedition, föra matriklar och vårda arkiv, tjänstgöra som sekreterare i lärarråd samt biträda med tillsyn, vård och anskaffning av högskolans inventarier och annan egendom m. m. Då vid skogsförsöksanstalten ungefär samma uppgifter åligga kamreraren, har denne nu full tjänstgöring av mycket krävande art, varför upprepade framställningar gjorts från högskolans myndigheter med instämmande av skogsförsöksanstaltens föreståndare, att kamrerarebefattningen skulle omföras till ordinarie tjänst, på det att de båda institutionerna skulle ha utsikt att mera varaktigt få tillgodogöra sig den erfarenhet angående olika angelägenheter, som endast under en varaktig tjänstgöring kan förvärfvas. I statförslag till 1932 års riksdag hemställde sålunda högskolans rektor och styrelse, att kamrerarebefattningen skulle uppföras som ordinarie tjänst med placering i lönegrad B:21. Såväl statskontoret som vederbörande statsråd anförde, att skäl onekligen förefunnes för befattningens omförande till ordinarie, men det svåra tidsläget ansågs mana till försiktighet beträffande inrättandet av nya ordinarie befattningar, varför med den ifrågasatta omföringen av tjänsten borde något anstå.

I nuvarande stat upptages för kamreraren ett *arvode* av 4 800 kronor, vartill för den nuvarande befattningshavaren kommer ett av 1926 års riksdag beslutat

personligt fyllnadsarvode av omkring 864 kronor att utgå av särskilt anslag. Då denna avlöningsform icke medger vare sig ålderstillägg eller rätt till tjänstespension, och då fyllnadsarvodet bortfaller vid eventuellt ombyte av tjänsteinnehavare, har styrelsen vid uppgörande av statförslag för budgetåret 1935—1936 som en *provisorisk* lösning av denna fråga föreslagit, att den nuvarande tjänsteinnehavaren måtte uppföras som extra ordinarie med placering i lönegrad B:21, men med rätt att tillgodoräkna sig en begynnelselönen enligt löneklass 20. Då tjänsten ifråga emellertid är av ej blott varaktig utan dessutom av mycket krävande natur, får styrelsen härmed föreslå

att den vid skogshögskolan och statens skogsförsöksanstalt gemensamma kamreraren vid omorganisationen uppföres som ordinarie med placering i lönegrad B:21 och med lönen upptagen på skogshögskolans stat.

Styrelsen vill i samband med detta förslag erinra, att den övriga personalen vid högskolan, nämligen preparatorn, vaktmästaren-maskinisten samt port- och planteringsvakten, gent emot vilka kamreraren i viss grad intager en överordnad ställning, allt sedan högskolans tillkomst äro anställda som ordinarie samt att kamreraren under långa tider, då högskolans rektor och försöksanstaltens föreståndare tjänstgöra å annan ort, ensam måste ombesörja flertalet löpande ärenden.

Enligt det av 1906 års undervisningssakunniga framlagda organisationsförslaget borde en för samtliga statens skogliga undervisningsanstalter gemensam *styrelse* inrättas, vilken skulle bestå av fem personer med chefen för domänstyrelsen samt högskolans rektor som självskrivna ledamöter, medan återstående tre skulle utses av Kungl. Maj:t.

När sedermera en för skogshögskolan och för statens skogsförsöksanstalt gemensam styrelse kom till stånd, vilken dock icke skulle befatta sig med den lägre skogsundervisningen, förändrades styrelsens sammansättning därhän, att varken högskolans rektor eller anstaltens föreståndare tillerkändes medlemskap i denna styrelse, där de nu endast äro föredragande.

Häri synes den förändringen böra vidtagas, att föredragande i styrelsen i stadgarna tillerkännes rätt att i händelse av avvikande mening få denna på av honom formulerat sätt till protokollet antecknad.

G. Kostnadsberäkning.

I den utredning, som skogshögskolans lärarråd på styrelsens uppdrag utfört angående högskolans omorganisation ingår även en jämförande kostnadsberäkning, vilken upptager dels den av Kungl. Maj:t fastställda utgiftsstaten för budgetåret 1933—34 dels ock två av lärarrådet utförda beräkningar över utgifterna efter genomförd omorganisation, nämligen *dels* för en enhetlig utbildningslinje vid högskolan, *dels* ock alternativt med båda de nuvarande kurserna bibehållna, varvid jägmästarkursen dock förutsattes omorganiserad efter ungefär samma grunder som enhetslinjen, medan forstmästarkursen i stort sett tänktes bibehållen i sitt nuvarande skick.

Denna jämförelses slutsiffror te sig sålunda:

fastställd utgiftsstat 1933—34	227 400 kronor
beräknad utgiftsstat för två linjer	240 736 »
» » för en enhetlig linje	198 016 »

En reformering enbart av den nuvarande organisationens jägmästarlinje skulle sålunda medföra en kostnadsökning av i runt tal 13 000 kronor, medan hela undervisningens omorganisation på en enhetlig linje skulle leda till en beräknad årlig besparing av omkring 29 000 kronor. Besparingen skulle däremot utgöra omkring 42 700 kronor, om man till jämförelse upptager staten för en omorganisation av jägmästarkursen med forstmästarkursens bibehållande i oförändrat skick.

I denna lärarrådets beräkning hava inga förändringar gjorts i andra kostnadsposter än dem, som direkt beröras av omorganisationen, och ej heller hava kostnaderna för dyrtidstillägg och provisoriska dyrtidstillägg inräknats, vilka senare kostnaders medtagande skulle förorsakat något större differenser mellan olika alternativ än av de framlagda siffrorna framgår.

Det av styrelsen härövan uppgjorda organisationsförslaget skiljer sig emellertid i flera punkter från lärarrådets förslag bl. a. såtillvida, att styrelsen dels förutsätter, att en del förändringar i viss personals anställningsförhållanden bör genomföras, dels ock upptagit utgiftsposter, vilka blivit aktuella först efter det att lärarrådets utredning avgavs. Då härtill kommer, att helt nya bestämmelser innevarande år utfärdats beträffande uppställning och beräkningsnormer för de allmänna verkens statförslag, har styrelsen ansett nödigt att uppgöra en ny kostnadsberäkning enligt dessa bestämmelser med infogande av samtliga nu föreslagna organisationsdetaljer.

Beräkningen, som framlägges i tabell A och B, (sid. 129—130) avser kostnaderna, sedan den föreslagna omorganisationen fullständigt hunnit genomföras, varvid dock de besparingsåtgärder i huvudsak beaktats, vilka föreskrevs vid uppgörande av 1933—34 års stat. Till jämförelse med kostnaderna efter genomförd omorganisation meddelas motsvarande siffror för det efter liknande normer av styrelsen upprättade och till Kungl. Maj:t ingivna statförslaget för budgetåret 1935—36, vilket förslag dock ännu ej gjorts till föremål för statsmakternas prövning. Som underlag för jämförelsen har i tabell A. upprättats en särskild personalstat med specificerade uppgifter om olika slag av befattningshavare och dessas placering i lönegrader samt däremot svarande löneförmåner. Därvid har för ordinarie befattningshavare samt för den å extra stat uppförde e. o. lektorn lönen beräknats efter uppnådd högsta löneklass, medan för övrig e. o. personal endast grundlönen upptagits, vartill under särskild rubrik lagts viss avlöningsförhöjning, beräknad efter två intjänta ålderstillägg.

För erhållande av större överskådlighet och jämförbarhet har den i tabell B. framlagda totala utgiftsstaten i formellt hänseende givits något annan uppställning än som i det ursprungliga statförslaget för 1935—36 använts, varjämte avdragen för beräknade hyresinkomster m. m. ej redovisats, då dessa ej beröras av omorganisationen.

Den sålunda upprättade kostnadsberäkningen upptager enligt tab. B följande slutsummor:

	Enligt för år 1935/36 föreslagen stat.	Efter omorgani- sationen beräk- nad stat.
Avlöningar	173 000	146 000
Omkostnader	62 600	60 000
Summa kronor	235 600	206 000

Av summorna framgår, att en årlig besparing av 29 600 kronor skulle för statsverket uppstå, sedan den nu föreslagna sammanslagningen till en enhetlig linje fullt genomförs. Denna besparing kan emellertid först uppnås efter en viss övergångstid, under vilken hänsyn måste tagas till viss nu anställd ordinarie och extra ordinarie personal på sätt i nästföljande kapitel närmare behandlas.

Ytterligare må anmärkas, att skillnaden i slutsummorna ej enbart är att tillskriva själva den föreslagna omorganisationen. Så t. ex. har i tabell A. redan påpekats, att en besparing å 1 200 kronor är att hänföra till ett genom ett nyss inträffat dödsfall bortfallande personligt ålderstillägg. Å andra sidan har en ny post å 1 000 kronor upptagits i omkostnadsstaten för anordnande av specialutbildning för syneförrättare vid skogsdikningsföretag, vilken kurs avser att komplettera den ordinarie utbildningen vid högskolan under vissa specialutbildade ledare, som måste sökas utanför högskolans lärarstab. Tidigare hava för detta ändamål vid upprepade tillfällen särskilda medel — utgörande omkring 5 500 kronor per kurs — av Kungl. Maj:ts ställts till förfogande för specialutbildning av redan från högskolan utexaminerade jägmästare och forstmästare, men nu föreslagen ändring i detta hänseende har vidtagits på särskild av centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund därom gjord framställning.

Vidare må upplysas, att det under f. upptagna beloppet å 700 kronor för kurser i tillämpad fiskevård och jaktvård icke representerar någon ny utgiftspost, utan har beloppet ifråga endast utbrutits ur kostnaden för extra lärare. Åtgärden har föranletts av en särskild framställning från skogshögskolans lärarråd i samband med återbesättande av ledigblivna lärarbefattningen i allmän och vertebratzoologi m. m., varvid styrelsen hos Kungl. Maj:t gjort framställning, att denna anordning måtte få tillämpas redan från och med 1935 års ingång.

Beträffande under b. upptagen viss mindre ökning av anslaget till stipendier hava motiv härför tidigare framlagts i samband med behandling av inträdesfordringarna till den föreslagna enhetskursen.

Tabell A.

Personalstat vid Skogshögskolan.

				Enl. statförslag för år 1935/36		Efter genomförd omorganisation	
				Antal	Kostnad	Antal	Kostnad
<i>1. Ordinarie befattningshavare:</i>							
Professorer	B. 30	4	47 760	5	59 700		
Lektorer	B. 26	2	20 040	—	—		
Kamrerare	B. 21	—	—	1	7 668		
Kanslibiträde	B. 7	1	3 300	1	3 300		
Trädgårdsmästare och preparator	B. 10	1	4 104	1	4 104		
Vaktmästare och maskinist	B. 7	1	3 486	1	3 486		
Port- och planteringsvakt	B. 5	1	3 144	1	3 144		
					<u>81 834</u>		<u>81 402</u>
<i>2. Extra ord. befattningshavare.</i>							
Lektor	G-ort, B. 26	1	9 540	—	—		
Överassistent	B-ort, B. 26	1	6 954	1	6 954		
Assistenter	B-ort, B. 21	2	10 116	2	10 116		
»	G-ort, B. 21	1	6 048	1	6 048		
Kamrerare	G-ort, B. 21	1	6 048	—	—		
Gårdskarll	B-ort, B. 5	1	1 818	1	1 818		
					<u>40 524</u>		<u>24 936</u>
<i>3. Extra befattningshavare och tillfällig personal m. m.:</i>							
Extra lärare		15	20 000	10	11 500		
Assistenter vid högskolan			920		920		
Assistenter vid sommarövningarna			3 600		3 200		
Amanuenser			1 600		1 960		
Biträde åt vaktmästaren och maskinisten			800		800		
Renskrivningshjälp			450		450		
Övertidsersättning m. m.			146		134		
					<u>27 516</u>		<u>18 964</u>
<i>4. Avlöningsförhöjningar m. m. för e. o. personal</i>					<u>4 050</u>		<u>3 282</u>
<i>5. Särskilda löneförmåner:</i>							
Personligt ålderstillägg åt e. läraren Grönberg			1 200		—		
Provisoriskt dyrtorstillägg			2 620		2 140		
					<u>3 820</u>		<u>2 140</u>
<i>6. Arvoden m. m.</i>							
Arvode till rektor			1 500		1 500		
» » styrelsens sekreterare			1 440		1 440		
» » bibliotekarie			400		400		
Två docentstipendier			12 000		12 000		
					<u>15 340</u>		<u>15 340</u>
Totalsumma kronor					<u>173 084</u>		<u>146 064</u>

Tabell B.

Utgiftsstat för Skogshögskolan.

Avlöningsanslag:

	Enligt statförslag för år 1935/36	Efter genomförd omorganisation.
1. Avlöningar till ordinarie befattningshavare	81 834	81 402
2—4. » » icke ord. »	72 090	47 182
5. Särskilda löneförmåner	3 820	2 140
6. Arvoden m. m.	15 340	15 340
Summa kronor	173 084	146 064
(avrundat i staten:	173 000)	(avrundat: 146 000)

Omkostnadsanslag:

Resersättningar till lärare	12 500	9 500
Expenser	32 800	32 800
<i>Övriga utgifter:</i>		
a. Resestipendier åt lärare	500	500
b. Stipendier åt elever	3 000	3 500
c. Studieunderstöd	500	500
d. Kurs i förvaltningskunskap	700	—
e. Elevernas praktiska övningar	12 600	11 500
f. Kurser i tillämpad fiske- och jaktvård	—	700
g. Kurs för syneförrättare vid skogsdikning	—	1 000
Summa kronor	62 600	60 000
Totalsumma kronor	235 600	206 000

KAP. 10.

Övergångsförfarande.

Vid övergång från skogshögskolans nuvarande organisation till den härövan föreslagna enhetliga utbildningslinjen torde det ankomma på högskolans styrelse att i samband med uppgörande av förslag till utgiftsstat för olika år hos Kungl. Maj:t göra framställning rörande den nya organisationens successiva genomförande.

Emellertid finnas vissa frågor beträffande denna övergång, vilka äro av den art, att de böra lösas i samband med statsmakternas beslut i själva huvudfrågan. Hit hör bland annat bestämmande av tidpunkten för upphörandet av den undervisning, som nu meddelas vid forstmästarkursen. Därvid torde det böra beaktas, att för inträde till denna kurs fordras en förpraktik, som enligt stadgarna fixerats till minst 22 månader, men som på grund av rådande konkurrens om inträde under senare år i medeltal uppgått till omkring 60 à 70 månader. Billigheten måste därför anses fordra att de, som under längre tid förberett sig för inträde till kursen, ej helt avstängas från möjligheten att fullfölja sin påbörjade utbildning.

För inträde till den kurs, som tager sin början den 1 februari 1935, hade inom föreskriven tid 23 kompetenta sökande anmält sig, av vilka 9, eller samma antal,

som av Kungl. Maj:t bestämts såsom maximum, antogs. Av återstående 14 komma två att vid nästa ansökningstillfälle hava överskridit den till 26 år stipulerade maximiåldern, men å andra sidan torde två andra, som nu ej tillräckligt styrkt sin kompetens samt ytterligare en, vilken för sent inkommit med sin ansökan, bliva berättigade till inträde, varför högst 15 av dem, som nu sökt, kunna väntas ånyo komma att uppträda som sökande. Då det utöver dessa 15 torde finnas ett mindre antal, som offrat rätt betydlig tid på förberedelser till inträde, vill styrelsen föreslå, att ytterligare två årskurser måtte få intagas, så att sista kursen tager sin början den 1 februari 1937, med beräknad avgång från högskolan vid årsskiftet 1938—39.

Vidare föreslås, att inträde till specialkursen vid Vilans folkhögskola måtte beviljas aspiranter till skogshögskolan från och med den kurs, som börjar hösten 1936, samt att de föreslagna nya bestämmelserna om förpraktik m. m. för inträde till högskolans förberedande kurs första gången måtte tillämpas vid den intagning, som skall ske i juni månad 1937. Om så sker, kommer den första kurs, som helt utbildats efter nu föreslagna nya bestämmelser, att utexamineras våren 1941.

Då emellertid den nuvarande jägmästarkursen i utbildningshänseende befunnits behäftad med vissa tidigare angivna brister, kan det icke anses lämpligt att dröja med avhjälpandet av dessa brister, ända till dess en fullständig övergång till den nya arbetsformen hunnit ske, utan böra flertalet av de föreslagna reformerna successivt genomföras, så snart statsmakternas beslut i ärendet föreligga, samt i den mån omläggning kan ske utan fara för att en redan påbörjad utbildning äventyras med hänsyn till sitt följdriktiga genomförande. Särskilt måste det anses angeläget, att proceduren med tillsättande av den nya professuren i skogsekonomi kan taga sin början, så snart statsmakternas beslut i ärendet meddelats.

I samma mån som omorganisationen fortskrider, komma 9 av högskolans nuvarande lärare att ej kunna beredas motsvarande sysselsättning inom den nya läroplanens ram, nämligen 6 extra lärare, en extra lektor samt två ordinarie lektorer.

På ett undantag när innehava samtliga extra lärare sin lärarbefattning som bisyssla vid sidan om annan fastare anställning i statens tjänst, varför några särskilda kompensationsåtgärder ej torde kunna ifrågasättas för dessa lärare vid övergång till den nya organisationen. Härifrån utgör den nuvarande extra läraren i jordbruksekonomi så tillvida ett undantag, som han numera icke innehar annan tjänst. Genom särskilt riksdagsbeslut är han emellertid redan tillförsäkrad pension för tidigare innehavda lärarbefattningar vid Ultuna och lantmäteriundervisningen, och enligt samma beslut är han berättigad till pension, när han avgår från sin nuvarande tjänst vid skogshögskolan, där han undervisar vid både jägmästar- och forstmästarkurserna.

Den extra lektorsbefattningen inrättades genom beslut av 1918 års riksdag och innehaves av filosofie doktorn Bertil Halden, som vid forstmästarkursen undervisar i botanik jämte marklära, geologi med mineralogi samt klimatologi, varjämte han vid jägmästarkursen biträder vederbörande professor vid ledandet av laborationerna i botanik.

Lektor Halden, som är född 1889, tillträdde sin nuvarande befattning år 1919, varför han sålunda vid omorganisationens slutförande innehaft tjänsten i 20 år samt uppnått 50 års ålder. Hans lön utgår å extra stat efter lönegrad B: 26 med

en grundlön av 8 124 kronor samt en slutlön av 9 540 kronor, vilket senare belopp upptagits i den i föregående kapitel framlagda jämförande kostnadsberäkningen. För bestridande av Haldens nuvarande undervisning vid jägmästarkursen har däremot bland avlöningarna till extra lärare upptagits ett belopp av 1 000 kronor att utgå efter genomförd organisation.

Ytterligare må upplysas, att förslag tidigare förelegat om den extra lektorsbefattningens omförande till ordinarie, för vilket förslag bl. a. högskolornas löne-regleringskommitté uttalat sig, och att lektor Halden genom särskilda Kungl. Maj: ts beslut tillerkänts ställning som extra ordinarie befattningshavare samt medgivits rätt att tillgodoräkna sig tjänstgöringen vid högskolan som provår vid sökande till ordinarie lektorsbefattning vid rikets allmänna läroverk och folkskoleseminarier. Formellt sett bör sålunda Halden kunna ifrågakomma vid tillsättande av andra statens lektorsbefattningar, av vilka inalles lärare finnas 13 stycken, som avse den ämneskombination, vilken ingår i lektor Haldens licentiatexamen.

Enligt vad styrelsen inhämtat, äro emellertid de reella förutsättningarna för övergång till sådan ny befattning ytterst små, i det att flertalet tjänster tämligen nyss erhållit nya befattningshavare, så att avgång med pension före 1940 endast beräknas för en enda och före 1950 endast för 4 nuvarande lektorer. Då härtill kommer, att lektor Halden på ett synnerligen förtjänstfullt sätt dels fullgjort honom åliggande lärarverksamhet vid högskolan, dels också i form av vetenskapligt arbete — speciellt inom den på skogsbruket tillämpade geologien och markläran — utvecklat det ämnesfack, där han undervisat, vore det önskvärt att han kunde bevaras åt skogsundervisningen. Om detta icke kan ske genom att för honom inrätta en personlig lektorstjänst i den av styrelsen föreslagna organisationen, måste det anses förenligt med billighet och rättvisa, att han vid omorganisationen likställs med de båda ordinarie lektorerna, d. v. s. tillerkännes rätt att kvarstå med nuvarande löneförmåner, intill dess han kan finna annan motsvarande befattning i statens tjänst. Detta förfarande måste anses desto mera motiverat, som lektor Halden vid högskolan bör kunna beredas sysselsättning i samma utsträckning, som hittills skett, nämligen i form av uppehållande av den undervisning, som enligt i kap. 9: C framlagd läroplan annars skulle bestridas av 4 extra lärare. Denna verksamhet omfattar dels den förut omnämnda biträdanåge lärarbefattningen i botanik dels ock de extra lärarbefattningarna i klimatologi, marklära och geologi med mineralogi med följande föreslagen undervisningstid:

	Föreläs.	Övningar	Exkursioner
Klimatologi	18	—	—
Marklära	48	—	6
Geologi	32	13	5
Summa	98	13	11

Till jämförelse må meddelas, att lektor Halden vid forstmästarkursen nu bedriver följande undervisning:

	Föreläs.	Övningar	Exkursioner
Botanik	51	20	5
Geologi med marklära och klimatologi	51	11	6
Summa	102	31	11

Härtill bör läggas den biträdande undervisningen i botanik vid jägmästarkursen, som hittills utgjort 60 timmar, men som för den omorganiserade högskolan beräknas till 63, dock med iakttagande att övningarna för lärarna både nu och framdeles måste dubbleras vid förekomsten av större elevantal. Härutöver komma 8 exkursionsdagar i botanik — för lärarna vid dubbling 16 dagar — varvid professorn i botanik hittills biträtts av docent med stipendium, men där för framtiden den biträdande läraren kan behöva tjänstgöra, åtminstone i de fall, då docent med stipendium ej finnes att tillgå.

Beträffande de nuvarande extra lärarna i de ämnen, som lektor Halden efter omorganisationen bör kunna övertaga, må meddelas, att undervisningen i klimatologi nu bestrides som bisyssla av chefen för statens meteorologisk-hydrografiska anstalt mot en lön av 912 kronor, samt att undervisningen i marklära resp. geologi med mineralogi nu meddelas av föreståndaren vid statens skogsförsöksanstalt resp. av en assistent vid samma anstalt, i båda fallen utan särskild kostnad för högskolan.

I kostnadshänseende skulle lektor Haldens bibehållande vid nuvarande löneförmåner, så länge han i högskolans tjänst kvarstår, förorsaka en i den föregående kostnadsberäkningen upptagen utgift med 9 540 kronor, varifrån dock avgår besparing av löner till två extra lärare, upptagna till 1 912 kronor. Om även den undervisning, som nu meddelas av de två befattningshavarna vid skogsförsöksanstalten, värdesättes enligt för högskolan gällande genomsnittskostnad, erhålles en avrundad summa av 3 500 kronor. Detta belopp kan åtminstone indirekt anses som en ytterligare genom Haldens övertagande av sagda undervisning uppnådd besparing, vilken dock ej för närvarande blir synlig i staten utan endast består i en fördel för försöksanstalten, nämligen därutinnan, att anstalten för egna ändamål intensivare bör kunna utnyttja sin nuvarande personal.

Emellertid kan denna besparing inom tämligen kort tid bliva fullt reell, alldestund den nuvarande föreståndaren vid försöksanstaltens naturvetenskapliga avdelning uppnår pensionsålder år 1939, och därefter finnas inga som helst garantier för, att dennes blivande efterträdare specialiserat sig på marklära i den utsträckning, att han kan lämna undervisning i detta ämne. Likaså må observeras, att den assistent, som nu undervisar i geologi, för närvarande söker professur vid annan högskola, varför skogshögskolan kan gå miste om denna lärarkraft utan att garantier finnas för att en vid skogsförsöksanstalten ev. behövlig efterträdare blir kompetent att upptaga den nuvarande befattningshavarens undervisning.

Lägges härtil kostnaden för ev. biträde under exkursioner i botanik, kan kostnaden för den undervisning, som Halden vid kvarstående som lektor vid högskolan bör kunna prestera, i runt tal skattas till 6 000 kronor, vilka annars direkt eller indirekt skulle utgå för annars behövliga extra lärare.

På grund av härovan anförda motiv får styrelsen för skogshögskolan och statens skogsförsöksanstalt sålunda föreslå:

att e. o. lektorn B. Halden efter upphörande av den undervisning, som han nu bedriver å forstmästarkursen, bibehålles vid hittillsvarande lönegrad, så länge han i tjänst kvarstår, dock med åläggande för honom att underkasta sig de förändringar i den nuvarande tjänstgöringsplikten, som framdeles kunna bliva föreskrivna.

Högskolans nuvarande två ordinarie lektorer, jägmästarna G. Kinnman och H. Carbonnier, vilka äro födda 1885 resp. 1879, uppnå sålunda stadgad pen-

sionsålder år 1950 resp. 1944, d. v. s. omkring 12 resp. 6 år efter det att forstmästarkursens undervisning beräknats upphöra. För dessa lärare kan arbete endast i begränsad omfattning beredas inom ramen av nu föreslagen omorganisation, alldestund lektorerna representera sådana ämnesgrupper, som redan nu äro företrädade av ordinarie professorer. Dock må påpekas, att båda lektorerna innehava kompetens för tjänster inom skogsstaten, samt att lektor Kinnman tillika är docent i skogsteknologi vid skogshögskolan, i vilket ämne ett stort och viktigt arbetsfält för vetenskaplig forskning föreligger.

Som exempel på den tjänstgöring, för vilken lektorerna på övergångsstat kunna komma att tagas i anspråk, må nämnas: uppehållande av vissa tjänster under vakans eller ledighet för innehavaren samt i vissa fall den del av rektors undervisningsskyldighet, varifrån denne enligt gällande bestämmelser äger rätt att erhålla befrielse. Likaså kunna de tjänstgöra som lärare eller ledare vid en del sådana fortbildnings- och specialkurser, vilka äro avsedda att ingå i högskolans verksamhet, men för vilka de ordinarie lärarkrafterna vid högskolan i regel icke befunnits tillräckliga.

I den tidigare framlagda personalstaten äro lektorerna upptagna i lönegrad B:26 och högsta löneklass med tillsammans 20 040 kronors årslön, vartill dock bör anmärkas, att lektor Carbonnier hittills ej intjänat något ålderstillägg, varför dennes lön f. n. endast utgår med 8 580 kronor.

Då lektorerna som ordinarie måste anses berättigade att oberoende av ev. omorganisation bibehållas vid tillerkända löneförmåner, får styrelsen härmed föreslå:

att båda överföras till övergångsstat, så snart undervisningen vid den nuvarande forstmästarkursen upphör, dock med bibehållen tjänstgöringsskyldighet vid högskolan, så länge de ej erhållit annan likvärdig befattning.

De högskoleutbildningens utveckling under 1900-talet

Grupp	Antal	
	Antal	Antal
I	184	1
II	17	1
III	18	1
IV	17	1
V	10	1
VI	10	1
VII	10	1
VIII	10	1
IX	10	1
X	10	1
XI	10	1
XII	10	1
XIII	10	1
XIV	10	1
Totalt		124

Bilagor.

År 1900 var antalet studenter vid de svenska högskolorna 124. Detta var en ökning från 110 år 1890. Ökningen berodde på att antalet studenter vid de svenska högskolorna hade ökat från 110 till 124. Detta var en ökning från 110 till 124. Detta var en ökning från 110 till 124.

De högskoleutbildade, aktiva skogsmännens antal och arb

Grupp	A r b e t s f ä l t	Antal			
		Jägmästare		Forstmästare	
I	Domänverket	263		—	
II	Skogsundervisning och försöksväsende.....	17		2	
III	Ecklesiastika skogar: 1. Stiftsjägmästare	14		—	
	2. Övriga	6		3	
IV	Div. allmänna verk och skogar: 1. fastare anställda	15		7	
	2. tillf. „	10		15	
V	Skogsvårdsstyrelserna: 1. fastare anställda.....	77		6	
	2. tillf. „	21	423	5	38
VI	Fastare anställda i enskilt skogsbruk o. dyl.				
	1. Disponenter och direktörer för skogsföretag...	9		6	
	2. Skogschefer, förvaltare, virkesuppköpare.....	61		102	
	3. Årsanställda assistenter.....	25		29	
	4. Fast tumnings- och flottningpersonal.....	1		11	
	5. Årsanställda i skogsvårds- o. skogsägareförening- ar, skogsbrandsförsäkring, banker o. dyl.	14	110	6	154
Summa I—VI			533		192
VII	Tillf. anst. för avverkn., tumning, skogsindeln. m. m.	29		63	
VIII	Konsulterande verksamhet (skogsbyråer) samt till- fälliga uppdrag.....	8		23	
		10		10	
IX	Virkes- o. trävaruhandel el. dyl. privat verksamhet	1	48	14	110
X	Tekniska biträden åt lantmätare o. lantbruksing...	38		22	
XI	Verksamhet utanför eller vid sidan av skogsbruket	4		13	
XII	„ i utlandet	10		1	
XIII	Praktisk utbildning i domänverket el. fortsatta stud.	10	62	6	42
XIV	Sysselsättning okänd				
Totalsumma			643		344

Anm. De som avgått med pension eller överförs på indragningsstat eller på grund av ålder eller varaktig sjukdom kunna anses oförmögna till arbete, ingå icke i denna redovisning. Samtliga jägmästare i grupp XIV utgöras av sådana icke ordinarie tjänstemän, som med avkortad pension entledigats vid domänverkets omorga-
nisation, men som hittills icke erhållit ny känd sysselsättning.

Bil. II.

Särskilt yttrande av herr Ringstrand.

Redan på ett tidigt stadium av arbetet med den utredning rörande omorganisation av skogsundervisningen, som skogshögskolans styrelse med det nu avlämnade förslaget framlägger, påyrkade jag, att styrelsen skulle anhålla om rätt att få tillkalla i den praktiska skogsförvaltningen verksamma män för att jämte en av styrelsen tillsatt subkommitté utarbета ett förslag till riktlinjer för skogsundervisningens ordnande med hänsyn tagen till förvaltningstjänstens fordringar. Det är nämligen enligt min mening uppenbart, att skogsundervisningens planläggning bör helt och hållet anpassa sig efter de erfarenheter rörande behovet av utbildning, som skogsförvaltningens utövare under det dagliga arbetet kunna vinna. Om det erfordras, att högskolan därutöver meddelar eleverna ytterligare vetande, för att de skola bliva i stånd att utföra rent vetenskapliga arbeten, så bör den utvidgning av undervisningsprogrammet, som härför erfordras, med sakkunskap kunna utarbetas av styrelse och lärarerråd. Men beträffande de krav på utbildning, som förvaltningstjänsten nu för tiden ställer på sina utövare, håller jag före, att styrelsen behöft ett tillskott av erfarenhet från dem, som hava en daglig kontakt med arbetet i skogen. Genom bifall till mitt förslag hade även hänsyn tagits till vissa synpunkter, som domänstyrelsen framlagt i sin underdåniga skrivelse av den 4 oktober 1924, vilken givit uppslaget till den nu föreliggande utredningen. Domänstyrelsen skriver bland annat: »Det har under senare år sagts, att undervisningen vid högskolans jägmästarkurs i vissa ämnen av mera teoretisk karaktär vore längre driven än strängt taget erfordrades för en blivande skogsförvaltare — jägmästare och att som följd härav den tid, som ursprungligen avsetts böra vid högskolan tagas i anspråk för teoretiska studier eller fem terminer, kommit att alltför mycket överskridas.» Samt vidare: »Men styrelsen anser det likvisst böra ingående undersökas och klarläggas, huruvida icke vid en kurs, avsedd för utbildning för skogsförvaltarbefattningar i egentlig mening inom statlig och enskild skogshushållning en omläggning eller inskränkning av den teoretiska undervisning, som nu meddelas vid jägmästarkursen, särskilt i vad denna undervisning avser ämnen av icke rent skoglig art, kan vidtagas.»

Då undervisningen ej har sitt ändamål i sig själv utan avser att bland annat tjäna ett praktiskt syfte, så hade ett sådant samarbete med praktiskens män, som jag ifrågasatte, varit i hög grad önskvärt för att det styrelsen genom Kungl. Maj:ts beslut av den 7 mars 1930 och den 30 juni 1932 lämnade uppdraget skulle hava blivit med tillbörlig grundlighet fullgjort. Efter ett sådant förberedande arbete hade det blivit styrelsens och lärarerrådets uppgift att utarbета de undervisningstekniska, organisatoriska och ekonomiska detaljerna. Styrelsen beslöt emellertid att anmoda skogshögskolans lärare att verkställa den förberedande utredningen.

Resultatet av detta styrelsens uppdrag föreligger i lärarerådets protokoll av den 24 oktober 1933, enligt vilket lärarerådet giver sitt förord åt ett med alternativ A betecknat förslag, för vars innebörd redogöres i en av lärarerådet till styrelsen den 26 samma månad avlåten skrivelse. Eftersom denna skrivelse och styrelsens utredning hava ett inre organiskt samband med varandra, hade det varit önskvärt, att de tillsammans framlagts i tryck. Ehuru detta nu ej skett, kan jag i det följande ej undgå att till skärskådande upptaga en eller annan av de synpunkter, ett eller annat av de yttranden, som återfinnes i lärarerådets nyss omnämnda skrivelse. Det är alltså möjligt, att, om mitt yttrande i någon mån befinnes vara värt beaktande, det för läsaren blir nödvändigt att även hava tillgång till denna skrivelse.

Det av lärarerådet framlagda och nu av styrelsen tillstyrkta förslaget innebär i organisatoriskt avseende,

att i fråga om de lägre skogsskolorna och den vid dem bedrivna undervisningen ingen förändring ifrågasättes;

att den nu till Klotens kronopark förlagda fortsättningsskolan skall bibehållas;

att forstmästarkursen vid skogshögskolan skall indragas;

att jägmästarkursen vid skogshögskolan skall bibehållas;

samt att möjlighet skall beredas dem, som genomgått jägmästarkursen, att avlägga en skoglig licentiatexamen.

Ehuru Kungl. Maj:ts beslut av den 7 mars 1930 och den 30 juni 1932 endast avsågo undervisningen vid skogshögskolan, har styrelsen helt naturligt icke kunnat undgå att gå utom ramen för desamma, sedan styrelsen funnit sig böra till diskussion upptaga frågan om indragande av forstmästarkursen och dess ersättande med fortsättningsskolan på Kloten. Därigenom har styrelsen även förts in på frågan om undervisningen vid de lägre skogsskolorna, för vilkas elever fortsättningsskolan bereder möjlighet till ytterligare utbildning. Den sammanlagda undervisningstiden vid skogsskola och fortsättningsskola utgör två år, varjämte sökande till fortsättningsskolan skall efter genomgången skogsskola under minst ett år hava med goda vitsord deltagit i praktiska skogsarbeten. Styrelsen lämnar en tabellarisk sammanställning av den tid, som i skogsskolor och fortsättningsskola är anslagen till undervisningen i de olika läroämnena, och fogar därtill den anmärkningen, att det näppeligen har kunnat undvikas, att många av fortsättningsskolans lektioner och övningar måst utgöra repetitioner av skogsskolans kurser. En sådan dubbelläsning har emellertid enligt styrelsens mening varit av behovet påkallad så länge, som fortsättningsskolans elever i huvudsak rekryteras av personer, som efter skogsskolan under längre tid tjänstgjort i det praktiska skogsbruket. Styrelsen förmenar dock, att med förkortad tid mellan de båda skolorna en närmare anknytning dem emellan kan äga rum, vilket uttalande torde innebära, att olägenheten av dubbelläsning genom en sådan anknytning bortfaller.

Styrelsen har sedermera föreslagit, att den hittills gällande föreskriften om minst ett års väl vitsordad praktik efter genomgången skogsskola såsom villkor för inträde i fortsättningsskolan skall upphävas. Anknytningen mellan de båda undervisningsanstalterna skulle därigenom bliva fullständig, och undervisningen kunna fortgå i löpande följd. — Jag tror för min del, att tanken är riktig, men att den kan än vidare utbyggas genom att göra skogsskolans kurs tvåårig. Styrelsen har i sitt yttrande snuddat vid en sådan tanke, men lämnat den utan att därför angiva några som helst skäl. Efter att hava omnämnt, att man i Finland

sedan år 1922 genomfört en tvåårig utbildning vid samtliga lägre skogsskolor med 1 100 timmars teoretisk undervisning, skriver styrelsen: »Även i Sverige hava röster höjts för övergång till dylik tvåårig utbildning, men att i full utsträckning genomföra en sådan organisation torde under nuvarande förhållanden från många synpunkter vara olämpligt.» Utan att omnämna något av »nuvarande förhållanden» eller angiva någon av de »många synpunkter», som göra en sådan lösning av den lägre skogsundervisningen olämplig, avfärdar styrelsen tanken på en tvåårig skogsskola. När styrelsen till diskussion upptog frågan om fortsättningsskolan såsom en länk i skogsundervisningen, hade styrelsen enligt min mening bort gå till botten med frågan. Möjligen har det emellertid föresvävat styrelsen, att ett förslag om en tvåårig skogsskola vore svårt att förena med yrkandet om forstmästarkursens nedläggande. Saken torde emellertid hava varit värd en undersökning. På den kår, som utbildas vid skogsskolorna, vilar ett stort ansvar. Med stigande intensitet i skogsskötseln måste mycket detaljarbete av stor betydelse överflyttas på dess medlemmar från de högskoleutbildade ledarna. En höjning av hela denna kårs utbildningsstandard måste därför vara av stor betydelse både för skogsskötseln såsom sådan och för det ekonomiska utbytet av den samma, detta bland annat därigenom att förvaltningen kan förbilligas, om de skogsskoleutbildade i gemen göras skickade att övertaga större uppgifter än de, som nu åvila dem. Med denna min principiella inställning till frågan om skogsskötselns organiserande synes det mig hava bort vara en uppgift för styrelsen att närmare undersöka möjligheten av skogsskoleundervisningens utvidgande på ett sådant sätt, att *alla* vid dessa skolor utbildade komme på samma nivå i avseende på kunskaper, som de nuvarande s. k. skogsmästarna. Här hade varit ett av de tillfällen, då tillkallade förvaltningstjänstemän kunnat lämna värdefulla anvisningar, som varit ägnade att undanrödja en sådan brist i utredningen, som den av mig nu påpekade. Såsom redan nämnts omfattar den teoretiska undervisningen vid Finlands skogsskolor 1 100 timmar. När styrelsen som jämförelse angiver, att denna är ungefär 50 %, som den vid våra skogsskolor meddelade (750), så hade det kunnat vara skäl att även påpeka, att den sammanlagda teoretiska undervisningen vid våra skogsskolor och fortsättningsskolan omfattar 1 410 timmar, därvid, såsom styrelsen framhållit, dubbelläsning i viss utsträckning ägt rum. Det torde icke vara för djärvt att antaga, att, om undervisningen vid skogsskolorna gjordes tvåårig, den fördelen kunde vinnas, *antingen* att den teoretiska undervisningen genom dubbelläsningens bortfallande kunde förkortas, utan att resultatet bleve sämre, än vad skogsskola och fortsättningsskola nu sammanlagt lämna, *eller ock* att undervisningen under den tvååriga kursen kunde fördjupas i förhållande till vad de båda undervisningsanstalterna nu åstadkomma. Omöjligt är för övrigt ej, att båda fördelarna — såväl förkortad undervisningstid som fördjupad undervisning — genom god organisation kunde uppnås, därest undervisningen fortginge i en oavbruten följd.

När förslaget om fortsättningsskolans inrättande framlades, så angavs såsom skäl härför att genom densamma skulle för de mest begåvade och för skogsmannayrkét lämpligaste av skogsskolornas lärjungar i hög grad underlättas möjligheten att skaffa sig ökad kompetens. Styrelsen lämnar emellertid nu meddelanden, som tyda på att denna fortsättningsskolans uppgift väsentligen förefelats. Under perioden 1930—1933 har ett betydande antal av de intagna eleverna — till synes nära 40 procent — utgjorts av ynglingar, som ej genomgått skogsskola. Av de inträdessökande hava 23 efter avlagd realskoleexamen förut sökt vinna inträde vid forstmästarkursen. Huruvida svenskt skogsväsende härigenom erhållit något gagneligt tillskott i arbetskraft är en öppen fråga. När styrel-

sen nu emellertid föreslår, att fortsättningsskolan skall bibehållas, och att den skall stå öppen för såväl dem, vilka genomgått skogsskola med vissa kvalificerade betyg, som ock för dem, vilka avlagt realskoleexamen med vitsordet godkänd i matematik, fysik och biologi och kunna förete intyg om ett verksamt och väl vitsordat deltagande uti de till skogsbruket hörande praktiska arbetena, så är jag ej övertygad om att icke fortsättningsskolan därigenom förlorar sin karaktär av påbyggnad på skogsskolan. Jag befarar nämligen, att vid tävlan mellan sökande av de båda kategorierna de från skogsskola utgångna komma att stå tillbaka för dem, som hava att åberopa sig på en längre och grundligare skolundervisning. Om ett sådant resultat av styrelsens förslag blir till fromma för skogsbruket är svårt att avgöra; att det emellertid innebär ett uppgivande av det ursprungligen uttalade syftet med fortsättningsskolan är däremot uppenbart.

I skogshögskolans sammansatta lärareråd har reservationsvis framförts ett förslag om fortsättningsskolans nedläggande. Detta har föranlett de skogsskoleutbildades centralkommitté att den 17 sistlidne mars till skogshögskolans styrelse ingiva en skrift, i vilken kommittén uttalar sig emot ett sådant förslag. Vissa ur denna skrivelse av styrelsen citerade uttalanden synas mig förtjänta att — ehuru ej av samma skäl som de av styrelsen åberopade — här återgivas. Det sägs i denna skrift, att fortsättningsskolans nedläggande skulle medföra, att man »hän-synslöst faller stoppbommen för folk, som sedan barndomen tillhört ett kanske fäderneärvt yrke, visat sig dugliga däri, önska och vilja framåt och till på köpet äro de talrikaste av alla utbildningskategorierna». Med verklig tillfredsställelse har kommittén konstaterat, att lärarerådets majoritet föreslår fortsättningsskolans bibehållande, »varigenom den skogsskoleutbildade personalen även framtiden kan få möjligheter till vidare utbildning och bättre utkomstmöjligheter. Det vittnar om förståelse för de befattnings- och yrkesgrupper, vars intresse det här gäller samt hänsyn icke endast till nuets krav utan även framtida uppgifter.»

Då styrelsen med en sympati, som man ej kan misstaga sig på, anför de citerade uttalandena och vid framläggande av sitt slutliga förslag om skogsundervisningens ordnande åberopar dem samt stannar för en hemställan, som sammanfaller med centralkommitténs önskemål, så kan det vara skäl att ägna ett ögonblicks uppmärksamhet åt de framförda synpunkterna. Även om styrelsen ej avser att göra sig solidarisk med centralkommittén, då denna så starkt understryker de uti kommittén sammanslutnas ekonomiska intressen, så kan det ej vara ur vägen att fastslå, att utredningens syfte ej är att tillvarata den ena eller andra tjänstemannagruppens privatekonomiska önskemål, utan att söka utfinna de ur det allmännas synpunkt lämpligaste formerna för skogsundervisningens ordnande. Att de centralkommittén tillhörande »till på köpet äro de talrikaste av alla utbildningskategorierna» ändrar intet i detta allmängiltiga krav på utredningens objektivitet, som kanske även bort tillgodoses genom att anföras vad som uttalats till förmån för en annan kurs, forstmästarkursen, som enligt styrelsens uppfattning bör nedläggas. Frånser jag emellertid detta drag av subjektivitet, så måste jag ännu en gång understryka att, så länge frågan om tvååriga skogsskolor ej är undersökt, utredningen om skogsundervisningens ordnande är bristfällig. Att förverkliga tanken på tvåårig utbildning vid skogsskolan är liktydigt med att lyfta upp de till de skogsskoleutbildades centralkommitté anslutna på ett högre plan, än vad de själva påyrkat. De kunna utan någon skada för administrationen lösgöras från mycket patrulleringsarbete, många och enklare

uppdrag som förmän, sysselsättningar som kunna överlämnas åt dugliga skogsarbetare, som utbildas vid kortare kurser på statsreviren eller vid de enskilda skogsförvaltningarna. —

Beträffande möjligheten för dem, som genomgått en tvåårig skogsskola, att vinna ytterligare utbildning ansluter jag mig helt och fullt till styrelsens förslag i vad detta avser beredande av sådan möjlighet för dem, som genomgått den av styrelsen förordade fortsättningsskolan.

I fråga om plats för förläggning av fortsättningsskolan har lärarerådet i sin skrivelse av den 26 oktober 1933 (sid. 55) riktat en del anmärkningar mot Kloten och förklarat sig anse denna plats ur flera synpunkter olämplig. Främst riktar sig kritiken mot markförhållandena, höjdläget och nederbördsförhållandena, som äro »synnerligen otypiska för vårt land», således mot förhållanden, som ej kunna genom några människans åtgöranden avhjälpas. Av det nu föreliggande tryckta utlåtandet från styrelsen finner jag, att en medlem av styrelsen samt skogshögskolans rektor företagit en besiktning av *lokalerna* och funnit, att dessa kunna bringas i ett acceptabelt skick. Om de enligt mitt förmenande viktigaste förhållandena, om Kloten såsom lämpligt demonstrationsobjekt för eleverna vid undervisningen, underlåter styrelsen att uttala sig och finner på grund av den verkställda besiktningen frågan om skolans förflyttning icke överhängande. Jag kan ej underlåta att beteckna detta sätt att behandla förläggningsfrågan såsom i hög grad anmärkningsvärt. Styrelsen undgår visserligen genom detta tillvägagångssätt att i sina kostnadskalkyler för fortsättningsskolan upptaga ett belopp för dess förflyttning och gör därigenom sitt förslag ur ekonomisk synpunkt *för det närvarande* mer tilltalande, men kvar står, dels att styrelsen skjutit åt sidan hänsynstagande till det viktigaste kravet på en utbildningsanstalt av nu ifrågasatt slag, nämligen tillgång på *lämpligt* demonstrationsmaterial i skolans omedelbara närhet, dels att statsmakterna inom en kanske ej alltför långt avlägsen framtid hava utsikt att få mottaga framställning om anslag för skolans förflyttning.

Innan jag lämnar frågan om fortsättningsskolan, anser jag mig böra fästa uppmärksamheten på tvenne uttalanden av lärarerådet å sid. 16 i dess meromnämnda skrivelse. Styrelsen har visserligen ej genom att direkt ansluta sig till dem gjort dem till sina, men ej heller motsagt dem, varför det finnes anledning antaga, att de äga styrelsens gillande. I tydlig avsikt att stödja sitt förslag om fortsättningsskolans bibehållande uttalar lärarerådet efter att hava i en tabell sammanfört uppgifter om de från skolan utexaminerades anställningsförhållanden, att de angivna siffrorna synas tyda på en trots rådande arbetslöshet anmärkningsvärd lätthet att finna anställning. Några rader längre ned säges visserligen, att av de fyra första årskursernas elever 63 procent utgjordes av i statstjänst redan anställda, men under sådant förhållande är det ägnat att vilseleda läsaren, om dessa medtagas i en tabell, som skall visa de utexaminerades lätthet att få anställning, och därigenom utgöra motivering för fortsättningsskolans bibehållande. På samma sida yttrar lärarerådet, att fortsättningsskolan tenderat att utvecklas till ett under domänstyrelsen lydande skogsläroverk av den typ, som undervisningssakkunnige på sin tid förordade, men som av statsmakterna ersattes med en forstmästarkurs förlagd till skogshögskolan. Senare delen av detta påstående är givetvis felaktig. Om än inträdesfordringarna till det föreslagna skogsläroverket och forstmästarkursen äro likvärdiga, kan detta ingalunda sägas vara fallet med de båda undervisningsanstalterna som sådana. Såväl undervisningens omfattning som undervisningstid äro väsentligen olika

och ställer forstmästarkursen på ett vida högre plan än läroverket. Att om forstmästarkursen använda uttrycket, att den »ersatte det föreslagna skogsläroverket», är därför ägnat att ingiva den i förhållandena ej fullt initierade en oriktig föreställning och är olämpligt i en utredning, som vill göra anspråk på objektivitet. —

Såsom jag nämnt, föreslår styrelsen, att forstmästarkursen skall indragas, och att undervisning på ett mellanstadium mellan skogsskola och skogshögskola skall meddelas vid en på skogsskolans grund byggd fortsättningsskola.

Förslaget innebär, att en yngling, som avlagt realskoleexamen, ej skall äga möjlighet att med användande av de kunskaper, på vilka han genom en sådan examen avlagt prov, utbilda sig för skogsmannens yrke. Är han ej så ekonomiskt välsituerad, att han på fortsatta studier kan nedlägga de kostnader, som göra honom kompetent till erhållande av inträde vid skogshögskolans jägmästarkurs, måste han söka sin vidare skogsmannautbildning vid en undervisningsanstalt, som är byggd på folkskolans allmänna kunskapsnivå. Detta betyder m. a. o., att han på sin hittills varande utbildnings konto nödgas avskriva alla kostnader, som han nedlagt för att förvärva kunskaper, överstigande dem, som förvärfvas i folkskolans sjuätte klass och i en under c:a 3 månader pågående fortsättningskola. För avläggande av realskoleexamen krävas antingen fyra år i folkskola jämte fem år vid en till realskoleexamen berättigad undervisningsanstalt, tillhoppa alltså nio år, eller ock sex år i folkskola samt fyra år för realskoleexamen eller sammanlagt tio år. För en yngling, som avlagt realskoleexamen, innebär alltså det av lärarerådet framlagda och av styrelsen understödda förslaget, att han använt två år och nio månader, resp. tre år och nio månader längre tid på sin förutbildning, än de unga män, tillsammans med vilka han i fackskolan skall samundervisas. En anordning med sådana konsekvenser måste självfallet leda till att ynglingar vilka av en eller annan anledning kanske oftast av ekonomiska skäl, ej kunna fortsätta sina studier till studentexamen, men som önska ägna sig åt skogsmannabanan, inskränka sina skolstudier till att omfatta folkskolans pensum. Jag har svårt att inse, att ett sådant förslag är ägnat att höja skogsmannakårens allmänna bildningsnivå, ett mål, som förslagets framställare dock säga sig vilja eftersträva. Likaledes kan jag ej finna, att förslaget harmonierar med de motiv, som på sin tid voro bestämmande för statsmakterna, när man beslöt anordnande av realskolan och en densamma avslutande examen. Det saknar ej sitt intresse att i detta sammanhang erinra om vad som vid den frågans behandling förekom.

Den år 1904 genomförda läroverksreformen synes hava haft sin upprinnelse i vissa uttalanden, som återfinnas i riksdagens underdåniga skrivelse av den 6 maj 1899. Det framhålls i denna, att den reform av läroverken, som borde komma under övervägande, borde skapa en kurs, som för dem, vilka genomgå den samma, vore av mera omedelbart gagn för inträdet på de praktiska banor, åt vilka de ämnade ägna sig. Därigenom besparades de att spilla en dyrbar tid, som bättre kunde användas till förberedelse för det blivande kallet. Under den förberedande behandling, vilken föregick läroverksreformens genomförande, sattes domänstyrelsen i tillfälle att yttra sig över det preliminära förslag till realskola, som utarbetats, och uttalade då, att denna skola »synes styrelsen vara synnerligen väl lämpad såsom teoretisk kompetensfordran för den lägre kursen vid skogsinstitutet.» Det vore — sade styrelsen — för framtiden till fördel, om lärjungar i denna kurs innehade den allmänna medborgerliga bildning, som med förberörda examen avsåges. — I proposition n:o 50 till 1904 års riksdag yttrade föredragande statsrådet, att läroverkens omorganisation

avsåge bland annat »meddelande av allmän medborgerlig bildning utöver vad i folkskolan inhämtas av lärjungar, som efter några års vistelse vid läroverket övergå till fackskolor eller omedelbart träda ut i livet», och vidare att realskolan borde »ha goda utsikter att utvecklas till ett särdeles viktigt led i systemet av våra nationella bildningsanstalter». — Vare sig under ärendets utskottsbehandling eller under debatterna i kamrarna gjordes något som helst uttalande, som kunde tolkas som ett avståndstagande från vad den kungl. propositionen innehöll varken i fråga om det allmänna gagnet av realskolans inrättande eller i fråga om dess betydelse såsom grundläggande för utbildning av ynglingar vid dåvarande skogsinstituts lägre kurs, alltså nuvarande forstmästarkursen vid skogshögskolan. Det måste alltså anses fastslaget, att statsmakterna enstämmigt uttalat sig i sådan riktning. Men om denna av statsmakterna uttalade åsikt — och man torde hava rätt att tillägga förhoppning — skall kunna i allo förverkligas, så torde det ock vara av nöden, att den förutbildning, som realskolan meddelar, även blir till fulla utnyttjad. Såsom jag i det föregående visat, innebär emellertid bifall till lärarerådet och styrelsens förslag, att ett streck drages över allt, som i sammanhang med genomförande av 1904 års läroverksreform uttalades om realskoleexamen såsom lämpligt kompetensprov för den lägre kursen vid skogsinstitutet, resp. forstmästarkursen. I motsats till exempelvis den tekniska undervisningen skulle skogsmannautbildningen ej tillgodogöra sig de kunskapsmått, som meddelas ynglingar, vilka genomgå realskolan. Till tekniska gymnasier, som meddela den allmänna tekniska bildning och i förening därmed de merkantila kunskaper, som erfordras för handhavande av göromålen på verkstäders eller fabrikers rit- och affärskontor eller för ledning av mindre och föga specialiserade industriella företag — sålunda inom det tekniska kunskapsområdet en utbildning motsvarande forstmästarkursens inom skogsmannayrket — beviljas inträde åt den, som avlagt realskoleexamen med godkända insikter i vissa för den fortsatta undervisningen betydelsefulla ämnen, alltså en motsvarighet till fordringarna för inträde vid forstmästarkursen. Gymnasiet omfattar tre ettåriga kurser; undervisningstiden är alltså, om man till forstmästarnas kurs vid skogshögskolan lägger tiden för den obligatoriska förpraktiken, av ungefär samma längd vid båda anstalterna. Bestämmelserna för de under statens kontroll stående högre handelsläroverken eller handelsgymnasierna överensstämmer nära med de för tekniska gymnasierna gällande. Kursen bygger i huvudsak på genomgången sexårig kurs vid allmänt läroverk eller motsvarande kunskapsmått.

Då de av mig nu anförda fallen giva vid handen, att ynglingar, som avlagt realskoleexamen, kunna inom andra utbildningsgrenar för praktisk verksamhet finna möjlighet att bygga vidare på de kunskaper, som realskolan meddelat dem, så är det ägnat att väcka synnerlig uppmärksamhet, att lärareråd och styrelse i rak strid mot den principiella innebörden av statsmakternas år 1904 gjorda uttalanden anse, att samma kunskapsmått ej bör läggas till grund för vidare utbildning i ett så utpräglat praktiskt betonat yrke som skogsmannens. De skäl, som föranlett förslagsställarna att intaga denna ståndpunkt, finner jag mig nödsakad att i det följande underkasta en kritisk granskning.

Statsfinansiella hänsyn hava av allt att döma varit för vederbörande i hög grad bestämmande. Den förebragta ekonomiska utredningen måste jag emellertid beteckna såsom synnerligen ofullständig. Detta omdöme gäller såväl den av lärarerådet som av styrelsen framlagda kalkylen. Då de båda äro uppställda efter något skiljaktiga grunder, så måste min granskning gälla dem båda, och jag gör början med lärarerådets. I ett å sid. 94 i dess skrivelse framlagt jäm-

förande sammandrag av kostnaderna för dels alternativ A, dels alternativ B — enligt vilket forstmästarkursen skulle bibehållas — anges kostnaden för det förra till 226 616 kronor och för det senare till 267 836 kronor, en merkostnad alltså för alt. B av 41 220 kronor. Då kritiken mot undervisningens nuvarande organisation i väsentlig grad riktat sig mot det förhållandet, att vi för närvarande hava tvenne undervisningsanstalter på stadiet mellan skogsskola och skogshögskola, så hade det synts önskvärt, att man i en objektiv, ekonomisk utredning fått en uppgift om sannolika kostnaderna för en sådan organisation, där forstmästarkursen ensam representerat denna mellanklass, synnerligast som inom lärarerådet den tanken reservationsvis framförts. Om nu kostnaden för alt. B. minskas med den för fortsättningsskolan i samma belopp ingående summan 27 100 kronor, visar sig kostnaden för en organisation med forstmästarkursen såsom enda »mellanskola» uppgå till 240 736 kronor. Skillnaden mellan kostnaderna, om de båda alternativen uppläggas på detta sätt, blir 14 100 kronor, ej 41 220 kronor, såsom lärarerådet uppgiver. Men icke ens detta mindre belopp anger det verkliga förhållandet mellan kostnaderna för de båda förslagen. Å sid. 55 har lärarerådet framlagt bärande skäl för att fortsättningsskolan, om den fortfarande skall utgöra ett led i organisationen, måste flyttas från Kloten. Ej något som helst försök är gjort att utreda de härmed förenade engångskostnaderna, som dock måste bli ganska beaktansvärda. Efter denna min granskning av lärarerådets kalkyler måste jag tyvärr beteckna dem såsom ensidigt upplagda och ofullständiga. Men om jag frånser denna senare — dock befogade — anmärkning, så framställer sig osökt den frågan, huruvida ej en statens merkostnad av 14 100 kronor under nu tänkta förutsättningar kan anses vara icke blott försvarbar utan även påkallad. Man måste nämligen hålla i minnet, att utgiften möjliggör det fulla utnyttjandet av en utav staten anordnad skolform och därjämte innebär möjlighet för dem, som begagna sig av denna, att göra det kapital, som de nedlagt på sin skolundervisning, direkt fruktbärande. Sådant bör ej av staten förhindras. — När lärarerådet å sid. 102 framhåller, att vid bedömande ur kostnadssynpunkt av de båda alternativens inbördes förhållande hänsyn måste tagas ej blott till nuvarande läget utan även till de konsekvenser, som bibehållandet av de båda kurserna medför för framtiden, så är detta givetvis ett riktigt påpekande. Samtidigt anger lärarerådet, vilka omständigheter det är, som skulle föranleda stegrade kostnader för framtidens skogsundervisning. »Skall en undervisningsanstalt motsvara tidens alltjämt växande krav, är ett stillestånd i utvecklingshänseende alldeles otänkbart» (sid. 101). För jägmästarkursen kan tendensen väntas gå i än starkare uppåtgående riktning (sid. 102). Var har man att söka den innersta grunden till en sådan framtida utveckling? Uppenbarligen endast och allenast i stigande skogsvärde och därmed möjliggjord växande intensitet i skogsvården. Är det antagligt, att statsmakterna inför sådana fakta skulle neka skogsundervisningen sitt understöd? För min del är jag nog sangvinisk att med erfarenhet av deras hittills visade välvilja mot skogsvården ha en annan tro på deras framtida inställning till skogsundervisningens skäliga krav. Detta om lärarerådets kalkyler.

Vänder jag mig nu till de av styrelsen framlagda, så måste jag beteckna även dem såsom ofullständiga och mindre klart uppställda. I sin utredning har styrelsen ett kapitel med rubrik »Kostnadsberäkning». Man kunde hava anledning förvänta att här finna en uttömmande redogörelse för de kostnader, som styrelsens förslag till skogsundervisningens ordnande medför, men så är ej fallet. Beräkningen gäller endast kostnaderna för skogshögskolan, ehuru styrelsen även föreslagit vissa förändringar beträffande fortsättningsskolan, och att

kostnaderna för denna, vilka beräknats till 26 000 kronor, skola uppföras på ordinarie stat. Lägges detta sistnämnda belopp till slutsumman för kolumnen »Efter genomförd omorganisation» i styrelsens tabell B — å sid. 130, erhålles den verkliga kostnaden för styrelsens organisationsförslag eller 232 000 kronor.

Det har synts mig vara av intresse att till jämförelse uppställa en beräkning av kostnaderna för en organisation, uti vilken forstmästarkursen, men ej fortsättningsskolan inginge. I denna beräkning medtager jag kostnaderna för den av lärarerådet föreslagna utvidgningen av undervisningen i jägmästarkursen.

Professorer	5	59 700:—
Lektorer	2	20 040:—
e. o. lektor	1	9 540:—
Kamrerare	1	7 668:—
Kanslibiträde	1	3 300:—
Trädgårdsmästare och preparator	1	4 104:—
Vaktmästare och maskinist	1	3 486:—
Port- och planteringsvakt	1	3 144:—
Överassistent	1	6 954:—
Assistenter	2	10 116:—
Assistenter	1	6 048:—
Gårdskarll	1	1 818:—
Extra lärare	15	20 000:—
Assistenter vid högskolan		920:—
Assistenter vid sommarövningar		3 600:—
Amanuenser		1 960:—
Biträde åt vaktmästaren och maskinisten		800:—
Renskrivningshjälp		450:—
Övertidsersättning m. m.		146:—
Avlöningsförhöjningar för e. o. personal		4 050:—
Provisoriskt dyrortstillägg		2 620:—
Arvoden		15 340:—
Resersättningar till lärare		12 500:—
Expenser		32 800:—
Resestipendier åt lärare		500:—
Stipendier åt elever		3 500:—
Studieunderstöd		500:—
Elevernas praktiska övningar		12 600:—
Kurser i tillämpad fiske- och jaktvård		700:—
Kurs för syneförrättare vid skogsdikning		1 000:—
Summa kronor		249 904:—

eller 17 904 kronor mer än kostnaderna för det av styrelsen framlagda förslaget.

Inför denna ej alltför överväldigande merkostnad frågar man sig med än större skäl än inför lärarerådets kalkyler, om det är berättigat att helt och hållet negligera statsmakternas uttalanden, då 1904 års läroverksreform beslöts. Man måste dessutom, såsom jag redan påpekat, hålla i minnet, att en blivande förflyttning av fortsättningsskolan är en ofrånkomlig nödvändighet och medför en utgift, om vars storlek man svävar i ovisshet. Visserligen är denna utgift en engångskostnad, men den kan — eller åtminstone bör — av den anledningen icke förbises.

För att med siffermaterial än ytterligare belysa, huru kapitalslukande forstmästarkursen är, gör styrelsen en jämförelse mellan kostnaderna för denna kurs 1932—1933, 54 650 kronor inklusive ålders-, dyrtids- och dyrtortstillägg, och kostnaden för Klotens fortsättningsskola enligt normalstat, 25 050 kronor. En sådan jämförelse är naturligtvis fullkomligt intetsägande. Det är ej nog med att jämföra utgifterna; man måste även — om man över huvud taget ger sig in på en jämförelse av detta slag — se till vad man får för sina utbetalda penningar. I det hänseendet hade styrelsen av lärarrådets skrivelse kunnat inhämta dess omdöme, att forstmästarkursen »måste anses ligga på en genomsnittligt högre allmän nivå» än fortsättningsskolan. Det är väl också uppenbart, att undervisningen vid denna senare aldrig kan vara likvärdig med den, som meddelas vid forstmästarekursen, då man betänker att, såsom i det föregående visats, studietiden för avläggande av realskoleexamen, obligatorisk för inträde vid forstmästarkursen, är i det närmaste tre, resp. fyra år längre än den, som erfordras för genomgången folkskola, att sålunda utgångsläget för fackstudiernas påbörjande vid forstmästarkursen ligger på ett högre plan än det, från vilket fortsättningsskolan börjar, att två års studier vid den förra därför måste bli både mer djupgående och omfattande än ett år vid den senare, att i samma riktning verka dels de vid forstmästarkursen till buds stående specialutbildade och rikligare lärarekrafterna, dels den rikhaltiga åskådningsmateriel, som genom skogshögskolans samlingar ger möjlighet till fördjupad undervisning vid forstmästarkursen. Men även om, såsom jag trott mig finna, kostnadsfrågan i den form, som den av förslagsställarna framlagts, för dem varit i viss mån bestämmande för deras beslut, så har den dock säkerligen ej varit den ensam avgörande faktorn. En sammanfattning av de synpunkter på skogsundervisningsfrågans lösande, som av såväl lärarerådet som styrelsen i spridda uttalanden framlagts, ger vid handen, att de båda för den privata skogsförvaltningen hoppas på en sådan allmän omläggning av rekryteringen, att de tjänster vilka nu uppehållas av forstmästare, skola efter reformförslaget realisera besättas med jägmästare. Det är givetvis mycket vanskligt att profetera om, huru en så stor grupp företagare som de enskilda skogsägarna skall lösa sin administrationsfråga. Lärarerådet synes hålla före, att konkurrensen med andra skogsproducerande länder skall hos oss framtvinga användande av den högsta sakkunskap vid den privata skogsförvaltningen, för att man genom en därmed följande intensiv skötsel skall kunna neutralisera de menliga verkningarna av depressionen under senaste år. Det torde kunna anföras lika starka sannolikhetsskäl för att samma företeelse föranleder mången skogsägare att anlita billigare krafter för att genom nedbringade administrationskostnader söka återvinna något av vad som genom depressionen gått förlorat. Det blir då, sedan forstmästarkursen indragits, de från fortsättningsskolan utexaminerade, som rycka in. Den av styrelsen å sid. 23 framlagda statistiken synes giva stöd åt en sådan uppfattning, som för övrigt av styrelsen även bekräftas genom dess uttalande, »att examen från fortsättningsskolan ofta varit nog för beredande av mera nöjaktig utkomst, speciellt inom det privata skogsbruket.» Då, såsom redan framhållits och av lärarerådets ovan åberopade uttalande bekräftas, undervisningen vid forstmästarkursen ligger på en högre nivå än fortsättningsskolans, så synes det med skäl kunna ifrågasättas, huruvida en i samma riktning fortgående förändring av rekryteringen av det privata skogsbrukets tjänstemannakår kan anses innebära några glädjande framtidsutsikter för de svenska privat-skogarna.

Alla nu anförda synpunkter synas mig tala för, att om en undervisningsanstalt mellan skogsskola och skogshögskolans jägmästarkurs anses erforderlig — och

detta har icke av någon bestritts — så är forstmästarkursen den, som på grund av de utexaminerade elevernas kvalifikationer måste tillerkännas företräde framför fortsättningsskolan. Då lärarerådet därjämte (sid. 24) för sin del framhållit och kraftigt motiverat, »att skillnaden mellan de till skogshögskolan förlagda båda kurserna är högst väsentlig» så framgår tydligt nog, att forstmästarkursen intager en verklig mellanställning mellan skogsskola och jägmästarkurs.

Visserligen har domänstyrelsen i sin den 4 oktober 1924 dagtecknade skrivelse velat göra gällande, att »skillnaden mellan undervisningens omfattning hos de båda kurserna allt mera tenderar att plånas ut.» Denna tendens har emellertid efter tio år ej gjort sig starkare gällande, än att lärarerådet då kan nedskrivna de ovan citerade orden.

Var för sig hava lärarerådet och skogshögskolans styrelse uppgjort statistik över forstmästarnas anställningsförhållanden. Båda utredningarna synas resultera i att arbetsmarknaden varit ganska tryckt för forstmästarna. Lärarerådet drar även slutsatser rörande anställningsförhållandena för jägmästare, forstmästare och de från fortsättningsskolan utexaminerade och finner, att av jägmästarna 90 procent, av fortsättningsskolans elever 87 procent men av forstmästarna endast 61 procent vunnit anställning i aktiv skogstjänst. Då statistik, som känt är, kan göras på olika sätt, tillåter jag mig att som jämförelse framlägga nedanstående ur Svenska forstmästareförbundets medlemsblad för december 1933 hämtade uppgifter. Statistiken anges vara upprättad på basis av 1930 års matrikel samt omfatta forstmästare, födda 1896 och tidigare:

Disponenter vid skogsägande bolag samt skogschefer	19 st.	8,4 %
Skogsförvaltare	84 »	37,0 »
Biträdande skogsförvaltare, skogsinspektorer, assistenter och skogliga biträden	34 »	15 »
Chefer och andra anställda i flottnings- och tumningsföreningar, auktoriserade mätare	12 »	5,3 »
Anställda i skogsvårdsstyrelser	4 »	1,8 »
Vårdare av egen skog (och eget lantbruk)	5 »	2,2 »
Skogsskolelärare	2 »	0,9 »
Affärsmän i skogsprodukter	19 »	8,4 »
Innehavare av och anställda i skogsbyråer, konsulterande skogsmän o. dyl.	22 »	9,6 »
Skoglig försäkringsverksamhet	2 »	0,9 »
Lantmäteritekniska biträden	2 »	0,9 »
Skoglig verksamhet i utlandet	12 »	5,3 »
Verksamhet utanför skogsbruket	10 »	4,3 »
		227 st. 100,0 %

Av denna tabell torde framgå, att c:a 95 % av dessa 227 forstmästare ägnat sig åt verksamhet, för vilken deras skogliga utbildning varit av betydelse. I lektor Kinnmans till sammansatta lärarerådets protokoll av den 24 oktober 1933 fogade särskilda yttrande, vilket jag antager komma att medfölja styrelsens utredning, finnas även statistiska tabeller över anställningarna i privat skogstjänst. Även dessa kunna vara värda beaktande såsom jämförelsematerial till styrelsens och lärarerådets utredningar.

Här ligger det för övrigt nära att undrande fråga, varför ej inom skogsman-nayrket arbetsutrymme skulle finnas för män, vilkas fackutbildning byggts på realskolans grund. Inom det tekniska arbetsgebitet är så fallet, och det har ej sports att detta varken inverkat menligt på arbetsprestationens värde eller skapat en besvärande konkurrens. De begåvade hava höjt sig till chefsplatser, genom-snittsmännen ha stannat på ett lägre plan, där de dock kunnat utföra ett sam-hällsnyttigt arbete. I lärarerådets utredning söker man förgäves efter svar på frågan, varför ej analoga förhållanden skulle, i framtiden liksom hittills, kunna tänkas råda inom skogsmanayrket.

Att med en till skogsskolorna ansluten fortsättningsskola ersätta skogsinstitu-tets lägre kurs är en gammal tanke, som dock hittills av statsmakterna avvisats. Den framfördes av domänstyrelsen i dess yttrande över 1906 års undervisnings-sakkunniges betänkande, och den var föremål för behandling av de år 1916 till-kallade sakkunniga, som förelagts uppgiften att uppgöra undervisnings-plan för den av statsmakterna på domänstyrelsens förslag redan beslutade fort-sättningsskolan. I det läge, som frågan om en fortsättningsskola genom detta beslut kommit, kunde de sakkunnigas enhälliga avstyrkande av skolans inrättande ej bli va annat och mer än ett principuttalande.

En fortsättningsskola såsom ersättare för den lägre kursen hade emellertid dessförinnan gjorts till föremål för behandling av Kungl. Maj:t. I den Kungl. propositionen om den högre skogsundervisningens ordnande, som förelades 1912 års riksdag, tog dåvarande statsrådet och chefen för Kungl. jordbruksdeparte-mentet avstånd från ett sådant förslag. Ehuru i de uttalanden, med vilka detta skedde, delvis framföras samma synpunkter, som jag i det föregående framlagt, och ett citerande av statsrådets yttrande alltså i viss mån utgör ett upprepande av redan återopade skäl för min ståndpunkt, tillåter jag mig dock att här anföra vad statsrådet yttrade rörande denna del av undervisningsfrågan: »Enligt för-slagsställarnas mening skulle man härigenom vinna en tjänstemannakår, vars elementära kunskaper inhämtats i folkskolan, och realskoleexamen skulle ej längre vara behöfvlig såsom direkt utgångspunkt för ifrågavarande yrkesområde. En sådan förändring synes mig i och för sig icke tillräddlig och torde ej heller stå i samklang med de åsikter, som inom och av Riksdagen gjordes gällande vid genomförandet av 1904 års läroverksreform, då realskolan organiserades. Men dessutom har i och med de kommunala mellanskolornas tillkomst en skolform skapats, som ger mycket vidsträcktare möjligheter för folkskolans barn att ernå den kompetens, som med realskoleexamen avsetts. På nyss angivna grund synes mig sålunda icke tillräckliga skäl angivna för upphävandet av den lägre kursen och inrättandet av en fortsättningsskola.»

»Ett annat skäl för borttagandet av denna kurs, nämligen att personer, som utgått från den lägre kursen, ej skulle med tillräcklig styrka kunna hävda skogs-vårdens ofta mot skogsägarens stridande intressen, kan jag ej heller tillmäta någon bärkraft. Försvunne den lägre kursen och ersattes med en fortsättningskurs, är det ej sannolikt, vilket förespråkarna härför velat göra troligt, att den enskilde skogsägaren sökte att få den arbetskraft, han behövde, ersatt med den dyrare från skogshögskolan, utan han fyllde antagligen sina luckor med en billigare arbetskraft från den elevkår, som erhållit fortsättningskursens utbildning, vilken utbildning ju skulle ersätta den lägre kursens. Att den enskilda skogshushåll-ningen härigenom skulle förvärva målsmän, som bättre förde skogens talan gent emot tilläventyrs förefintligt starkt avverkningsintresse, är ej troligt. Jag in-stämmer här till fullo med löneregleringskommitténs yttrande: 'det lærer knappast

få antagas, att man genom indragning av den lägre kursen skulle i flertalet fall kunna föranleda enskilda skogsägare att i befattningar, för vilka den lägre kursens utbildning hittills ansetts tillräcklig, använda personer med högskoleutbildning, vilkas avlöningsförmåner tydligtvis måste utmätas efter en helt annan måttstock.»

»Naturligtvis skulle man likväl, om det vore så, att en fortsättningsskola kunde fullt ersätta såväl den teoretiska som praktiska utbildning, som den lägre kursen avsett att meddela, böra taga ett sådant förslag i noggrant övervägande. Men även från denna synpunkt måste jag instämma med löneregleringskommittén, nämligen däri att 'domänstyrelsens föreliggande förslag i stort sett innebär en återgång till de förhållanden, som på skogsundervisningens område voro rådande för 20 år sedan och vilka då föranledde domänstyrelsen att föreslå inrättandet av den lägre kursen vid skogsinstitutet'. I enlighet med vad jag nu anfört håller jag således före att den lägre kursen bör bibehållas.»

När sammansatta lärarerådet uttalar farhåga för att forstmästarkursens bibehållande skulle medföra, att de båda kurserna vid högskolan skulle komma att konkurrera om statens anslag, så ligger det nära att antaga — ehuru det ej är direkt utsagt — att just förläggningen till samma plats för lärarerådet framstått som en fara i angiven riktning. Uttalanden i liknande riktning saknades ej, då skogsundervisningen år 1912 ordnades, men bemöttes av dåvarande jordbruksministern. Han kunde ej finna, att de båda kursernas inrymmande under samma tak vore ett fel. Det vore en åtgärd förestavad av de bristande tillgångar, som vi i jämförelse med de stora kulturländerna hade att räkna med. En uttalad farhåga för en sammanblandning mellan de båda kurserna bemötte han med följande ord: »Nej det blir ingen sammanblandning. Förslaget innebär, att den lägre och den högre kursen skola bli fullt åtskilda; då kan jag ej förstå, att någon med skäl kan tala mot, men väl för en sådan åtgärd. För resten, skulle utvecklingen visa, att hela detta utrymme och alla dessa krafter behövas i anspråk endast för den högre, verkliga högskolebildningen, näväl, då är ej vägen stängd för en utveckling i den riktning att man flyttar den lägre kursen under annat tak. Den möjligheten står ju alltid öppen.» Denna senare del av statsrådets yttrande innebär emellertid något helt annat, än vad lärarerådet föreslår. Det innebär ej forstmästarkursens slopande, utan att trångboddhet vid högskolan kunde föranleda en undersökning, huruvida forstmästarkursen borde erhålla egna lokaler.

När numera de båda kurserna hava skilda lärarekrafter i huvudämnena, kunna ej heller pedagogiska skäl gärna anföras såsom grund till någon konkurrens kurserna emellan, och något sådant har visserligen ej, så vitt jag kunnat finna, av lärarerådet påståtts, men då det emellertid ej saknats röster, som velat göra gällande, att det vore oförenligt med en högskola, att vid densamma även vore inrymd en undervisningsanstalt av så att säga lägre ordning, kan det måhända vara lämpligt erinra därom, att invändning av liknande art på ett mycket tidigt stadium av undervisningsfrågans behandling framförts och avvisats. Då jordbruksutskottet vid 1912 års riksdag behandlade den Kungl. propositionen, gjordes nämligen gällande, att den lägre kursens förläggande till högskolan borde vara en provisorisk åtgärd. Kursen i fråga borde icke införlivas och höra samman med en anstalt av den allmänna karaktär, som en högskoleanstalt borde vara. Denna mening betecknades av en talare i första kammaren såsom byråkratisk. Han hade aldrig hört någon människa ifrågasätta, att vissa examina, t. ex. kansliexamen vid universiteten, skulle, därför att de, utan att vara i djupaste mening vetenskapliga, där funnes och där avlades, i någon mån draga

ned universitetens anseende. Detta uttalande torde allt fortfarande äga giltighet; skogshögskolans anseende och ställning såsom högskola kan ej vara beroende av att forstmästarkursens elever där åtnjuta undervisning och vid denna i skogsvårdssakens intresse få begagna sig av högskolans samlingar. På en så lös grund kan och får ej högskolans anseende vara byggt, och är det helt visst ej heller, om, såsom man vågar hoppas och tro, de goda vitsord, som av utländska fackmän lämnats skogshögskolan, äro uppriktigt menade.

I skrivelsen till skogshögskolans styrelse den 12 september 1925 sammanfattade lärarerrådet sin uppfattning beträffande forstmästarkursens uppgift i svenskt skogsbruk sålunda,

»att kursen på skogsbrukets nuvarande ståndpunkt kan anses ha en uppgift att fylla vid ersättande av en stor mängd förvaltare utan skogsutbildning» men

»att, i den mån utvecklingen på det skogliga området går framåt, kursens mindre omfattande teoretiska utbildning icke kommer att motsvara kraven på en tillräckligt skolad förvaltarkår för ett intensivt bedrivet skogsbruk».

Härtill torde först kunna erinras om att, sedan förestående uttalande nedskrevs, utvecklingen på det skogliga området ej kan sägas hava gjort sådana framsteg, att vad som gällde 1925 ej har tillämpning även 1934. Under dessa år har den depression, som vilat över det ekonomiska livet, varit ett avgörande hinder för ett kraftigare uppsving även på det skogliga området. Det föreligger alltså i ett sådant uppsving ingen saklig grund, som kan utgöra motiv för att just nu föreslå och förorda forstmästarkursens indragande.

Men för övrigt synes den tankegång, som fått sitt uttryck i nyss citerade uttalande, knappast användbar som motiv för en sådan åtgärd, vid vilken tidpunkt det än må vara. Yttrandet innebär ju, att även om skogsbruket bleve intensivare bedrivit, så skulle undervisningen vid forstmästarkursen stå kvar på sin nuvarande ståndpunkt i avseende på teoretisk utbildning. Något sådant vore väl dock knappast möjligt. Såvitt jag förstår, måste undervisningen, vid vilken anstalt den än bedrivs, följa utvecklingen inom skogsbruket. Motsatsen skulle tyda på efterblivenhet, samt att de statliga organ, som ansvarade för att undervisningen stode i jämnhöjd med tidens krav, ej fullgjorde sin plikt. Jag vågar anse detta uteslutet.

Enligt nu gällande bestämmelser erfordras för vinnande av inträde vid forstmästarkursen, att sökanden antingen avlagt realskoleexamen med vitsordet godkänd i matematik, biologi, fysik och kemi eller förete bevis om härmed fullt jämförliga kunskaper eller avgångsbetyg från någon statens skogsskola med betyget berömlig i ämnena skogsskötsel, matematik och naturlära eller från fortsättningskolan å Kloten med goda vitsord såväl i fackämnena som de grundläggande ämnena, i vartdera fallet med särskilt intyg av vederbörande skolföreståndare om synnerlig lämplighet för fortsatt skogsmannautbildning ävensom intyg, att sökanden äger de för erhållande av betyget godkänd i realskoleexamen erforderliga kunskaper i modersmålet, matematik, biologi, fysik och kemi. Därjämte skall sökande förete av fackman väl vitsordat deltagande uti till skogsbruket hörande praktiska arbeten under minst 22 månader, i vilken tid dock lärokurs vid skogsskola ej må inräknas, samt att sökanden är lämplig för skogsmannayrket och äger färdighet i enklare skogs- och fältnätning. När jag i det efterföljande till behandling upptager bestämmelserna om inträdesfordringarna till forstmästarkursen, blir detta i mycket en granskning av lärarerrådets uttalanden och förslag. Styrelsen, som i motsats till lärarerrådet ej till behandling

upptagit ett alternativt förslag till skogsundervisningens ordnande på sådant sätt, att forstmästarkursen bibehålles, har därför helt naturligt ej sysslat med de frågor, som jag nu går att diskutera.

Nu gällande bestämmelser rörande inträdesfordringarna synas mig vara i behov av en revision. Vad först den praktiska förutbildningen angår, så kan med skäl erinras, att resultatet av densamma måste bli synnerligen ojämnt, då den icke är på något sätt reglerad. Lärarerådet, som föreslagit, att tiden för den nu till 22 månader bestämda förpraktiken utökas till 28 månader, har även ansett, »att föreskrifter och anvisningar av högskolan utfärdas i syfte att få denna tid mera rationellt utnyttjad än hittills ofta varit fallet». (sid. 91). Å sid. 60 uttalar lärarerådet i samband med behandlingen av frågan om förpraktik till jägmästarkursen, att »detta system (långvarig, fri förpraktik), sådant det länge tillämpats på högskolans forstmästarkurs, visat sig medföra högst betydande olägenheter redan för denna på realskolan byggda kurs». I sin fortsatta utveckling av frågan understryker lärarerådet än kraftigare de olägenheter, som den fria förpraktiken medfört för aspiranter på inträde vid forstmästarkursen (sid. 62). Av de erfarenheter, som lärarerådet inhöstat av den nu gällande ordningen, och som lett till att den genomsnittliga praktiktiden tidvis uppdrivits till 70 å 80 månader, drar lärarerådet den slutsatsen, att en maximering bör ske beträffande den praktiktid, som aspirant må tillgodoräkna sig vid konkurrens om inträde. Denna maximala praktiktid anser lärarerådet böra sättas till fyra år. Härom borde bestämmelse dock ej intagas i stadgarna, utan ordningen skulle iakttagas vid stadgarnas tillämpning och upplysningsvis meddelas eventuella aspiranter. Till detta förslag vill jag till att börja med foga den erinran, att det synes mig principiellt orätt att i stadgarna ej intaga en för de sökande så viktig bestämmelse, som den om praktiktidens maximering. Men därtill måste jag lägga även en annan anmärkning: bestämmelsen synes mig med nödvändighet ofta komma att leda till att avseende dock måste fästas vid en ev. övertid, nämligen då flera sökande förete likvärdiga betyg och ej alla kunna vinna inträde på grund av bristande utrymme eller begränsning i det antal elever, som kan mottagas. Men om en bestämmelse är sådan, att den ej kan till fullo tillämpas, bör den då överhuvud taget ifrågasättas?

Lärarerådet har emellertid i frågan om förpraktik till forstmästarkursen ej dragit de fulla konsekvenserna av sina å annat ställe gjorda uttalanden angående värdet i allmänhet av förpraktik. Å sid. 61 yttrar lärarerådet, efter att hava framhållit förpraktikens betydelse vara, att eleven redan vid fackundervisningens början kan förstå betydelsen av facktermer och därvid tillgodogöra sig den erfarenhet, som gångna generationer samlat, följande: »Från denna synpunkt sett utgör sålunda förpraktiken ett viktigt led i själva undervisningen, vilket tydligen medför konsekvensen att praktikens förvärvande icke fritt bör överlämnas åt aspiranten själv utan systematiskt bör ordnas.» (Kursiveringen gjord av under-tecknad).

Den sunda och riktiga tanke, som kommit till uttryck i det nu återgivna uttalandet, släpper emellertid lärarerådet, när det gäller förpraktik till forstmästarkursen. När jag nu upptager tankegången, så kan det givetvis ej bli i så vidsträckt mån och med en så grundlig utveckling av densamma, som om lärarerådet med sin djupare insikt i förhållandena behandlat saken. Jag har endast velat fästa uppmärksamheten på den möjlighet till ordnad förpraktik, som kunde föreligga, om någon av de indragna skogsskolorna, exempelvis Baggå eller Grön-sinka, apterades till förberedande skola för vinnande av inträde i forstmästarkursen.

kursen, och att i stället för nu föreskriven fri förpraktik under 22 månader — resp. av lärarerådet föreslagna 28 månader — stadgades, att aspirant till forstmästarkursen skulle dels hava goda vitsord om ett års fri praktik dels hava genomgått ettårig kurs vid den förberedande skolan. Liksom vid Garpenberg borde efter första terminen undermåliga elever utgallras. Vinsten av den anordning, som jag endast kunnat antyda, vore ett jämnare utbildat elevmaterial vid forstmästarkursen. Därjämte borteliminerades den olägenhet, som vidlåder det nuvarande systemet, att ynglingar lägga ner årtal av sitt liv på en förutbildning, som aldrig får sin fulländning i en verklig fackutbildning. Om ett år obligatoriskt skulle tillbringas vid skolan, kunde praktiktiden utan olägenhet förkortas från den av lärarerådet föreslagna tiden, 28 månader, till 24 månader. Även på undervisningstiden vid forstmästarkursen borde en genomgången kurs vid den förberedande skolan kunna öva inflytande. Då undervisningen i skogs- och fältmätning bleve mer systematiskt ordnad vid den förberedande skolan än vad under nuvarande förhållanden kan bliva fallet eller ens är möjligt, så kunde undervisningen i ämnet vid forstmästarkursen — liksom vid jägmästarkursen — helt bortfalla. Ämnet bokföring kunde helt överflyttas till den förberedande kursen, och det borde ej vara uteslutet, att där även kunde ägnas tid åt den vidgade undervisning i matematik, varav eleverna äro i behov.

Beträffande den teoretiska förutbildning, som sökande till forstmästarkursen bör hava förskaffat sig, så synes det mig, att fordran på avlagd realskoleexamen allt fortfarande bör bibehållas, samt att därvid förvärvats minst vitsordet godkänd i matematik, biologi, fysik och kemi.

Liksom förhållandet är nu, bör möjlighet vara beredd för dem, vilka icke haft tillfälle att avlägga realskoleexamen, att ändock vinna inträde vid forstmästarkursen, men de nu gällande bestämmelserna om vad som av sådana sökande fordras böra väsentligen modifieras. Jag anser sålunda i likhet med lärarerådet, att nu gällande föreskrift, att tiden vid skogsskola ej får inräknas i praktiktid, bör helt slopas, och att fordran på betyget berömlig i skogsskötsel, matematik och naturlära bör ändras därhän, att sökanden av skogsskolans föreståndare erhåller synnerligen goda vitsord om såväl teoretiska kunskaper som praktiska färdigheter. Under hänvisning till mitt här ovan framlagda förslag om förläggande av forstmästarkursens undervisning i skogs- och fältmätning till den förberedande skolan anser jag det nödigt, att sökande, som genomgått skogsskola, avlägger prov i skogs- och fältmätning inför läraren vid den förberedande skolan. Förlägges till denna även undervisningen i bokföring, bör intyg om kunskap i ämnet företes av den, som icke genomgår denna förberedande skola. I fråga om teoretiska kunskaper i övrigt anser jag, att nu gällande bestämmelser böra bibehållas, d. v. s. att den, som ej avlagt realskoleexamen, skall förete vitsord om sådana kunskaper i modersmål, matematik, fysik och kemi, som erfordras för erhållande av betyget godkänd i realskoleexamen. Slutligen vill jag tillägga, att mellan dem, som på ena eller andra sättet dokumenterat sig såsom kompetenta att vinna inträde i forstmästarkursen, fri prövning bör äga rum.

I frågan om bestämmelser rörande sökandes maximiålder delar jag lärarerådets mening, att denna normalt bör sättas till 24 år, men till 26 år för dem, som efter genomgången skogsskola och kompletterad realskoleexamen söka inträde vid kursen.

Innan jag lämnar frågan om inträdesfordringarna till forstmästarkursen, vill jag som ett ytterligare skäl för den av mig föreslagna anordningen med förpraktikens uppdelande på ett års fri praktik och ett år vid en skola meddelad undervisning framhålla, att därigenom studiekostnaderna för eleverna kunde vä-

sentligen nedbringas. Styrelsen beräknar dessa till det oerhört stora beloppet av 10 000 à 11 000 kronor och finner i denna omständighet ett skäl, varför forstmästarna ej kunna konkurrera med skogsmästarna å den för båda gemensamma arbetsmarknaden: forstmästarna måste på grund av sina högre studiekostnader kräva större lön än skogsmästarna. Men något försök att råda bot för ett uppenbart missförhållande har styrelsen ej gjort: målet för utredningen har varit forstmästarkursens slopande och under sådana förhållanden ingick en reformering av densamma ej i programmet.

Innan jag övergår till att framlägga min mening angående vissa frågor, som sammanhånga med ordnande av undervisningen å jägmästarkursen, vill jag till behandling upptaga ett spörsmål, som berör såväl denna kurs som forstmästarkursen, nämligen frågan om det antal elever, som bör mottagas på en var av dessa kurser.

Enligt nu gällande stadgar för skogshögskolan bestämmer Kungl. Maj:t detta antal. Det synes mig kunna starkt ifrågasättas, huruvida en bestämmelse av denna innebörd är, sedd ur undervisningssynpunkt, lämplig. Väl måste det medgivas, att kampen om utkomstmöjligheterna för dem, som genomgått skogshögskolan, därigenom underlättas, men detta är väl knappast ett mål för undervisningen. Dess mål borde väl snarast vara att inom ramen för de betingelser, som anställda lärarekrafter, lokalutrymmen, till buds stående undervisningsmateriel och andra undervisningstekniska synpunkter utstaka, meddela största möjliga antal elever en fullgod utbildning. Sedan lärar arbetsmarknadens tillgång på platser bliva den naturliga regulatören på antalet av dem, som söka erhålla den högre skogsutbildning, som staten lämnar. Huruvida staten i något annat fall, då såväl den som den enskilda företagsamheten tager vid en statsinstitution utbildade i anspråk för sin verksamhet, reglerar antalet utbildningssökande efter andra principer än de av mig härövan antydda, är mig visserligen ej bekant. Mina undersökningar, som givitvis icke kunnat bliva fullt uttömmande, hava emellertid lämnat ett negativt resultat. Däremot har jag funnit, att för tekniska högskolan den bestämmelsen är gällande, att i de särskilda fackavdelningarna ej skola intagas flera studerande, »än utrymmet därstädes medgiver». Någon statlig försyn, som från arbetsmarknadens möjligheter sett reglerar tillströmningen av kunskapsförstånd, synes där icke vara ifrågasatt. Om en sådan anordning, betraktad som ett led i den allmänna utvecklingens gång, är gagnelig torde väl också vara mycket tveivelaktigt. Att utbilda endast ett efter mycket osäkra beräkningsgrunder fastställt antal elever lærer väl oemotsägligt kunna leda därhän, att det eggande moment, som ligger i tävlan, bortelimineras, och att arbetsprestationens kvalitet därigenom blir lidande. Den utvidgning av undervisningen, som nu föreslås, och till vilken jag här nedan blir i tillfälle att återkomma, gör de från skogshögskolan utexaminerade eleverna skickade att åtaga sig uppgifter även inom andra arbetsområden än den rena skogshushållningen. Och om de till ett sådant verksamhetsfält skulle medföra en del skogligt vetande, kan detta väl knappast vara ägnat att minska värdet av deras där utförda arbete. Hittills gjorda beräkningar för att med ledning av dem beräkna arbetsmarknadens behov av högskolebildade tjänstemän hava, enligt vad erfarenheten givit vid handen, trots all på dem nedlagd möda med utfärdande av frågoformulär, dödlighetsberäkningar m. m., visat sig vara så otillförlitliga, att de utan fara för överdrift kunna betecknas som värdelösa.

Om det emellertid beträffande jägmästarkursen kan anses finnas något fog för nu gällande föreskrift, eftersom staten i sin tjänst mottager från denna kurs

utexaminerade elever, så saknas däremot, då frågan gäller forstmästarkursen, vars elever endast finna användning i tjänster, vilka Kungl. Maj:t ej i någon mån reglerar vare sig i fråga om antal eller avlöning, varje som helst anledning, att Kungl. Maj:t skulle här ingripa begränsande i vidare mån, än vad undervisningstekniska förhållanden påfordra. Det kan i detta sammanhang vara lämpligt att även erinra om ett önskemål, som uttalades av den hösten 1933 samlade studentkonferensen: »Kongressen fann vidare det i högsta grad önskvärt, att ungdomen på ett auktoritativt sätt upplyses angående förhållandena på studiebanorna. Kongressen vill för den skull uttala sin tillfredsställelse med att en utredning rörande dessa förhållanden igångsatts av regeringen och sin förhoppning om att denna utredning måtte få en permanent karaktär.» En sådan statens upplysningsverksamhet synes mig ägnad att reglera elevantalet på ett mera smidigt sätt än ett statens beslut att fastslå detta antal på grund av beräkningar, vilkas sanningsvärde — som jag redan påpekat — är i hög grad problematiskt, men som dock ingiva de i skogshögskolan inträdande förhoppning om att för dem utsikt till anställning finnes på skogsmannabanan. En vid lärarerådets sida stående nämnd av representanter för domänstyrelsen och skogsvårdsstyrelsernas förbunds centralråd kunde lämna intresserade värdefulla upplysningar om det sannolika konjunkturläget på arbetsmarknaden, upplysningar, som till intet förpliktade och av den frågande kunde utnyttjas med hänsyn till hans enskilda förhållanden.

Om jag sålunda ej kan biträda ett förslag om begränsning av elevantalet vid jägmästarkursen på grund av, såsom hittills skett, vissa beräkningar av möjligheten för de utexaminerade att vinna anställning, så anser jag dock, att en gallring bland de inträdessökande bör äga rum, men efter helt andra grunder.

Det s. a. s. normala tillträdet till skogshögskolans jägmästarkurs bör, såsom hittills, ske efter genomgången förberedande kurs vid Garpenberg. Jag biträder vad som föreslagits såväl ifråga om villkoren för inträde vid denna kurs som även om kursens förlängning och överflyttande till densamma av undervisningen i affärsbokföring med därtill hörande övningar. Efter införande av en bestämmelse om obligatorisk förpraktik torde man kunna räkna med en viss självgallring bland dem, som, innan de fullgjort denna praktik, ej hade tillräckligt prövat sina anlag för skogsmannabanan. Vid höstterminens slut bör, såsom hittills, verkställas en utmönstring av de elever, vilka ej uppfylla högt ställda fordringar på kunskaper, energi och intresse för arbetet. Då det anmärkts, att en sådan utmönstring av ynglingar, som redan ägnat minst ett års arbete för att bereda sig för inträde vid skogshögskolan, vore en alltför hård behandling av vederbörande, så vill jag hänvisa till att ett liknande förfarande ju äger rum vid sjökrigsskolan. Efter några månaders utbildning på land och nio månaders sjö-tjänst göres en första gallring, som sedermera kan upprepas under utbildningen vid sjökrigsskolan på samma sätt, som vid skogshögskolan de, vilka ej fullgjort dem åliggande tentamina, kunna från denna skiljas. Det är bl. a. genom dessa gallringar, som skogshögskolan med en till visshet gränsande sannolikhet kan tillföra skogsbruket en elit av skogsmän.

Förutom för dem, vilka genomgått kursen vid Garpenberg, bör jägmästarkursen även, efter vissa kompletteringar av kunskapsbetygen, stå öppen för dem, vilka utexaminerats från någon av de lägre skogsundervisningsanstalterna. Då jag, såsom av mina uttalanden framgått, ej kunnat biträda förslaget om bibehållande av den s. k. fortsättningskolan, så har jag ingen anledning att sysselsätta mig med lärarerådets förslag, i vad dessa avse komplettering av de från en sådan skola utexaminerade elevernas betyg.

Från forstmästarkursen, som enligt min mening fortfarande bör bibehållas, bör elev efter där fullbordade studier kunna vinna inträde vid jägmästarkursen under villkor, dels att han av forstmästarkursens lärare erhåller vitsord om framstående anlag för skogsmannens yrke, dels att han visat sig äga sådana kunskaper, som motsvara godkänt studentbetyg å reala linjen i matematik, biologi och kemi samt den muntliga delen av fysiken ävensom i tyska eller engelska språken. Nu gällande bestämmelse, att sökande inför vederbörande lärare vid förberedande jägmästarkursen undergått godkänd prövning i skogs- och fältnätning, finner jag obehövlig, då med goda vitsord genomgången forstmästarkurs bör hava bibragt honom kunskaper härutinnan, fullt motsvarande dem, som från förberedande jägmästarkursen avgångna elever besitta.

Jag tillåter mig att i detta sammanhang ånyo erinra om de bestämmelser, som gälla för rätt att erhålla tillträde till tekniska högskolan och handelshögskolan, och för vilka jag i detta föregående i korthet redogjort. De synas mig kunna vinna tillämpning även vid utbildningen av skogsmän. I fråga om denna har det emellertid synts mig nödvändigt att kräva studentbetyg i vissa för den fortsatta undervisningen vid jägmästarkursen betydelsefulla ämnen, i vilka forstmästarkursen, i olikhet med de tekniska gymnasier, ej alls eller i icke tillräcklig omfattning meddelar härför nödiga insikter.

Lika väl, som det bör öppnas en inom rimliga fordringar liggande möjlighet för en forstmästare att vid jägmästarkursen fortsätta sin utbildning, bör en sådan möjlighet finnas även för den, som avlagt examen vid skogsskola. De praktiska färdigheter, som erfordras för att han skall kunna tillgodogöra sig undervisningen vid jägmästarkursen, bör han under sin föregående verksamhet och utbildning hava förvärvat. Endast i ett avseende synes det mig nödigt att uppställa fordran på avläggande av ett prov, nämligen i skogs- och fältnätning. För att full visshet må kunna erhållas, att aspiranten härutinnan äger färdighet, som motsvarar fordringarna för inträde vid jägmästarkursen, bör detta prov avläggas inför vederbörande lärare vid Garpenberg. I avseende på de teoretiska kunskaper, som erfordras av andra aspiranter för vinnande av inträde vid skogshögskolan, kan avkall ej givas. Betyg om kunskaper, motsvarande dem, som fordras för avläggande av studentexamen å reallinje i matematik, biologi, kemi samt den muntliga delen av fysik ävensom i tyska eller engelska, måste därför uppställas som oefftergivliga krav. Genom den specialkurs, som är förlagd till Vilans folkhögskola, och som avser att förbereda lantbruksstuderande till inträde vid lantbrukshögskolan, kunna säkerligen från skogsskola utexaminerade utan alltför stora ekonomiska uppföringar beredas möjlighet att förvärva det mått av kunskaper i ovan angivna ämnen, vilket är en nödvändig förutsättning för vederbörande att kunna följa undervisningen vid jägmästarkursen. Förlägges den undervisning i affärsbokföring, som meddelas jägmästarkursens elever, till Garpenberg, bör sökande, som endast genomgått skogsskola, förete intyg om kunnighet i ämnet. Utöver vad som nu angivits såsom villkor för en från skogsskola utexaminerad att kunna vinna inträde vid jägmästarkursen, synes det mig böra fordras, att han såväl från föreståndaren för den skogsskola, vid vilken han erhållit sin utbildning, som ock från den, under vars ledning han utövat skogsmannayrket, kan förete vitsord om att han besitter egenskaper, vilka göra honom synnerligen lämpad för bedrivande av fortsatta studier.

Såsom en gemensam bestämmelse för dem, vilka söka inträde vid jägmästarkursen såväl från forstmästarkursen som från skogsskola, bör gälla, att deras ålder ej överstiger 26 år.

Enligt mitt härovan framlagda förslag stå trenne vägar öppna för dem, som önska vinna inträde vid jägmästarkursen: antingen examen vid Garpenberg eller genomgången forstmästarkurs med därpå följande komplettering av betygen i vissa ämnen eller ock genomgången kurs vid skogsskola med liknande betygskomplettering, som den, vilken erfordras av forstmästare. Då det nu ej är utslutet, att sökande av alla dessa tre kategorier anmäla sig samtidigt och till större antal, än som skogshögskolan av utrymmesskäl kan mottaga, så är det nödvändigt att fatta ståndpunkt till frågan, huruvida företräde bör lämnas aspiranter av en kategori framför aspiranter av en annan. Jag håller för min del före att så ej bör vara förhållandet, utan att alla, vilken förutbildning de än må äga, böra vara jämställda, och att sålunda avgörandet mellan den ene eller andre bör träffas endast och allenast efter de förutsättningar att utbildas till en duglig skogsman, som vederbörande av företedda vitsord att döma synes äga.

När jag nu övergår till att uttala mig om lärarerådets och styrelsens förslag till ordnande av undervisningen vid jägmästarkursen, kan jag, i korthet sagt, anmäla, att jag ansluter mig till vad detta förslag innehåller beträffande upptagande på schemat av nya undervisningsämnen, ämnenas gruppering, betygssättning m. m. Jag har emellertid icke kunnat undgå att fästa mig vid ett av lärarerådet gjort uttalande å sid. 78. Det heter där beträffande undervisningen i skogsteknologi med byggnads- och avdikningslära: »På grund av relativt rikhaltig och god handbokslitteratur på området har dock behovet av utökning av tid för undervisningen gjort sig mindre starkt gällande beträffande den teoretiska undervisningen än i fråga om de praktiska övningarna.» Man frestas lätt att göra den frågan: skulle den teoretiska undervisningen i andra ämnen, i vilka en god handbokslitteratur för närvarande saknas, kunna till tiden begränsas, om en sådan litteratur finnes att tillgå för de studerande? Det är ej oviktigt, huru denna fråga besvaras. Blir svaret jakande, så är det ett oavvisligt krav, att sådan handbokslitteratur skapas i de ämnen, inom vilka den saknas. Inom undervisningen göra sig två motsatta fordringar gällande: å ena sidan kräva lärjungarnas intressen, att undervisningstiden av kostnadsskäl göres så kort som möjligt, å andra sidan taga de alltmer vidgade kunskapsområdena för att grundligt kunna genomplöjas allt mera tid i anspråk. Ökad insikt om skogarnas betydelse för landet ger ökat eftertryck åt det sistnämnda kravet. Detta kommer också till uttryck i lärarerådets förslag om nya undervisningsämnen — skogsekonomi, skogsadministration och handelslära — samt utvidgning av undervisningen i andra. Det synes mig vara ett statsintresse av mycket framstående betydelse, att allt göres, som göras kan för att tillgodose båda de nyssnämnda synpunkterna, och jag tror, att staten har möjlighet att väsentligen bidra här till. Förhållandet torde nämligen vara, att arbetet med författande av skoglig facklitteratur närmast är att anse som ett ekonomiskt offer av företagaren: upplagan blir för liten för att kunna lämna skälig ersättning för tidsförlust och omtanke. Å andra sidan kan ej heller fördöljas, att en från skogshögskolan utgiven god och för svenska förhållanden avpassad handbokslitteratur vore ett av de mera påtagliga bevisen för att forskningen vid högskolan verkningsfullt fullföljde sin uppgift »att utveckla skogsvetenskapen på nationell grund». — De förhållanden, som jag härovan framhållit — avsaknad av god handbokslitteratur i vissa discipliner, behovet av undervisningens utvidgande med nya ämnen, önskemålet att så vitt möjligt begränsa elevernas studietid — synas mig väl kunna motivera en åtgärd av staten,

att ekonomiskt understödja utgivande av handbokslitteratur, erforderlig för undervisningen vid skogshögskolan.

Efter förnyat överbäggande av sitt den 6 februari 1926 framlagda förslag om rätt för skogshögskolan att förläna doktorsgrad har styrelsen, liksom lärarerrådet, kommit till den slutsatsen, att tiden ej är mogen för ett beslut härom, och man inskränker sig nu till ett förslag, att bestämmelser skulle utfärdas, som berättigade studerande att vid högskolan avlägga skoglig licentiatexamen. Styrelsen har, liksom lärarerrådet, givit uttryck åt den meningen, att bestämmelser om en sådan examen skulle utfärdas i samband med högskolans förestående omorganisation. För min del måste jag säga mig vara tveksam, huruvida tiden redan då är inne för att taga detta steg, och jag har vid ett styrelsens sammanträde, då bland andra denna fråga debatterades, givit uttryck åt denna min uppfattning. Licentiatexamen skall omfatta prövning i tre ämnen, varav ett huvudämne. De övriga ämnena skola vara sådana, som äro av särskild vikt för den skogliga utbildningen. Om man, såsom man enligt min mening bör göra, betonar, att dessa ämnen skola vara av betydelse för den *skogliga* utbildningen, kunna av icke rena fackämnen hit hänföras skogsbotanik, skogsekonomi och marklära. I det förstnämnda uppehålls undervisningen av en professor, och av en lycklig tillfällighet är förhållandet enahanda i fråga om marklära, men huru undervisningen efter den nuvarande lärarens, professor Hesselman, avgång blir ordnad är ännu ovisst. I skogsekonomi-ämnet taget i den omfattning, som lärarerrådet enligt min mening fullt riktigt vill giva det — har ingen fullt genomförd, systematisk undervisning hittills meddelats. Det synes mig dock vara nödvändigt, att, innan ämnet skall kunna medtagas i en så vetenskapligt betonad examen som en licentiatexamen, det bör hava hunnit bliva föremål för en genomförd vetenskaplig bearbetning och kunnat tillvinna sig den ställning i den skogliga utbildningen, vartill dess betydelse otvivelaktigt berättigar det. Dithän har man väl emellertid knappast hunnit endast genom att uppföra ämnet på schemat; därtill fordras säkerligen några års allvarligt arbete av den lärare, som får förtroendet att här vara banbrytare inom den svenska skogsundervisningen. Med hänsyn dels härtill dels till ovissheten, huru undervisningen i marklära slutligt blir ordnad, synes det mig icke lämpligt, att frågan om anordnande av licentiatexamen vid skogshögskolan nu upptages till prövning. Ett ytterligare skäl för denna min mening finner jag däri, att, då förslaget om en licentiatexamen väl ytterst syftar till införande av en skoglig doktorsgrad, det vid behandlingen av denna senare fråga kan böra tagas under överbäggande, huruvida ej rättigheten att disputera för vinnande av doktorsgrad bör, såsom vid tekniska högskolan, föregås av *förprövning för disputation*. I så fall blir licentiatexamen obehövlig.

Mina åsikter om de riktlinjer, enligt vilka skogsundervisningen bör omorganiseras kunna sammanfattas i följande punkter.

1. Undervisningen vid skogsskolorna bör göras två-årig.
2. Fortsättningsskolan bör indragas.
3. Forstmästarkursen bör bibehållas.
4. Fordringarna för vinnande av inträde vid forstmästarkursen böra ändras på sådant sätt, att sökande, förutom bevis om ett års fri förpraktik, skall förete betyg om avlagd examen från en för ändamålet inrättad förberedande skola.

5. Antalet elever vid såväl jägmästar- som forstmästarkurs bestämmes uteslutande med hänsyn till undervisningstekniska förhållanden.
6. Staten bör ekonomiskt understödja utgivande av studiehandböcker uti de ämnen, i vilka undervisning vid skogshögskolan meddelas, och i vilka sådana handböcker saknas.
7. Framlagt förslag om rätt för studerande att vid skogshögskolan avlägga skoglig licentiatexamen bör ej föranleda åtgärd.

Nils G. Ringstrand.

Bil. III.

Särskilt yttrande av herr Ekman.

Styrelsens förslag till omorganisation av skogsundervisningen i vårt land innebär, att denna undervisning skall ske efter tre linjer nämligen:

- a) vid en enhetlig kurs vid skogshögskolan, byggd på studentexamen eller däremot svarande förkunskaper,
- b) vid fortsättningsskola vid Kloten samt
- c) vid en del skogsskolor.

Såväl fortsättningsskolans som skogsskolornas undervisning bygges på de kunskaper, som erhållas i folkskolan. Förslaget avser, att den nuvarande forstmästarkursen vid skogshögskolan skall upphöra.

De huvudsakliga skälen, som anförts för en sådan omorganisation av vår skogsundervisning, torde kunna sägas vara dels statsfinansiella och dels det minskade behovet av skogsmän med högre skoglig utbildning.

Intet av dessa skäl synes mig starkt nog för att motivera en så väsentlig sänkning av den nuvarande skogsundervisningens nivå, som den föreslagna omorganisationen innebär.

Vad den statsfinansiella sidan av frågan beträffar, visar utredningen en besparing av i runt tal 40 000 kronor, som vinnes huvudsakligen genom forstmästarkursens indragning. Denna inbesparing göres emellertid icke nu utan vid den tidpunkt, då statens ekonomiska förpliktelser gent emot vid kursen anställda lärare upphör. Räknas däremot med alternativet: bibehållen forstmästarkurs och indragning av fortsättningsskolan vid Kloten — vilket alternativ synes mig vara mera motiverat än styrelsens förslag — blir den beräknade besparingen i kostnad väsentligt reducerad. Men det torde icke vara omotiverat att vid beräkningen av kostnaderna för skogsundervisningen enligt den föreslagna organisationen räkna med en icke obetydlig ökning av kostnaderna för Kloten, därest forstmästarkursen indrages. Redan nu talas om sannolikheten av en del engångskostnader, som behöva nedläggas i form av reparationer av husbyggnader vid Kloten eller vid en eventuell förflyttning av skolan till annan plats. Vidare torde man böra räkna med att, sedan forstmästarkursen indragits, behovet av en utökning av undervisningen vid Kloten kommer att göra sig allt mera gällande. I den mån dessa krav komma att tillfredställas, bör räknas med ökade kostnader, ökad studietid m. m. Slutresultatet torde näppeligen bliva annat än att den tidigare framförda tanken på ett skogsläroverk på denna väg kommer att realiseras.

De besparingar, som med en sådan sannolik utveckling komma att göras, torde bliva minimala. Ett av resultaten av den föreslagna omorganisationen torde däremot sannolikt bliva, att man fått en utbildningslinje, väsentligt mindre värdefull än den nuvarande forstmästarkursen, förlagd till en trakt, dit det blir svårt att skaffa nödiga lärarekrafter och där lärjungarna äro berövade möjligheten av att tillgodogöra sig de värderika samlingar, som äro tillgängliga för forstmästarkursens elever vid skogshögskolan.

De statsfinansiella skälen synas mig sålunda icke vara av avgörande betydelse vid ställningstagandet i omorganisationsfrågan.

Det andra skälet, nämligen att behovet av skogsmän med högre skoglig utbildning numera vore så minskat, att antalet därav borde kunna utbildas vid en linje, varvid bland andra fördelar de här ovan berörda besparingarna i kostnaderna skulle vinnas, synes mig icke heller i och för sig vara tillräckligt bärande för indragning av forstmästarkursen.

I styrelsens betänkande upptager utredningarna om det sannolika behovet av högre utbildad personal en icke oväsentlig del. Med allt erkännande av det utomordentliga och samvetsgranna arbete, som nedlagts på denna utredning och utan att vilja underskatta betydelsen av densamma, icke minst som ett material till studium för blivande aspiranter till skogshögskolan och för deras föräldrar, kan jag dock icke tillmäta den någon avgörande betydelse för bedömande av huruvida en enhetlig linje bör anordnas eller de två nuvarande linjerna böra bibehållas vid skogshögskolan. Däremot har genom utredningen klargjorts, att den nuvarande undervisningsapparaten är tillräcklig för det behov av skogshögskolebildad personal, som för det närvarande torde kunna beräknas.

Utan tvivel är styrelsens uttalande riktigt om de stora svårigheter, som mött varje försök att för längre tid förutsäga behovet av högre utbildad skogspersonal. Däremot synas berättigade tvivelsmål kunna anföras emot det uttalandet, att man i detta hänseende nu nått ett i huvudsak bestående jämviktsläge. De indragningar av tjänster, som vidtagits av såväl domänstyrelsen som enskilda skogsägare, hava skett i viss mån under trycket av lågkonjunkturen, ett förhållande, som även beaktats av styrelsen. Det synes mig därför, att man icke bort draga allt för vittgående slutsatser om framtida rekryteringsbehov eller att grunda därpå en så genomgripande förändring i skogsundervisningens organisation, som indragning av forstmästarkursen vid högskolan innebär.

I det enskilda skogsbruket hava forstmästarna kommit till stor användning både som självständiga skogsförvaltare och som skogschefer. Att de i konkurrens med jägmästarna kunnat belägga så många av dessa befattningar, måste bero på andra förhållanden än den teoretiska utbildningen, huru obestriddt betydelsefull denna än är. På grund av skogsarbetets natur av ett praktiskt-ekonomiskt arbete är det icke enbart eller ens i främsta rummet den bättre teoretiska underbyggnad, som jägmästarna få i jämförelse med forstmästarna, som är avgörande vid besättandet av förvaltareplatser, utan därvid hava personliga egenskaper, organisationsförmåga, sinne för ekonomiska synpunkter samt förmåga att handhava alla övriga med en ekonomisk-praktisk skogsförvaltning sammanhängande frågor, kommit att tillmätas stor betydelse. Det är även omvitnat och känt, att forstmästare, om hänsyn tages endast till deras praktiska och teoretiska utbildning, hava förutsättningar för att fylla de krav, som ställas på dem vid handhavande av en skoglig förvaltning, såväl beträffande skogsprodukternas avverkning och framforsling som även skogens skötsel och vård.

Styrelsen säger på sid. 81 bland annat, att ett stort antal enskilda skogsföretag värdesätta en inom det egna företaget förvärvat praktisk erfarenhet och därunder vunnen person- och lokalkännedom högre än facklig specialutbildning. Detta uttalande, som i viss mån är riktigt, synes mig giva anledning till den frågan, huruvida möjligen icke den nuvarande organisationen av undervisningen har någon skuld till att förhållandena äro sådana och huruvida utbildningstiden vid skogshögskolan är så väl använd med avseende på fördelningen mellan de olika ämnena, att eleven därunder erhållit den för hans arbete i det praktiska skogs-

arbetet lämpliga utbildningen, så att han så tidigt som möjligt efter avlagd examen kan göra sig nyttig inom detsamma. Denna fråga synes mig vara den centrala vid omorganisationen av skogshögskolan och motivera en grundlig undersökning om och i vad mån den nuvarande undervisningen därstädes bör reformeras.

Styrelsen har vid flera tillfällen uttalat, att den nuvarande utbildningsnivån vid jägmästarkursen icke får sänkas. Vad styrelsen avser härmed framgår dock ej klart. I det förslag till undervisningsplan, som uppgjorts, har visserligen förutsatts minskat utrymme för den teoretiska undervisningen, exempelvis i allmän zoologi, som helt skall utgå, samt i vertebratzoologi m. m. Man frågar sig dock om icke flera minskningar i den rent teoretiska undervisningen kunna vidtagas och den besparade tiden användas till ämnen, som äro av praktisk betydelse? Om vid en sådan omvärdering större plats beredes de för det praktiska skogsbruket viktigare ämnena, synes mig ett sådant resultat innebära en höjning av utbildningsnivån. Allt vetande är för visso av värde, men vid en *facklig* högskola bör undervisningen icke belastas med mera av det teoretiska vetandet än vad som är nödvändigt för fackmannen, i detta fall skogsmannen. Som exempel på en enligt mitt förmenande onödig — även om i detta fall kanske mindre kännbar — belastning av elevernas minne och tid är det för undervisningen i handelsrätt angivna programmet. Enligt detta skall undervisning lämnas bl. a. i gängse handelsbruk — så vitt jag förstått av lärarrådets utredning avses även handelsbruk vid exporthandeln — samt handelns finansiering. Visst är det bra för en skogsman att veta allt detta, men det kan ifrågasättas om kunskapen där-om ökar hans kompetens att sköta skog. Liknande är kanske även förhållandet med andra ämnen?

På grund av den centrala betydelse vid omorganisationen av skogshögskolan, som jag tillmäter att undervisningsplanen blir väl genomtänkt och utarbetad i avseende å vilka ämnen, som överhuvudtaget böra upptagas i densamma samt dessa ämnens omfattning, har jag i styrelsen givit uttryck åt den uppfattningen, att styrelsen vid lösningen av dessa problem, utöver den sakkunskap, som företrädes av lärarrådet, bort hava sökt tillgodogöra sig den erfarenhet i dessa frågor, som besittes av män, vilka på grund av sin dagliga gärning i det praktiska skogsbruket bättre än de flesta kunna bedöma de krav, som böra ställas på den nyutexaminerade såväl i teoretiskt som praktiskt hänseende. Ett samarbete i denna fråga mellan praktikens och undervisningens män synes mig innebära den bästa förutsättningen för frågans allsidiga belysning och lyckliga lösning.

Då nu detta emellertid icke blivit gjort och då jag fortfarande hyser den uppfattningen, att en sådan utredning bör göras, innan omorganisationsfrågan upptages till slutligt avgörande, anser jag, att Kungl. Maj:t bör föranstalta om en sådan allsidig utredning, i vilken, förutom ovannämnda representanter för det praktiska skogsbruket, givetvis även skogshögskolans lärarråd bör vara representerat.

Varken statsfinansiella eller andra skäl synas mig tala för att ett slutligt avgörande i denna omorganisationsfråga är så brådskande, att tiden icke skulle medgiva en dylik utredning.

Beträffande styrelsens förslag till undervisningsplan för den föreslagna enhetliga kursen vill jag endast göra några erinringar, vilka torde böra beaktas vid den föreslagna utredningen.

Det antal föreläsnings- och övningsstimmar, som äro föreslagna för de olika ämnena, giva icke någon bild av huru omfattande ämnet ifråga är. Särskilt be-

träffande bi-ämnena torde föreläsningstiden kunna göras mycket knapp utan att ämnets omfattning därför beskäres. Läroböcker och kompendier torde möjliggöra att ämnet, i trots av den minskade föreläsningstiden, kan praktiskt taget bliva obeskuret med påföljd att en icke oansenlig tid måste offras på inläsandet därav.

Den av mig föreslagna utredningen bör även lämna svar på frågan om vilka kompletteringsfordringar böra ställas på icke-studenter för att de skola kunna följa den undervisning, som slutligen fastställes för jägmästarkursen eller för den föreslagna enhetliga kursen. Visserligen underlätta styrelsens förslag i detta hänseende inträde för icke-studenter, men frågan är om icke ytterligare lättnader kunna beredas. Detta bör vara så mycket mera angeläget, då med indragningen av forstmästarkursen realskoleeleverna berövas en möjlighet att erhålla högre skoglig utbildning, som de hittills haft.

Styrelsen har föreslagit en obligatorisk praktik i skogliga sysslor av sex månader före inträdet på Garpenberg. Enligt mitt förmenande är denna tid allt för knappt tilltagen och bör omfatta minst ett år, under vilken tid den sökande bör kunna få tillfälle att deltaga i alla slag av skogssysslor. Den erfarenhet och rutin, som förpraktiken giver, torde vara nödvändig för skogsmannens blivande verksamhet och det bör utan tvivel vara lättare för ynglingen att utföra detta arbete än för den utexaminerade jägmästaren.

Styrelsens förslag om inrättande av en professur i skogsekonomi vill jag på det livligaste tillstyrka. På grund av detta ämnets natur och omfattning ligger det emellertid vikt uppå att man från början söker begränsa det, till vad som är väsentligt för en blivande skogsförvaltare.

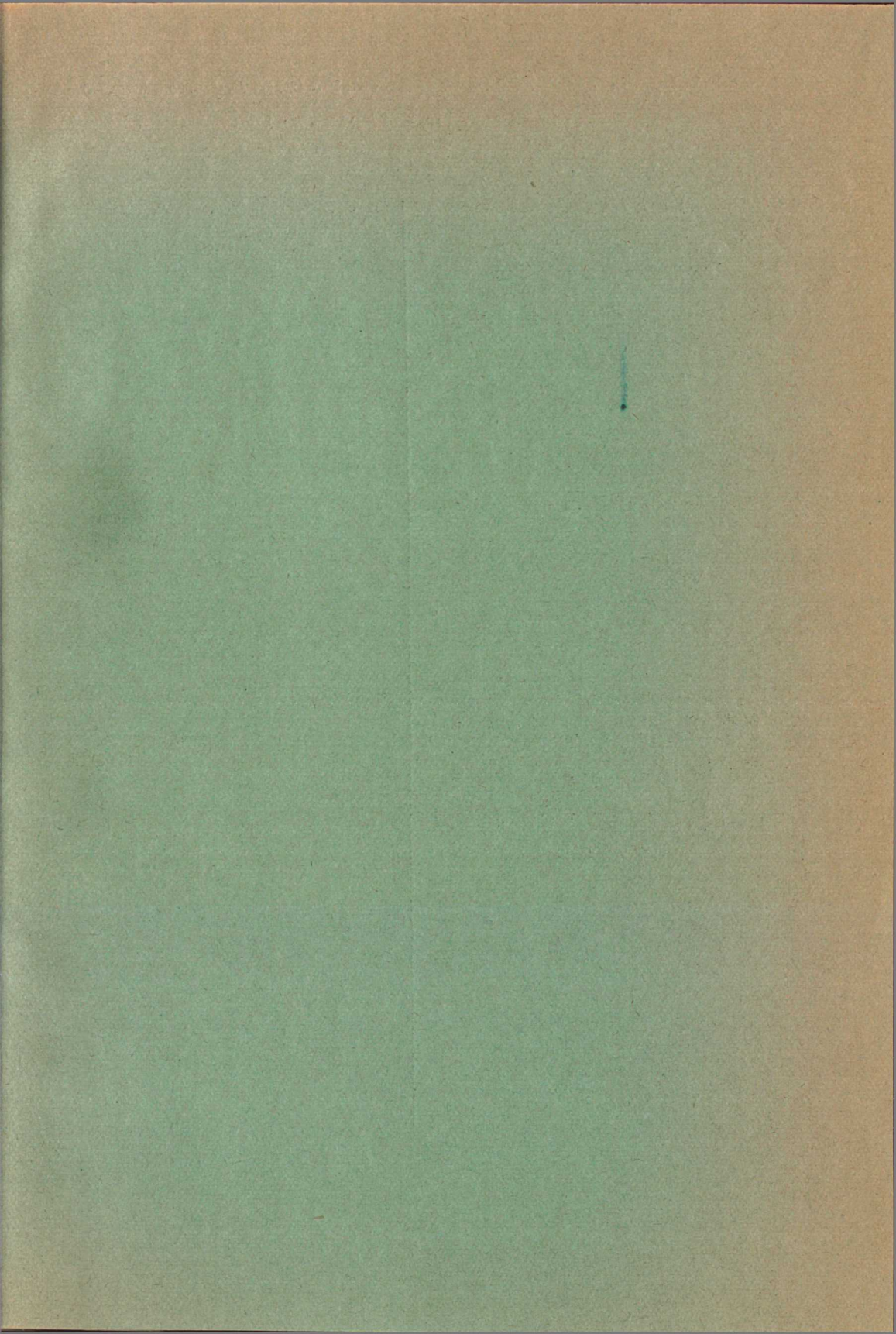
Jag har intet att erinra mot att fortsatta studiemöjligheter i skogliga ämnen beredas dem, som efter avlagd examen vid skogshögskolan önska bedriva sådana, och att skoglig licentiatexamen må kunna avläggas. För utövning av skoglig forskning och undervisning krävas utan tvivel fortsatta och fördjupade studier. Följande frågor torde dock vara berättigade att göra, nämligen huruvida skogshögskolans nuvarande lärarekrafter hava tid övrig för dylik undervisning, eller huruvida dessa behöva förstärkas samt huruvida undervisningen till äventyrs kan och bör förläggas till universiteten eller annan högskola? Redan nu äro högskolans lärare hårt belastade med arbete, vilket torde framgå av styrelsens redogörelse. Styrelsens uttalanden i fråga om samarbete med universiteten och andra högskolor synas mig för knapphändiga för att giva en bild av huru denna undervisning skall organiseras, varför en ytterligare utredning härom bör vara motiverad i syfte att denna betydelsefulla och önskvärda påbyggnad av skogsundervisningen löses på sådant sätt, att man uppnår det önskade målet, utan att den huvudsakliga undervisningen vid skogshögskolan blir lidande.

I organisationsfrågans nuvarande läge och med den inställning till densamma; som jag har angivit, saknar jag anledning att nu ingå på någon ytterligare granskning eller kritik av styrelsens uttalanden och förslag.

Min reservation mot styrelsens omorganisationsförslag utmynnar sålunda i en hemställan om förnyad utredning på sätt jag här utvecklat och att, då jag anser resultatet av denna utredning avgörande för bedömande av lämpligaste sättet att organisera skogsundervisningen, denna fråga först därefter upptages till slutligt avgörande.

Stockholm den 10 januari 1935.

J. L. Ekman.

Statens offentliga utredningar 1935

Systematisk förteckning

(Siffrorna inom klammer beteckna utredningarnas nummer i den kronologiska förteckningen.)

Allmän lagstiftning. Rättsskipning. Fångvård.

Betänkande med förslag ang. åtgärder mot statsfientlig verksamhet. [8]

Statsförfattning. Allmän statsförvaltning.

Förslag till ändrade bestämmelser rörande allmänna handlingars offentlighet. [5]

Kommunalförvaltning.

Statens och kommunernas finansväsen.

Politi.

Socialpolitik.

Betänkande med förslag rörande lån och årliga bidrag av statsmedel för främjande av bostadsförsörjning för mindre bemedlade barnrika familjer jämte därtill hörande utredningar. [2]

Kortfattad framställning av organisationssakkunnigas betänkande med utredning och förslag rörande den samhälleliga hjälpverksamhetens organisation m. m. [3]

Arbetslöshetsutredningens betänkande. 2. Åtgärder mot arbetslöshet. [6]

Hälsa och sjukvård.

Allmänt näringsväsen.

Fast egendom. Jordbruk med binäringar.

Betänkande med förslag ang. åtgärder för spannmålsodlingens stödande. [1]

Promemoria ang. tillsynen över fastighetsregistreringen och fastighetsbildningen. [4]

Vattenväsen. Skogsbruk. Bergsbruk.

Betänkande med förslag till omorganisation av den högre skogsundervisningen. [9]

Industri.

Handel och sjöfart.

Kommunikationsväsen.

Teknisk-ekonomiska utredningar rörande vägväsendet. Del 2. Broar. [7]

Bank-, kredit- och penningväsen.

Försäkringsväsen.

Kyrkoväsen. Undervisningsväsen. Andlig odling i övrigt.

Försvarsväsen.

Utrikes ärenden. Internationell rätt.